။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ခုဒ္ဒကနိကာယေ

စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာ

ပါရာယနဝဂ္ဂနိဒ္ဒေသော

၁. အဇိတမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

ပါရာယနဝဂ္ဂဿ ပဌမေ အဇိတသုတ္တနိဒ္ဒေသေ –

၁. “ကေနဿု နိဝုတော လောကော, (ဣစ္စာယသ္မာ အဇိတော,)

ကေနဿု နပ္ပကာသတိ။
ကိဿာဘိလေပနံ ဗြူသိ၊ ကိံသု တဿ မဟဗ္ဘယ”န္တိ။ –

အဇိတမာဏဝဿ ပုစ္ဆိတေ ပဌမပဉှော စ ဥပရူပရိပဉှော စ နိဒ္ဒေသေသု စ ဝုတ္တဉ္စ ဥတ္တာနဉ္စ ဝဏ္ဏေတွာ ဝိသေသမေဝ ဝက္ခာမ။ တတ္ထ **နိဝုတော**တိ ပဋိစ္ဆာဒိတော။ **ကိဿာဘိလေပနံ ဗြူသီ**တိ ကိံ အဿ လောကဿ အဘိလေပနံ ဝဒေသိ?

အာဝုတောတိ အာဝရိတော။ **နိဝုတော**တိ ပဋိစ္ဆာဒိတော။ **ဩဝုတော**တိ ဟေဋ္ဌာ ပဋိစ္ဆာဒိတော။ **ပိဟိတော**တိ ဥပရိဘာဂေန ဆာဒိတော။ **ပဋိစ္ဆန္နော**တိ အဝိဝဋော။ **ပဋိကုဇ္ဇိတော**တိ အဓောမုခံ ဆာဒိတော။

နပ္ပကာသတီတိ နပ္ပကာသော ဟောတိ။ **နပ္ပဘာသတီ**တိ ဉာဏပ္ပဘာသံ န ကရောတိ။ **န တပတီ**တိ ဉာဏတပံ န ကရောတိ။ **န ဝိရောစတီ**တိ ဉာဏဝိရောစနံ န ကရောတိ။ **န ဉာယတီ**တိ န ဇာနီယတိ။ **န ပညာယတီ**တိ နပ္ပညာယတေ။

ကေန လိတ္တောတိ ကေန လိမ္ပိတော။ **သံလိတ္တော ဥပလိတ္တော**တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ **အာစိက္ခသိ** နိဒ္ဒေသဝသေန။ **ဒေသေသိ** ပဋိနိဒ္ဒေသဝသေန။ **ပညပေသိ** တေန တေန ပကာရေန။ အတ္ထံ ဗောဓေန္တော **ပဋ္ဌပေသိ**။ တဿတ္တဿ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **ဝိဝရသိ**။ ဗျဉ္ဇနဘာဝံ ဒဿေန္တော **ဝိဘဇသိ**။ နိကုဇ္ဇိတဘာဝံ ဂမ္ဘီရဘာဝဉ္စ ဟာရေတွာ သောတူနံ ဉာဏဿ ပတိဋ္ဌံ ဇနယန္တော **ဥတ္တာနီကရောသိ**။ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ သောတူနံ အညာဏန္ဓကာရံ ဝိဓမေန္တော **ပကာသေသီ**တိ ဧဝံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၂. ဝေဝိစ္ဆာ ပမာဒာ နပ္ပကာသတီတိ မစ္ဆရိယဟေတု စ ပမာဒဟေတု စ နပ္ပကာသတိ။ မစ္ဆရိယံ ဟိဿ အနာဒီဟိ ဂုဏေဟိ ပကာသိတုံ န ဒေတိ, ပမာဒော သီလာဒီဟိ။ **ဇပ္ပာဘိလေပန**န္တိ တဏှာ အဿ လောကဿ မက္ကဋလေပော ဝိယ မက္ကဋဿ အဘိလေပနံ။ **ဒုက္ခ**န္တိ ဇာတိအာဒိကံ ဒုက္ခံ။

ယေသံ ဓမ္မာနန္တိ ယေသံ ရူပာဒိဓမ္မာနံ။ **အာဒိတော သမုဒါဂမနံ ပညာယတီ**တိ ပဌမတော ဥပ္ပာဒော ပညာယတိ။ **အတ္ထင်္ဂမတော နိရောဓော ပညာယတီ**တိ ဘင်္ဂတော နိရုဇ္ဈနံ ပညာယတိ။ **ကမ္မသန္နိဿိတော ဝိပါကော**တိ ကုသလာကုသလဝိပါကော ကမ္မံ အမုဉ္စိတွာ ပဝတ္တနတော ကမ္မသန္နိဿိတော ဝိပါကောတိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိပါကသန္နိဿိတံ ကမ္မ**န္တိ ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ ဝိပါကဿ ဩကာသံ ကတွာ ဌိတတ္တာ ဝိပါကသန္နိဿိတံ ကမ္မန္တိ ဝုစ္စတိ။ **နာမသန္နိဿိတံ ရူပ**န္တိ ပဉ္စဝေါကာရေ ရူပံ နာမံ အမုဉ္စိတွာ ပဝတ္တနတော နာမသန္နိဿိတံ ရူပန္တိ ဝုစ္စ

စတိ။ **ရူပသန္နိဿိတံ နာမ**န္တိ ပဉ္စဝေါကာရေ နာမံ ရူပံ အမုဉ္စိတွာ ပဝတ္တနတော ရူပသန္နိဿိတံ နာမန္တိ ဝုစ္စတိ။

၃. **သဝန္တိ သဗ္ဗဓိ သောတာ**တိ သဗ္ဗေသု ရူပါဒိအာယတနေသု တဏှာဒိကာ သောတာ သန္ဒန္တိ။ **ကိံ နိဝါရဏ**န္တိ တေသံ ကိံ အာဝရဏံ ကာ ရက္ခာ။ **သံဝရံ ဗြူဟိ**တိ တံ တေသံ နိဝါရဏသင်္ခါတံ သံဝရံ ဗြူဟိ။ ဧတေန သာဝသေသပ္ပဟာနံ ပုစ္ဆတိ။ **ကေန သောတာ ပိဓီယရေ**တိ ကေန ဓမ္မေန ဧတေ သောတာ ပိဓီယန္တိ ပစ္ဆိဇ္ဇန္တိ။ ဧတေန အနဝသေသပ္ပဟာနံ ပုစ္ဆတိ။

သဝန္တီတိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ **အာသဝန္တီ**တိ အဓောဂါမိနော ဟုတွာ သဝန္တိ။ **သန္ဒန္တီ**တိ နိရန္တရဂါမိနော ဟုတွာ သန္ဒမာနာ ပဝတ္တန္တိ။ **ပဝတ္တန္တီ**တိ ပုနပ္ပုနံ ဝတ္တန္တိ။

၄. **သတိ တေသံ နိဝါရဏ**န္တိ ဝိပဿနာယုတ္တာ ကုသလာကုသလဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေသမာနာ သတိ တေသံ သောတာနံ နိဝါရဏံ ။ **သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ**တိ တမေဝါဟံ သတိံ သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမီတိ အဓိပ္ပါယော။ **ပညာယေတေ ပိဓီယရေ**တိ ရူပါဒီသု ပန အနိစ္စတာဒိပဋိဝေဓသာဓိကာယ မဂ္ဂပညာယ ဧတေ သောတာ သဗ္ဗသော ပိဓီယန္တိ။

ပစ္ဆိဇ္ဇန္တီတိ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ။ **သမုဒယဋ္ဌာ**တိ ပစ္စယဋ္ဌ။ **အတ္ထင်္ဂမဋ္ဌာ**တိ ဥပ္ပန္နာနံ အဘာဝဂမနဋ္ဌ, အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပါဒံ ဝါ။ **အဿာဒဋ္ဌာ**တိ အာနိသံသဋ္ဌ။ **အာဒီနဝဋ္ဌာ**တိ ဒေါသဋ္ဌ။ **နိဿရဏဋ္ဌာ**တိ နိက္ခမနဋ္ဌ။

၅. **ပညာ စေဝ**တိ ပဉှာဂါထာယ ယာ စာယံ တယာ ဝုတ္တာ **ပညာ,** ယာ စ **သတိ,** ယဉ္စ တဒဝသေသံ **နာမရူပံ, ဧတံ** သဗ္ဗမ္ပိ **ကတ္ထ** နိရုဇ္ဈတိ။ **ဧတံ မေ** ပဉှံ **ပုဋ္ဌော ပဗြူဟီ**တိ ဧဝံ သင်္ခေပတော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတီတိ ဧတံ နာမရူပံ ကတ္ထ န ဘဝတိ။ **ဝူပသမ္မတီ**တိ နိဗ္ဗာတိ။ **အတ္ထံ ဂစ္ဆတီ**တိ အဘာဝံ ဂစ္ဆတိ။ **ပဋိပ္ပဿမ္ဘတီ**တိ သန္နိသီဒတိ။

၆. ဝိဿဇ္ဇနဂါထာယ ပနဿ ယသ္မာ ပညာသတိယော နာမေနေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ တာ ဝိသုံ န ဝုတ္တာ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပတော – **ယံ မံ တွံ, အဇိတ, ဧတံ ပဉှံ အပုစ္ဆိ** – ''ကတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတီ''တိ, တဒေတံ **ယတ္ထ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ အသေသံ ဥပရုဇ္ဈတိ,** တံ တေ **ဝဒာမိ**။ တဿ တဿ ဟိ **ဝိညာဏဿ နိရောဓေန** သဟေဝ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ **ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ,** ဧတ္ထေဝ ဝိညာဏနိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ ဧတံ, ဝိညာဏနိရောဓာ တဿ တဿ နိရောဓော ဟောတိ, တံ နာတိဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏေန အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿ နိရောဓေနာတိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တပညာယ ကုသလာကုသလစေတနာသမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကဝသေန နိရုဇ္ဈနေန။ တတ္ထ ဒွိဓာ နိရောဓော အနုပါဒိန္နကနိရောဓော ဥပါဒိန္နကနိရောဓောတိ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန** ဟိ စတ္တာရိ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာနိ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတန္တိ ပဉ္စ စိတ္တာနိ နိရုဇ္ဈန္တိ, တာနိ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေန္တိ ။ တံ အနုပါဒိန္နကရူပက္ခန္ဓော, တာနိ စိတ္တာနိ ဝိညာဏက္ခန္ဓော, တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရာ တယော အရူပက္ခန္ဓာ။ တတ္ထ သစေ သောတာပန္နဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ အဘာဝိတော အဘဝိဿ, တာနိ ပဉ္စ စိတ္တာနိ ဆသု အာရမ္မဏေသု ပရိယုဋ္ဌာနံ ပါပုဏေယျုံ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ပန နေသံ ပရိယုဋ္ဌာနုပ္ပတ္တိံ ဝါရယမာနော သေတုသမုဂ္ဃာတံ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကဘာဝံ ကုရုမာနော အနုပါဒိန္နကံ နိရောဓေတိ နာမ။ **သကဒါဂါမိမဂ္ဂေန** စတ္တာရိ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တာနိ ဒွေ ဒေါမနဿသဟဂတာနီတိ ဩဠာရိကကာမရာဂဗျာပါဒဝသေန ဆ စိတ္တာနိ နိရုဇ္ဈန္တိ။ **အနာဂါမိမဂ္ဂေန** အဏုသဟဂတကာမရာဂဗျာပါဒဝသေန တာနိ ဧဝ ဆ စိတ္တာနိ နိရုဇ္ဈန္တိ။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေန** စတ္တာရိ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တာနိ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဉ္စာတိ ပဉ္စ အကုသလစိတ္တာနိ နိရုဇ္ဈန္တိ။ တတ္ထ သစေ တေသံ အရိယာနံ တေ မဂ္ဂါ အဘာဝိတာ အဿု, တာနိ စိတ္တာနိ ဆသု အာရမ္မဏေသု ပရိယုဋ္ဌာနံ ပါပုဏေယျုံ။ တေ ပန တေသံ မဂ္ဂါ ပရိယုဋ္ဌာနုပ္ပတ္တိံ ဝါရယမာနာ သေတုသမုဂ္ဃာတံ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကဘာဝံ ကုရုမာနာ အနုပါဒိန္နကံ နိရောဓေန္တိ နာမ။ ဧဝံ အနုပါဒိန္နကနိရောဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သစေ ပန သောတာပန္နဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ အဘာဝိတော အဘာဝိဿာ, ဌပေတွာ သတ္တ ဘဝေ အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ ဥပ္ပဟာဒိန္နကက္ခန္ဓပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တေယျ။ ကသ္မာ? တဿ ပဝတ္တိယာ ဟေတူနံ အတ္ထိတာယ။ တီဏိ သံယောဇနာနိ ဒိဋ္ဌာနုသယော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယောတိ ဣမေ ပန ပဉ္စ ကိလေသေ သော မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သမုဂ္ဃာတေတိ။ ဣဒါနိ ကုတော သောတာပန္နဿ သတ္တ ဘဝေ ဌပေတွာ အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တိဿတိ။ ဧဝံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ကုရုမာနော ဥပာဒိန္နကံ နိရောဓေတိ နာမ။

သစေ သကဒါဂါမိဿ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေ အဘာဝိတော အဘာဝိဿာ, ဌပေတွာ ဒွေ ဘဝေ ပဉ္စသု ဘဝေသု ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တေယျ။ ကသ္မာ? တဿ ပဝတ္တိယာ ဟေတူနံ အတ္ထိတာယ။ ဩဠာရိကာနိ ကာမရာဂပဋိဃသံယောဇနာနိ ဩဠာရိကော ကာမရာဂါနုသယော ပဋိဃာနုသယောတိ ဣမေ ပန စတ္တာရော ကိလေသေ သော မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သမုဂ္ဃာတေတိ။ ဣဒါနိ ကုတော သကဒါဂါမိဿ ဒွေ ဘဝေ ဌပေတွာ ပဉ္စသု ဘဝေသု ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တိဿတိ ။ ဧဝံ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ကုရုမာနော ဥပာဒိန္နကံ နိရောဓေတိ နာမ။

သစေ အနာဂါမိဿ အနာဂါမိမဂ္ဂေ အဘာဝိတော အဘာဝိဿာ, ဌပေတွာ ဧကံ ဘဝံ ဒုတိယဘဝေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တေယျ။ ကသ္မာ? တဿ ပဝတ္တိယာ ဟေတူနံ အတ္ထိတာယ။ အဏုသဟဂတာနိ ကာမရာဂပဋိဃသံယောဇနာနိ အဏုသဟဂတော ကာမရာဂါနုသယော ပဋိဃာနုသယောတိ ဣမေ ပန စတ္တာရော ကိလေသေ သော မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သမုဂ္ဃာတေတိ။ ဣဒါနိ ကုတော အနာဂါမိဿ ဧကံ ဘဝံ ဌပေတွာ ဒုတိယဘဝေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တိဿတိ။ ဧဝံ အနာဂါမိမဂ္ဂေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ကုရုမာနော ဥပာဒိန္နကံ နိရောဓေတိ နာမ။

သစေ အရဟတော အရဟတ္တမဂ္ဂေ အဘာဝိတော အဘာဝိဿာ, ရူပာရူပဘဝေသု ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တေယျ။ ကသ္မာ? တဿ ပဝတ္တိယာ ဟေတူနံ အတ္ထိတာယ။ ရူပရာဂေါ အရူပရာဂေါ မာနော ဥဒ္ဓစ္စံ အဝိဇ္ဇာ မာနာနုသယော ဘဝရာဂါနုသယော အဝိဇ္ဇာနုသယောတိ ဣမေ ပန အဋ္ဌ ကိလေသေ သော မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သမုဂ္ဃာတေတိ။ ဣဒါနိ ကုတော ခီဏာသဝဿ ပုနဗ္ဘဝေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ ပဝတ္တိဿတိ? ဧဝံ အရဟတ္တမဂ္ဂေ ဥပာဒိန္နကပ္ပဝတ္တံ အပ္ပဝတ္တံ ကုရုမာနော ဥပာဒိန္နကံ နိရောဓေတိ နာမ။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ စေတ္ထ အပါယဘဝံ နိရောဓေတိ။ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေ သုဂတိကာမဘဝေကဒေသံ။ အနာဂါမိမဂ္ဂေ ကာမဘဝံ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေ ရူပါရူပဘဝံ, သဗ္ဗဘဝေပိ နိရောဓေတိ ဧဝါတိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ ဥပာဒိန္နကနိရောဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ ''အဘိသင်္ခာရဝိညာဏဿ နိရောဓေနာ''တိ ဧတေန အနုပါဒိန္နကနိရောဓံ ဒဿေတိ။ ''ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ, ဧတ္ထေတေ နိရုဇ္ဈန္တီ''တိ ဣမိနာ ပန ဥပာဒိန္နကနိရောဓံ ဒဿေတိ။

တတ္ထ **သတ္တ ဘဝေ ဌပေတွာ**တိ ကာမဘဝတော ကာမဘဝံ သံသရန္တဿ သတ္တ ဘဝေ ဝဇ္ဇေတွာ။ **အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ**တိ –

> ''ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
> အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ 'သံသာရော'တိ ပဝုစ္စတီ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၁၉; ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၁၉၉; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၁၇; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၁၄၊ ၅၈; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၃၉) –

ဧဝံ ဝဏ္ဏိတေ သံသာရဝဋ္ဋေ။ **ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာ**တိ နမနလက္ခဏံ စတုက္ခန္ဓသင်္ခါတံ နာမဉ္စ ရုပ္ပနလက္ခဏံ ဘူတောပါဒါယသင်္ခါတံ ရူပဉ္စ ဧတေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ။ **ဧတ္ထေတေ နိရုဇ္ဈန္တီ**တိ ဧတသ္မိံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ဧတေ နာမရူပဓမ္မာ အဘာဗ္ဗုပ္ပတ္တိကဝသေန နိရောဓံ ဂစ္ဆန္တိ။ **သကဒါဂါမိမဂ္ဂဉာဏေနာ**တိ တေ ထ ပဋိသန္ဓိဝသေန သကိံယေဝ ဣမံ လောကံ အာဂစ္ဆတီတိ သကဒါဂါမီ , တဿ မဂ္ဂေါ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေါ။ တေန မဂ္ဂေန သမ္ပယုတ္တဉာဏေန။ **ဒွေ ဘဝေ ဌပေတွာ**တိ ကာမဓာတုယာယေဝ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဒွေ ဘဝေ ဝဇ္ဇေတွာ။ **ပဉ္စ**

သု ဘဝေသူတိ တဒဝသိဋ္ဌေသု ပဉ္စသု ဘဝေသု။ **ဧတ္ထေတေ နိရုဇ္ဈန္တိ** တိ ဧတ္ထ သကအာကမိမဂ္ဂေ ဧတေ ဓမ္မာ ဝုတ္တ
တနယေန နိရုဇ္ဈန္တိ။ **ဧကံ ဘဝံ ဌပေတွာ**တိ ဥက္ကဋ္ဌဝသေန ရူပဓာတုယာ တ အရူပဓာတုယာ တ ဧကံ ဘဝံ ဝဇ္ဇေတွာ။
ရူပဓာတုယာ တ အရူပဓာတုယာ တတိ ဒုတိယကဘဝေ ရူပဓာတုယာ စေဝ အရူပဓာတုယာ စ။ **နာမဉ္စ ရူပဉ္စာ** တိ ဧတ္ထ
ရူပဘဝေ နာမရူပံ, အရူပဘဝေ နာမမေဝ။ **ဧတ္ထေတေ နိရုဇ္ဈန္တိ** တိ ဧတ္ထ အနာကမိမဂ္ဂေ ဧတေ နာမရူပဓမ္မာ ဝုတ္တ
တနယေန နိရုဇ္ဈန္တိ။

အရဟတောတိ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ ''အရဟာ''တိ လဒ္ဓနာမဿ ခီဏာသဝဿ။ **အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗ
ာနဓာတုယာ**တိ ဒုဝိဓာ ဟိ နိဗ္ဗာနဓာတု သဉပာဒိသေသာ စ အနုပာဒိသေသာ စ။ တတ္ထ ဥပာဒီယတိ ''အဟံ မမာ''တိ ဘု
သံ ဂဏှီယတီတိ ဥပာဒိ, ခန္ဓပဉ္စကဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပာဒိယေဝ သေသော အဝသိဋ္ဌော ဥပာဒိသေသော, သဟ ဥပာ
ဒိသေသေန ဝတ္တတီတိ **သဉပာဒိသေသာ**။ နတ္ထေတ္ထ ဥပာဒိသေသောတိ **အနုပာဒိသေသာ**။ တာယ အနုပာဒိသေသာယ
နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ **ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿာ** တိ နိရိန္ဓနဿ ဝိယ ဇာတဝေဒဿ နိဗ္ဗာယန္တဿ အပ္ပဝတ္တံ ပဝိသန္တ
ဿ။ **စရိမဝိညာဏဿ နိရောဓေနာ** တိ ဧတ္ထ အဿာသပဿာသာနံ နိရောဓဝသေန။ တယော စရိမာ ဘဝစရိမော
ဈာနစရိမော စုတိစရိမောတိ။ ဘဝေသု ဟိ ကာမဘဝေ အဿာသပဿာသာ ပဝတ္တန္တိ, ရူပာရူပဘဝေသု နပ္ပဝတ္တန္တ
တိ။ တသ္မာ သော **ဘဝစရိမော**။ ဈာနေသု ပုရိမဈာနတ္တယေဝ ပဝတ္တန္တိ, စတုတ္ထေ နပ္ပဝတ္တန္တိ။ တသ္မာ သော
ဈာနစရိမော။ ယေ ပန စုတိစိတ္တဿ ပုရတော သောဠသမေန စိတ္တေန သဟုပ္ပန္နာ, တေ စုတိစိတ္တေန သဟ နိရုဇ္ဈ
န္တိ။ သော **စုတိစရိမော နာမ။ အယံ က္ခေ စရိမောတိ အဓိပ္ပေတော။ ယေ ဟိ ကေစိ** ဗုဒ္ဓာ တ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ တ အရိယသာ
ဝကာ တ အန္တမသော ကုန္ထကိပိလ္လိကံ ဥပာဒါယ သဗ္ဗေ ဘဝင်္ဂစိတ္တေနေဝ အဗ္ယာကတေန ဒုက္ခသစ္စေန ကာလံ
ကရောန္တိ။ တသ္မာ **စရိမဝိညာဏဿ နိရောဓေနာ** တိ စုတိစိတ္တဿ နိရောဓေနာတိ အတ္ထော။

ပညာ စ သတိ စ နာမဉ္စာ တိ ဧတေဟိ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ ဂဟဏံ ပစ္စေတဗ္ဗံ။ **ရူပဉ္စာ** တိ ဧတေန စတုန္နံ မဟာ
ဘူတာနံ စတုဝီသတိဥပာဒာရူပာနဉ္စ ဂဟဏံ ပစ္စေတဗ္ဗံ။ က္ခအနိ တဿ နိရုဇ္ဈနူပာယံ ဒဿေန္တော **''ဝိညာဏဿ
နိရောဓေန, ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတီ''**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဝိညာဏ**န္တိ စရိမဝိညာဏမ္ပိ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏမ္ပိ။ အဘိ
သင်္ခါရဝိညာဏဿ ပဟီနနိရောဓေန ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ နိရုဇ္ဈတိ ဒီပသိခာ ဝိယ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ ယာတိ, စ
ရိမဝိညာဏဿ အနုပ္ပာဒပစ္စယတ္တာ အနုပ္ပာဒနိရောဓေန အနုပ္ပာဒဝသေနေဝ ဥပရုဇ္ဈတီတိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၉၉)။

၇. ဧတ္တာဝတာ စ ''ဒုက္ခမဿ မဟဗ္ဘယ''န္တိ က္ခမိနာ ပကာသိတံ ဒုက္ခသစ္စံ, ''ယာနိ သောတာနီ''တိ က္ခမိနာ
သမုဒယသစ္စံ, ''ပညာယေတေ ပိဓီယရေ''တိ က္ခမိနာ မဂ္ဂသစ္စံ, ''အသေသံ ဥပရုဇ္ဈတီ''တိ က္ခမိနာ နိရောဓသစ္စန္တိ
ဧဝံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ သုတွာပိ အရိယဘူမိံ အနဓိဂတော ပုန သေက္ခာသေက္ခပဋိပဒံ ပုစ္ဆန္တော **''ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မ
ာသေ''**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **သင်္ခါတဓမ္မာ** တိ အနိစ္စာဒိဝသေန ပရိဝီမံသိတဓမ္မာ, အရဟတ္တာနမေတံ အဓိဝစနံ။ **သေ
က္ခာ**တိ သီလာဒီနိ သိက္ခမာနာ အဝသေသာ အရိယပုဂ္ဂလာ။ **ပုထူ**တိ ဗဟူ သတ္တဇနာ။ **တေသံ မေ နိပကော က္ခရိယံ ပုဋ္ဌ
ော ပဗ္ရူဟီ**တိ တေသံ မေ သေက္ခာသေက္ခာနံ နိပကော ပဏ္ဍိတော တွံ ပုဋ္ဌော ပဋိပတ္တိံ ဗြူဟီတိ။

တေသံ ခန္ဓာ သင်္ခါတာ တိ တေသံ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အပ္ပဋိသန္ဓိကံ ကတွာ ဒေသိတာ, သင်္ခေပံ ကတွာ ဌပိတာ တ။ ဓာတု
အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **က္ခရိယ**န္တိ ပယောဂံ။ **စရိယ**န္တိ ကိရိယံ။ **ဝုတ္တိ** န္တိ ပဝတ္တိံ။ **အာစရ**န္တိ စရဏံ။ **ဂောစရ**န္တိ
ပစ္စယံ။ **ဝိဟာရ**န္တိ က္ခရိယာပထပဝတ္တနံ။ **ပဋိပဒ**န္တိ ဝိပဿနံ။

၈. အထဿ ဘဂဝါ ယသ္မာ သေက္ခေန ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ အာဒိံ ကတွာ သဗ္ဗကိလေသာ ပဟာတဗ္ဗာ ဧဝ, တသ္
မာ **''ကာမေသူ**တိ ဥပမုကထာယ သေက္ခပဋိပဒံ ဒဿေတိ။ တဿတ္ထော – ဝတ္ထု**ကာမေသု** ကိလေသကာမေန **နာဘိ
ဂိဇ္ဈေယျ,** ကာယဒုစ္စရိတာဒယော စ မနသော အာဝိလဘာဝကရေ ဓမ္မေ ပဇဟန္တော **မနသာနာဝိလော သိယာ**တိ။ ယ
သ္မာ ပန အသေက္ခော အနိစ္စာဒိဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရာဒီနံ ပရိတုလိတတ္တာ **ကုသလော** သဗ္ဗဓမ္မေသု ကာယာနုပဿ
နာသတိအာဒီဟိ စ **သတော** သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဘိန္နတ္တာ **ဘိက္ခု**ဘာဝံ ပတ္တော ဟုတွာ သဗ္ဗက္ခရိယာပထေသု **ပရိဗ္ဗဇ
တိ,** တသ္မာ ''ကုသလော''တိ ဥပမုကထာယ အသေက္ခပဋိပဒံ ဒဿေတိ။

နာဘိဂိဇ္ဈေယျာ တိ ဂေဓံ နာပဇ္ဇေယျ။ **န ပလိဂိဇ္ဈေယျာ** တိ လောဘံ နာပဇ္ဇေယျ။ **န ပလိဗုန္ဓေယျာ** တိ လောဘဝသေန န အလ္လီယေယျ။

အာဝိလကရေ ကိလေသေ ဇဟေယျာ တိ စိတ္တာလုဠကရေ ဉပတာပသင်္ခာတေ ကိလေသေ ဇဟေယျ။

သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ တိ နိဗ္ဗာနံ အန္တောကရိတွာ ဝုတ္တံ။ **ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ သပ္ပစ္စယ သဘာဝံ။

သဟ ကထာပရိယောသာနာတိ ကထာဝသာနေနေဝ သဒ္ဓိံ။ **ယေတေ ဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိံ ကေစ္ဆန္နာ** တိ ယေ ဧတေ အဇိတမာဏဝေန ကလ္ယာဏဆန္ဒေန ကေဇ္ဈာသယာ။ **ကေပ္ပယောက** တိ ကာယဝစီမနောပယောဂေဟိ ကေပ္ပ ယောကာ။ **ကောဓိပ္ပာယာ** တိ ကော အဓိပ္ပာယော ရုစိ ဧတေသန္တိ ကောဓိပ္ပာယာ, ကေရုစိကာတိ အတ္တော။ **ကေတာသ နုတသိတာ**တိ အတီတဗုဒ္ဓသာသနေ တေန သဒ္ဓိံ ဘာဝိတဘာဝနာ။ **အနေကပဟာဏသဟဿာန** န္တိ အနေကေသံ ဒေဝမနု ဿသင်္ခာတာနံ ပာဏသဟဿာနံ။ **ဝိရဇံ ဝီတမလ**န္တိ ရာကာဒိရဇဝိရဟိတံ ရာကာဒိမလဝိရဟိတဉ္စ။

ဓမ္မစက္ခုန္တိ က္လစ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ အဓိပ္ပေတော။ အညတ္တ ဟေဋ္ဌာမဂ္ဂတ္တယံ။ တဿ ဥပ္ပတ္တိ ကာရဏဒဿနတ္ထံ **"ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ"** န္တိ အာဟ။ တဉှိ နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စဝသေန ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **တဿ ဗြာဟ္မဏဿ အနုပာဒာယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စီ**တိ တဿ စ အဇိတဗြာဟ္မဏဿ အန္တေဝာသိကသဟဿာနဉ္စ တဏှာဒီဟိ အဂ္ဂဟေတွာ ကာမာသဝါဒီဟိ မဂ္ဂက္ခဏေ စိတ္တံ ဝိမုစ္စမာနံ ဖလက္ခဏေ ဝိမုစ္စိ။ **သဟ အရဟတ္တပ္ပတ္တာ** တိ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ စ သဟေဝ အာယသ္မတော အဇိတဿ စ အန္တေဝာသိကသဟဿဿ စ အဇိနဇဋာဝါကစီရတိဒဏ္ဍကမဏ္ဍလုအာဒယော အန္တ ရဓာယိံသု။ သဗ္ဗေဝ က္လဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဒွင်္ဂုလကေသာ ဧဟိဘိက္ခူ ဟုတွာ ဘဂဝန္တံ နမဿမာနာ ပဉ္စလိ ကာ နိသီဒိံသု။ ဟဋ္ဌဲယံ ပန အဇိတတ္ထေရာဝ ပညာယတိ။ တတ္ထ **အနုဝတ္တပဋိပတ္တိယာ** တိ သယံ ပစ္စာသီသိတလဒ္ဓ ဓပဋိပတ္တိယာ, နိဗ္ဗာနလဒ္ဓဘာဝေနာတိ အတ္တော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋမေဝ။ ဧဝံ ဘဂဝတ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

အဇိတမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. တိဿမေတ္တေယျမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉. ဒုတိယေ တိဿမေတ္တေယျသုတ္တနိဒ္ဒေသေ – **ကောဓ သန္တုသိတော** တိ နိဋ္ဌိတေ ပန အဇိတသုတ္တေ ''ကထံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ, မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ''တိ (သု. နိ. ၁၁၂၄; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာ ၁၄၃) ဧဝံ မောဃ ရာဇာ ပုစ္ဆိတုံ အာရဘိ။ ''န တာဝဿ က္လန္ဒြိယာနိ ပရိပာကံ ဂတာနီ''တိ ဉတွာ ဘဂဝတ ''တိဋ္ဌ တွံ, မောဃရာဇ, အ ညော ပုစ္ဆတူ''တိ ပဋိက္ခိပိ။ တတော တိဿမေတ္တေယျော အတ္တနော သံသယံ ပုစ္ဆန္တော **"ကောဓ**ာတိ ကထမာ ဟ။ တတ္ထ **ကောဓ သန္တုသိတော** တိ ကော ကလ္ဒ သတ္တော တုဋ္ဌော။ **က္လဉ္ဇိတာ** တိ တဏှာဒီဟိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတာနိ။ **ဥဘာန္တ တမဘိညာယာ**တိ ဥဘော အန္တေ အဘိဇာနိတွာ။ **မန္တာ န လိပ္ပတီ** တိ ပညာယ န လိပ္ပတိ။

ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပော တိ နေက္ခမ္မာဒိဝိတက္ကေဟိ ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပတ္တာ ပရိပုဏ္ဏမနောရထော။

တဏှာဣဉ္ဇိတ န္တိ တဏှာယ စလိတံ။ **ဒိဋ္ဌိဉ္ဇိတာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ကာမိဉ္ဇိတ** န္တိ ကိလေသကာမေဟိ က္လဉ္စ ဖိတံ ဖန္ဒိတံ။ ''ကမ္မိဉ္ဇိတ''န္တိပိ ပာဌော, တံ န သုန္ဒရံ။

မဟန္တော ပုရိသောတိ **မဟာပုရိသော**။ ဥတ္တမော ပုရိသောတိ **အဂ္ဂပုရိသော** ။ ပဓာနော ပုရိသောတိ **သေဋ္ဌပုရိ သော**။ အလာမကော ပုရိသောတိ **ဝိသိဋ္ဌပုရိသော** ။ ဇေဋ္ဌကော ပုရိသောတိ **ပာမောက္ခပုရိသော** ။ န ဟေဋ္ဌိမကော ပုရိ

သောတိ **ဥတ္တမပုရိသော**။ ပုရိသာနံ ကောဋ္ဌိပ္ပတ္တော ပုရိသောတိ **ပဓာနပုရိသော**။ သဗ္ဗေသံ ဉ္ကၐ္ဌိတော ပုရိသောတိ **ပဝရပုရိသော**။

သိဗ္ဗိနိမစ္စက တိ တဏှာယံ အတိအက, အတိက္ကမိတွာ ဌိတော။ **ဥပစ္စက** တိ ဘုသံ အတိအက။

၁၀. တဿေတမတ္တံ ဘဂဝတ ဗ္ဘာကရောန္တော **"ကာမေသု"**တိ ကထာဒ္ဓယမာဟ။ တတ္ထ **ကာမေသု ဗ္ရဟ္မစရိယဝတ**တိ ကာမနိမိတ္တံ ဗ္ရဟ္မစရိယတ, ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာတ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယေန သမန္နာဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တွေ့ာဝတာ သန္တုသိတတံ ဒဿေတိ။ "ဝီတတဏှော"တိအာဒိဟိ အနိဋ္ဌိတတံ။ တတ္ထ **သင်္ခာယ နိဗ္ဗုတော**တိ အနိစ္စာဒိဝသေန ဓမ္မေ ဝီမံသိတွာ ရာဂာဒိနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတော။

အသဒ္ဓမ္မသမာပတ္တိယာ တိ နီစဓမ္မသမာယောဂတော။ **အာရတီ**တိ အာရကာ ရမနံ။ **ဝိရတီ**တိ တာယ ဝိနာ ရမနံ။ **ပဋိဝိရတီ**တိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ တာယ ဝိနာ ရမနံ။ **ဝေရမဏီ**တိ ဝေရဝိနာသနံ။ **အကိရိယာ**တိ ကိရိယာပစ္ဆိန္ဒနံ။ **အကရဏန္တိ** ကရဏပရိစ္ဆိန္ဒနံ။ **အနဇ္ဈာပတ္တီ** တိ အနာပဇ္ဇနတာ။ **ဝေလာအနတိက္ကမော** တိ သီမာအနတိက္ကမော။ သေသံ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တနယတ္တာ ဟာကဋ္ဌမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝတ က္ကာဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေဝ ဒေသေသိ။ ဒေသနာပရိယောသာနေ အယမ္ပိ ဗ္ရာဟ္မဏော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ သဒ္ဓိံ အန္တေတသိကသဟဿေန, အညေသဉ္စ အနေကသဟဿာနံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ။ သေသံ ပုဗ္ဗသဒိသမေဝ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

တိဿမေတ္တေယျမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပုဏ္ဏကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၂. တတိယေ ပုဏ္ဏကသုတ္တနိဒ္ဒေသေ – **အနေဇန္တိ** က္ကာဒမ္ပိ ပုရိမနယေနေဝ မောဃရာဇာနံ ပဋိက္ခိပိတွာ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မူလဒဿာဝိ** န္တိ အကုသလမူလာဒိဒဿာဝိံ။ **ဣသယော**တိ ဣသိနာမကာ ဇဋိလာ။ **ယညန္တိ** ဒေယျဓမ္မံ။ **အကပ္ပယိံသု** တိ ပရိယေသိံသု။

ဟေတုဒဿာဝီ တိအာဒီနိ သဗ္ဗာနိ ကာရဏဝေဝစနာနေဝ။ ကာရဏဉ္ဟိ ယသ္မာ အတ္တနော ဖလတ္တာယ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ **ဟေတူ**တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ တံ ဖလံ နိဒေတိ 'ဟန္ဒ, ဂဏှထ န'န္တိ အပ္ပေတိ ဝိယ, တသ္မာ **နိဒာနန္တိ** ဝုစ္စတိ။ **သမ္ဘဝဒဿာဝီ** တိအာဒီနိ ပဉ္စ ပဒာနိ ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတနယာနိ ဧဝ။ ယသ္မာ တံ ပဋိစ္စ ဧတိ ပဝတ္တတိ, တဉ္စ ဖလံ တတော သမုဒေတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ **ပစ္စယော** တိ စ **သမုဒယော**တိ စ ဝုစ္စတိ။

ယာ တ ပနညာပိ ကာစိ သုဂတိယောတိ စတုအပာယဝိနိမုတ္တကာ ဥတ္တရမာတာဒယော အပ္ပေသက္ခာ ကပဏမနုဿာ စ ဒုလ္လဘဃာသစ္ဆာဒနာ ဒုက္ခပီဠိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ယာ တ ပနညာပိ ကာစိ ဒုဂ္ဂတိယော** တိ ယမရာဇနာဂသုပဏ္ဏပေတမဟိဒ္ဓိကာဒယော ပစ္စေတဗ္ဗာ။ **အတ္တဘာဝတဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ** တိ တီသု ဌာနေသု ပဋိသန္ဓိဝသေန အတ္တဘာဝပဋိလာဘတ္ထာယ။ **ဇာနာတီ**တိ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနာတိ။ **ပဿတီ** တိ သမန္တစက္ခုနာ ပဿတိ။

အကုသလာတိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာ။ အကုသလံ ဘဇန္တီတိ **အကုသလဘာဂိယာ**။ အကုသလပက္ခေ ဘတတိ **အကုသလပက္ခိကာ** ။ သဗ္ဗေ တေ အဝိဇ္ဇာ မူလံ ကာရဏံ ဧတေသန္တိ **အဝိဇ္ဇာမူလကာ**။ အဝိဇ္ဇာယ သမောသရန္တိ သမ္မာ ဩသရန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ **အဝိဇ္ဇာသမောသရဏာ။ အဝိဇ္ဇာသမုဂ္ဃာတာ** တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန အဝိဇ္ဇာယ ဟတတာယ။ **သဗ္ဗေ တေ သမုဂ္ဃာတံ ဂစ္ဆန္တီ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရာ အကုသလဓမ္မာ, တေ သဗ္ဗေ ဟတဘာဝံ ဟပုဏန္တိ။

အပ္ပမာဒမူလကာတိ သတိအဝိပ္ပဝါသော အပ္ပမာဒော မူလံ ကာရဏံ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဒမူလကာ။ အပ္ပမာဒေသု သမ္မာ ဩသရန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ **အပ္ပမာဒသမောသရဏာ။ အပ္ပမာဒေ တေသံ** ဓမ္မာနံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ**တိ သဿံ ကာမာဝ**

စရောပိ သမာနော စတုဘူမကဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာဘာဝေန အင်္ဂေ နာမ ဇာတော။

အလမတ္ထော တိ သမတ္ထစိတ္တော။ **မယာ ပုန္တိတ** န္တိ မယာ ပုဋ္ဌံ။ **ဝဟန္တေ့တံ ဘာရ** န္တိ တေံ အာဘတဘာရံ ဝဟန္တု။ **ယေ ကေစိ ဣလိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတာ** ။ "ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇာ ပဗ္ဗဇိတာ"တိပိ ပာဌော။

အာဇီဝကသာဝကာနံ အာဇီဝကာ ဒေဝတာတိ ယေ အာဇီဝကဝစနံ သုဏန္တိ သုဒ္ဓျာသန္တိ, တေ အာဇီဝကသာဝကာ, တေသံ အာဇီဝကသာဝကာနံ။ အာဇီဝကာ စ တေသံ ဒေယျဓမ္မံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ, တေ ဧဝ အာဇီဝကာ ဒေဝတာ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ **ယေ ယေသံ ဒက္ခိဏေယျာ** တိ ယေ အာဇီဝကာဒယော ဒိသာပရိယောသာနာ ယေသံ ခတ္တိယာဒီနံ ဒေယျဓမ္မာနုစ္ဆဝိကာ။ **တေ တေသံ ဒေဝတာ**တိ တေ အာဇီဝကာဒယော တေသံ ခတ္တိယာဒီနံ ဒေဝတာ။

ယေပိ ယညံ သေန္တိ တိ ဒေယျဓမ္မံ ဣစ္ဆန္တိ။ **ဂဝေသန္တိ** တိ ဩလောကေန္တိ။ **ပရိယေသန္တိ** တိ ဥပဟာဒေန္တိ။ **ယညာ တ ဧတေ ပုထူ**တိ ယညာ ဧဝ တ ဧတေ ပုထုကာ။ **ယညယာဇကာ တ ဧတေ ပုထူ**တိ ဒေယျဓမ္မဒ္ဒ ယာဇန ကာ ဧဝ တ ဧတေ ပုထုကာ။ **ဒက္ခိဏေယျာ တ ဧတေ ပုထူ** တိ ဒေယျဓမ္မာနုစ္ဆဝိကာ ဧဝ တ ဧတေ ပုထုကာ။ တေ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"ကထံ ယညာ တ ဧတေ ပုထူ"**တိအာဒိနာ နယေန ဝိတ္ထာရေန ဒဿေတိ။

၁၃. အာသီသမာနာတိ ရူပာဒီနိ ပတ္ထယမာနာ။ **ဣတ္ထတ္တ** န္တိ ဣတ္ထဘာဝဥ္စ ပတ္ထယမာနာ, မနုဿာဒိဘာဝံ ဣစ္ဆန္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဇရံ သိတာ**တိ ဇရံ နိဿိတာ။ ဇရာမုခေန စေတ္ထ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ဝုတ္တံ။ တေန ဝဋ္ဋ ဒုက္ခနိဿိတာ တတော အပရိမုစ္စမာနာယေဝ ကပ္ပယိံသူတိ ဒီပေတိ။

ရူပပဋိလာဘံ အာသီသမာနာတိ ဝဏ္ဏာယတနသမ္ပတ္တိလာဘံ ပတ္ထယမာနာ။ **သဒ္ဒာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ခတ္တိယ မဟာသာလကုလေ အတ္တဘာဝပဋိလာဘ**န္တိ သာရပ္ပတ္တေ ခတ္တိယာနံ မဟာသာလကုလေ အတ္တဘာဝလာဘံ ပဋိသန္ဓိံ ပတ္ထယမာနာ။ **ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဗြဟ္မကာယိကေသု ဒေဝေသူ** တိ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ဧတ္ထာ** တိ ခတ္တိယကုလာဒီသု။

ဇရာနိဿိတာ တိ ဇရံ အဿိတာ။ **ဗျာဓိနိဿိတာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတေဟိ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ပရိယာဒိယိတွာ ဒဿိတံ ဟောတိ။

၁၄. ကစ္စိသု တေ ဘဂဝ ယညပထေ အပ္ပမတ္တာ, အတာရု ဇာတိဥ္စ ဇရဥ္စ မာရိသာ တိ ဧတ္ထ ယညော ဧဝ ယညပထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ကစ္စိ တေ ယညေ အပ္ပမတ္တာ ဟုတွာ ယညံ ကပ္ပယန္တာ ဝဋ္ဋဒုက္ခမုတ္တရိံသူတိ။

ယေပိ ယညံ ဒေန္တိ ယဇန္တိ တိ ဒေယျဓမ္မအနုဝသေန ယဇန္တိ။ **ပရိစ္စဇန္တိ** တိ ဝိဿဇ္ဇေန္တိ။

၁၅. အာသီသန္တိ တိ ရူပပဋိလာဘာဒယော ပတ္ထေန္တိ။ **ထောမယန္တိ** တိ "သုစိံ ဒိန္န"န္တိအာဒိနာ နယေန ယညာဒီနိ ပသံသန္တိ။ **အဘိဇပ္ပန္တီ** တိ ရူပာဒိပဋိလာဘာယ တစံ ဂိရန္တိ။ **ဇုဟန္တီ** တိ ဒေန္တိ။ **ကာမာဘိဇပ္ပန္တိ ပဋိစ္စ လာဘ** န္တိ ရူပာဒိလာဘံ ပဋိစ္စ ပုနပ္ပုနံ ကာမေ ဧဝ အဘိဇပ္ပန္တိ, "အဟော ဝတ အမှာကမ္ပိ သိယျု"န္တိ ဝဒန္တိ, တဏှံ ဥ တတ္ထ ဝဍ္ဎေန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယာဇယောဂ**ာတိ ယာဂါဓိမုတ္တာ။ **ဘဝရာဂရတ္တာ** တိ ဧဝမိမေဟိ အာသီသ နာဒီဟိ ဘဝရာဂေနေဝ ရတ္တာ, ဘဝရာဂရတ္တာ တ ဟုတွာ တောနိ အာသီသနာဒီနိ ကရောန္တာ **နာတရိံသု** ဇာတိအာဒိဝ ဋ္ဋဒုက္ခံ န ဥတ္တရိံသု။

ယညံ တ ထောမေန္တီ တိ အာနံ တ ဝဏ္ဏေန္တိ။ **ဖလံ တ**တိ ရူပာဒိပဋိလာဘံ။ **ဒက္ခိဏေယျေ တ** တိ ဇာတိသမ္ပန္န နာဒီသု။ **သုစိံ ဒိန္န** န္တိ သုစိံ ကတွာ ဒိန္နံ။ **မနာပ**န္တိ မနဝမုနကံ။ **ပဏီတ**န္တိ ဩဇဝန္တံ။ **ကာလေနာ**တိ တတ္ထ တတ္ထ သမ္ပတ္တကာလေ ။ **ကပ္ပိယ**န္တိ အကပ္ပိယံ ဝဇ္ဇေတွာ ဒိန္နံ။ **အနဝဇ္ဇ** န္တိ နိဒ္ဒောသံ။ **အဘိဏှ**န္တိ ပုနပ္ပုနံ။ **ဒဒံ စိတ္တံ ပသာဒိတ**န္တိ ဒဒတော မုဥ္စနစိတ္တံ ပသာဒိတန္တိ။ **ထောမေန္တိ ကိတ္တေန္တီ** တိ ဂုဏံ ဟာကဋ္ဍံ ကရောန္တိ။ **ဝဏ္ဏေန္တီ**တိ ဝဏ္ဏံ ဘဏန္တိ။ **ပသံသန္တီ** တိ ပသာဒံ ဟာပေန္တိ။

ဣတော နိဒါနန္တိ ဣတော မနုဿလောကတော ဒိန္နကာရဏာ။ **အဇ္ဈာယကာ**တိ မန္တေ ပရိဝတ္တေန္တာ။ **မန္တဓရာ**တိ မန္တေ ဓာရေန္တာ။ **တိဏ္ဏံ ဝေဒါန**န္တိ ဣရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒါနံ။ ဩဋ္ဌပဟတ္ထကရဏဝသေန ပါရံ ဂတာတိ **ပါရဂူ**။ သဟ နိဃဏ္ဍုနာ စ ကေဋုဘေန စ **သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ။ နိဃဏ္ဍူ**တိ နိဃဏ္ဍုရုက္ခာဒီနံ ဝေဝစနပ္ပကာသကံ သတ္ထံ။ **ကေဋုဘ**န္တိ ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော ကဝီနံ ဥပကာရာဝဟံ သတ္ထံ။ သဟ အက္ခရပ္ပဘေဒေန **သာက္ခရပ္ပဘေဒါနံ။ အက္ခရပ္ပဘေဒော**တိ သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စ။ **ဣတိဟာသပဉ္စမာန**န္တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ ကတွာ “ဣတိဟ အာသ, ဣတိဟ အာသာ”တိ ဤဒိသဝစနပဋိသံယုတ္တော ပုရာဏကထာသင်္ခါတော ဣတိဟာသော ပဉ္စမော ဧတေသန္တိ ဣတိဟာသပဉ္စမာ, တေသံ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ ဝေဒါနံ။

ပဒံ တဒဝသေသဉ္စ ဗျာကရဏံ အဓိယန္တိ, ဝေဒေန္တိ စာတိ **ပဒကာ ဝေယျာကရဏာ။ လောကာယတံ** ဝုစ္စတိ ဝိတဏ္ဍဝါဒသတ္ထံ။ **မဟာပုရိသလက္ခဏာ**န္တိ မဟာပုရိသာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ လက္ခဏဒီပကံ ဒွါဒသသဟဿဂန္ထပ္ပမာဏံ သတ္ထံ။ ယတ္ထ သောဠသသဟဿဂါထာပဒပရိမာဏာ ဗုဒ္ဓမန္တာ နာမ အဟေသုံ။ ယေသံ ဝသေန “ဣမိနာ လက္ခဏေန သမန္နာဂတာ ဗုဒ္ဓါ နာမ ဟောန္တိ, ဣမိနာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, အဂ္ဂသာဝကာ, အသီတိမဟာသာဝကာ (ထေရဂ. အဋ္ဌ. ၂.၁၂၈၈), ဗုဒ္ဓမာတာ, ဗုဒ္ဓပိတာ, အဂ္ဂုပဋ္ဌာကော, အဂ္ဂုပဋ္ဌာယိကာ, ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ”တိ အယံ ဝိသေသော ဉာယတိ။ **အနဝယော**တိ ဣမေသု လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနူနာ ပရိပူရကာရိနော, အဝယာ န ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဝယာ နာမ ယေ တာနိ အတ္ထတော စ ဂန္ထတော စ သန္ဓာရေတုံ န သက္ကောန္တိ။ **ဝီတရာဂော**တိ ပဟီနရာဂေါ။ ဧတေန အရဟတ္တဖလဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **ရာဂဝိနယာယ ဝါ ပဋိပန္နော**တိ ဧတေန အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌော။ **ဝီတဒေါသော**တိ အနာဂါမိဖလဋ္ဌော။ **ဒေါသဝိနယာယ ဝါ ပဋိပန္နော**တိ ဧတေန အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌော။ **ဝီတမောဟော**တိ အရဟတ္တဖလဋ္ဌော။ **မောဟဝိနယာယ ဝါ ပဋိပန္နော**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌော။ **သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော**တိ ဧတေဟိ စတူဟိ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကေဟိ သီလာဒီဟိ သမ္ပန္နော။ **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နော**တိ ဧတေန ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏသမ္ပန္နော ဝုတ္တောတိ ဉာတဗ္ဗံ, တဉ္စ ခော လောကိယမေဝ။ **အဘိဇပ္ပန္တီ**တိ ပတ္ထေန္တိ။ **ဇပ္ပန္တီ**တိ ပစ္စာသီသန္တိ။ **ပဇပ္ပန္တီ**တိ အတီဝ ပစ္စာသီသန္တိ။ **ယာဇယောဂေသု ယုတ္တာ**တိ အနုယောဂေ ဒေယျဓမ္မေ ဒိယျမာနေ အဘိယောဂဝသေန ယုတ္တာ။

၁၆. **အထ ကော စရဟီ**တိ အထ ဣဒါနိ ကော အညော အတာရိ။

၁၇. **သင်္ခါယာ**တိ ဉာဏေန ဝီမံသိတွာ။ **ပရောပရာနီ**တိ ပရာနိ စ ဩပရာနိ စ, ပရတ္တဘာဝသကတ္တဘာဝါဒီနိ ပရာနိ စ ဩပရာနိ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိဓူမော**တိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဓူမဝိရဟိတော။ **အနီဃော**တိ ရာဂါဒိဤဃဝိရဟိတော။ **အတာရိ သော**တိ သော ဝေရူပေ အရဟာ ဇာတိဇရံ အတာရိ။

သကရူပါတိ အတ္တနော ရူပါ။ **ပရရူပါ**တိ ပရေသံ ရူပါ။ **ကာယဒုစ္စရိတံ ဝိဓူမိတ**န္တိ တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတံ ဝိဓူမံ ကတံ။ **ဝိဓမိတ**န္တိ နာသိတံ။

မာနော ဟိ တေ, ဗြာဟ္မဏ, ခာရိဘာရောတိ ယထာ ခာရိဘာရော ခန္ဓေန ဝယှမာနော ဥပရိဋ္ဌိတောပိ အက္ကန္တက္ကန္တဋ္ဌာနံ ပထဝိယာ သဒ္ဓိံ ဖဿေတိ ဝိယ, ဧဝံ ဇာတိကေတ္တကုလာဒီနိ မာနဝတ္ထူနိ နိဿာယ ဥဿာပိတော မာနော, တတ္ထ တတ္ထ ဣဿံ ဥပ္ပာဒေန္တော စတူသု အပာယေသု သံသီဒာပေတိ။ တေနာဟ – “မာနော ဟိ တေ, ဗြာဟ္မဏ, ခာရိဘာရော”တိ။ **ကောဓော ဓူမော**တိ တဝ ဉာဏဂ္ဂိဿ ဥပက္ကိလေသဋ္ဌေန ကောဓော ဓူမော။ တေန ဟိ တေ ဥပက္ကိလိဋ္ဌော ဉာဏဂ္ဂိ န ဝိရောစတိ။ **ဘသ္မနိ မောသဝဇ္ဇ**န္တိ နိရောဇဋ္ဌေန မုသာဝါဒော ဆာရိကာ နာမ။ ယထာ ဟိ ဆာရိကာယ ပဋိစ္ဆန္နော အဂ္ဂိ န ဇောတတိ, ဧဝံ တေ မုသာဝါဒေန ပဋိစ္ဆန္နံ ဉာဏန္တိ ဒဿေတိ။ **ဇိဝှာ သုဇာ**တိ ယထာ တုယှံ သုဝဏ္ဏရဇတလောဟကဋ္ဌမတ္တိကာသု အညတရမယာ ယာဂယဇနတ္ထာယ သုဇာ ဟောတိ, ဧဝံ မယှံ ဓမ္မယာဂယဇနတ္ထာယ ပဟုတဇိဝှာ သုဇာတိ ဝဒတိ။ ယထာ တုယှံ နဒီတီရေ ယဇနဋ္ဌာနံ, ဧဝံ ဓမ္မယာဂယဇနဋ္ဌာနဋ္ဌေန **ဟဒယံ ဇောတိဋ္ဌာနံ။ အတ္တာ**တိ စိတ္တံ။

ဇာတီတိ ဇာယနကဝသေန ဇာတိ။ ဣဒမေတ္ထ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ သဉ္ဇာယနဝသေန **သဉ္ဇာတိ,** ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ ဩက္ကမနဝသေန **ဩက္ကန္တိ**။ ဇာယနဋ္ဌေန ဝါ **ဇာတိ**။ သာ အပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ယုတ္တာ။ သဉ္ဇာယန

ဋ္ဌေန သဏ္ဌာတိ။ သာ ပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ယုတ္တာ။ ဩက္ကမနဋ္ဌေန **ဩက္ကန္တိ** ။ သာ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇဝသေန ယုတ္တာ။ တေ ဟိ အဏ္ဍကောသဉ္စ ဝတ္ထိကောသဉ္စ ဩက္ကမန္တိ ပဝိသန္တိ ဩက္ကမန္တာ ပဝိသန္တာ ဝိယ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တိ။ အဘိနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌေန **အဘိနိဗ္ဗတ္တိ** ။ သာ သံသေဒဇဩပပါတိကဝသေန ယုတ္တာ။ တေ ဟိ ပါကဋာ ဧဝ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ အယံ တာဝ သမ္မုတိကထာ။

ဣဒါနိ ပရမတ္ထကထာ ဟောတိ။ ခန္ဓာ ဧဝ ဟိ ပရမတ္ထတော ပါတုဘဝန္တိ, န သတ္တာ။ တတ္ထ စ **ခန္ဓာနန္တိ** ဧကဝေါကာရဘဝေ ဧကဿ, စတုဝေါကာရဘဝေ စတုန္နံ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဉ္စန္နမ္ပိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပါတုဘာဝေါ**တိ ဥပ္ပတ္တိ။ **အာယတနာနန္တိ** ဧတ္ထ တတြ တတြ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယတနာနံ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဋိလာဘော**တိ သန္တတိယာ ပါတုဘာဝေါယေဝ။ ပါတုဘဝန္တာနေဝ ဟိ တာနိ ပဋိလဒ္ဓါနိ နာမ ဟောန္တိ။ သာ ပနေသာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဇာတိ, နိယျာတနရသာ, အတီတဘဝတော ဣဓ ဥမ္မုဇ္ဇနပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဖလဝသေန ဒုက္ခဝိစိတ္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ။

ဇရာတိ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ **ဇီရဏတာ**တိ အာကာရဘာဝနိဒ္ဒေသော။ **ခဏ္ဍိစ္စ**န္တိအာဒယော တယော ကာလာတိက္ကမေ ကိစ္စနိဒ္ဒေသာ, ပစ္ဆိမာ ဒွေ ပကတိနိဒ္ဒေသာ။ အယဉှိ **ဇရာ**တိ ဣမိနာ ပဒေန သဘာဝတော ဒီပိတာ။ တေနဿာ ဣဒံ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ **ဇီရဏတာ**တိ ဣမိနာ အာကာရတော, တေနဿာယံ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ **ခဏ္ဍိစ္စ**န္တိ ဣမိနာ ကာလာတိက္ကမေ ဒန္တနခါနံ ခဏ္ဍိတဘာဝကရဏကိစ္စတော။ **ပါလိစ္စ**န္တိ ဣမိနာ ကေသလောမာနံ ပလိတဘာဝကရဏကိစ္စတော။ **ဝလိတ္တစတာ**တိ ဣမိနာ မံသံ မိလာပေတွာ တစေ ဝလိဘာဝကရဏကိစ္စတော။ တေနဿာ ဣမေ ခဏ္ဍိစ္စန္တိအာဒယော တယော ကာလာတိက္ကမေ ကိစ္စနိဒ္ဒေသာ။ တေဟိ ဣမေသံ ဝိကာရာနံ ဒဿနဝသေန ပါကဋီဘူတာ ပါကဋဇရာ ဒဿိတာ။ ယထေဝ ဟိ ဥဒကဿ ဝါ ဝါတဿ ဝါ အဂ္ဂိနော ဝါ တိဏရုက္ခာဒီနံ သံဘဂ္ဂပလိဘဂ္ဂတာယ ဝါ ဈာမတာယ ဝါ ဂတမဂ္ဂေါ ပါကဋော ဟောတိ, န စ သော ဂတမဂ္ဂေါ တာနေဝ ဥဒကာဒီနိ, ဧဝမေဝ ဇရာယ ဒန္တာဒီသု ခဏ္ဍိစ္စာဒိဝသေန ဂတမဂ္ဂေါ ပါကဋော, စက္ခုံ ဥမ္မီလေတွာပိ ဂယှတိ, န စ ခဏ္ဍိစ္စာဒီနေဝ ဇရာ။ န ဟိ ဇရာ စက္ခုဝိညေယျာ ဟောတိ။

အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကောတိ ဣမေဟိ ပန ပဒေဟိ ကာလာတိက္ကမေယေဝ အဘိဗျတ္တာယ အာယုက္ခယစက္ခာဒိဣန္ဒြိယပရိပါကသင်္ခါတာယ ပကတိယာ ဒီပိတာ, တေနဿိမေ ပစ္ဆိမာ ဒွေ ပကတိနိဒ္ဒေသာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဇရံ ပတ္တဿ အာယု ဟာယတိ, တသ္မာ ဇရာ “အာယုနော သံဟာနီ”တိ ဖလူပစာရေန ဝုတ္တာ။ ယသ္မာ စ ဒဟရကာလေ သုပ္ပသန္နာနိ သုခုမမ္ပိ အတ္တနော ဝိသယံ သုခေနေဝ ဂဏှနသမတ္ထာနိ စက္ခာဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ ဇရံ ပတ္တဿ ပရိပက္ကာနိ အာလုဠိတာနိ အဝိသဒါနိ, ဩဠာရိကမ္ပိ အတ္တနော ဝိသယံ ဂဟေတုံ အသမတ္ထာနိ ဟောန္တိ။ တသ္မာ “ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော”တိ ဖလူပစာရေနေဝ ဝုတ္တာ။

သာ ပနေသာ ဧဝံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ သဗ္ဗာပိ ဇရာ ပါကဋာ ပဋိစ္ဆန္နာတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ ဒန္တာဒီသု ခဏ္ဍာဒိဘာဝဒဿနတော ရူပဓမ္မေသု ဇရာ **ပါကဋဇရာ** နာမ။ အရူပဓမ္မေသု ပန ဇရာ တာဒိသဿ ဝိကာရဿ အဒဿနတော **ပဋိစ္ဆန္နဇရာ** နာမ။ တတ္ထ ယွာယံ ခဏ္ဍာဒိဘာဝေါ ဒိဿတိ, သော တာဒိသာနံ ဒန္တာဒီနံ သုဝိညေယျတ္တာ ဝဏ္ဏောယေဝ။ တံ စက္ခုနာ ဒိသွာ မနောဒွာရေန စိန္တေတွာ “ဣမေ ဒန္တာ ဇရာယ ပဟဋာ”တိ ဇရံ ဇာနာတိ။ ဥဒကဋ္ဌာနေ ဗဒ္ဓါနိ ဂေါသိင်္ဂါဒီနိ ဩလောကေတွာ ဟေဋ္ဌာ ဥဒကဿ အတ္ထိဘာဝဇာနနံ ဝိယ။

ပုန အဝီစိ သဝီစီတိ ဧဝမ္ပိ အယံ ဇရာ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ မဏိကနကရဇတပဝါဠစန္ဒသူရိယာဒီနံ မန္ဒဒသကာဒီသု ပါဏီနံ ဝိယ စ ပုပ္ဖဖလပလ္လဝာဒီသု အပါဏီနံ ဝိယ စ အန္တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒီနံ ဒုဗ္ဗိညေယျတ္တာ ဇရာ **အဝီစိဇရာ** နာမ, နိရန္တရဇရာတိ အတ္ထော။ တတော အညေသု ပန ယထာဝုတ္တေသု အန္တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒီနံ သုဝိညေယျတ္တာ ဇရာ **သဝီစိဇရာ** နာမ။

တတ္ထ သဝီစိဇရာ ဥပါဒိန္နကအနုပါဒိန္နကဝသေန ဧဝံ ဒီပေတဗ္ဗာ – ဒဟရကုမာရကာနဉှိ ပဌမမေဝ ခီရဒန္တာ နာမ ဥဋ္ဌဟန္တိ, န တေ ထိရာ။ တေသု ပန ပတိတေသု ပုန ဒန္တာ ဥဋ္ဌဟန္တိ, တေ ပဌမမေဝ သေတာ ဟောန္တိ, ဇရာဝါတေန ပန ပဟဋကာလေ ကာဠကာ ဟောန္တိ။ ကေသာ ပန ပဌမမေဝ တမ္ဗာပိ ဟောန္တိ ကာဠကာပိ သေတကာပိ။ ဆဝိ ပန

သလောဟိတကာ ဟောတိ။ ဝဏ္ဏာနံ ဝဏ္ဏာနံ ဩဒါတာနံ ဩဒါတဘာဝေ, ကာဠကာနံ ကာဠကဘာဝေ ပညာယတိ။ ဇရာတတေန ပဟာဋကာလေ စ ဝလိ ဂဏှာတိ။ သဗ္ဗမ္ပိ သသ္သံ ဝပိတကာလေ သေတံ ဟောတိ, ပစ္ဆာ နီလံ။ ဇရာတတေန ပန ပဟာဋကာလေ ပဏ္ဍရံ ဟောတိ။ အမ္ဗင္ကုရေနာပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိ ဧဝ။ သာ ပနေသာ ခန္ဓပရိပါကလက္ခဏာ ဇရာ, မရဏူပနယနရသာ, ယောဗ္ဗနဝိနာသပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။ ဧဝံ ဘဂဝတ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ အယမ္ပိ ဗြာဟ္မဏော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ သဒ္ဓိံ အနု တေတသိကသဟသ္သေန။ အညေသဉ္စ အနေကသဟသ္သာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ သေသံ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ပုဏ္ဏကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မေတ္တဂူမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၈. စတုတ္ထေ မေတ္တဂူသုတ္တေ – **မညာမိ တံ ဝေဒဂူ ဘာဝိတတ္တ** န္တိ “အယံ ဝေဒဂူ”တိ စ “ဘာဝိတတ္တော”တိ စ ဧဝံ တံ မညာမိ။

အပရိတ္တော တိ န အပ္ပော။ **မဟန္တော** တိ န ခုဒ္ဒကော။ **ဂမ္ဘီရော** တိ န ဥတ္တာနော။ **အပ္ပမေယျော** တိ မိနိတုံ န သက္ကုဏေယျော။ **ဒုပ္ပရိယောဂါဠ္ဟော** တိ အဝဂါဟိတုံ ဩတရိတုံ ဒုက္ခော။ **ဗဟုရတနော သာဂရူပမော**တိ ဗဟူနံ ဓမ္မရတနာနံ အာကရတ္တာ အနေကဝိဓရတနသမ္ပန္နော မဟာသမုဒ္ဒော ဝိယ ဗဟုရတနော သာဂရသဒိသော။

န မင္ကု ဟောတိ တိ န ဝိကုဏိတမုခော ဟောတိ။ **အပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော** တိ အောသဝသေန န ဃနီဘူတစိတ္တော။ **အလီနမနသော**တိ န သင်္ကုစိတစိတ္တော။ **အဗ္ယာပန္နစေတသော** တိ န ပူတိစိတ္တော။

ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တော တိ စက္ခုဝိညာဏေ ရူပာရမ္မဏေ ဒိဋ္ဌမတ္တောယေဝ တံ အာရမ္မဏံ ဘဝိဿတိ, ကတ္တာ တ ကာရေတာ တ နတ္ထိ။ ယံ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝဏ္ဏာယတနမေဝ။ **သုတာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အပိ စ **ဒိဋ္ဌေ** တိ ဒဿနယောဂေန ဝဏ္ဏာယတနံ, သဝနယောဂေန သဒ္ဒာယတနံ, မုတယောဂေန ဃာနဇိဝှာကာယာယတနာနိ ဒဿေတိ။ ဃာနဿ ဂန္ဓာယတနံ, ဇိဝှာယ ရသာယတနံ, ကာယဿ ပထဝီ တေဇော တယူတိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ, ဝိညာတယောဂေန ဓမ္မာယတနံ ဒဿေတိ။ **ဒိဋ္ဌေ အနူပယော** တိ စက္ခုဝိညာဏေန ဒိဋ္ဌေ ရာဂူပယဝိရဟိတော။ **အနပါယော**တိ ကောဓဝိရဟိတော အပ္ပဋိဃော ။ **အနိဿိတော** တိ တဏှာယ အနလ္လီနော။ **အပ္ပဋိဗဒ္ဓော** တိ မာနေန န ဗဒ္ဓော။ **ဝိပ္ပမုတ္တော** တိ သဗ္ဗာရမ္မဏတော မုတ္တော။ **ဝိသညုတ္တော** တိ ကိလေသေဟိ ဝိယုတ္တော ဟုတွာ ဌိတော။

သံဝိဇ္ဇတိ ဘဂဝတော စက္ခု တိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပကတိမံသစက္ခု ဥပလဗ္ဘတိ။ **ပဿတိ** တိ ဒက္ခတိ ဩလောကေတိ။ **စက္ခုနာ ရူပ**န္တိ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပါရမ္မဏံ။ **ဆန္ဒရာဂေ**တိ တဏှာဆန္ဒော။

ဒန္တံ နယန္တိ သမိတိ န္တိ ဥယျာနကီဠာမဏ္ဍလာဒီသု ဟိ မဟာဇနမဇ္ဈံ ဂစ္ဆန္တာ ဒန္တမေဝ ကေဏံ တ ဒန္တံ အဿာဇာနီယံ တ ယာနေ ယောဇေတွာ နယန္တိ။ **ရာဇာ**တိ တထာရူပာနေဝ ဌာနာနိ ဂစ္ဆန္တော ရာဇာပိ ဒန္တမေဝ အဘိရုဟတိ။ **မနုဿေသု** တိ မနုဿေသုပိ စတူဟိ အရိယမဂ္ဂေဟိ ဒန္တော နိဗ္ဗိသေဝနော ဝ သေဋ္ဌော။ **ယောတိတက္ကံ** ယန္တိ ဧဝရူပံ အတိက္ကမဝစနံ ပုနပ္ပုနံ ဝုစ္စမာနမ္ပိ တိတိက္ခတိ နပ္ပတိပ္ဖရတိ န ဝိဟညတိ, ဧဝရူပေ ဒန္တော သေဋ္ဌော တိ အတ္ထော။

အဿတရာ တိ ဝဠဝာယ ဂဒြဘေန ဇာတာ။ **အာဇာနီယာ**တိ ယံ အဿဒမ္မသာရထိ ကာရဏံ ကာရေတိ, တဿ ခိပ္ပံ ဇာနနသမတ္ထာ။ **သိန္ဓဝါ** တိ သိန္ဓဝရဋ္ဌေ ဇာတာ အဿာ။ **မဟာနာဂါ**တိ ကုဉ္ဇရသင်္ခါတာ မဟာဟတ္ထိနော။ **အတ္တဒန္တော** တိ ဧတေ အဿတရာ တ သိန္ဓဝါ တ ကုဉ္ဇရာ တ ဒန္တာဝ, န အဒန္တာ။ ယော ပန စတုမဂ္ဂသင်္ခါတေန အတ္တနော ဒန္တတာယ အတ္တဒန္တော နိဗ္ဗိသေဝနော, အယံ တတောပိ ဝရံ, သဗ္ဗေဟိပိ ဧတေဟိ ဥတ္တရိတရောတိ အတ္ထော။

န ဟိ ဧတေဟိ ယာနေဟီတိ ယာနိ တောနိ ဟတ္ထိယာနာဒီနိ ဥတ္တမယာနာနိ, ဧတေဟိ ယာနေဟိ ကောစိ ပုဂ္ဂလော သုပိနန္တေနပိ အဂတပုဗ္ဗတ္တာ ''အဂတ''န္တိ သင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနဒိသံ တထာ န ဂစ္ဆေယျ။ ယထာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဣန္ဒြိယဒမေန ဒန္တေန, အပရဘာဂေ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာယ သုဒန္တေန ဒန္တော နိဗ္ဗိသေဝနော သပ္ပညော ပုဂ္ဂလော တံ အဂတပုဗ္ဗံ ဒိသံ ဂစ္ဆတိ, ဒန္တဘူမိံ ပာပုဏာတိ, တသ္မာ အတ္တဒမနမေဝ ဝရတရန္တိ အတ္ထော (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၃၂၂; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၉၀)။

ဝိဓာသု န ဝိကမ္ပန္တိ တိ နဝဝိဓမာနကောဋ္ဌာသေသု န စလန္တိ န ဝေဓေန္တိ။ **ဝိပ္ပမုတ္တာ ပုနဗ္ဘဝာ** တိ ကမ္မကိလေသတော သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိယာ သုဋ္ဌု မုတ္တာ။ **ဒန္တဘူမိံ အနုပ္ပတ္တာ** တိ အရဟတ္တဖလံ ပာပုဏိတွာ ဌိတာ။ **တေ လောကေ ဝိဇိတာဝိနော**တိ တေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ခီဏာသဝာ သတ္တလောကေ ဝိဇိတဝိဇယာ နာမ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၇၆; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၉၀)။

ယဿိန္ဒြိယာနိ ဘာဝိတာနီ တိ ယဿ ခီဏာသဝဿ သဒ္ဓါဒိပဉ္စိန္ဒြိယာနိ အရဟတ္တဖလံ ဟာပေတွာ ဝဍ္ဎိတာနိ။ **အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စာ** တိ စက္ခာဒိအဇ္ဈတ္တာယတနာနိ စ ရူပာဒိဗဟိဒ္ဓါယတနာနိ စ နိဗ္ဗိသေဝနာနိ ကတာနိ။ **သဗ္ဗလောကေ**တိ သကလတေဓာတုကေ လောကေ စ။ **နိဗ္ဗိဇ္ဈ ဣမံ ပရဉ္စ လောက** န္တိ ဣမဉ္စ အတ္တဘာဝံ ပရလောကေ စ အတ္တဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတော ခီဏာသဝေါ ။ **ကာလံ ကင်္ခတိ ဘာဝိတော သ ဒန္တော** တိ သော ခီဏာသဝေါ စက္ခာဒိတော ဒန္တော ဝဓိုတစိတ္တော မရဏကာလံ ပတ္ထေတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၅၂၂; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၉၀)။

ယေသံ ဓမ္မာနံ အာဒိတော သမုဒာဂမနံ ပညာယတီ တိ ယေသံ ခန္ဓာဒိဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိ ပညာယတိ။ **အတ္ထင်္ဂမတော နိရောဓော**တိ အတ္ထင်္ဂမနဝသေန တေသံယေဝ အဘာဝေါ ပညာယတိ။ **ကမ္မသန္နိဿိတော ဝိပါကော** တိ ကုသလာကုသလကမ္မနိဿိတော ဝိပါကော ကမ္မံ အမုဉ္စိတွာ ပဝတ္တနတော ဝိပါကောပိ ကမ္မသန္နိဿိတောဝ နာမ။ **နာမသန္နိဿိတံ ရူပ** န္တိ သဗ္ဗရူပံ နာမံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တနတော နာမသန္နိဿိတံ နာမ ဇာတံ။ **ဇာတိယာ အနုဂတ** န္တိ သဗ္ဗံ ကမ္မာဒိကံ ဇာတိယာ အနုပဝိဋ္ဌံ။ **ဇရာယ အနုသဋ**န္တိ ဇရာယ ပတ္ထဋံ။ **ဗျာဓိနာ အဘိဘူတ** န္တိ ဗျာဓိဒုက္ခေန အဘိမဒ္ဒိတံ။ **မရဏေန အဗ္ဘာဟတ** န္တိ မစ္စုနာ အဘိဟဋံ ပဟဋံ။ **အတာဏ**န္တိ ပုတ္တာဒီဟိပိ တာယနဿ အဘာဝတော အတာယနံ အနာရက္ခံ အလဗ္ဘနေယျံ ခေမံ တ။ **အလေဏ**န္တိ အလ္လီယိတုံ နိဿယိတုံ အနရဟံ, အလ္လီနာနမ္ပိ န လေဏကိစ္စကရဏံ။ **အသရဏ**န္တိ နိဿိတာနံ န ဘယဟာရကံ, န ဘယဝိနာသကံ။ **အသရဏီဘူတ**န္တိ ပုရေ ဥပ္ပတ္တိယာ အတ္တနော အဘာဝေနေဝ အသရဏံ, ဥပ္ပတ္တိသမကာလမေဝ အသရဏဘူတန္တိ အတ္ထော။

၁၉. အပုစ္ဆသိ တိ ဧတ္ထ **အ**-ကာရော ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော, ပုစ္ဆသိစ္စေဝ အတ္ထော။ **ပဝက္ခာမိ ယထာ ပဇာန**န္တိ ယထာ ပဇာနန္တော အာစိက္ခတိ, ဧဝံ အာစိက္ခိဿာမိ။ **ဥပဓိနိဒါနာ ပဘဝန္တိ ဒုက္ခာ** တိ တဏှာဒိဥပဓိနိဒါနာ ဇာတိအာဒိဒုက္ခဝိသေသာ ပဘဝန္တိ။

တဏှူပဓီတိ တဏှာ ဧဝ တဏှူပဓိ။ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဧဝ **ဒိဋ္ဌူပဓိ** ။ ရာဂါဒိကိလေသာ ဧဝ **ကိလေသူပဓိ**။ ပုညာဒိကမ္မာနိ ဧဝ **ကမ္မူပဓိ** ။ တိဝိဓဒုစ္စရိတာနိယေဝ **ဒုစ္စရိတူပဓိ** ။ ကဗဠီကာရာဒယော အာဟာရာ ဧဝ **အာဟာရူပဓိ**။ အာဃာတပဋိဃော ဧဝ **ပဋိဃူပဓိ**။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ ကမ္မေနေဝ ဂဟိတာ ပထဝါဒယော စတဿော ဓာတုယောဝ **စတဿော ဥပာဒိန္နဓာတုယော ဥပဓီ**။ စက္ခာဒိဆအဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ ဧဝ **ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ ဥပဓီ** ။ စက္ခုဝိညာဏာဒိဆဝိညာဏကာယာဝ **ဆ ဝိညာဏကာယာ ဥပဓီ**။ **သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခံ ဒုက္ခမနဋ္ဌေနာ** တိ သဗ္ဗတေဘူမကံ ဒုက္ခံ ဒုဿဟနဋ္ဌေန ဥပဓိ။

၂၀. ဧဝံ ဥပဓိနိဒါနတော ပဘဝန္တေသု ဒုက္ခေသု – **ယော ဝေ အဝိဒွာ**တိ ကထာ။ တတ္ထ **ပဇာန**န္တိ သင်္ခါရေ အနိစ္စာဒိဝသေန ဇာနန္တော။ **ဒုက္ခဿ ဇာတိပ္ပဘဝါနုပဿီ** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ဇာတိကာရဏံ ''ဥပဓိ''တိ အနုပဿန္တော။ ဣမိဿာ ကထာယ နိဒ္ဒေသေ ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ။

၂၁. **ဩကပရိဒ္ဒဝဉ္စာ** တိ သောကဉ္စ ပရိဒေဝဉ္စ။ **တထာ ဟိ တေ ဝိဒိတော ဧသ ဓမ္မော** တိ ယထာ ယထာ သတွာ ဇာနန္တိ, တထာ တထာ ဉာပနဝသေန ဝိဒိတော ဧသ တယာ ဓမ္မောတိ။

တတ္ထ **တရန္တီ** တိ ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဌ္ဌောဃံ တရန္တိ။ **ဥတ္တရန္တီ** တိ ဒုတိယမဂ္ဂေန ကာမောဃံ တနုကရဏဝသေန ဥဂ္ဂန္တွာ တရန္တိ။ **ပတရန္တီ** တိ တမေဝ နိရဝသေသပ္ပဟာနဝသေန တတိယမဂ္ဂေန ဝိသေသေန တရန္တိ။ **သမတိက္ကမန္တီ**တိ ဘဝေါဃအဝိဇ္ဇောဃပ္ပဟာနဝသေန စတုတ္ထမဂ္ဂေန သမ္မာ အတိက္ကမန္တိ။ **ဝီတိဝတ္တန္တီ** တိ ဖလံ ဟပုဏိတွာ တိဋ္ဌန္တိ။

၂၂. **ကိတ္တယိဿာမိ တေ ဓမ္မံ** န္တိ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ နိဗ္ဗာနကမိနိပဋိပဒာဓမ္မဉ္စ တေ ဒေသယိဿာမိ။ **ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ** တိ ဒိဋ္ဌေဝ ဒုက္ခာဒိဓမ္မေ, ဣမသ္မိံယေဝ တ အတ္တဘာဝေ။ **အနီတိဟ**န္တိ အတ္တပစ္စက္ခံ။ **ယံ ဝိဒိတွာ**တိ ယံ ဓမ္မံ "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ"တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၂၇၇; ထေရဂ. ၆၇၆; ကထာ. ၇၅၃) နယေန သမ္မသန္တော ဝိဒိတွာ။

တတ္ထ **အာဒိကလျာဏ** န္တိ ဟိတွာပိ အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခံ ဓမ္မံ တဝ ကိတ္တယိဿာမိ, တဉ္စ ခေါ အပ္ပံ တ ဗဟုံ တ ကိတ္တယန္တော အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ ကိတ္တယိဿာမိ။ အာဒိမ္ပိ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ ကိတ္တယိဿာမိ ။ မဇ္ဈေပိ။ ပရိယောသာနေပိ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ ကိတ္တယိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မိံဥ်ဟိ ဘဂဝတ ဧကကထမ္ပိ ဒေသေသိ, သာ သမန္တဘဒ္ဒကတ္တာ ဓမ္မဿ ပဌမပဒေန အာဒိကလျာဏာ, ဒုတိယတတိယပဒေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏာ, ပစ္ဆိမပဒေန ပရိယောသာနကလျာဏာ။ ဧကာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ နိဒာနေန အာဒိကလျာဏံ, နိဂမနေန ပရိယောသာနကလျာဏံ, သေသေန မဇ္ဈေကလျာဏံ။ နာနာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ ပဌမာနုသန္ဓိနာ အာဒိကလျာဏံ, ပစ္ဆိမေန ပရိယောသာနကလျာဏံ, သေသေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏံ။

အပိ စ သနိဒာနသဥပ္ပတ္တိကတ္တာ အာဒိကလျာဏံ, ဝေနေယျာနံ အနုရူပတော အတ္ထဿ အဝိပရီတတာယ စ ဟေတုဒာဟရဏယုတ္တတော စ မဇ္ဈေကလျာဏံ, သောတူနံ သဒ္ဓါပဋိလာဘဇနနေန နိဂမနေန စ ပရိယောသာနကလျာဏံ။

သကလောဟိ သာသနဓမ္မော အတ္တနော အတ္ထဘူတေန သီလေန အာဒိကလျာဏော, သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဖလေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော, နိဗ္ဗာနေန ပရိယောသာနကလျာဏော။ သီလသမာဓီဟိ တ အာဒိကလျာဏော, ဝိပဿနာမဂ္ဂေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော, ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ ပရိယောသာနကလျာဏော။ ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယ တ အာဒိကလျာဏော, ဓမ္မသုဓမ္မတာယ မဇ္ဈေကလျာဏော, သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော ။ တံ သုတွာ တထတ္တာယ ပဋိပန္နေန အဓိဂန္တဗ္ဗာယ အဘိသမ္ဗောဓိယာ တ အာဒိကလျာဏော, ပစ္စေကဗောဓိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော, သာဝကဗောဓိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။

သုယျမာနော စေသ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနတော ဘဝနေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ အာဒိကလျာဏော, ပဋိပဇ္ဇိယမာနော သမထဝိပဿနာသုခာဝဟနတော ပဋိပတ္တိယာပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ မဇ္ဈေကလျာဏော, တထာပဋိပန္နော (ဟရော. အဌ. ၁.၁) စ ပဋိပတ္တိဖလေ နိဋ္ဌိတေ တာဒိဘာတဝဟနတော ပဋိပတ္တိဖလေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ ပရိယောသာနကလျာဏောတိ။

ယံ ပနေသ ဘဂဝတ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သာသနဗ္ရဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယဉ္စ ပကာသေတိ, နာနာနယေဟိ ဒီပေတိ။ တံ ယထာနုရူပံ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထံ** ။ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနံ** ။ သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇန ဥတ္တာနီကရဏပညတ္တိအတ္ထပဒသမာယောဂတော **သာတ္ထံ** ။ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနံ** ။ အတ္ထဂမ္ဘီရတာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရတာဟိ **သာတ္ထံ** ။ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာဒေသနာဂမ္ဘီရတာဟိ **သဗျဉ္ဇနံ** ။ အတ္ထပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော **သာတ္ထံ** ။ ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော **သဗျဉ္ဇနံ** ။ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယတော သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ **သာတ္ထံ** ။ သဒ္ဓေယျတော လောကိယဇနပ္ပသာဒကန္တိ **သဗျဉ္ဇနံ** ။ ဂမ္ဘီရာဓိပ္ပာယတော **သာတ္ထံ** ။ ဥတ္တာနပဒတော **သဗျဉ္ဇနံ** ။ ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော သကလပရိပုဏ္ဏဘာဝေန **ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ**။ အပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော နိဒ္ဒောသဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓံ** ။

အပိ စ – ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂမဗျတ္တိတော **သာတ္ထံ** ။ ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော **သဗျဉ္ဇနံ** ။ သီလာဒိပဉ္စဓမ္မက္ခန္ဓယုတ္တတော **ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ** ။ နိရုပက္ကိလေသတော နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပဝတ္တိတော လော

ကာမိသနိရပေက္ခတော စ **ပရိသုဒ္ဓံ** ။ သိက္ခတ္တယပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဗြဟ္မဘူတေဟိ သေဋ္ဌေဟိ စရိတဗ္ဗတော, တေသဥ္စ စရိယဘာဝတော **ဗြဟ္မစရိယံ** (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁)။

ဇဝံ ပရိယတ္တိဓမ္မံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ လောကုတ္တရဓမ္မံ ဒဿေတုံ **“စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ”** တိ အာဟ။ သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ ဒဿေတွာ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရံ ဒဿေတုံ **“နိဗ္ဗာနဥ္စာ”** တိ အာဟ။ **နိဗ္ဗာနကာမိနိဥ္စ ပဋိပဒ** န္တိ ပုဗ္ဗဘာဂသီလသမာဓိဝိပဿနာဓမ္မဥ္စ ကိတ္တယိဿာမိ။

ဒုက္ခေ ဒိဋ္ဌေ တိ ဒုက္ခသစ္စေ သရသလက္ခဏေန ဒိဋ္ဌေ ဒုက္ခသစ္စံ ပကာသေဿာမိ။ **သမုဒယာဒီသုပိ** ဧသေဝ နယော။

၂၃. **တဥ္စာဟံ အဘိနန္ဒာမိ** တိ တံ ဝုတ္တပ္ပကာရဓမ္မဇာတကံ တဝ ဝစနံ အဟံ ပတ္ထယာမိ။ **ဓမ္မမုတ္တမန္တိ** တဥ္စ ဓမ္မမုတ္တမံ အဘိနန္ဒာမိ။

တတ္ထ **မဟတော တမောကာယဿ ပဒာလန** န္တိ မဟတော အဝိဇ္ဇာရာသိဿ ဆေဒနံ။ အနိစ္စလက္ခဏဝသေန **သေီ**။ ဒုက္ခလက္ခဏဝသေန **ဂဝေသီ**။ အနတ္တလက္ခဏဝသေန သမန္တတော **ပရိယေသီ**။ **မဟတော ဝိပလ္လာသဿ ပဘေဒန** န္တိ မဟန္တဿ အသုဘေ သုဘန္တိအာဒိဒွါဒသဝိဓဿ ဝိပလ္လာသဿ ဘေဒနံ။ **မဟတော တဏှာသလ္လဿ အဗ္ဗဟန** န္တိ မဟန္တဿ အန္တောတုဒနဋ္ဌေန တဏှာကဏ္ဍကဿ လုဥ္စနံ။ **ဒိဋ္ဌိသင်္ဃာဋဿ ဝိနိဝေဌန** န္တိ ဒိဋ္ဌိယေဝ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နပ္ပဝတ္တိတော သင်္ဃဋိတဋ္ဌေန သင်္ဃာဋော, တဿ ဒိဋ္ဌိသင်္ဃာဋဿ နိဝတ္တနံ။ **မာနဓဇဿ ပာတန** န္တိ ဥဿိတဋ္ဌေန ဥန္နတိလက္ခဏဿ မာနဒ္ဓဇဿ ပာတနံ။ **အဘိသင်္ခာရဿ ဝူပသမ** န္တိ ပုညာဒိအဘိသင်္ခာရဿ ဥပသမနံ။ **ဩဃဿ နိတ္ထရဏ** န္တိ ဝဋ္ဋေ ဩသီဒာပနဿ ကာမောဃာဒိဩဃဿ နိတ္ထရဏံ နိက္ခမနံ။ **ဘာရဿ နိက္ခေပန** န္တိ ရူပာဒိပဉ္စက္ခန္ဓဘာရဿ ခိပနံ ဆဍ္ဍနံ။ **သံသာရဝဋ္ဋဿ ဥပစ္ဆေဒ** န္တိ ခန္ဓာဒိပဋိပာဋိသံသာရဝဋ္ဋဿ ပဗတုနဿနေန ဥစ္ဆိဇ္ဇနံ။ **သန္တာပဿ နိဗ္ဗာပန** န္တိ ကိလေသသန္တာပဿ နိဗ္ဗုတိံ။ **ပရိဠာဟဿ ပဋိပဿဒ္ဓ** န္တိ ကိလေသပရိဠာဟဿ ဝူပသမံ ပဋိပဿမ္ဘနံ။ **ဓမ္မဓဇဿ ဥဿာပန** န္တိ နဝဝိဓလောကုတ္တရဓမ္မဿ ဥဿာပေတွာ ဌပနံ။ **ပရမတ္ထံ အမတံ နိဗ္ဗာန** န္တိ ဥတ္တမဋ္ဌေန ပရမတ္ထံ။ နတ္ထိ ဧတဿ မရဏသင်္ခါတံ မတန္တိ အမတံ။ ကိလေသဝိသပဋိပက္ခတ္တာ အဂဒန္တိပိ အမတံ။ သံသာရဒုက္ခပဋိပက္ခဘူတတ္တာ နိဗ္ဗုတန္တိ **နိဗ္ဗာနံ** ။ နတ္ထေတ္ထ တဏှာသင်္ခါတံ တနန္တိပိ **နိဗ္ဗာနံ** ။

မဟေသက္ခေဟိ သတ္တေဟိ တိ မဟာနုဘာဝေဟိ သက္ကာဒီဟိ သတ္တေဟိ။ **ပရိယေသိတောတိ** ပရိယိဋ္ဌော။ **ကဟံ ဒေဝဒေဝေတေတိ** ဒေဝတနံ အတိဒေဝေ ကုဟိံ။ **ကဟံ နရာသဘောတိ** ဥတ္တမပုရိသော။

၂၄. **ဥဒ္ဒံ အဓော တိရိယဥ္စာပိ မဇ္ဈေ** တိ ဧတ္ထ **ဥဒ္ဓ** န္တိ အနာဂတဒ္ဓါ ဝုစ္စတိ။ **အဓောတိ** အတီတဒ္ဓါ။ **တိရိယဥ္စာပိ မဇ္ဈေတိ** ပစ္စုပ္ပန္နဒ္ဓါ။ **ဧတေသု နန္ဒိဥ္စ နိဝေသနဥ္စ, ပနုဇ္ဇ ဝိညာဏ** န္တိ ဧတေသု ဥဒ္ဓါဒီသု တဏှာဥ္စ ဒိဋ္ဌိနိဝေသနဥ္စ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဥ္စ ပနုဒေဟိ။ ပနုဒိတွာ စ **ဘဝေ န တိဋ္ဌေ** တိ ဇဝံ သန္တေ ဒုဝိဓေပိ ဘဝေ န တိဋ္ဌေယျ။ ဇဝံ တာဝ ပနုဇ္ဇသဒ္ဒဿ ပနုဒေဟီတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ သမ္ဗန္ဓော။ ပနုဒိတွာတိ ဧတသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ ဘဝေ န တိဋ္ဌေတိ အယမေဝ သမ္ဗန္ဓော။ တောနိ နန္ဒိနိဝေသနဝိညာဏာနိ ပနုဒိတွာ ဒုဝိဓေပိ ဘဝေ န တိဋ္ဌေယျာတိ။

သဟောကာသဝသေန ဒေဝလောကော ဥဒ္ဓံ။ အပာယလောကော အဓော။ မနုဿလောကော မဇ္ဈေ။ တတ္ထ **ကုသလာ ဓမ္မာတိ** အပာယံ မုဉ္စိတွာ ဥပရိ ပဋိသန္ဓိအနတော ကုသလာ ဓမ္မာ **ဥဒ္ဓ** န္တိ ဝုစ္စန္တိ။ **အကုသလာ ဓမ္မာ** အပာယေသု ပဋိသန္ဓိအနတော **အဓောတိ**။ တဒုဘယဝိမုတ္တတ္တာ **အဗျာကတာ ဓမ္မာ တိရိယဥ္စာပိ မဇ္ဈေ** တိ ဝုစ္စန္တိ။ သဗ္ဗောပရိဝသေန အရူပဓာတု ဥဒ္ဓံ။ သဗ္ဗအဓောဝသေန ကာမဓာတု အဓော။ တဒုဘယန္တရဝသေန ရူပဓာတု မဇ္ဈေ။ ကာယစိတ္တာဗာဓနနဝသေန သုခာ ဝေဒနာ ဥဒ္ဓံ ။ ဒုက္ခမနဝသေန ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဓော။ အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ မဇ္ဈေ။ အတ္တဘာဝဝသေန ပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေန္တော **“ဥဒ္ဒန္တိ ဥဒ္ဓံ ပာဒတလာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥဒ္ဓံ ပာဒတလာ** တိ ပာဒတလတော ဥပရိ။ **အဓော ကေသမတ္ထကာ** တိ ကေသမတ္ထကတော အဓော။ **မဇ္ဈေ** တိ ဒွိန္နံ အန္တရံ။

ပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ဝိညာဏန္တိ တေရသဝိဓပုညာဘိသင်္ခါရသမ္ပယုတ္တံ ကမ္မဝိညာဏံ။ **အပုညာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ဝိညာဏန္တိ** ဒွါဒသဝိဓအပုညာဘိသင်္ခါရသမ္ပယုတ္တံ ကမ္မဝိညာဏံ။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ဝိညာဏန္တိ** စတုဗ္ဗိဓံ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရသဟဂတံ ကမ္မဝိညာဏံ။ **နုဇ္ဇာ** တိ ခိပ။ **ပနုဇ္ဇာ** တိ အတိဝိ ခိပ။ **နုဒာတိ** လုဥ္စ။ **ပနုဒာတိ** အတိဝိ လုဥ္စ။ **ပဇဟာတိ** ဆဍ္ဍေဟိ။ **ဝိနောဒေဟီတိ** ဒူရံ ကရောဟိ။

ကမ္မဘဝဥ္စာ တိ ပုညာဘိသင်္ခါရစေတနာဝ။ **ပဋိသန္ဓိကဥ္စ ပုနဗ္ဘဝ** န္တိ ပဋိသန္ဓိယာ ရူပာဒိပုနဗ္ဘဝဉ္စ။ **ပဇဟန္တော** ပဌမမဂ္ဂေန, **ဝိနောဒေန္တော** ဒုတိယမဂ္ဂေန, **ဗျန္တီကရောန္တော** တတိယမဂ္ဂေန, **အနဘာဝံ ဂမေန္တော** စတုတ္ထမဂ္ဂေန။ **ကမ္မဘဝေ န တိဋ္ဌေယျာ** တိ ပုညာဒိအဘိသင်္ခါရေ န တိဋ္ဌေယျ။

၂၅. တောနိ ဝိနောဒေတွာ ဘဝေ အတိဋ္ဌန္တော ဧသော – **ဧဝံ ဝိဟာရီတိ** ကထာ။ တတ္ထ **ဣမေတေတိ** ဣမသ္မိံယေဝ သာသနေ, ဣမသ္မိံယေဝ တ အတ္တဘာဝေ။ ဣမိဿာ ကထာယ နိဒ္ဒေသော ဥတ္တာနတ္ထောဝ။

၂၆. **သုကိတ္တိတံ ကေတမနူပဓီကန္တိ** တွေ **အနူပဓီကန္တိ** နိဗ္ဗာနံ, တံ သန္ဓာယ ဘဂဝန္တံ အာလပန္တော အာဟ – ''သုကိတ္တိတံ ကေတမနူပဓိက''န္တိ။

နိဒ္ဒေသေ **ကိလေသာ စာတိ** ဥပတာပနဋ္ဌေန ရာဂါဒယော ကိလေသာ စ ရာသဋ္ဌေန ဝိပာကဘူတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ စ ကုသလာဒိအဘိသင်္ခါရာ စေတနာ စ ''ဥပဓီ''တိ ဝုစ္စန္တိ ကထီယန္တိ။ **ဥပဓိပ္ပဟာနံ** တဒင်္ဂပ္ပဟာနေန, **ဥပဓိဝူပသမံ** ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန, **ဥပဓိပဋိနိဿဂ္ဂံ** သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန **ဥပဓိပဋိပဿဒ္ဓံ** ဖလေနာတိ။

၂၇. န ကေဝလံ ဒုက္ခမေဝ ပဟာသိ – **တေ စာပီတိ** ကထာ။ တတ္ထ **အဋ္ဌိတ** န္တိ သက္ကစ္စံ, သအ တ။ **တံ တံ နမဿာမီတိ** တသ္မာ တံ နမဿာမိ။ **သမေစ္စာ** တိ ဥပဂန္တွာ။ **နာဂာတိ** ဘဂဝန္တံ အာလပန္တော အာဟ။

နိဒ္ဒေသေ **သမေစ္စာ** တိ ဇာနိတွာ, ဧကေဘာ ဟုတွာ တ။ **အဘိသမေစ္စာ** တိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ **သမာဂန္တွာ** တိ သမ္မုခါ ဟုတွာ။ **အဘိသမာဂန္တွာ** တိ သမီပံ ဂန္တွာ။ **သမ္မုခါ** တိ သမ္မုခေ။ **အာဂုံ န ကရောတီတိ** ဟာပံ န ကရောတိ။

၂၈. ဣဒါနိ နံ ဘဂဝတ ''အဒ္ဓါ ဟိ ဘဂဝတ ပဟာသိ ဒုက္ခ''န္တိ ဧဝံ တေန ဗြာဟ္မဏေန ဝိဒိတောပိ အတ္တာနံ အနုပနေတွာဝ ပဟီနဒုက္ခေန ပုဂ္ဂလေန ဩဝဒန္တော **''ယံ ဗြာဟ္မဏ''** န္တိ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – **ယံ** တံ အဘိဇာနန္တော ''အယံ ဗာဟိတပါပတ္တာ **ဗြာဟ္မဏော,** ဝေဒေဟိ ဂတတ္တာ **ဝေဒဂူ,** ကိဉ္စနာဘာဝ **အကိဉ္စနော,** ကာမေသု စ ဘဝေသု စ အသတ္တတ္တာ **ကာမဘဝေ အသတ္တော''** တိ ဇညာ ဇာနေယျာသိ။ **အဒ္ဓါ ဟိ သော ဩဃမိမံ အတာရိ, တိဏ္ဏော စ ပာရံ အခိလော အကင်္ခေါ**။

နိဒ္ဒေသေ **ရာဂကိဉ္စန** န္တိ ရာဂပလိဗောဓံ။ **ဒေါသကိဉ္စန** န္တိအာဒိပိ ဧသေဝ နယော။ **ကာမောဃံ တိဏ္ဏော** အနာကမိမဂ္ဂေန။ **ဘဝေါဃံ တိဏ္ဏော** အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ **ဒိဋ္ဌောဃံ တိဏ္ဏော** သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန။ **အဝိဇ္ဇောဃံ တိဏ္ဏော** အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ **သံသာရပထံ တိဏ္ဏော ကုသလာကုသလကမ္မပ္ပဘေဒေနာတိ။ ဥတ္တိဏ္ဏော** ပဌမမဂ္ဂေန။ **နိတ္တိဏ္ဏော** ဒုတိယမဂ္ဂေန။ **အတိက္ကန္တော** တတိယမဂ္ဂေန။ **သမတိက္ကန္တော စတုတ္ထမဂ္ဂေန။** ဝီတိဝတ္တော ဖလေန။

၂၉. ကိဉ္စ ဘိယျော – **ဝိဒွါ စ ယောတိ** ကထာ။ တတ္ထ **ဣဓာတိ** ဣမသ္မိံ သာသနေ, အတ္တဘာဝေ တ။ **ဝိသဇ္ဇာတိ** တေသဇ္ဇိတွာ။

နိဒ္ဒေသေ **သဇ္ဇ** န္တိ မုဉ္စနံ။ **ဝိသဇ္ဇ** န္တိ တေသဇ္ဇနံ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋ္ဌမေဝ။ ဧဝံ ဘဂဝတ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ။ ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ဝုတ္တသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

မေတ္တဂူမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဓောတကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၀. ပဉ္စမေ ဓောတကသုတ္တေ – **တဗ္ဗာဘိကင်္ခာမိ** တိ တစံ အဘိကင်္ခာမိ။ **သိက္ခေ နိဗ္ဗာနမတ္တနော** တိ အတ္တနော ရာဂါဒီနံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ အဓိသီလာဒီနိ သိက္ခေယျ။ နိဒ္ဒေသေ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။

ဣတောတိ မမ မုခတော။

နိဒ္ဒေသေ **အာတပ္ပ** န္တိ ကိလေသတာပနံ။ **ဥဿာဟ** န္တိ အဿင်္ကောစံ။ **ဥဿောဠှိ** န္တိ ဗလဝဝီရိယံ။ **ထာမန္တိ** အသိထိလံ။ **ဓိတိန္တိ** ဓာရဏံ။ **ဝီရိယံ ကရောဟီ**တိ ပရက္ကမံ ကရောဟိ။ **ဆန္ဒံ ဇနေဟီ** တိ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေဟိ။

၃၂. ဇဝံ ဝုတ္တေ အတ္တမနော ဓောတကော ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝမာနော ကထံကထာပမောက္ခံ ယာစန္တော **“ပဿာမဟ”**န္တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ပဿာမဟံ ဒေဝမနုဿလောကေ** တိ ပဿာမိ အဟံ ဒေဝမနုဿလောကေ။ **တံ တံ နမဿာမီ**တိ တံ ဇဝရူပံ တံ နမဿာမိ။ **ပမုဉ္စ** တိ ပမောစေဟိ။

နိဒ္ဒေသေ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ** တိ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဟဋ္ဌိယေက္ကံ စတုသစ္စံ သယမေဝ ဗုဒ္ဓာ ပဋိဝေဓပ္ပတ္တာတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ။ **သီဟသီဟော**တိ အဆမ္ဘိတဋ္ဌေန သီဟာနံ အတိသီဟော။ **နာဂနာဂေ**တိ နိက္ကိလေသဋ္ဌေန, မဟန္တဋ္ဌေန တနာကနံ အတိနာဂေ။ **ဂဏိဂဏီ**တိ ဂဏဝန္တာနံ အတိဝ ဂဏတ။ **မုနိမုနီ**တိ ဉာဏဝန္တာနံ အတိဝ ဉာဏတ။ **ရာဇရာဇာ**တိ ဥတ္တမရာဇာ။ **မုဉ္စ မ** န္တိ မောစေဟိ မံ။ **ပမုဉ္စ မ** န္တိ နာနာဝိဓေနေ မုဉ္စေဟိ မံ။ **မောစေဟိ မ**န္တိ သိထိလံ ကရောဟိ မံ။ **ပမောစေဟိ မ**န္တိ အတိဝ သိထိလံ ကရောဟိ မံ။ **ဥဒ္ဓရ မ** န္တိ မံ သံသာရပင်္ကာ ဥဒ္ဓရိတွာ ထလေ ပတိဋ္ဌာပေဟိ။ **သမုဒ္ဓရ မ**န္တိ သမ္မာ ဥဒ္ဓရိတွာ ထလေ ပတိဋ္ဌာပေဟိ မံ။ **ဝုဋ္ဌာပေဟီ** တိ ဝိစိကိစ္ဆာသလ္လတော အပနေတွာ ဝိသုံ ကရဏဝသေန ဥဋ္ဌာပေဟိ။

၃၃. အထဿ ဘဂဝါ အတ္တာဓီနမေဝ ကထံကထာပမောက္ခံ ဩဃတရဏမုခေန ဒဿေန္တော **“နာဟ”**န္တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **နာဟံ သဟိဿာမီ** တိ အဟံ န သဟိဿာမိ န သက္ကောမိ။ န တယမိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပမောစနာယာ**တိ ပမောစေတုံ။ **ကထံကထိ**န္တိ သကင်္ခံ။ **တရေသီ**တိ တရေယျာသိ။

နိဒ္ဒေသေ **န ဤဟာမီ**တိ ပယောဂံ န ကရောမိ။ န သမီဟာမီတိ အတိဝ ပယောဂံ န ကရောမိ။ **အဿဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ** တိ ရတနတ္တယေ သဒ္ဓာဝိရဟိတေ ပုဂ္ဂလေ။ **အစ္ဆန္ဒိကေ** တိ မဂ္ဂဖလတ္ထံ ရုစိဝိရဟိတေ။ **ကုသီတေ**တိ သမာဓိဝိရဟိတေ။ **ဟီနဝီရိယေ**တိ နိဗ္ဗီရိယေ။ **အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနေ** တိ ပဋိပတ္တိယာ န ပဋိပဇ္ဇမာနေ။

၃၄. ဇဝံ ဝုတ္တေ အတ္တမနတရော ဓောတကော ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝမာနော အနုသာသနိံ ယာစန္တော **“အနုသာသ ဗြဟ္မေ”**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဗြဟ္မေ** တိ သေဋ္ဌဝစနမေတံ။ တေန ဘဂဝန္တံ အာမန္တယမာနော အာဟ ‘‘အနုသာသ ဗြဟ္မေ’’တိ။ **ဝိဝေကဓမ္မ**န္တိ သဗ္ဗသင်္ခါရဝိဝေကံ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ။ **အဗျာပဇ္ဇမာနော** တိ နာနပ္ပကာရကံ အနာပဇ္ဇမာနော။ **ဣဓေဝ သန္တော** တိ ဣဓေဝ သမာနော။ **အသိတော**တိ အနိဿိတော။

၃၅-၇. ဣတော ပရာ ဒွေ ကထာ မေတ္တဂူသုတ္တေ ဝုတ္တနယာ ဇဝ။ ကေဝလဉှိ တတ္ထ ဓမ္မံ, ဣဓ သန္တိန္တိ အယံ ဝိသေသော။ တတိယကထာယပိ ပုဗ္ဗမ္ပိ တတ္ထ ဝုတ္တနယမေဝ။ အပရမ္ပိ **သင်္ဂေါ** တိ သဇ္ဇနဋ္ဌာနံ, လဂ္ဂနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဇဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ဝုတ္တသဒိသော ဇဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဓောတကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဥပသီဝမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၈. ဆဋ္ဌေ ဥပသီဝသုတ္တေ – **မဟန္တမောဃ** န္တိ မဟန္တံ ဩဃံ။ **အနိဿိတော** တိ ပုဂ္ဂလံ ဝါ ဓမ္မံ ဝါ အနလ္လ
လီနော။ **နော ဝိသဟာမီ**တိ န သက္ကောမိ။ **အာရမ္မဏ** န္တိ နိဿယံ။ **ယံ နိဿိတော** တိ ယံ ဓမ္မံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ နိဿိ
တော။

နိဒ္ဒေသေ **ကာမောဃန္တိ** အနာဂါမိမဂ္ဂေန ကာမောဃံ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန **ဘဝေါဃံ**။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန **ဒိ
ဋ္ဌောဃံ**။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန **အဝိဇ္ဇောဃံ** တရေယျံ။ **သက္ယကုလာ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ဘဂဝတော ဥစ္စာကုလပရိဒီပနဝ
သေန ဝုတ္တံ။ **အာလမ္ဗဏ** န္တိ အဝတ္ထရိတ္ဝာ ဌာနံ။ **နိဿယ** န္တိ အလ္လီယနံ။ **ဥပနိဿယ** န္တိ အပဿယနံ။

၃၉. ဣဒါနိ ယသ္မာ ဗြာဟ္မဏော အာကိဉ္စညာယတနလာဘီ တဉ္စ သန္တမ္ပိ နိဿယံ န ဇာနာတိ။ တေနဿ
ဘဂဝါ တဉ္စ နိဿယံ ဥတ္တရိဉ္စ နိယျာနပထံ ဒဿေန္တော **“အာကိဉ္စည”** န္တိ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **ပေက္ခမာ
နော**တိ တံ အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိံ သတော သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာ စ အနိစ္စာဒိဝသေန ပဿမာနော။ **န
တ္ထီတိ နိဿာယာ**တိ တံ “နတ္ထိ ကိဉ္စီ”တိ ပဝတ္တံ သမာပတ္တိံ အာရမ္မဏံ ကတ္ဝာ။ **တရဿု ဩဃ** န္တိ တတော ပ
ဘုတိ ပဝတ္တာယ ဝိပဿနာယ ယထာနုရူပံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဩဃံ တရဿု။ **ကထာဟီ**တိ ကထံကထာဟိ။ **တဏှက္ခယံ
နတ္တမဟာဘိပဿာ**တိ ရတ္တိန္ဒိဝံ နိဗ္ဗာနံ ဝိဘူတံ ကတ္ဝာ ပဿ။ ဧတေနဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ ကထေသိ။

နိဒ္ဒေသေ **တညေဝ ဝိညာဏံ အဘာဝေတီ**တိ အာကာသာနဉ္စာယတနာရမ္မဏံ ကတ္ဝာ ပဝတ္တမဟဂ္ဂတဝိညာဏံ အဘာဝေတိ
အဘာဝံ ဂမေတိ။ **ဝိဘာဝေတီ**တိ ဝိဝိဓာ အဘာဝံ ဂမေတိ။ **အန္တရဓာပေတီ** တိ အဒဿနံ ဂမေတိ။ **နတ္ထိ ကိဉ္စီတိ ပဿ
သတီ**တိ အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိဿ နတ္ထီတိ ပဿတိ။

၄၀. ဣဒါနိ “ကာမေ ပဟာယာ”တိ သုတ္ဝာ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန အတ္တနာ ပဟီနေ ကာမေ သမ္ပဿမာနော **“သဗ္ဗေ
သူ”**တိ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **ဟိတ္ဝာ မည**န္တိ အညံ တတော ဟေဋ္ဌာ ဆဗ္ဗိဓမ္ပိ သမာပတ္တိံ ဟိတ္ဝာ။ **သညာဝိမော
က္ခေ ပရမေ**တိ သတ္တသု သညာဝိမောက္ခေသု ဥတ္တမေ အာကိဉ္စညာယတနေ။ **တိဋ္ဌေ နု သော တတ္ထ အနာနုယာယီ**
တိ သော ပုဂ္ဂလော တတ္ထ အာကိဉ္စညာယတနဗြဟ္မလောကေ အဝိဂစ္ဆမာနော တိဋ္ဌေယျ နူတိ ပုစ္ဆတိ။

နိဒ္ဒေသေ **အဝိစ္စမာနော** တိ အဝိယုဇ္ဇမာနော။ **အဝိဂစ္ဆမာနော** တိ ဝိယောဂံ အနာပဇ္ဇမာနော။ **အနန္တရဓာယမာနော**
တိ အန္တရဓာနံ အနာပဇ္ဇမာနော။ **အပရိဟာယမာနော**တိ အနန္တရာ ပရိဟာနံ အနာပဇ္ဇမာနော။

၄၁-၂. အထဿ ဘဂဝါ သဋ္ဌိကပ္ပသဟဿမတ္တကံယေဝ ဌာနံ အနုဇာနန္တော စတုတ္ထံ ဂါထမာဟ။ ဧဝံ တဿ္
သ တတ္ထ ဌာနံ သုတ္ဝာ ဣဒါနိဿ သဿတုစ္ဆေဒဘာဝံ ပုစ္ဆန္တော **“တိဋ္ဌေ စေ”** တိ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **ပူဂမ္ပိ
ပိ ဝဿာန**န္တိ အနေကသင်္ချမ္ပိ ဝဿာနံ, ဂဏနရာသိန္တိ အတ္ထော။ “ပူဂမ္ပိ ဝဿာနီ”တိပိ ပာဌော။ တတ္ထ ဝိ
ဘတ္တိဗျတ္တယေန သာမိဝစနဿ ပစ္စတ္တဝစနံ ကာတဗ္ဗံ, ပူဂန္တိ စ ဧတဿ ဗဟူနီတိ အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗ
ဘော။ “ပူကနီ”တိ တပိ ပဌန္တိ, ပုရိမပာဌောယေဝ သဗ္ဗသုန္ဒရော။ **တတ္ထေဝ သော သီတိ သိယာ ဝိမုတ္တော** တိ သော ပု
ဂ္ဂလော တတ္ထေဝ အာကိဉ္စညာယတနေ နာနာဒုက္ခေဟိ ဝိမုတ္တော သီတိဘာဝပ္ပတ္တော ဘဝေယျ, နိဗ္ဗာနပ္ပတ္
တော သဿတော ဟုတ္ဝာ တိဋ္ဌေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။ **စဝေထ ဝိညာဏံ တထာဝိဓဿာ** တိ “ဥဒာဟု တထာဝိဓဿ
သ ဝိညာဏံ အနုပါဒါယ ပရိနိဗ္ဗာယေယျာ”တိ ဥစ္ဆေဒံ ပုစ္ဆတိ, “ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတ္ထံ တပိ ဘဝေယျာ”တိ ပဋိ
သန္ဓိမ္ပိ တဿ ပုစ္ဆတိ။

တဿ ဝိညာဏံ စဝေယျာ တိ တဿ အာကိဉ္စညာယတနေ ဥပ္ပန္နဿ ဝိညာဏံ စုတိံ ဟာပုဏေယျ။ **ဥစ္ဆိဇ္
ဇေယျာ**တိ ဥစ္ဆေဒံ ဘဝေယျ။ **ဝိနဿေယျာ** တိ ဝိနာသံ ဟာပုဏေယျ။ **န ဘဝေယျာ** တိ အဘာဝံ ဂမေယျ။ **ဥပ
ပန္နဿာ**တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဥပပန္နဿ။

၄၃. အထဿ ဘဂဝါ ဥစ္ဆေဒသဿတံ အနုပဂမ္မ တတ္ထုပပန္နဿ အရိယသာဝကဿ အနုပါဒါယ ပရိနိဗ္
ဗာနံ ဒဿေန္တော **“အစ္စီ ယထာ”** တိ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **အတ္ထံ ပလေတီ** တိ အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ **န ဥပေတိ သင်္ခ** န္

တိ “အသုကံ နာမ ဒိသံ ဂတော”တိ တေဟာရံ န ဂစ္ဆတိ။ **ဧဝံ မုနိံ နာမကာယာ ဝိမုတ္တော** တိ ဧဝံ တတ္ထ ဥပ္ပန္နော သေက္ခမုနိ ပကတိယာ ပုဗ္ဗေဝ ရူပကာယာ ဝိမုတ္တော, တတ္ထ စတုတ္ထမဂ္ဂံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဓမ္မကာယဿ ပရိညာတတ္တာ ပုန နာမကာယာပိ ဝိမုတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ခီဏာသဝေါ ဟုတွာ အနုပါဒါနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ အတ္ထံ ပလေတိ န ဥပေတိ သင်္ခံ “ခတ္တိယော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ”တိ ဧဝမာဒိကံ။

နိဒ္ဒေသေ **ခိတ္တာ** တိ စလိတာ။ **ဥက္ခိတ္တာ** တိ အတိစလိတာ။ **နုန္နာ** တိ ပဝေဓိတာ။ **ပဏုန္နာ** တိ ဒူရီကတာ။ **ခမ္ဘိတာ**တိ ပဋိက္ကမာပိတာ။ **ဝိက္ခမ္ဘိတာ** တိ န သန္တိကေ ကတာ။

၄၄. ဣဒါနိ “အတ္ထံ ပလေတိ”တိ သုတွာ တဿ ယောနိသော အတ္ထမသလ္လက္ခေန္တော **“အတ္ထင်္ဂတော သော”**တိ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – သော အတ္ထင်္ဂတော ဥဒါဟု နတ္ထိ, **ဥဒါဟု ဝေ သဿတိယာ** သဿတဘာဝေန **အရောဂေ** အဝိပရိဏာမဓမ္မော သောတိ ဧဝံ **တံ မေ မုနီ သာဓု ဝိယာကရောဟိ**။ ကိံကာရဏာ? **တထာ ဟိ တေ ဝိဒိတော ဧသ ဓမ္မော**တိ။

နိဒ္ဒေသေ **နိရုဒ္ဓေါ** တိ နိရောဓံ ပတ္တော။ **ဥစ္ဆိန္နော** တိ ဥစ္ဆိန္နသန္တာနော။ **ဝိနဋ္ဌော** တိ ဝိနာသံ ပတ္တော။

၄၅. အထဿ ဘဂဝါ တထာ အဝတ္တဗ္ဗတံ ဒဿေန္တော **“အတ္ထင်္ဂတဿာ”** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **အတ္ထင်္ဂတဿာ**တိ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗုတဿ။ **န ပမာဏမတ္ထိ** တိ ရူပါဒိပမာဏံ နတ္ထိ။ **ယေန နံ ဝဇ္ဇု** န္တိ ယေန နံ ရာဂါဒိနာ နံ ဝဒေယျုံ။ **သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသူ** တိ သဗ္ဗေသု ခန္ဓာဒိဓမ္မေသု။

နိဒ္ဒေသေ **အဓိဝစနာနိ စာ**တိ သိရိဝဍ္ဎကော ဓနဝဍ္ဎကောတိအာဒယော ဟိ ဝစနမတ္တံယေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာ အဓိဝစနာ နာမ။ အဓိဝစနာနံ ပထာ **အဓိဝစနပထာ** နာမ။ “အဘိသင်္ခရောန္တီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ သင်္ခါရာ”တိ (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဧဝံ နိဒ္ဒါရိတွာ သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနာ အဘိလာပါ **နိရုတ္တိ** နာမ။ နိရုတ္တီနံ ပထာ **နိရုတ္တိပထာ** နာမ။ “တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပော”တိ (ဓ. သ. ၇) ဧဝံ တေန တေန ပကာရေန ဉာပနတော **ပညတ္တိ** နာမ။ ပညတ္တီနံ ပထာ **ပညတ္တိပထာ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၁-၁၀၈) နာမ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ဝုတ္တသဒိသောဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဥပသီဝမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. နန္ဒမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄၆. သတ္တမေ နန္ဒသုတ္တေ – ပဌမကထာယတ္ထော – **လောကေ ခတ္တိယာဒယော** ဇနာ အာဇီဝကနိဂဏ္ဌာဒိကေ သန္ဓာယ “သန္တိ လောကေ မုနယော”တိ ဝဒန္တိ။ **တယိဒံ ကထံသူ**တိ ကိံ နု ခော တေ သမာပတ္တိဉာဏာဒိနာ ဉာဏေန ဥပပန္နတ္တာ **ဉာဏူပပန္နံ မုနိ နော ဝဒန္တိ,** ဧဝံဝိဓံ နု ဝဒန္တိ, **ဥဒါဟု ဝေ** နာနပ္ပကာရကေန လူခဇီဝိတသင်္ခါတေန **ဇီဝိတေနူပပန္နန္တိ**။

နိဒ္ဒေသေ **အဋ္ဌသမာပတ္တိဉာဏေန ဝါ** တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိအဋ္ဌသမာပတ္တိသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ဝါ။ **ပဉ္စာဘိညာဉာဏေန ဝါ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒိဇာနနဉာဏေန ဝါ။

၄၇. အထဿ ဘဂဝါ တဒုဘယမ္ပိ ပဋိက္ခိပိတွာ မုနိံ ဒဿေန္တော **“န ဒိဋ္ဌိယာ”**တိ **ကထမာဟ**။

၄၈. ဣဒါနိ “ဒိဋ္ဌာဒီဟိ သုဒ္ဓိ”တိ ဝဒန္တာနံ တဒေ ကင်္ခါပဟာနတ္ထံ **“ယေ ကေစိမေ”**တိ ပုစ္ဆတိ။ တတ္ထ **အနေကရူပေနာ**တိ ကောတူဟလမင်္ဂလာဒိနာပိ။ **တတ္ထ ယတာ စရန္တာ** တိ တတ္ထ သကာယဒိဋ္ဌိယာ ဂုတ္တာ ဝိဟရန္တာ

တာ။

၄၉. အထသ္သ တထာ သုဒ္ဓိအဘာဝံ ဒီပေန္တော ဘဂဝါ စတုတ္ထံ ကထမာဟ။

၅၀. ဧဝံ ''နာတရိံသူ''တိ သုတွာ တတ္ထ အနိ ယော အတရိ, တံ သောတုကာမော **''ယေ ကေစိမေ''**တိ ပုစ္ဆတိ။ အထသ္သ ဘဂဝါ ဩဃတိဏ္ဏမုခေန ဇာတိဇရာတိဏ္ဏေ ဒဿေန္တော ဆဋ္ဌံ ကထမာဟ။

၅၁. တတ္ထ **နိဝုတာ**တိ ဩဝုဋ္ဌာ ပရိယောနဒ္ဓာ။ **ယေ သီဓာ**တိ ယေ သု ဣဓ, ဝေါ စ သု-ကာတိ နိပါတမတ္တံ။ **တဏှံ ပရိညာယာ**တိ တီဟိ ပရိညာဟိ တဏှံ ပရိဇာနိတွာ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယတ္တာ ပါကဋမေဝ။

၅၂. ဧဝံ ဘဂဝါ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ ပန နန္ဒော ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒမာနော **ဧတာဘိနန္ဒာမိ** တိ ကထမာဟ။ ဣဓာပိ စ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

နန္ဒမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဟေမကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၃. အဋ္ဌမေ ဟေမကသုတ္တေ – **ယေ မေ ပုဗ္ဗေ ဝိယာကံသု** တိ ယေ ဗာဝရိအာဒယော ပုဗ္ဗေ မယှံ သကံ လဒ္ဓိံ ဝိယာကံသု။ **ဟုရံ ဂေါတမသာသနာ**တိ ဂေါတမသာသနတော ပုဗ္ဗတရံ။ **သဗ္ဗံ တံ တက္ကဝဍ္ဎန** န္တိ သဗ္ဗံ တံ ကာမဝိတက္ကာဒိဝဍ္ဎနံ။

ယေ စညေ တသ္သ အာစရိယာ တိ ယေ စ အညေ တသ္သ ဗာဝရိယသ္သ အာစာရေ သိက္ခာပကာ အာစရိယာ။ **တေ သကံ ဒိဋ္ဌိ**န္တိ တေ အာစရိယာ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိံ။ **သကံ ခန္တိ** န္တိ အတ္တနော ခမနံ။ **သကံ ရုစိ**န္တိ အတ္တနော ရောစနံ။ **ဝိတက္ကဝဍ္ဎန**န္တိ ကာမဝိတက္ကာဒိဝိတက္ကာနံ ဥပ္ပာဒနံ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တနံ။ **သင်္ကပ္ပဝဍ္ဎန** န္တိ ကာမသင်္ကပ္ပာဒီနံ ဝဍ္ဎနံ။ ဣမာနိ ဒွေဝ ပအနိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ဝုတ္တာနိ။ ဣအနိ ကာမဝိတက္ကာဒိကေ သရူပတော ဒဿေတုံ **''ကာမဝိတက္ကဝဍ္ဎန''**န္တိအာဒိနာ နယေန နဝဝိတက္ကေ ဒဿေသိ။

၅၄. တဏှာနိဃာတန န္တိ တဏှာဝိနာသနံ။

၅၅-၆. အထသ္သ ဘဂဝါ တံ ဓမ္မံ အာစိက္ခန္တော **''ဣဓာ''**တိ ကထာဒွယမာဟ။ တတ္ထ **ဧတဒညာယ ယေ သတာ**တိ ဧတံ နိဗ္ဗာနံ ပဒမစ္စုတံ ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ''တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၂၇၇; ထေရဂ. ၆၇၆; ကထာ. ၇၅၃) နယေန ဝိပဿန္တာ အနုပုဗ္ဗေန ဇာနိတွာ ယေ ကာယာနုပဿနာသတိအာဒီဟိ သတာ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မာဘိနိဗ္ဗုတာ** တိ ဝိဒိတဓမ္မတ္တာ ဒိဋ္ဌဓမ္မာ စ ရာဂာဒိနိဗ္ဗာနေန စ အဘိနိဗ္ဗုတာ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပါကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဟေမကမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. တောဒေယျမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၇. နဝမေ တောဒေယျသုတ္တေ – **ဝိမောက္ခော တဿ ကီဒိသော** တိ တဿ ကီဒိသော ဝိမောက္ခော ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ပုစ္ဆတိ။

၅၈. ဣဒါနိဿ အညဝိမောက္ခာဘာဝံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ ဒုတိယံ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **ဝိမောက္ခော တဿ နာပရော**တိ တဿ အညော ဝိမောက္ခော နတ္ထိ။

၅၉. ဧဝံ “တဏှက္ခယော ဧဝ ဝိမောက္ခော”တိ ဝုတ္တေပိ တမတ္ထံ အသလ္လက္ခေန္တော **“နိရာသသော သော ဥဒ အာသသာနော”**တိ ပုန ပုစ္ဆတိ။ တတ္ထ **ဥဒ ပညကပ္ပီ** တိ ဥဒါဟု သမာပတ္တိဉာဏာဒိနာ ဉာဏေန တဏှာကပ္ပံ ဝါ ဒိဋ္ဌိကပ္ပံ ဝါ ကပ္ပယတိ။

၆၀. အထဿ ဘဂဝါ တံ အာစိက္ခန္တော စတုတ္ထံ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **ကာမဘဝေ**တိ ကာမေ စ ဘဝေ စ။

ရူပေ နာသီသတီတိ စတုသမုဋ္ဌာနိကေ ရူပာရမ္မဏေ ဆန္ဒရာဂဝသေန န ပတ္ထေတိ။ **သဒ္ဒါ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ပလိဗောဓဋ္ဌေန ရာဂေါ ဧဝ ကိဉ္စနံ **ရာဂကိဉ္စနံ** မဒ္ဒနဋ္ဌေန ဝါ။ **ဒောသကိဉ္စနာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

တောဒေယျမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ကပ္ပမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၁. ဒသမေ ကပ္ပသုတ္တနိဒ္ဒေသေ – **မဇ္ဈေ သရသ္မိံ** န္တိ ပုရိမပစ္ဆိမကောဋိပညာဏာဘာဝတော မဇ္ဈဘူတေ သံသာရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တိဋ္ဌတ** န္တိ တိဋ္ဌမာနာနံ။ **ယထာယိဒံ နာပရံ သိယာ**တိ ယထာ ဣဒံ ဒုက္ခံ ပုန န ဘဝေယျ။

အာဂမနန္တိ ပုဗ္ဗန္တတော ဣဓာဂမနံ။ **ဂမန**န္တိ ဣတော ပရလောကဂမနံ။ **ဂမနာဂမန**န္တိ တဒုဘယဝသေန ဝုတ္တံ။ **ကာလ**န္တိ မရဏကာလံ။ **ဂတီ**တိ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဘဝါဘဝေ**တိ ဘဝတော ဘဝေ။ **စုတိ စာ**တိ ဘဝတော စဝနဉ္စ။ **ဥပပတ္တိ စာ**တိ စုတဿ ဥပပတ္တိ စ။ **နိဗ္ဗတ္တိ စာ** တိ ပာတုဘာဝေ စ။ **ဘေဒော စာ**တိ ခန္ဓဘေဒော စ။ **ဇာတိ စာ**တိ ဇနနဉ္စ။ **ဇရာ စာ**တိ ဟာနိ စ။ **မရဏဉ္စာ** တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ စာဂေါ စ။ **ပုရိမာပိ ကောဋိ န ပညာယတီ**တိ ပုဗ္ဗာပိ ကောဋိ နတ္ထိ န သံဝိဇ္ဇတိ။ တထာ **ပစ္ဆိမာပိ ကောဋိ** ။

ဧတ္တကာ ဇာတိယော တိ ဧတပရမာ ဇာတိယော။ **ဝဋ္ဋံ ဝတ္တိ** တိ သံသာရပဝတ္တိ။ **တတော ပရံ န ဝတ္တတီ** တိ တတော ဥဒ္ဓံ နပ္ပဝတ္တတိ။ **ဟေဝံ နတ္ထိ** တိ ဧဝံ နတ္ထိ န သံဝိဇ္ဇတိ။ **ဟိ-**ဣတိ နိပါတော။ **အနမတဂ္ဂေယ** န္တိ အယံ သံသာရော အဝိဒိတဂ္ဂေ။

အဝိဇ္ဇာနီဝရဏာနန္တိ အဝိဇ္ဇာယ အာဝရိတာနံ။ **တဏှာသံယောဇနာန**န္တိ ကာမရာဂသင်္ခာတတဏှာဗန္ဓနဗဒ္ဓါနံ။ **သန္ဓာဝတ** န္တိ ကာမဓာတုယာ ပုနပ္ပုနံ ဓာဝန္တာနံ။ **သံသရတ**န္တိ ရူပာရူပဓာတုယာ သံသရန္တာနံ။ **ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘူတ** န္တိ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခံ အနုဘူတံ ဝိန္ဒိတံ။ **တိဗ္ဗ** န္တိ ဗဟလံ။ **ဗျသန** န္တိ အဝမို ဝိနာသော။ **ကဋသီ ဝဍ္ဎိတာ** တိ သုသာနဝဍ္ဎိတံ။ **အလမေဝါ**တိ ယုတ္တမေဝ ။ **သဗ္ဗသင်္ခါရေသု** တိ တေဘူမကသင်္ခါရေသု။ **နိဗ္ဗိန္ဒိတု** န္တိ ဥက္ကဏ္ဌိတုံ။ **ဝိရဇ္ဇိတု** န္တိ ဝိရာဂံ ဥပ္ပာဒေတုံ။ **ဝိမုစ္စိတု** န္တိ မောစေတုံ။ **ဝဋ္ဋံ ဝတ္တိဿတီ** တိ သံသာရပဝတ္တံ တေဘူမကဝဋ္ဋံ အနာဂတေ ပဝတ္တိဿတိ။ **တတော ပရံ န ဝတ္တိဿတီ** တိ တတော ဥဒ္ဓံ အနာဂတေ သံသာရပဝတ္တံ နပ္ပဝတ္တိဿတိ။ **ဇာတိဘယေ**တိ ဇာတိံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘယေ။ **ဇရာဘယာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၆၂-၃. အထသ္မာ ဘဂဝတ တမတ္ထံ ဉာတုကာမော ဥပရူပရိကထာယော အဘာသိ။ ဒုတိယကထာ ဝုတ္တတ္ထာ ယေဝ။ တတိယကထာယ **အကိဉ္စန** န္တိ ကိဉ္စနပဋိပက္ခံ။ **အနာအနန္တ**ိ အာအနပဋိပက္ခံ, ကိဉ္စနာအနဝူပသမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနာပရန္တ**ိ အပရပဋိဘာဂဒီပဝိရဟိတံ, သေဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၆၄. စတုတ္ထကထာယ **န တေ မာရဿ ပဒ္ဓဂူ** တိ တေ မာရဿ ပဒ္ဓစရာ ပရိစာရိကာ သိဿာ န ဟောန္တိ။

မဟာဇနံ ဟသေ နိယောဇေတွတ မာရေတီတိ မာရော။ အကုသလကမ္မေ နိယုတ္တတ္တာ **ကဏှော ဟာ**။ ဆသု ဒေဝလောကေသု အဓိပတိတ္တာ **အဓိပတိ**။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အန္တံ ဂတတ္တာ **အန္တဂူ** ။ ဟာပဇနံ န မုဥ္စတီတိ **နမုစိ**။ သတိဝိပ္ပဝါသပ္ပမတ္တပုဂ္ဂလာနံ ဉာတကောတိ **ပမတ္တဗန္ဓု** ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋ္ဌမေဝ။

ဇဝံ ဘဂဝတ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသောဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ကပ္ပမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. ဇတုကဏ္ဏိမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၅. ကောဒသမေ ဇတုကဏ္ဏိသုတ္တေ – **သုတွာနဟံ ဝီရ အကာမကာမိ**န္တိ အဟံ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"တိ အာဒိနာ (ပာရာ. ၁; ဒီ. နိ. ၁.၁၅၇, ၂၅၅, ၃၀၁; အ. နိ. ၆.၁၀; သံ. နိ. ၅.၉၉၇) နယေန ဝီရ ကာမာနံ အကာမနတော အကာမကာမိံ ဗုဒ္ဓံ သုတွာ။ **အကာမမာဂမ**န္တိ နိက္ကာမံ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိတုံ အာဂတောမှိ။ **သဟဇနေတ္တာ** တိ သဟဇာတ သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခု ။ **ယထာတစ္ဆ** န္တိ ယထာတထံ။ **ဗြူဟိ မေ** တိ ပုန ယာစန္တော ဘဏတိ။ ယာစန္တော ဟိ သဟဿက္ခတ္တုမ္ပိ ဘဏေယျ, ကော ပန တအေ ဒွိက္ခတ္တုံ။

ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော တိ ဣမေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ ဝိဇ္ဇာဟိ ပန စရဏေန စ သမ္ပန္နတ္တာ **ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော** ။ တတ္ထ **ဝိဇ္ဇာ**တိ တိဿောပိ ဝိဇ္ဇာ အဋ္ဌပိ ဝိဇ္ဇာ။ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဘယဘေရဝသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၃၄ အာဒယော) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ, အဋ္ဌ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၁.၂၅၄ အာဒယော)။ တတ္ထ ဟိ ဝိပဿနာဉာဏေန မနောမယိဒ္ဓိယာ စ သဟ ဆ အဘိညာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌ ဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ။ **စရဏ**န္တိ သီလသံဝရော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဝါရတာ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ ဇာဂရိယာနုယောဂေ သတ္တ သဒ္ဓမ္မာ စတ္တာရိ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနီတိ ဣမေ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမေယေဝ ဟိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ယသ္မာ ဧတေဟိ စရတိ အရိယသာဝကော ဂစ္ဆတိ အမတံ ဒိသံ, တသ္မာ "စရဏ"န္တိ ဝုတ္တာ။ ယထာဟ – "ဣဓ, မဟာနာမ, အရိယသာဝကော သီလဝါ ဟောတီ"တိ (မ. နိ. ၂.၂၄) သဗ္ဗံ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘဂဝါ ဣမာဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ ဣမိနာ စ စရဏေန သမန္နာဂတော, တေန ဝုစ္စတိ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ။ တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဘဂဝတော သဗ္ဗညုတံ ပူရေတွာ ဌိတာ, စရဏသမ္ပဒါ မဟာကာရုဏိကတံ။ သော သဗ္ဗညုတာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ အတ္ထာနတ္ထံ ဉတွာ မဟာကာရုဏိကတာယ အနတ္ထံ ပရိဝဇ္ဇေတွာ အတ္ထေ နိယောဇေတိ, ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော။ တေနဿ သာဝကာ သုပ္ပဋိပန္နာ ဟောန္တိ, နော ဒုပ္ပဋိပန္နာ, ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာနဉှိ သာဝကာ အတ္တန္တပါဒယော ဝိယ (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁)။

သောဘနဂမနတ္တာ သုန္ဒရံ ဌာနံ ဂတတ္တာ သမ္မာ ဂတတ္တာ သမ္မာ စ ဂဒတ္တာ **သုဂတော**။ ဂမနမ္ပိ ဟိ ဂတန္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉ္စ ဘဂဝတော သောဘနံ ပရိသုဒ္ဓမနဝဇ္ဇံ။ ကိံ ပန တန္တိ? အရိယမဂ္ဂေါ။ တေန ဟေသ ဂမနေန ခေမံ ဒိသံ အသဇ္ဇမာနော ဂတောတိ **သောဘနဂမနတ္တာ သုဂတော** ။ သုန္ဒရဉ္စေသ ဌာနံ ဂတော အမတံ နိဗ္ဗာနန္တိ **သုန္ဒရံ ဌာနံ ဂတတ္တာပိ သုဂတော**။ သမ္မာ စ ဂတော တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနေ ကိလေသေ ပုန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော။ ဝုတ္တဉှေဟ တံ –

“သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ, တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ, တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော”တိ (မဟာနိ. ၃၈; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၇)။

သမ္မာ ဝါ ဂတော ဒီပင်္ကရပါဒမူလတော ပဘုတိ ယာဝ ဗောဓိမဏ္ဍာ တာဝ သမတိံသပါရမီပူရိကာယ သမ္မာ ပဋိပတ္တိယာ သဗ္ဗလောကဿ ဟိတသုခမေဝ ကရောန္တော သဿတံ ဥစ္ဆေဒံ ကာမသုခံ အတ္တကိလမထန္တိ ဣမေ စ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ **သမ္မာ ဂတတ္တာပိ သုဂတော**။ သမ္မာ စေဝ ဂဒတိ ယုတ္တဋ္ဌာနေသု ယုတ္တမေဝ ဝါစံ ဘာသတီတိ **သမ္မာ ဂဒတ္တာပိ သုဂတော**။

တတြိဒံ သာဓကသုတ္တံ –

“ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ, သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ, န တံ တထာဂတော ဝါစံ ဘာသတိ။ ယမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ, သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ, တမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ န ဘာသတိ။ ယဉ္စ ခော တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ, သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ, တတြ ကာလညူ တထာဂတော ဟောတိ တဿာ ဝါစာယ ဝေယျာကရဏာယ။ ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ။ သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ, န တံ တထာဂတော ဝါစံ ဘာသတိ။ ယမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ, သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ, တမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ န ဘာသတိ။ ယဉ္စ ခော တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ, သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ, တတြ ကာလညူ တထာဂတော ဟောတိ တဿာ ဝါစာယ ဝေယျာကရဏာယာ”တိ (မ. နိ. ၂.၈၆)။

ဧဝံ **သမ္မာ ဂဒတ္တာပိ သုဂတော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သဗ္ဗထာ ဝိဒိတလောကတ္တာ ပန **လောကဝိဒူ**။ သော ဟိ ဘဂဝါ သဘာဝတော သမုဒယတော နိရောဓတော နိရောဓူပါယတောတိ သဗ္ဗထာ လောကံ အဝေဒိ အညာသိ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ ယထာဟ –

“ယတ္ထ ခေါ, အာဝုသော, န ဇာယတိ န ဇီယတိ န မီယတိ န စဝတိ န ဥပပဇ္ဇတိ, နာဟံ တံ ဂမနေန လောကဿ အန္တံ ဉာတေယျံ ဒဋ္ဌေယျံ ပတ္တေယျန္တိ ဝဒါမိ။ န စာဟံ, အာဝုသော, အပ္ပတွာဝ လောကဿ အန္တံ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယံ ဝဒါမိ။ အပိ စာဟံ, အာဝုသော, ဣမသ္မိံယေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဠေဝရေ သသညိမှိ သမနကေ လောကဉ္စ ပညပေမိ လောကသမုဒယဉ္စ လောကနိရောဓဉ္စ လောကနိရောဓဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒံ (သံ. နိ. ၁.၁၀၇; အ. နိ. ၄.၄၅)။

“ဂမနေန န ပတ္တဗ္ဗော၊ လောကဿန္တော ကုဒါစနံ။
န စ အပ္ပတွာ လောကန္တံ၊ ဒုက္ခာ အတ္ထိ ပမောစနံ။

“တသ္မာ ဟဝေ လောကဝိဒူ သုမေဓော၊ လောကန္တဂူ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယော။
လောကဿ အန္တံ သမိတာဝိ ဉတွာ၊ နာသီသတီ လောကမိမံ ပရဉ္စာ”တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၀၇; အ. နိ. ၄.၄၅)။

အပိ စ – တယော လောကာ သင်္ခါရလောကော သတ္တလောကော ဩကာသလောကောတိ။ တတ္ထ “ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၂) အာဂတဋ္ဌာနေ သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ “သဿတော လောကောတိ ဝါ အသဿတော လောကောတိ ဝါ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၂၁; မ. နိ. ၁.၂၆၉; သံ. နိ. ၄.၄၁၆; ဝိဘ. ၉၃၇) အာဂတဋ္ဌာနေ သတ္တလောကော။

“ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဟရန္တိ ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစမာနာ။
တာဝ သဟဿဓာ လောကော၊ ဧတ္ထ တေ ဝတ္တတီ ဝသော”တိ။ (မ. နိ. ၁.၅၀၃) –

အာဂတတ္တာနေ သြကာသလောကော။ တမ္ပိ ဘဂဝတာ သဗ္ဗထာ အဝေဒိ။ တထာ ဟိဿ "ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ဒွေ လောကာ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ။ တယော လောကာ တိဿော ဝေဒနာ။ စတ္တာရော လောကာ စတ္တာရော အာဟာရာ။ ပဉ္စ လောကာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ဆ လောကာ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ။ သတ္တ လောကာ သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော။ အဋ္ဌ လောကာ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ။ နဝ လောကာ နဝ သတ္တာဝါသာ။ ဒသ လောကာ ဒသာယတနာနိ။ ဒွါဒသ လောကာ ဒွါဒသာယတနာနိ။ အဋ္ဌာရသလောကာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၂) အယံ သင်္ခါရလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။

ယသ္မာ ပနေသ သဗ္ဗေသမ္ပိ သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနာတိ, အနုသယံ ဇာနာတိ, စရိတံ ဇာနာတိ, အဓိမုတ္တိံ ဇာနာတိ, အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ တိက္ခိန္ဒြိယေ မုဒိန္ဒြိယေ, သွာကာရေ ဒွာကာရေ, သုဝိညာပယေ ဒုဝိညာပယေ, ဘဗ္ဗေ အဘဗ္ဗေ သတ္တေ ဇာနာတိ။ တသ္မာဿ သတ္တလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။ ယထာ စ သတ္တလောကော, ဧဝံ သြကာသလောကောပိ။ တထာ ဟေသ ဧကံ စက္ကဝါဠံ အာယာမတော စ ဝိတ္ထာရတော စ ယောဇနာနံ ဒွါဒသ သတသဟဿာနိ စတုတိံသ သတာနိ စ ပညာသဉ္စ ယောဇနာနိ။ ပရိက္ခေပတော –

သဗ္ဗံ သတသဟဿာနိ, ဆတ္တိံသ ပရိမဏ္ဍလံ။
ဒသ စေဝ သဟဿာနိ, အဍ္ဎုဍ္ဎာနိ သတာနိ စ။

တတ္ထ –

ဒုဝေ သတသဟဿာနိ, စတ္တာရိ နဟုတာနိ စ။
ဧတ္တကံ ဗဟလတ္တေန, သင်္ခါတာယံ ဝသုန္ဓရာ။

တဿာယေဝ သန္ဓာရကံ –

စတ္တာရိ သတသဟဿာနိ, အဋ္ဌေဝ နဟုတာနိ စ။
ဧတ္တကံ ဗဟလတ္တေန, ဇလံ ဝါတေ ပတိဋ္ဌိတံ။

တဿာပိ သန္ဓာရကော –

နဝ သတသဟဿာနိ, မာလုတော နဘမုဂ္ဂတော။
သဋ္ဌိ စေဝ သဟဿာနိ, ဧသာ လောကဿ သဏ္ဌိတိ။

ဧဝံ သဏ္ဌိတေ စေတ္ထ ယောဇနာနံ –

စတုရာသီတိ သဟဿာနိ, အဇ္ဈောဂါဠှော မဟဏ္ဏဝေ။
အစ္စုဂ္ဂတော တာဝဒေဝ, သိနေရု ပဗ္ဗတုတ္တမော။

တတော ဥပဍ္ဎုပဍ္ဎေန, ပမာဏေန ယထာက္ကမံ။
အဇ္ဈောဂါဠှုဂ္ဂတာ ဒိဗ္ဗာ, နာနာရတနစိတ္တိတာ။

ယုဂန္ဓရော ဤသဓရော, ကရဝီကော သုဒဿနော။
နေမိန္ဓရော ဝိနတကော, အဿကဏ္ဏော ဂိရိ ဗြဟာ။

ဧတေ သတ္တ မဟာသေလာ, သိနေရုဿ သမန္တတော။
မဟာရာဇာနမာဝါသာ, ဒေဝယက္ခနိသေဝိတာ။

ယောဇနာနံ သတာနုစ္စော, ဟိမဝါ ပဉ္စ ပဗ္ဗတော။

ယောဇနာနံ သဟဿာနိ၊ တီဏိ အာယတဝိတ္ထတော။

စတုရာသီတိသဟဿေဟိ၊ ကူဋေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတော။
တိပဉ္စယောဇနက္ခန္ဓ-ပရိက္ခေပါ နဂဝ္ဟယာ။

ပညာသယောဇနက္ခန္ဓ-သာခါယာမာ သမန္တတော။
သတယောဇနဝိတ္ထိဏ္ဏာ၊ တာဝဒေဝ စ ဥဂ္ဂတာ။
ဇမ္ဗူ ယဿာနုဘာဝေန၊ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပကာသိတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၃၇; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၈၄)။

ယဉ္စေတံ ဇမ္ဗုယာ ပမာဏံ, ဧတဒေဝ အသုရာနံ စိတ္တပာဋလိယာ, ဂရုဠာနံ သိမ္ဗလိရုက္ခဿ, အပရဂောယာနေ ကဒမ္ဗဿ, ဥတ္တရကုရူသု ကပ္ပရုက္ခဿ, ပုဗ္ဗဝိဒေဟေ သိရီသဿ, တာဝတိံသေသု ပါရိစ္ဆတ္တကဿာတိ။ တေ နာဟု ပေါရာဏာ –

''ပါဋလီ သိမ္ဗလီ ဇမ္ဗူ ဒေဝါနံ ပါရိစ္ဆတ္တကော။
ကဒမ္ဗော ကပ္ပရုက္ခော စ၊ သိရီသေန ဘဝတိ သတ္တမံ။

''ဒွေ အသီတိ သဟဿာနိ၊ အဇ္ဈောဂါဠှော မဟဏ္ဏဝေ။
အစ္စုဂ္ဂတော တာဝဒေဝ၊ စက္ကဝါဠသိလုစ္စယော။
ပရိက္ခိပိတွာ တံ သဗ္ဗံ၊ လောကဓာတုမယံ ဌိတော''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၃၇; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၈၄)။

တတ္ထ စန္ဒမဏ္ဍလံ ဧကူနပညာသယောဇနံ, သူရိယမဏ္ဍလံ ပညာသယောဇနံ, တာဝတိံသဘဝနံ ဒသသဟဿယောဇနံ, တထာ အသုရဘဝနံ အဝီစိမဟာနိရယော ဇမ္ဗုဒီပေါ စ။ အပရဂောယာနံ သတ္တသဟဿယောဇနံ။ တထာ ပုဗ္ဗဝိဒေဟော။ ဥတ္တရကုရု အဋ္ဌသဟဿယောဇနော။ ဧကမေကော စေတ္ထ မဟာဒီပေါ ပဉ္စသတပဉ္စသတပရိတ္တဒီပပရိဝါရော။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဧကံ စက္ကဝါဠံ ဧကာ လောကဓာတု။ တဒန္တရေသု လောကန္တရိကနိရယာ ။ ဧဝံ အနန္တာနိ စက္ကဝါဠာနိ အနန္တာ လောကဓာတုယော ဘဂဝါ အနန္တေန ဗုဒ္ဓဉာဏေန အဝေဒိ အညာသိ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ ဧဝမဿ ဩကာသလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။ ဧဝမ္ပိ **သဗ္ဗထာ ဝိဒိတလောကတ္တာ လောကဝိဒူ**။

အတ္တနော ပန ဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌတရဿ ကဿစိ အဘာဝတော နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရောတိ **အနုတ္တရော** ။ တထာ ဟေသ သီလဂုဏေနပိ သဗ္ဗံ လောကံ အဘိဘဝတိ သမာဓိ။ပေ။ ပညာ။ ဝိမုတ္တိ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏေနပိ။ သီလဂုဏေနပိ အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ပေ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏေနပိ။ ယထာဟ – ''န ခေါ ပနာဟံ ပဿာမိ သဒေဝကေ လောကေ။ပေ။ သဒေဝမနုဿာယ အတ္တနာ သီလသမ္ပန္နတရ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၁၇၃; အ. နိ. ၄.၂၁) ဝိတ္ထာရော။

ဧဝံ အဂ္ဂပသာဒသုတ္တာဒီနိ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) ''န မေ အာစရိယော အတ္ထိ''တိအာဒိကာ (မ. နိ. ၁.၂၈၅; မဟာဝ. ၁၁; ကထာ. ၄၀၅; မိ. ပ. ၄.၅.၁၁) ဂါထာယော စ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ။

ပုရိသဒမ္မေ သာရေတီတိ **ပုရိသဒမ္မသာရထိ,** ဒမေတိ ဝိနေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပုရိသဒမ္မာ** တိ အဒန္တာ ဒမေတုံ ယုတ္တာ တိရစ္ဆာနပုရိသာပိ မနုဿပုရိသာပိ အမနုဿပုရိသာပိ ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတာ တိရစ္ဆာနပုရိသာပိ အပလာလော နာဂရာဇာ စူဠောဒရော မဟောဒရော အဂ္ဂိသိခော ဓူမသိခော အရဝါဠော နာဂရာဇာ ဓနပါလကော ဟတ္ထီတိ ဧဝမာဒယော ဒမိတာ နိဗ္ဗိသာ ကတာ, သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပိတာ။ မနုဿပုရိသာပိ သစ္စကနိဂဏ္ဌပုတ္တ အမ္ဗဋ္ဌမာဏဝပေါက္ခရသာတိသောဏဒန္တကူဋဒန္တာဒယော။ အမနုဿပုရိသာပိ အာဠဝကသူစိလောမခရလောမယ က္ခသက္ကဒေဝရာဇာဒယော ဒမိတာ ဝိနီတာ ဝိစိတြေဟိ ဝိနယနူပါယေဟိ။ ''အဟံ ခေါ ကေသိ ပုရိသဒမ္မေ သဏ္ဍေန ပိ ဝိနေမိ, ဖရုသေနပိ ဝိနေမိ, သဏှဖရုသေနပိ ဝိနေမိ''တိ (အ. နိ. ၄.၁၁၁) ဣဒဉ္စေတ္ထ သုတ္တံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အပိ စ ဘဂဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒီနံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ သောတာပန္နာဒီနဉ္စ ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိပဒံ အာစိက္ခန္တော ဒန္တေပိ ဒမေတိ ယေဝ။

အထ တ **အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထီ** တိ ကေမေဝိဒံ အတ္ထပဒံ။ ဘဂဝတ ဟိ တထာ ပုရိသဒမ္မေ သာရေတိ, ယထာ ဧကပလ္လင္ကေနေဝ နိသိန္နာ အဋ္ဌ ဒိသာ အသဇ္ဇမာနာ ဓာဝန္တိ။ တသ္မာ "အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထီ"တိ ဝုစ္စတိ။ "ဟတ္ထိဒမကေန, ဘိက္ခဝေ, ဟတ္ထိ ဒမ္မော သာရိတော ဧကံယေဝ ဒိသံ ဓာဝတီ"တိ ဣဒဥ္စေတ္ထ သုတ္တံ (မ. နိ. ၃.၃၁၂) ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဝီရိယတတိ အရိယမဂ္ဂေန သဗ္ဗပာပကေဟိ ဝိရတော။ **ပဟူ**တိ ပဘူ။ **ဝိသဝီ**တိ ပရသန္တာနေ ဝီရိယုပ္ပာဒကော။ **အလမတ္တော**တိ သမတ္ထစိတ္တော။

ဝိရတောတိ အရိယမဂ္ဂေန ဝိရတတ္တာ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကော။ **သဗ္ဗပာပကေဟိ နိရယဒုက္ခံ အတိစ္စ** တိ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိတာယ နိရယဒုက္ခံ အတိစ္စ ဌိတော။ **ဝီရိယတသော**တိ ဝီရိယနိကေတော။ **သော ဝီရိယတ**တိ သော ခီဏာသဝေ "ဝီရိယတ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ **ပဓာနတ ဝီရော တာဒီ**တိ ဣမာနိ ပနဿ ထုတိဝစနာနိ။ သော ဟိ ပဓာနတ မဂ္ဂဇ္ဈာနပဓာနေန, ဝီရော ကိလေသာရိဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထတာယ, တာဒိ နိဗ္ဗိကာရတာယ **ပဝုစ္စတေ တထတ္တာ** တိ တထာရူပေ "ဝီရိယတ"တိ ပဝုစ္စတိ။

တေ ကာမကာမိနောတိ တေ ရူပာဒိဝတ္ထုကာမေ ကာမယမာနာ။ **ရာဂရာဂိနော**တိ ရာဂေန ရဉ္ဇိတာ။ **သညာသညိနော**တိ ရာဂသညာယ သညိနော။ **န ကာမေ ကာမေတီ**တိ ရူပာဒိဝတ္ထုကာမေ န ပတ္ထေတိ။ **အကာမော**တိ ကာမေဟိ ဝိရဟိတော။ **နိက္ကာမော** တိ နိက္ကန္တကာမော။

သဗ္ဗညုတညာဏန္တိ တိယဒ္ဓဂတံ သဗ္ဗနေယျပထံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ, တဿ ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ, သဗ္ဗညုတာဝ ဉာဏံ သဗ္ဗညုတညာဏံ, သဗ္ဗညုတညာဏသင်္ခာတံ **နေတ္တဥ္စ** တသနာယ သဟ ကိလေသေ ပရာဇေတ္ွတ ဇိတတ္တာ **ဇိနဘာဝေါ စ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ** အပုရေ အပစ္ဆာ **ဧကသ္မိံ ခဏေ** ဧကသ္မိံ ကာလေ **ဥပ္ပန္နော** ပုဗ္ဗန္တတော ဥဒ္ဓံ ပန္နောတိ ဥပ္ပန္နော။

၆၆. **တေဇီ တေဇသာ**တိ တေဇေန သမန္နာဂတော တေဇသာ အဘိဘုယျ။ **ယမဟံ ဝိဇညံ ဇာတိဇရာယ ဣဓ ဝိပ္ပဟာနန္တိ** ယံ အဟံ ဇာတိဇရာယ ပဟာနဘူတံ ဓမ္မံ ဣဓေဝ ဇာနေယျံ။

ဇဂတီတိ ပထဝီ။ **သဗ္ဗံ အာကာသဂတ** န္တိ သကလံ အာကာသေ ပဝတ္တံ ပတ္တဋ္ဌံ။ **တမဂတ**န္တိ တမမေဝ တမဂတံ အန္ဓကာရံ ယထာ ဂူထဂတံ မုတ္တဂတန္တိ။ **အဘိဝိဟစ္စ** တိ နာသေတ္ွတ။ **အန္ဓကာရံ ဝိဓမိတ္ွတ**တိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိတရကံ အန္ဓကာရံ ပလာပေတ္ွတ။ **အာလောကံ ဒဿယိတ္ွတ** တိ သူရိယာလောကံ ဒဿယိတ္ွတ။ **အာကာသေ**တိ အဇဋာကာသေ။ **အန္တလိက္ခေ** တိ အန္တရဓာတုသမတ္ထတုစ္ဆောကာသေ။ **ဂဂနပထေ**တိ ဒေဝတာနံ ဂမနမဂ္ဂေ ဂစ္ဆတိ။ **သဗ္ဗံ အဘိသင်္ခာရသမုဒယ**န္တိ သကလံ ကမ္မံ သမုဒယံ ဥပ္ပာဒံ, တဏှန္တိ အတ္ထော။ **ကိလေသတမံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရံ ဝိဓမိတ္ွတ**တိ ကိလေသတမသင်္ခာတံ အညာဏံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရံ နီဟရိတ္ွတ နာသေတ္ွတ။ **ဉာဏာလောကံ** ပညာလောကံ ဒဿယိတ္ွတ။ **ဝတ္ထုကာမေ ပရိဇာနိတ္ွတ**တိ ရူပာဒိဝတ္ထုကာမေ ဉာတတီရဏပရိညာယ ဇာနိတ္ွတ။ **ကိလေသကာမေ ပဟာယာ**တိ ဥပတာပနသင်္ခာတေ ကိလေသကာမေ ပဟာနပရိညာယ ပဇဟိတ္ွတ။

၆၇. အထဿ ဘဂဝတ တံ ဓမ္မံ အာစိက္ခန္တော ဥပရူပရိ ဂါထာယော အဘာသိ။ တတ္ထ **နေက္ခမ္မံ ဒဋ္ဌု ခေမတော**တိ နိဗ္ဗာနဥ္စ နိဗ္ဗာနဂါမိနိဥ္စ ပဋိပဒံ "ခေမ"န္တိ ဒိသွ္ွတ။ **ဥဂ္ဂဟိတ** န္တိ တဏှာဝသေန ဒိဋ္ဌိဝသေန ဂဟိတံ။ **နိရတ္တံ တ**တိ နိရဿိတဗ္ဗံ တ, မုဉ္စိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မာ တေ ဝိဇ္ဇိတ္ထာ** တိ မာ တေ အဟောသိ။ **ကိဉ္စန** န္တိ ရာဂါဒိကိဉ္စနံ, တမ္ပိ တေ မာ ဝိဇ္ဇိတ္ထ။

မုဥ္စိတဗ္ဗ န္တိ မုဥ္စိတ္ွတ န ပုန ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ဝိဇဟိတဗ္ဗ** န္တိ စဇိတဗ္ဗံ။ **ဝိနောဒေတဗ္ဗ** န္တိ ခိပိတဗ္ဗံ။ **ဗျန္တီကာတဗ္ဗ**န္တိ ဝိဂတန္တံ ကာတဗ္ဗံ ။ **အနဘာဝံ ဂမေတဗ္ဗ** န္တိ အနု အနု အဘာဝံ ဂမေတဗ္ဗံ။

၆၈-၉. **ပုဗ္ဗေ** တိ အတီတေ သင်္ခါရေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နကိလေသာ။ **ဗြာဟ္မဏာ** တိ ဘဂဝတ ဇတုကဏ္ဏိံ အာလပတိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝတာ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဇတုကဏ္ဏိမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဘဒြာဝုဓမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၀. ဒွါဒသမေ ဘဒြာဝုဓသုတ္တေ – **ဩကဉ္ဇဟ** န္တိ အာလယံ ဇဟံ။ **တဏှစ္ဆိဒ** န္တိ တဏှာကာယစ္ဆိဒံ။ **အနေဇ**န္တိ လောကဓမ္မေသု နိက္ကမ္ပံ။ **နန္ဒိဉ္ဇဟ** န္တိ အနာဂတရူပာဒိပတ္ထနာဇဟံ။ ကော ဧဝ ဟိ သာ တဏှာ, ထုတိဝသေန ဣဓ နာနပ္ပကာရတော ဝုတ္တာ။ **ကပ္ပဉ္ဇဟ** န္တိ ဒုဝိဓံ ကပ္ပဇဟံ။ **အဘိယာစေ**တိ အတိဝိယ ယာစာမိ။ **သုတွာန နာဂဿ အပနမိဿန္တိ ဣတော**တိ နာဂဿ တဝ ဘဂဝတော ဝစနံ သုတွာ ဣတော ဟသာဏကစေတိယတော ဗဟုဇနာ ပက္ကမိဿန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။

ယေ ဥပယုဟာအနာတိ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပဂန္တွာ ဂဟိတာ။ **စေတသော အဓိဋ္ဌာနာ** တိ စိတ္တေ ပတိဋ္ဌိတာ။ **အဘိနိဝေသာနုသယာ**တိ ပတိဋ္ဌဟိတွာ အာဂန္တွာ သယိတာ။

၇၁. **ဇနပဒေဟိ သင်္ဂတာ** တိ အင်္ဂါဒီဟိ ဇနပဒေဟိ ဣဓ သမာဂတာ။ **ဝိယာကရောဟီ**တိ ဓမ္မံ ဒေသေဟိ။

သင်္ဂတာ တိ ဧတေ ခတ္တိယာဒယော ဧကီဘူတာ။ **သမာဂတာ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေဟိ ဇနပဒေဟိ အာဂတာ။ **သမောဟိတာ**တိ ရာသီဘူတာ။ **သန္နိပတိတာ** တိ အဓိယောကာ။

၇၂. အထဿ အာသယာနုလောမေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဘဂဝါ ဥပရူပရိကထာယော အဘာသိ။ တတ္ထ **အာဒါနတဏှ**န္တိ ရူပါဒီနံ အာဒါယိကံ ဂဟဏတဏှံ, တဏှုပါဒါနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယံ ယဉ္ဟိ လောကသ္မိမုပါဒိယန္တီ**တိ ဧတေသု ဥဒ္ဓါဒိဘေဒေသု ယံ ယံ ဂဏှန္တိ။ **တေနေဝ မာရော အန္ဝေတိ ဇန္တု** န္တိ တေနေဝ ဥပါဒါနပစ္စယနိဗ္ဗတ္တကမ္မာဘိသင်္ခါရနိဗ္ဗတ္တဝသေန ပဋိသန္ဓိက္ခန္ဓမာရော တံ သတ္တံ အနုဂစ္ဆတိ။

၇၃. **တသ္မာ ပဇာန** န္တိ တသ္မာ ဧတမာဒီနဝံ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝါ သင်္ခါရေ ပဇာနန္တော။ **အာဒါနသတ္တေ ဣတိ ပေက္ခမာနော, ပဇံ ဣမံ မစ္စုဓေယျေ ဝိသတ္တ**န္တိ အာဒါတဗ္ဗဋ္ဌေန အာဒါနေသု ရူပါဒီသု သတ္တေ သဗ္ဗလောကေ ဣမံ ပဇံ မစ္စုဓေယျေ လဂ္ဂံ ပေက္ခမာနော , အာဒါနသတ္တေ ဝါ အာဒါနာဘိနိဝိဋ္ဌေ ပုဂ္ဂလေ အာဒါနသင်္ဂဟေတုဉ္စ ဣမံ ပဇံ မစ္စုဓေယျေ လဂ္ဂံ တတော ဝီတိက္ကမိတုံ အသမတ္ထံ ဣတိ ပေက္ခမာနော ကိဉ္စနံ သဗ္ဗလောကေ န ဥပါဒိယေထာတိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝတာ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဘဒြာဝုဓသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃. ဥဒယမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၄. တေရသမေ ဥဒယသုတ္တေ – **အညာဝိမောက္ခ** န္တိ ပညာနုဘာဝနိဗ္ဗာနံ တံ ဝိမောက္ခံ ပုစ္ဆတိ။

ပဌမေနပိ ဈာနေန ဈာယီတိ ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တေန ပဉ္စင်္ဂိကေန ပဌမဇ္ဈာနေန ဈာယတီတိ ဈာယီ။ **ဒုတိယေနာ**တိ ပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တေန။ **တတိယေနာ**တိ သုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တေန။ **စတုတ္ထေနာ** တိ ဥပေက္ခာစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တေန။ **သဝိတက္ကသဝိစာရေနပိ ဈာနေန ဈာယီ**တိ စတုက္ကနယပဉ္စကနယေသု ပဌမဇ္ဈာနေန သဝိတက္ကသဝိစာရေနပိ ဈာနေန ဈာယတီတိ ဈာယီ။ **အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တေနာ** တိ ပဉ္စကနယေ ဒုတိယေန ဈာနေန။ **အဝိတက္ကအဝိစာရေနာ**တိ ဒုတိယတတိယာဒိအဝသေသဈာနေန။ **သပ္ပီတိကေနာ** တိ ပီတိသမ္ပယုတ္တေန ဒုကတိကဈာနေန။ **နိပ္ပီတိကေနာ** တိ ပီတိဝိရဟိတေန တဒဝသေသဈာနေန။ **သာတသဟဂတေနာ**တိ သုခသဟဂတေန တိကစတုက္ကဈာနေန။ **ဥပေက္ခာသဟဂတေနာ**တိ စတုက္ကပဉ္စကေန။ **သုညတေနပီ**တိ သုညတဝိမောက္ခသမ္ပယုတ္တေန။ **အနိမိတ္တေနပီ** တိ အနိစ္စနိမိတ္တံ ဓုဝနိမိတ္တံ အနိမိတ္တဉ္စ ဥဂ္ဃာဋေတွာ ပဋိလဒ္ဓေန အနိမိတ္တေနပိ ဈာနေန ဈာယတီတိ ဈာယီ။ **အပ္ပဏိဟိတေနပီ** တိ မဂ္ဂါဂမနဝသေန ပဏိဓိံ သောဓေတွာ ပရိယာဒိယိတွာ ဖလသမာပတ္တိဝသေန အပ္ပဏိဟိတေနပိ။ **လောကိယေနပီ**တိ လောကိယေန ပဌမဒုတိယတတိယစတုတ္ထေန။

လောကုတ္တရေနပီ တိ တေနေဝ လောကုတ္တရသမ္ပယုတ္တေန။ **ဈာနရတော**တိ ဈာနေသု အဘိရတော။ **ဧကတ္တမနုယုတ္တော**တိ ဧကတ္တံ ဧကီဘာဝံ အနုယုတ္တော ပယုတ္တော။ **သဒတ္ထဂရုကော** တိ သကတ္ထဂရုကော, **က**-ကာရဿ ယံ **ဒ**-ကာရော ကတော။ သဒတ္ထောတိ စ အရဟတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဉှိ အတ္တူပနိဗန္ဓဋ္ဌေန အတ္တာနံ အဝိဇဟနဋ္ဌေန အတ္တနော ပရမတ္ထဋ္ဌေန စ အတ္တနော အတ္ထတ္တာ သကတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနဝသေန သကတ္ထဂရုကော, "နိဗ္ဗာနဂရုကော"တိ ဧကေ။ **အရဇော**တိ နိက္ကိလေသော။ **ဝိရဇော**တိ ဝိဂတကိလေသော။ **နိရဇော**တိ အပနီတကိလေသော, "ဝီတရဇော"တိပိ ပါဌော, သောယေဝတ္ထော။ **ရဇာပဂတော**တိ ကိလေသေဟိ ဒူရီဘူတော။ **ရဇဝိပ္ပဟီနော** တိ ကိလေသပ္ပဟီနော။ **ရဇဝိပ္ပယုတ္တော** တိ ကိလေသေဟိ မုတ္တော။

ပါသာဏကေ စေတိယေတိ ပါသာဏပိဋ္ဌေ ပါရာယနသုတ္တန္တဒေသိတဋ္ဌာနေ။ **သဗ္ဗောဿုက္ကပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ**တိ သဗ္ဗေသံ ကိလေသဥဿုက္ကာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ, နာသိတတ္တာ **အာသီနော**။

ကိစ္စာကိစ္စ န္တိ "ဣဒံ ကတ္တဗ္ဗံ, ဣဒံ န ကတ္တဗ္ဗ"န္တိ ဧဝံ မနသာ စိန္တေတဗ္ဗံ။ **ကရဏီယာကရဏီယ**န္တိ ကာယဒွါရေန အဝဿံ ဣဒံ ကရဏီယံ, ဣဒံ န ကရဏီယန္တိ ဧဝံ ကရဏီယာကရဏီယံ။ **ပဟီန**န္တိ ဝိဿဋ္ဌံ။ **ဝသိပ္ပတ္တော**တိ ပဂုဏဘာဝပ္ပတ္တော။

၇၅. အထ ဘဂဝါ ယသ္မာ ဥဒယော စတုတ္ထဇ္ဈာနလာဘီ, တသ္မာဿ ပဋိလဒ္ဓဈာနဝသေန နာနပ္ပကာရတော အညာဝိမောက္ခံ ဒဿေန္တော ဥပရူပရိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ပဟာနံ ကာမစ္ဆန္ဒာန** န္တိ ယဒိဒံ ပဌမံ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ ကာမစ္ဆန္ဒပဟာနံ, တမ္ပိ အညာဝိမောက္ခန္တိ ပဗြူမိ။ ဧဝံ သဗ္ဗပဒါနိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ တိ စိတ္တဿ ဂိလာနဘာဝေါ။ ဂိလာနော ဟိ အကလ္လကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိနယေပိ ဝုတ္တံ – "နာဟံ, ဘန္တေ, အကလ္လကော"တိ (ပါရာ. ၁၅၁)။ **အကမ္မညတာ**တိ စိတ္တဂေလညသင်္ခါတောဝ အကမ္မညတာကာရော။ **ဩလီယနာ**တိ ဩလီယနာကာရော။ ဣရိယာပထိကစိတ္တဉှိ ဣရိယာပထံ သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တံ ရုက္ခေ ဝဂ္ဂုလိ ဝိယ ခီလေ လဂ္ဂိတဖာဏိတဝါရကော ဝိယ စ ဩလီယတိ, တဿ တံ အာကာရံ သန္ဓာယ "ဩလီယနာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒုတိယပဒံ ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝဍ္ဎိတံ။ **လီနာ**တိ အဝိပ္ဖာရိကတာယ ပဋိကုဋိတံ။ ဣတရေ ဒွေ အာကာရဘာဝနိဒ္ဒေသာ။ **ထိန**န္တိ သပ္ပိပိဏ္ဍော ဝိယ အဝိပ္ဖာရိကတာယ ဃနဘာဝေန ဌိတံ။ **ထိယနာ**တိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ ထိယိတဘာဝေါ **ထိယိတတ္တံ,** အဝိပ္ဖာရဝသေနေဝ ထဒ္ဓတာတိ အတ္ထော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၁၆၂)။

၇၆. **ဥပေက္ခာသတိသံသုဒ္ဓ** န္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနဥပေက္ခာသတီဟိ သံသုဒ္ဓံ။ **ဓမ္မတက္ကပုရေဇဝ**န္တိ ဣမိနာ တသ္မိံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိမောက္ခေ ဌတွာ ဈာနင်္ဂါနိ ဝိပဿိတွာ အဓိဂတံ အရဟတ္တဝိမောက္ခံ ဝဒတိ။ အရဟတ္တဝိမောက္ခဿ ဟိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တသမ္မာသင်္ကပ္ပါဒိဘေဒေါ ဓမ္မတက္ကော ပုရေဇဝေါ ဟောတိ။ တေနာဟ "ဓမ္မတက္ကပုရေဇဝ"န္တိ။ **အဝိဇ္ဇာယ ပဘေဒန**န္တိ ဧတမေဝ စ အညာဝိမောက္ခံ အဝိဇ္ဇာပဘေဒနသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ နိဿာယ ဇာတတ္တာ ကာရဏူပစာရေန "အဝိဇ္ဇာယ ပဘေဒန"န္တိ ဗြူမီတိ။

ယာ စတုတ္ထေ ဈာနေ ဥပေက္ခာ တိ ဧတ္ထ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ, သမံ ပဿတိ အပက္ခပတိတာ ဟုတွာ ပဿတီတိ အတ္ထော။ **ဥပေက္ခနာ** တိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ **အဇ္ဈုပေက္ခနာ** တိ ဥပသဂ္ဂဝသေန ပဒံ ဝမ္ဍိတံ။ **စိတ္တသမတာ** တိ စိတ္တဿေကဂ္ဂဘာဝေါ။ **စိတ္တပ္ပဿဒ္ဓတာ** တိ စိတ္တဿ ဦနာတိရိတ္တဝဇ္ဇိတဘာဝေါ။ **မဇ္ဈတ္တတာ**တိ စိတ္တဿ မဇ္ဈေ ဌိတဘာဝေါ။

၇၇. ဧဝံ အဝိဇ္ဇာပဘေဒဝစနေန ဝုတ္တံ နိဗ္ဗာနံ သုတွာ "တံ ကိဿ ဝိပ္ပဟာနေန ဝုစ္စတီ"တိ ပုစ္ဆန္တော **"ကိံသု သံယောဇနော"**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ကိံသု သံယောဇနော**တိ ကိံသံယောဇနော။ **ဝိစာရဏန္တိ** ဝိစာရဏကာရဏံ။ **ကိဿ သဿ ဝိပ္ပဟာနေနာ**တိ ကိံနာမကဿ အဿ ဓမ္မဿ ဝိပ္ပဟာနေန။

၇၈. အထဿ ဘဂဝါ တမတ္ထံ ဗျာကရောန္တော **"နန္ဒိသံယောဇနော"** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဝိတက္ကဿ သာ**တိ ကာမဝိတက္ကာဒိကော ဝိတက္ကော အဿ။

၇၉. ဣဒါနိ တဿ နိဗ္ဗာနဿ မဂ္ဂံ ပုစ္ဆန္တော **"ကထံ သတဿာ"** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဝိညာဏန္တိ** အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ။

၈၀. အထဿ မဂ္ဂံ ကထေန္တော ဘဂဝါ **"အဇ္ဈတ္တဉ္စ"** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဧဝံ သတဿာ** တိ ဧဝံ သတဿ သ သမ္ပဇာနဿ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ပာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသောဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဥဒယမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ပောသာလမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၁. စုဒ္ဒသမေ ပောသာလသုတ္တေ – **ယော အတီတံ အာဒိသတီ**တိ ယော ဘဂဝါ အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ "ဧကမ္ပိ ဇာတိ"န္တိအာဒိဘေဒံ အတီတံ အာဒိသတိ။

ဧကမ္ပိ ဇာတိ န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိမူလကံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ သေ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသု။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ** တိအာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော သံဝဋ္ဋကပ္ပော, တဒါ သဗ္ဗေသံ ဗြဟ္မလောကေ သန္နိပတနတော။ ဝဍ္ဎမာနော ကပ္ပော ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော, တဒါ ဗြဟ္မလောကတော သတ္တာနံ ဝိဝဋ္ဋနတော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဂဟိတော ဟောတိ တံမူလကတ္တာ, ဝိဝဋ္ဋေန စ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။ ဧဝဉှိ သတိ ယာနိ တာနိ "စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပဿ အသင်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? သံဝဋ္ဋော သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဝိဝဋ္ဋော ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ"တိ ဝုတ္တာနိ (အ. နိ. ၄.၁၅၆), တာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။ **သံဝဋ္ဋကပ္ပေ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိ စ ကပ္ပဿ အဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ** တိ သကလံ ကပ္ပံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ ကထံ အနုဿရတီတိ စေ? **အမုတြာသိ** န္တိအာဒိနာ နယေန။ တတ္ထ **အမုတြာသိ** န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အဟံ အမုမှိ ဘဝေ တ ယောနိယာ တ ဂတိယာ တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ တ သတ္တာဝါသေ တ သတ္တနိကာယေ တ အာသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ တိဿော သော တ ဖုဿော တ။ **ဧဝံဂေါတ္တော** တိ ကစ္စာနော တ ကဿပေါ တ ။ ဣဒမဿ အတီတဘဝေ အတ္တနော နာမဂေါတ္တာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ သစေ ပန တသ္မိံ ကာလေ အတ္တနော ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ တ လူခပဏီတဇီဝိတဘာဝံ တ သုခဒုက္ခဗဟုလတံ တ အပ္ပာယုကဒီဃာယုကဘာဝံ တ အနုဿရိတုကာမော, တမ္ပိ အနုဿရတိယေဝ။ တေနာဟ – **"ဧဝံဝဏ္ဏော ဧဝမာယုပရိယန္တော"**တိ။ တတ္ထ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော တ သာမော တ။ **ဧဝမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော တ ပဝတ္တဖလဘောဇနော တ။ **ဧဝံ သုခဒုက္ခပဋိသံဝေဒီ**တိ အနေကပ္ပကာရေန ကာယိကစေတသိကာနံ သာမိ

သနိရာမိသာဒိပ္ပဘေအနံ တ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဝေမာယုပရိယန္တော** တိ ဧဝံ ဝဿသတပရမာယုပရိယန္တော တ စတုရာသီတိ ကပ္ပသဟဿပရမာယုပရိယန္တော တ။

သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိ န္တိ သော အဟံ တတော ဘဝတော ယောနိတော ဂတိတော ဝိညာဏဋ္ဌိတိ တော သတ္တာဝါသတော သတ္တနိကာယတော တ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ ယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ တ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ အထ တတြာပိ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌ ဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ တ ပုန အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အပိ စ – ယသ္မာ **အမုတြာသိ** န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ ယာဝဒိစ္ဆကံ အနုဿရဏံ။ **သော တ တော စုတော**တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ။ တသ္မာ **ဣဓူပပန္နော** တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရမေဝ ဿ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ အမုတြ ဥဒပါဒိန္တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ ဧဝမာဒိ ပနဿ တ တြ ဣမိဿာ ဥပပတ္တိယာ အန္တရေ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနေ နာမဂေါတ္တာဒီနံ အနုဿရဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **သော တတော စုတော ဣဓူပပန္နော**တိ သွာဟံ တတော အနန္တရူပပတ္တိဋ္ဌာနတော စုတော ဣဓ အသုကသ္မိံ နာမ ခတ္တိယကု လေ တ ဗြာဟ္မဏကုလေ တ နိဗ္ဗတ္တော။

ဣတိတိ ဧဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဥဒ္ဒေသံ, ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္ တေန ဟိ သတ္တော "တိဿော ကဿပေါ"တိ ဥဒ္ဒိသိယတိ, ဝဏ္ဏာဒီဟိ "သြာဒါတော သာမော"တိ နာနတ္တတော ပညာယတိ။ တသ္မာ နာမဂေါတ္တံ ဥဒ္ဒေသော, ဣတရေ အာကာရာတိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသ** န္တိ ပုဗ္ဗေ အတီတဇာတီသု နိဝုဋ္ဌ က္ခန္ဓာ ပုဗ္ဗေနိဝါသော။ နိဝုဋ္ဌာတိ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌာ အနုဘူတာ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ, နိဝုဋ္ဌဓမ္မာ ဝါ။ နိ ဝုဋ္ဌာတိ ဂေါစရနိဝါသေန နိဝုဋ္ဌာ, အတ္တနော ဝိညာဏေန ဝိညာတာ ပရိစ္ဆိန္နာ, ပရဝိညာဏေန ဝိညာတာပိ ဝါ ဆိန္နဝဋုမ မကာနုဿရဏာဒီသု။ တေ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ တံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အာဒိသတိ ကထေတိ။ **ပရေသံ အတီတ**န္တိ အညေ သံ ပရပုဂ္ဂလာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဧကမ္ပိ ဇာတိန္တိအာဒိနာ နယေန အာဒိသတိ။

မဟာပဒါနိယသုတ္တန္တ န္တိ မဟာပုရိသာနံ အပဒါနနိယုတ္တံ မဟာပဒါနသုတ္တံ (ဒီ. နိ. ၂.၁ အာဒယော)။ **မဟာသုဒ ဿနိယသုတ္တန္တ**န္တိ မဟာသုဒဿနဿ သမ္ပတ္တိယုတ္တံ မဟာသုဒဿနသုတ္တံ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၁ အာဒယော)။ **မဟာ ဂောဝိန္ဒိယသုတ္တန္တ**န္တိ မဟာဂောဝိန္ဒဗြာဟ္မဏဿ အပဒါနနိယုတ္တံ မဟာဂောဝိန္ဒသုတ္တံ (ဒီ. နိ. ၂.၂၉၃ အာဒ ယော)။ **မာဃဒေဝိယသုတ္တန္တ** န္တိ မဃဒေဝရညော အပဒါနနိယုတ္တံ မဃဒေဝသုတ္တံ (မ. နိ. ၂.၃၀၈ အာဒယော)။ **သ တာနုဿာရိညာဏံ ဟောတီ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိသမ္ပယုတ္တညာဏံ ဟောတိ။

ယာဝတကံ အာကင်္ခတီ တိ ယတ္တကံ ဉာတုံ ဣစ္ဆတိ, တတ္တကံ ဇာနိဿာမီတိ ဉာဏံ ပေသေတိ။ အထဿ ဒုဗ္ ဗလပတ္တပုဋ္ဌေ ပက္ခန္ဒနာရာဓော ဝိယ အပ္ပဋိဟတံ အနိဝါရိတံ ဉာဏံ ဂစ္ဆတိ။ တေန ယာဝတကံ အာကင်္ခတိ, တာဝတ ကံ အနုဿရတိ။ **ဗောဓိဇ**န္တိ ဗောဓိယာ မူလေ ဇာတံ။ **ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ စတုမဂ္ဂညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အယမန္တိမာ ဇာ တီ**တိ တေန ဉာဏေန ဇာတိမူလဿ ပဟီနတ္တာ ပုန "အယမန္တိမာ ဇာတိ, နတ္ထိဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၁) အပရမ္ပိ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တညာဏ** န္တိ ဧတ္ထ ဥပရိ "သတ္တာန"န္တိ ပဒံ ဣဓေဝ အာဟရိတ္ တ သတ္တာနံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တညာဏန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပရာနိ စ အပရာနိ စ "ပရောပရာနီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ သန္ဓိ ဝသေန **ရော-**ကာရံ ကတွာ "ပရောပရာနီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ပရောပရာနံ ဘာဝေါ ပရောပရိယံ, ပရောပရိယမေဝ ပရောပရိယတ္ တံ, ဝေနေယျသတ္တာနံ သဒ္ဓါဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ, ဣန္ဒြိယပရော ပရိယတ္တဿ ဉာဏံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တညာဏံ, ဣန္ဒြိယာနံ ဥတ္တမာနုတ္တမဘာဝညာဏန္တိ အတ္ထော။ "ဣ န္ဒြိယဝရောဝရိယတ္တညာဏ"န္တိပိ ပါဌော, ဝရာနိ စ အဝရာနိ စ ဝရောဝရိယာနိ, ဝရောဝရိယာနံ ဘာဝေါ ဝရောဝရိယတ္ တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဝရိယာနီ**တိ စ ဥတ္တမာနီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ – ပရာနိ စ သြပရာနိ စ ပရောပရာနိ, တေသံ ဘာဝေါ ပရောပရိယတ္တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သြပရာနီ**တိ စ သြရာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, လာမကာနီတိ အတ္ထော "ပ ရောပရာယဿ သမေစ္စ ဓမ္မာ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၅; သု. နိ. ၄၇၉) ဝိယ။ "ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တေ ဉာဏ"န္တိ ဘုမ္မဝစနေနပိ ပါဌော (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၆၈)။

တထာဂတဿာ တိ ယထာ ဝိပဿိအာဒယော ပုဗ္ဗကာ ဣသယော အာဂတာ, တထာ အာဂတဿ။ ယထာ စ တေ ဂတာ, တထာ ဂတဿ။ **တထာဂတဗလန္တိ** အညေဟိ အသာဓာရဏံ တထာဂတဿေဝ ဗလံ။ ယထာ တ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဗလံ ပုညုဿယသမ္ပတ္တိယာ အာဂတံ, တထာ အာဂတဗလန္တိပိ အတ္ထော။ တတ္ထ ဒုဝိဓံ တထာဂတဿ ဗလံ ကာယဗလဉ္စ ဉာဏဗလဉ္စ။ တေသု ကာယဗလံ ဟတ္ထိကုလာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ပောရာဏေဟိ –

"ကာဠာဝကဉ္စ ဂင်္ဂေယျံ၊ ပဏ္ဍရံ တမ္ဗပိင်္ဂလံ။
ဂန္ဓမင်္ဂလဟေမဉ္စ၊ ဥပေါသထဆဒ္ဒန္တိမေ ဒသာ"တိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၈; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၂၂; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၀.၂၁; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၇၆၀; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၇၅; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၄၄)။

ယဒေတံ ပကတိဟတ္ထိဂဏနာယ ဟတ္ထီနံ ကောဋိသဟဿဿ, ပုရိသဂဏနာယ ဒသန္နံ ပုရိသကောဋိသဟဿာနံ ဗလံ ဟောတိ, ဣဒံ တာဝ တထာဂတဿ ကာယဗလံ။ ဉာဏဗလံ ပန မဟာသီဟနာဒေ (မ. နိ. ၁.၁၄၆ အာဒယော) အာဂတံ ဒသဗလဉာဏံ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ အဋ္ဌသု ပရိသာသု အကမ္ပနဉာဏံ စတုယောနိပရိစ္ဆေဒကဉာဏံ ပဉ္စဂတိပရိစ္ဆေဒကဉာဏံ သံယုတ္တကေ (သံ. နိ. ၂.၃၃-၃၄) အာဂတာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ သတ္တသတ္တတိ ဉာဏာနီတိ ဧဝံ အညာနိပိ အနေကာနိ ဉာဏသဟဿာနိ, ဧတံ ဉာဏဗလံ နာမ။ ဣဓာပိ ဉာဏဗလမေဝ အဓိပ္ပေတံ, ဉာဏဉှိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန စ ဗလန္တိ (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၄၄) ဝုတ္တံ။

သတ္တာနံ အာသယာနုသယေ ဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ ရူပါဒီသု ခန္ဓေသု ဆန္ဒရာဂေန သတ္တာ ဝိသတ္တာတိ သတ္တာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

"ရူပေ ခေါ, ရာဓ, ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ယာ နန္ဒီ ယာ တဏှာ, တတြ သတ္တော တတြ ဝိသတ္တော, တသ္မာ 'သတ္တော'တိ ဝုစ္စတိ ။ ဝေဒနာယ။ သညာယ။ သင်္ခါရေသု။ ဝိညာဏေ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ယာ နန္ဒီ ယာ တဏှာ, တတြ သတ္တော တတြ ဝိသတ္တော, တသ္မာ 'သတ္တော'တိ ဝုစ္စတီ"တိ (သံ. နိ. ၃.၁၆၁; မဟာနိ. ၇)။

အက္ခရစိန္တကာ ပန အတ္ထံ အဝိစာရေတွာ "နာမမတ္တမေတ"န္တိ ဣစ္ဆန္တိ။ ယေပိ အတ္ထံ ဝိစာရေန္တိ, တေ သတ္တဝယောဂေန သတ္တာတိ ဣစ္ဆန္တိ။ တေသံ သတ္တာနံ အာသယန္တိ နိဿယန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသယော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ တ ကာမာဒီဟိ နေက္ခမ္မာဒီဟိ တ ပရိဘာဝိတဿ စိတ္တသန္တာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ သတ္တသန္တာနေ အနုသေန္တိ အနုပဝတ္တန္တီတိ အနုသယာ, ထာမဂတာနံ ကာမရာဂါဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ အာသယော စ အနုသယော စ အာသယာနုသယော။ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန စ ဒွန္ဒသမာသဝသေန စ ဧကဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ စရိတာဓိမုတ္တိယော အာသယာနုသယသင်္ဂဟိတာ, တသ္မာ ဥဒ္ဒေသေ စရိတာဓိမုတ္တီသု ဉာဏာနိ အာသယာနုသယဉာဏေနေဝ သင်္ဂဟေတွာ "အာသယာနုသယေ ဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တံ။

ယမကပါဋိဟီရေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဥဒကဓာရာဒီနံ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ သကိံယေဝ ပဝတ္တိတော ယမကံ, အဿဒ္ဓိယာဒီနံ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဟရဏတော ပါဋိဟီရံ, ယမကဉ္စ တံ ပါဋိဟီရဉ္စာတိ ယမကပါဋိဟီရံ။

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ ဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ဟဒယကမ္ပနံ ကရောတီတိ ကရုဏာ, ကိနာတိ တ ပရဒုက္ခံ ဟိံသတိ ဝိနာသေတီတိ ကရုဏာ, ကိရီယတိ တ ဒုက္ခိတေသု ဖရဏဝသေန ပသာရီယတီတိ ကရုဏာ, ဖရဏကမ္မဝသေန ကမ္မဂုဏဝသေန စ မဟတီ ကရုဏာ မဟာကရုဏာ, သမာပဇ္ဇန္တိ ဧတံ မဟာကာရုဏိကာတိ သမာပတ္တိ, မဟာကရုဏာ စ သာ သမာပတ္တိ စာတိ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ, တဿံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယံ။ တံ သမ္ပယုတ္တံ တ ဉာဏံ။

သဗ္ဗညုတညာဏံ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဧတ္ထ ပဉ္စနေယျပထပ္ပဘေဒံ သဗ္ဗံ အညာသီတိ သဗ္ဗညူ, သဗ္ဗညုဿ ဘာဝေ သဗ္ဗညုတာ, သဗ္ဗညုတာ ဧဝ ဉာဏံ သဗ္ဗညုတာဉာဏန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ သဗ္ဗညုတညာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ သင်္ခတာသင်္ခတာဒိဘေဒါ သဗ္ဗဓမ္မာ ဟိ သင်္ခါရော ဝိကာရော လက္ခဏံ နိဗ္ဗာနံ ပညတ္တီတိ ပဉ္စေဝ နေယျပထာ ဟောန္တိ။ အာဝရဏနပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ဟိ နတ္ထိ တဿ အာဝရဏန္တိ တဒေဝ **အနာဝရဏဉာဏ**န္တိ ဝုစ္စတိ (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၆၈)။

သဗ္ဗတ္ထ အသင်္ခမပ္ပဋိဟတမနာဝရဏဉာဏန္တိ ဧတ္ထ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေသု အသင်္ဂံ သင်္ဂဝိရဟိတံ အပ္ပဋိဟတံ ပဋိပက္ခဝိရဟိတံ ဟုတ္ဝာ ပဝတ္တံ အာဝရဏဝိရဟိတံ ဉာဏံ။

အနာဂတမ္ပိ အာဒိသတီ တိ –

“ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ၊ တယော အာသိံသု နာယကာ။
အဟမေတရဟိ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ မေတ္တေယျော စာပိ ဟေဿတီ”တိ။ စ –

“အသီတိဝဿသဟဿာယုကေသု, ဘိက္ခဝေ, မနုဿေသု မေတ္တေယျော နာမ ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော”တိ စ (ဒီ. နိ. ၃.၁၀၇) –

“အထ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခော နာမ ရာဇာ ယော သော ယူပေါ ရညာ မဟာပနာဒေန ကာရာပိတော, တံ ယူပံ ဥဿာပေတွာ အဇ္ဈာဝသိတွာ တံ ဒတွာ ဝိဿဇ္ဇိတွာ သမဏဗြာဟ္မဏကပဏဒ္ဓိကဝဏိဗ္ဗကယာစကာနံ ဒါနံ ဒတွာ မေတ္တေယျဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ ကေသမဿုံ ဩဟာရေတွာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိဿတီ”တိ စ (ဒီ. နိ. ၃.၁၀၈) –

“အနာဂတေ အင်္ဂီရသော နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဝိဿတီ”တိ (မိ. ပ. ၄.၁.၃) စ, “သုမနိဿရော နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဝိဿတီ”တိ စ –

အာဒိနာ နယေန ဒေဝဒတ္တာဒီနံ အနာဂတံ အာစိက္ခတိ။ **ပစ္စုပ္ပန္နမ္ပိ အာဒိသတီ** တိ ဣဒံ ဟာကဋ္ဌမေဝ။

၈၂. **ဝိဘူတရူပသညိဿာ** တိ သမတိက္ကန္တရူပသညိဿ။ **သဗ္ဗကာယပ္ပဟာယိနော** တိ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သဗ္ဗရူပကာယပဟာယိနော, ပဟီနရူပဘဝပဋိသန္ဓိကဿာတိ အဓိပ္ပာယော။ **နတ္ထိ ကိဉ္စီတိ ပဿတော** တိ ဝိညာဏာဘာဝဒဿနေန “နတ္ထိ ကိဉ္စီ”တိ ပဿတော, အာကိဉ္စညာယတနလာဘိနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဉာဏံ သက္ကာနုပုစ္ဆာမီ**တိ သက္ကာတိ ဘဂဝန္တံ အာလပန္တော အာဟ။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏံ ပုစ္ဆာမိ, ကီဒိသံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ။ **ကထံ နေယျော**တိ ကထံ သော နေတဗ္ဗော, ကထမဿ ဥတ္တရိဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗန္တိ။

ကတမာ ရူပသညာတိ ဧတ္ထ **ရူပသညာ**တိ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပာဝစရဇ္ဈာနဉ္စေဝ တဒာရမ္မဏဉ္စ။ ရူပါဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ ဟိ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ “ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၄၈; ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉)။ တဿ အာရမ္မဏမ္ပိ “ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၂၃)။ တသ္မာ ဣဓ ရူပေ သညာ ရူပသညာတိ ဧဝံ သညာသီသေန ရူပါဝစရဇ္ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ ရူပံ သညာ အဿာတိ ရူပသညာ, ရူပမဿ နာမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပထဝီကသိဏာဒိဘေဒဿ တဒာရမ္မဏဿ စေတံ အဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဓ ပန ကုသလဝိပါကကိရိယဝသေန ပဉ္စဒသဇ္ဈာနသင်္ခါတာ ရူပသညာ ဧဝ အဓိပ္ပေတာ ။ **ရူပါဝစရသမာပတ္တိံ သမာပန္နဿ ဝါ** တိ ရူပါဝစရကုသလဇ္ဈာန သမာပတ္တိံ သမာပန္နဿ။ **ဥပပန္နဿ ဝါ** တိ ဝိပါကဇ္ဈာနဝသေန တသ္မိံ ဘဝေ ဥပပန္နဿ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ ဝါ**တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ကိရိယာဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ သုခံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဝိဟရန္တဿ။ **အရူပသမာပတ္တိယော**တိ အာကာသာနဉ္စာယတနာဒီနိ။ **ပဋိလဒ္ဓဿာ** တိ ဥပ္ပာဒေတွာ ဌိတဿ။ **ရူပသညာ ဝိဘူတာ ဟောန္တီ** တိ ရူပသညာ အပဂတာ ဟောန္တိ။ **ဝိဂတာ**တိ ဝိနာသိတာ။ “အဘာဝိတာ”တိပိ ပါဌော, သုန္ဒရော။

တဒင်္ဂသမတိက္ကမာ တိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝသေန အတိက္ကမေန။ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန ပဟီနော** တိ အရူပဇ္ဈာနပဋိလာဘေန ဝိက္ခမ္ဘနေန ပဟီနော။ **တဿ ရူပကာယော** တိ တဿ အရူပသမာပတ္တိပဋိလာဘိနော အရူပပုဂ္ဂလဿ ရူပါဝစရကာယော။

အာကိဉ္စညာယတန န္တိ ဧတ္ထ နာဿ ကိဉ္စနန္တိ အကိဉ္စနံ, အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ အဿ အဝသိဋ္ဌံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စညံ, အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏာပဂမဿေတံ အဓိဝစ

နံ, တံ အာကိဉ္စညံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဣမိဿာ သညာယ အာယတနန္တိ အာကိဉ္စညာယတနံ, အာကာသေ ပဝတ္တိတဝိညာ
ဏာပဂမာရမ္မဏဿ ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ္တိံ သတော သမာပဇ္ဇိတွာ** တိ တံ ဝိညာ
ဏဉ္စာယတနံ သတောကာရီ ဟုတွာ သမာပဇ္ဇိတွာ။ **တတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ** တိ သတောကာရီ ဟုတွာ တာယ သမာပတ္
တိယာ ဝုဋ္ဌာယ။ **တညေဝ ဝိညာဏ**န္တိ တံ အာကာသေ ပဝတ္တိတံ မဟဂ္ဂတဝိညာဏံ။ **အဘာဝေတီ**တိ ဝိနာသေတိ။ **ဝိဘာ
ဝေတီ**တိ ဝိဝိဓာ နာသေတိ။ **အန္တရဓာပေတီ** တိ အဒဿနံ ဂမေတိ။

ကထံ သော နေတဗ္ဗော တိ သော ပုဂ္ဂလော ကေနပ္ပကာရေန ဇာနိတဗ္ဗော။ **ဝိနေတဗ္ဗော** တိ နာနာဝိဓေန ဇာနိတဗ္
ဗော။ **အနုနေတဗ္ဗော** တိ ပုနပ္ပုနံ စိတ္တေန ကထံ ဂမယိတဗ္ဗော။

အထဿ ဘဂဝါ တာဒိသေ ပုဂ္ဂလေ အတ္တနော အပ္ပဋိဟတဉာဏံ ပကာသေတုံ တံ ဉာဏံ ဗျာကာတုံ ကထမာ
ဟ။ တတ္ထ **ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော သဗ္ဗာ, အဘိဇာနံ တထာဂတော** တိ အဘိသင်္ခါရဝသေန စတဿော ပဋိသန္ဓိဝသေန
သတ္တာတိ ဧဝံ သဗ္ဗာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော အဘိဇာနန္တော တထာဂတော။ **တိဋ္ဌန္တမေနံ ဇာနာတီ** တိ ကမ္မာဘိသင်္ခါ
ရဝသေန တိဋ္ဌမေတံ ပုဂ္ဂလံ ဇာနာတိ – “အာယတိံ အယံ ဧဝံဂတိကော ဘဝိဿတီ”တိ။ **ဓိမုတ္တ**န္တိ အာကိဉ္စညာယတ
နာဒီသု အဓိမုတ္တံ။ **တပ္ပရာယဏ** န္တိ တမ္မယံ။

ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ဌာနာနိ သဝိညာဏကာ ခန္ဓာ ဧဝ။ တတ္ထ **သေယျထာပိ** တိ နိဒဿန
တ္ထေ နိပါတော ယထာ မနုဿာတိ အတ္ထော။ အပရိမာဏေသုပိ ဟိ စက္ကဝါဠေသု အပရိမာဏာနံ မနုဿာနံ ဝဏ္ဏသ
ဏ္ဌာနာဒိဝသေန ဒွေပိ ဧကသဒိသာ နတ္ထိ။ ယေပိ ဟိ ကတ္ထစိ ယမကဘာတရော ဝဏ္ဏေန ဝါ သဏ္ဌာနေန ဝါ သဒိသာ
ဟောန္တိ၊ တေပိ အာလောကိတဝိလောကိတာဒီဟိ ဝိသဒိသာဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ **“နာနတ္တကာယာ”** တိ ဝုတ္တာ။ ပဋိ
သန္ဓိသညာ ပန နေသံ တိဟေတုကာပိ ဒုဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ ဟောတိ။ တသ္မာ **“နာနတ္တသညိနော”** တိ ဝုတ္တာ။
ဧကစ္စေ စ ဒေဝါ တိ ဆ ကာမာဝစရဒေဝါ။ တေသု ဟိ ကေသဉ္စိ ကာယော နီလော ဟောတိ, ကေသဉ္စိ ပီတကာဒိဝဏ္ဏော။
သညာ ပန နေသံ တိဟေတုကာပိ ဒုဟေတုကာပိ ဟောတိ, အဟေတုကာ န ဟောတိ။ **ဧကစ္စေ စ ဝိနိပါတိကာ** တိ စတုအပါ
ယဝိနိမုတ္တာ ပုနဗ္ဗသုမာတာ ယက္ခိနီ ပိယင်္ကရမာတာ ဖုဿမိတ္တာ ဓမ္မဂုတ္တာတိ ဧဝမာဒယော အညေ စ ဝေမာနိ
ကာ ပေတာ။ ဧတေသဉှိ ဩဒာတကာဠမင်္ဂုရစ္ဆဝိသာမဝဏ္ဏာဒိဝသေန စေဝ ကိသထူလရဿဒီဃဝသေန စ ကာ
ယော နာနာ ဟောတိ, မနုဿာနံ ဝိယ တိဟေတုကဒုဟေတုကာဟေတုကဝသေန သညာပိ။ တေ ပန ဒေဝါ ဝိယ န မဟေသ
က္ခာ, ကပဏမနုဿာ ဝိယ အပ္ပေသက္ခာ ဒုလ္လဘဃာသစ္ဆာဒနာ ဒုက္ခပီဠိတာ ဝိဟရန္တိ။ ဧကစ္စေ ကာဠပက္ခေ ဒု
က္ခိတာ ဇုဏှပက္ခေ သုခိတာ ဟောန္တိ, တသ္မာ သုခသမုဿယတော ဝိနိပတိတတ္တာ **ဝိနိပါတိကာ**တိ ဝုတ္တာ။
ယေ ပနေတ္ထ တိဟေတုကာ, တေသံ ဓမ္မာဘိသမယောပိ ဟောတိ ပိယင်္ကရမာတာဒီနံ ဝိယ။

ဗြဟ္မကာယိကာ တိ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မပုရောဟိတမဟာဗြဟ္မာနော။ **ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တာ** တိ တေ သဗ္ဗေပိ
ပဌမဇ္ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တာ။ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ပန ပရိတ္တေန, ဗြဟ္မပုရောဟိတာ မဇ္ဈိမေန, ကာယောဝ နေသံ ဝိပ္ဖာရိ
ကတရော ဟောတိ။ မဟာဗြဟ္မာနော ပဏီတေန, ကာယော ပန နေသံ အတိဝိပ္ဖာရိကတရော ဟောတိ။ ဣတိ တေ ကာယ
ဿ နာနတ္တာ, ပဌမဇ္ဈာနဝသေန သညာယ ဧကတ္တာ **နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော** တိ ဝုတ္တာ။ ယထာ စ တေ,
ဧဝံ စတူသု အပါယေသု သတ္တာ။ နိရယေသု ဟိ ကေသဉ္စိ ဂါဝုတံ, ကေသဉ္စိ အဍ္ဎယောဇနံ, ကေသဉ္စိ တိဂါဝုတံ အတ္တ
ဘာဝေါ ဟောတိ, ဒေဝဒတ္တဿ ပန ယောဇနသတိကော ဇာတော။ တိရစ္ဆာနေသုပိ ကေစိ ခုဒ္ဒကာ ဟောန္တိ, ကေစိ မ
ဟန္တာ။ ပေတ္တိဝိသယေသုပိ ကေစိ သဋ္ဌိဟတ္ထာ, ကေစိ အသီတိဟတ္ထာ ဟောန္တိ, ကေစိ သုဝဏ္ဏာ, ကေစိ ဒုဗ္ဗ
ဏ္ဏာ။ တထာ ကာလကဉ္စိကာ အသုရာ။ အပိ စေတ္ထ ဒီဃပိဋ္ဌိကပေတာ နာမ သဋ္ဌိယောဇနိကာပိ ဟောန္တိ။ သညာ ပန
သဗ္ဗေသမ္ပိ အကုသလဝိပါကာဟေတုကာဝ ဟောတိ။ ဣတိ အာပါယိကာပိ **နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော** တိ သ
င်္ချံ ဂစ္ဆန္တိ။

အာဘဿရာ တိ ဒဏ္ဍဥက္ကာယ အစ္စိ ဝိယ ဧတေသံ သရီရတော အာဘာ ဆိဇ္ဇိတွာ ဆိဇ္ဇိတွာ ပတန္တီ ဝိယ သရ
တိ ဝိသရတီတိ အာဘဿရာ။ တေသု ပဉ္စကနယေ ဒုတိယတတိယဇ္ဈာနဒွယံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဥပပန္နာ **ပရိတ္တာ
ဘာ** နာမ ဟောန္တိ၊ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ဥပပန္နာ **အပ္ပမာဏာဘာ** နာမ ဟောန္တိ၊ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ ဥပပန္နာ အာဘဿ

သရာ နာမ ဟောန္တိ။ ဣမေ ပန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန သဗ္ဗေ ဂဟိတာ။ သဗ္ဗေသဉ္စ ဟိ တေသံ ကာယော ဧကဝိပ္ဖာရောဝ ဟောတိ, သညာ ပန အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ စ အဝိတက္ကအဝိစာရာ စာတိ နာနာ။

သုဘကိဏှာတိ သုဘေန ဝောကိဏ္ဏာ, သုဘေန သရီရပ္ပဘာဝဏ္ဏေန ဧကဂ္ဃနာတိ အတ္ထော။ ဧတေသဉ္စ ဟိ န အာဘဿရာနံ ဝိယ ဆိဇ္ဇိတွာ ဆိဇ္ဇိတွာ ပဘာ ဂစ္ဆတိ။ စတုက္ကနယေ တတိယဿ ပဉ္စကနယေ စတုက္ကဿ ပရိတ္တမဇ္ဈိမပဏီတဿ ဈာနဿ ဝသေန ပရိတ္တသုဘအပ္ပမာဏသုဘသုဘကိဏှာ နာမ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဣတိ သဗ္ဗေပိ တေ **ဧကတ္တကာယာ** စေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနသညာယ **ဧကတ္တသညိနော** စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဝေဟပ္ဖလာ**ပိ စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိမေဝ ဘဇန္တိ။ **အသညသတ္တာ** ဝိညာဏာဘာဝတော ဧတ္ထ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ, သတ္တာဝါသေသု ဂစ္ဆန္တိ။

သုဒ္ဓါဝါသာ ဝိဝဋ္ဋပက္ခေ ဌိတာ, န သဗ္ဗကာလိကာ, ကပ္ပသတသဟဿမ္ပိ အသင်္ချေယျမ္ပိ ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သောဠသကပ္ပသဟဿဗ္ဘန္တရေ ဗုဒ္ဓေသု ဥပ္ပန္နေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တိဿ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၃; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ဘဂဝတော ခန္ဓာဝါရသဒိသာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ နေဝ ဝိညာဏဋ္ဌိတိံ, န စ သတ္တာဝါသံ ဘဇန္တိ။ မဟာသီဝတ္ထေရော ပန "န ခော ပန သော, သာရိပုတ္တ, အာဝါသော သုလဘရူပေါ, ယော မယာ အနာဝုတ္ထပုဗ္ဗော ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အညတြ သုဒ္ဓါဝါသေဟိ ဒေဝေဟီတိ ဣမိနာ သုတ္တေန (မ. နိ. ၁.၁၆၀) သုဒ္ဓါဝါသာပိ စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိံ စတုတ္ထသတ္တာဝါသဉ္စ ဘဇန္တီ"တိ ဝဒတိ, တံ အပ္ပဋိဗာဟိတတ္တာ သုတ္တဿ အနုညာတံ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၇.၄၄-၄၅; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁)။

သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ တိ ဧတ္ထ **သဗ္ဗသော**တိ သဗ္ဗာကာရေန, သဗ္ဗာသံ ဝါ အနဝသေသာနန္တိ အတ္ထော။ **ရူပသညာနန္တိ** သညာသီသေန ဝုတ္တရူပါဝစရဇ္ဈာနာနဉ္စေဝ တဒါရမ္မဏာနဉ္စ။ ရူပါဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ ဟိ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ "ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၄၈; ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉), တဿ အာရမ္မဏမ္ပိ "ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၂၃)။ တသ္မာ ဣဓ "ရူပေ သညာ ရူပသညာ"တိ ဧဝံ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပါဝစရဇ္ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ ရူပံ သညာ အဿာတိ ရူပသညာ, ရူပမဿ နာမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပထဝီကသိဏာဒိဘေဒဿ တဒါရမ္မဏဿ စေတံ အဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သမတိက္ကမာ တိ ဝိရာဂါ နိရောဓာ စ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဧတာသံ ကုသလဝိပါကကိရိယဝသေန ပဉ္စဒသန္နံ ဈာနသင်္ခါတာနံ ရူပသညာနံ, ဧတေသဉ္စ ပထဝီကသိဏာဒိဝသေန အဋ္ဌန္နံ အာရမ္မဏသင်္ခါတာနံ ရူပသညာနံ သဗ္ဗာကာရေန အနဝသေသာနံ ဝါ ဝိရာဂါ စ နိရောဓာ စ ဝိရာဂဟေတု စေဝ နိရောဓဟေတု စ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ န ဟိ သက္ကာ သဗ္ဗသော အနတိက္ကန္တရူပသညေန ဧတံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုန္တိ။ တတ္ထ ယသ္မာ အာရမ္မဏေ အဝိရတ္တဿ သညာသမတိက္ကမော န ဟောတိ, သမတိက္ကန္တာသု စ သညာသု အာရမ္မဏံ သမတိက္ကန္တမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ အာရမ္မဏသမတိက္ကမံ အဝတွာ –

> "တတ္ထ ကတမာ ရူပသညာ? ရူပါဝစရသမာပတ္တိံ သမာပန္နဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ ဝါ သညာ သဉ္ဇာနနာ သဉ္ဇာနိတတ္တံ, ဣမာ ဝုစ္စန္တိ ရူပသညာယော။ ဣမာ ရူပသညာယော အတိက္ကန္တော ဟောတိ ဝီတိက္ကန္တော သမတိက္ကန္တော, တေန ဝုစ္စတိ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ"တိ –

ဧဝံ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၆၀၂) သညာနံယေဝ သမတိက္ကမော ဝုတ္တော။ ယသ္မာ ပန အာရမ္မဏသမတိက္ကမေန ပတ္တဗ္ဗာ ဧတာ သမာပတ္တိယော, န ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ ဝိယ, တသ္မာ အယံ အာရမ္မဏသမတိက္ကမဝသေနာပိ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ တိ စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနံ ရူပါဒီနံ အာရမ္မဏာနဉ္စ ပဋိဃာတေန ဥပ္ပန္နာ သညာ ပဋိဃသညာ, ရူပသညာဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ယထာဟ – "တတ္ထ ကတမာ ပဋိဃသညာ? ရူပသညာ သဒ္ဒသညာ ဂန္ဓသညာ ရသသညာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ, ဣမာ ဝုစ္စန္တိ ပဋိဃသညာယော"တိ (ဝိဘ. ၆၀၃)။ တာသံ ကုသလဝိပါကာနံ ပဉ္စန္နံ အကုသလဝိပါကာနံ ပဉ္စန္နန္တိ သဗ္ဗသော ဒသန္နံ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ ပဟာနာ အသမုပ္ပါဒါ, အပ္ပဝတ္တိံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကာမစ္ဆန္ဒေတာ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ သမာပန္နဿာပိ န သန္တိ, န ဟိ တသ္မိံ သမယေ ပဉ္စဒွါရဝသေန စိတ္တံ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ သန္တေပိ အညတ္ထ ပဟီနာနံ သုခဒုက္ခာနံ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ဝိယ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ တတိယမဂ္ဂေ ဝိယ စ ဣမသ္မိံယေဝ ဈာနေ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ဣမဿ ဈာနဿ ပသံသာဝသေန ဧတာသံ ဧတ္ထ ဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ – ကိဉ္စာပိ တာ ရူပါဝစရံ သမာပန္နဿ န သန္တိ, အထ ခေါ န ပဟီနတ္တာ န သန္တိ, န ဟိ ရူပဝိရာဂါယ ရူပါဝစရဘာဝနာ သံဝတ္တတိ, ရူပါယတ္တာ စ ဧတာသံ ပဝတ္တိ, အယံ ပန ဘာဝနာ ရူပဝိရာဂါယ သံဝတ္တတိ။ တသ္မာ တာ ဧတ္ထ ''ပဟီနာ''တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ န ကေဝလဉ္စ ဝတ္တုံ, ဧကံသေနေဝ ဧဝံ ဓာရေတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ တာသဉှိ ဣတော ပုဗ္ဗေ အပ္ပဟီနတ္တာယေဝ ''ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပန္နဿ သဒ္ဒေါ ကဏ္ဋကော''တိ (အ. နိ. ၁၀.၇၂) ဝုတ္တော ဘဂဝတာ။ ဣဓ စ ပဟီနတ္တာယေဝ အရူပသမာပတ္တီနံ အာနေဉ္ဇတာ သန္တဝိမောက္ခတာ စ ဝုတ္တာ – ''အာဠာရော စ ကာလာမော အရူပံ သမာပန္နော ပဉ္စမတ္တာနိ သကဋသတာနိ နိဿာယ နိဿာယ အတိက္ကန္တာနိ နေဝ အဒ္ဒသ, န ပန သဒ္ဒံ အဿောသီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၉၂)။

နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ တိ နာနတ္တေ ဂောစရေ ပဝတ္တာနံ သညာနံ, နာနတ္တာနံ ဝါ သညာနံ။ ယသ္မာ ဟိ ဧတာ –

> ''တတ္ထ ကတမာ နာနတ္တသညာ? အသမာပန္နဿ မနောဓာတုသမင်္ဂိဿ ဝါ မနောဝိညာဏဓာတုသမင်္ဂိဿ ဝါ သညာ သဉ္ဇာနနာ သဉ္ဇာနိတတ္တံ, ဣမာ ဝုစ္စန္တိ နာနတ္တသညာယော''တိ (ဝိဘ. ၆၀၄) –

ဧဝံ **ဝိဘင်္ဂေ** ဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ အသမာပန္နဿ မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုသင်္ဂဟိတာ သညာ ရူပသဒ္ဒါဒိဘေဒေ နာနတ္တေ နာနာသဘာဝေ ဂောစရေ ပဝတ္တန္တိ။ ယသ္မာ စေတာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ ဒွါဒသ အကုသလသညာ ဧကာဒသ ကာမာဝစရကုသလဝိပါကသညာ ဒွေ အကုသလဝိပါကသညာ ဧကာဒသ ကာမာဝစရကိရိယသညာတိ ဧဝံ စတုစတ္တာလီသမ္ပိ သညာ နာနတ္တာ နာနာသဘာဝါ အညမညံ အသဒိသာ, တသ္မာ ''နာနတ္တသညာ''တိ ဝုတ္တာ။ တာသံ သဗ္ဗသော နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ အနာဝဇ္ဇနာ အသမန္နာဟာရာ အပစ္စဝေက္ခဏာ။ ယသ္မာ တာ နာဝဇ္ဇတိ န မနသိကရောတိ န ပစ္စဝေက္ခတိ, တသ္မာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယသ္မာ စေတ္ထ ပုရိမာ ရူပသညာ ပဋိဃသညာ စ ဣမိနာ ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တေ ဘဝေပိ န ဝိဇ္ဇန္တိ, ပဂေဝ တသ္မိံ ဘဝေ ဣမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရဏကာလေ, တသ္မာ တာသံ ''သမတိက္ကမာ အတ္ထင်္ဂမာ''တိ ဒွေဓာပိ အဘာဝေါယေဝ ဝုတ္တော။ နာနတ္တသညာသု ပန ယသ္မာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ နဝ ကိရိယသညာ ဒသ အကုသလသညာတိ, ဣမာ သတ္တဝီသတိ သညာ ဣမိနာ ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တေ ဘဝေ ဝိဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ တာသံ ''အမနသိကာရာ''တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတြာပိ ဟိ ဣမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တော တာသံ အမနသိကာရာယေဝ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, တာ ပန မနသိကရောန္တော အသမာပန္နော ဟောတီတိ။ သင်္ခေပတော စေတ္ထ ''ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ''တိ ဣမိနာ သဗ္ဗရူပါဝစရဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ ''ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ''တိ ဣမိနာ သဗ္ဗေသံ ကာမာဝစရစိတ္တစေတသိကာနဉ္စ ပဟာနံ အမနသိကာရော စ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၂၁၃)။

ဣတိ ဘဂဝါ ပန္နရသန္နံ ရူပသညာနံ သမတိက္ကမေန ဒသန္နံ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမေန စတုစတ္တာလီသာယ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရေနာတိ တီဟိ ပဒေဟိ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိယာ ဝဏ္ဏံ ကထေသိ။ ကိံ ကာရဏာတိ စေ? သောတူနံ ဥဿာဟဇနနတ္ထဉ္စေဝ ပလောဘနတ္ထဉ္စ။ သစေ ဟိ ကေစိ အပဏ္ဍိတာ ဝဒေယျုံ – ''သတ္ထာ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တေထာတိ ဝဒတိ, ကော နု ခေါ တောယ နိဗ္ဗတ္တိတာယ အတ္ထော, ကော အာနိသံသော''တိ။ ''တေ ဧဝံ ဝတ္တုံ မာ လဘန္တူ''တိ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ သမာပတ္တိယာ ဝဏ္ဏံ ကထေသိ။ တဉှိ နေသံ သုတွာ ဧဝံ ဘဝိဿတိ – ''ဧဝံ သန္တာ ကိရ အယံ သမာပတ္တိ ဧဝံ ပဏီတာ, နိဗ္ဗတ္တေဿာမ န''န္တိ, အထဿာ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ ဥဿာဟံ ကရိဿန္တီတိ။

ပလောဘနတ္ထဉ္စာပိ တေသံ တေဿာ ဝဏ္ဏံ ကထေသိ ဝိသကဏ္ဋကဝါဏိဇော ဝိယ, ဝိသကဏ္ဋကဝါဏိဇော နာမ ဂုဠဝါဏိဇော ဝုစ္စတိ။ သော ကိရ ဂုဠဖာဏိတခဏ္ဍသက္ကရာဒီနိ သကဋေနာဒါယ ပစ္စန္တဂါမံ ဂန္တွာ ''ဝိသ

ကဏ္ဍကံ ဂဏှထ, ဝိသကဏ္ဍကံ ဂဏှထာ”တိ ဥဂ္ဃောသေသိ။ တံ သုတွာ ကမိကာ “ဝိသံ နာမ ကက္ခဠံ, ယော နံ ခါဒတိ, သော မရတိ, ကဏ္ဍကောပိ ဝိဇ္ဈိတွာ မာရေတိ, ဥဘောပေတေ ကက္ခဠာ, ကော ဧတ္ထ အာနိသံသော”တိ ဂေဟဒွါရာနိ ထကေသုံ, အာရကာ စ ပလာပေသုံ။ တံ ဒိသွာ ဝါဏိဇော “အဝေါဟာရကုသလာ ဣမေ ကမိကာ, ဟန္ဒ နေ ဥပါယေန ဂဏှာပေမီ”တိ “အတိမဓုရံ ဂဏှထ, အတိသာဒုံ ဂဏှထ, ဂုဠံ ဖာဏိတံ သက္ခရံ သမဂ္ဃံ လဗ္ဘတိ, ကူဋမာသကကူဋကဟာပဏာဒီဟိပိ လဗ္ဘတီ”တိ ဥဂ္ဃောသေသိ။ တံ သုတွာ ကမိကာ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာ နိက္ခမိတွာ ဗဟုမ္ပိ မူလံ ဒတွာ ဂဏှိံသု။

တတ္ထ ဝါဏိဇဿ “ဝိသကဏ္ဍကံ ဂဏှထာ”တိ ဥဂ္ဃောသနံ ဝိယ ဘဂဝတော “အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တေထာ”တိ ဝစနံ။ “ဥဘောပေတေ ကက္ခဠာ, ကော ဧတ္ထ အာနိသံသော”တိ ကမိကာနံ စိန္တနံ ဝိယ “ဘဂဝါ ‘အာကာသာနဉ္စာယတနံ နိဗ္ဗတ္တေထာ’တိ အာဟ, ကော နု ခေါ ဧတ္ထ အာနိသံသော, နာဿ ဂုဏံ ဇာနာမာ”တိ သောတူနံ စိန္တနံ။ အထဿ ဝါဏိဇဿ “အတိမဓုရံ ဂဏှထာ”တိအာဒိဝစနံ ဝိယ ဘဂဝတော ရူပသညာသမတိက္ကမနာဒိကံ အာနိသံသပ္ပကာသနံ။ ဣဒဉှိ သုတွာ တေ ဗဟုမ္ပိ မူလံ ဒတွာ ကမိကာ ဝိယ ဂုဠံ “ဣမိနာ အာနိသံသေန ပလောဘိတစိတ္တာ မဟန္တမ္ပိ ဥဿာဟံ ကတွာ ဣမံ သမာပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တေဿန္တီ”တိ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ပလောဘနတ္ထဉ္စ ကထေသိ။

အာကာသာနဉ္စာယတနူပက တိ ဧတ္ထ နာဿ အန္တောတိ အနန္တံ, အာကာသံ အနန္တံ အာကာသာနန္တံ, အာကာသာနန္တံ ဧဝ အာကာသာနဉ္စံ, တံ အာကာသာနဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနမဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသဿေတံ အဓိဝစနံ။ တတ္ထ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ပဋိသန္ဓိဝသေန အာကာသာနဉ္စာယတနဘာဝံ ဥပဂတာ အာကာသာနဉ္စာယတနူပကာ။ ဣတော ပရေသု ဝိသေသမတ္တမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၂၆၅, ၁၄၃၆-၇)။

အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ တိ ဧတ္ထ တာဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန အာကာသာနဉ္စံ အာယတနမဿ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာတိ ဈာနမ္ပိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ, ဝုတ္တနယေနေဝ အာရမ္မဏမ္ပိ။ ဧဝမေတံ ဈာနဉ္စ အာရမ္မဏဉ္စာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာဝ ယသ္မာ ဣဒံ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဥဘယမ္ပေတံ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ “အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ”တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနူပက တိ ဧတ္ထ ပန “အနန္တ”န္တိ မနသိကာတဗ္ဗဝသေန နာဿ အန္တောတိ အနန္တံ, အနန္တမေဝ အာနဉ္စံ, ဝိညာဏံ အာနဉ္စံ “ဝိညာဏာနဉ္စ”န္တိ အဝတွာ “ဝိညာဏဉ္စ”န္တိ ဝုတ္တံ။ အယဉှေတ္ထ ရုဠှီသဒ္ဒေါ။ တဒေဝ ဝိညာဏဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနန္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ။ တတ္ထ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘာဝံ ဥပဂတာ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပကာ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ တိ ဧတ္ထာပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိညာဏဉ္စံ အာယတနမဿ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာတိ ဈာနမ္ပိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ, ဝုတ္တနယေနေဝ စ အာရမ္မဏမ္ပိ။ ဧဝမေတံ ဈာနဉ္စ အာရမ္မဏဉ္စာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာဝ ယသ္မာ ဣဒံ အာကိဉ္စညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဥဘယမ္ပေတံ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ “ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ”တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အာကိဉ္စညာယတနူပက တိ ဧတ္ထ ပန နာဿ ကိဉ္စနန္တိ အကိဉ္စနံ, အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ အဿ အဝသိဋ္ဌံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စညံ, အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏာပဂမဿေတံ အဓိဝစနံ။ တံ အာကိဉ္စညံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနန္တိ အာကိဉ္စညာယတနံ။ တတ္ထ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အာကိဉ္စညာယတနဘာဝံ ဥပဂတာ အာကိဉ္စညာယတနူပကာ။ **အယံ သတ္တမဝိညာဏဋ္ဌိတီ** တိ ဣမံ သတ္တမံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ဌာနံ ဇာနာတိ။ နေဝသညာနာသညာယတနံ ယထေဝ သညာယ, ဧဝံ ဝိညာဏဿာပိ သုခုမတ္တာ နေဝ ဝိညာဏံ နာဝိညာဏံ, တသ္မာ ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု န ဝုတ္တံ။

အဘူတန္တိ အဘူတတ္ထံ “ရူပံ အတ္တာ”တိအာဒိဝစနံ။ တံ ဝိပလ္လာသဘာဝတော **အတစ္ဆံ**။ ဒိဋ္ဌိနိဿယတော **အနတ္ထသဉှိတံ**။ အထ တ **အဘူတန္တိ** အသန္တံ အဝိဇ္ဇမာနံ။ အစောရဿေဝ “ဣဒံ တေ စောရိကာယ အာဘတံ, န ဣဒံ တုယှံ ဃရေ ဓနံ”န္တိအာဒိဝစနံ။ **အတစ္ဆ**န္တိ အတထာကာရံ အညထာ သန္တံ။ **အနတ္ထသဉှိတ**န္တိ န ဣဓ လောကတ္ထံ န ပရလောကတ္ထံ နိဿိတံ။ **န တံ တထာဂတော ဗျာကရောတီ**တိ တံ အနိယျာနိကကထံ တထာဂတော န ကထေတိ။ **ဘူတံ တစ္ဆံ အနတ္ထသဉှိတ**န္တိ ရာဇကထာဒိတိရစ္ဆာနကထံ။ **ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသဉှိတ**န္တိ အရိယသစ္စသန္နိဿိတံ။ **တတြ ကာလညူ တထာဂတော ဟောတီ**တိ တသ္မိံ တတိယဗျာကရဏေ တဿ ပဉှဿ ဗျာကရဏတ္ထာယ တထာဂတော ကာလညူ ဟောတိ။ မဟာဇနဿ အာဒါနကာလံ ဂဟဏကာလံ ဇာနိတွာ သဟေတုကံ သကာရဏံ ကတွာ ယုတ္တပတ္တကာလေယေဝ ဗျာကရောတီတိ အတ္ထော။

ယုတ္တပတ္တကာလေ ဝဒတီတိ **ကာလတဒီ**။ ဘူတံ သဘာဝံ ဝဒတီတိ **ဘူတတဒီ**။ ပရမတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ ဝဒတီတိ **အတ္ထတဒီ**။ မဂ္ဂဖလဓမ္မံ ဝဒတီတိ **ဓမ္မတဒီ**။ သံဝရာဒိဝိနယံ ဝဒတီတိ **ဝိနယတဒီ**။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌန္တိ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ စက္ခုဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တံ ရူပါရမ္မဏံ နာမ အတ္ထိ, တံ သဗ္ဗာကာရတော ဇာနာတိ ပဿတိ။ ဧဝံ ဇာနတာ ပဿတာ စ တေန တံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေန တ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတေသု လဗ္ဘမာနကပဒဝသေန တ “ကတမံ တံ ရူပံ ရူပါယတနံ? ယံ ရူပံ စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတက”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၆၁၇-၆၁၈) နယေန အနေကေဟိ နာမေဟိ တေရသဟိ တရေဟိ ဒွိပညာသာယ နယေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနံ တထမေဝ ဟောတိ ဝိတထံ နတ္ထိ။ ဧသ နယော သောတဒွါရာဒီသုပိ။ အာပါထမာဂစ္ဆန္တေသု သဒ္ဒါဒီသု တေသံ ဝိဝိဓံ ဒဿေတုံ **“ဒိဋ္ဌံ သုတ”**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌ**န္တိ ရူပါယတနံ။ **သုတ**န္တိ သဒ္ဒါယတနံ။ **မုတ**န္တိ ပတွာ ဂဟေတဗ္ဗတော ဂန္ဓါယတနံ ရသာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ။ **ဝိညာတ**န္တိ သုခဒုက္ခာဒိဓမ္မာရမ္မဏံ။ **ပတ္တ**န္တိ ပရိယေသိတွာ တ အပရိယေသိတွာ တ ပတ္တံ။ **ပရိယေသိတ**န္တိ ပတ္တံ တ အပတ္တံ တ ပရိယေသိတံ။ **အနုဝိစရိတံ မနသာ**တိ စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတံ။

တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဣမိနာ ဧတံ ဒဿေတိ – ယဉှိ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ နီလံ ပီတကန္တိအာဒိ ရူပါရမ္မဏံ စက္ခုဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, “အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ရူပါရမ္မဏံ ဒိသွာ သုမနော တ ဒုမ္မနော တ မဇ္ဈတ္တော တ ဇာတော”တိ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ ဘေရိသဒ္ဒော မုဒိင်္ဂသဒ္ဒောတိအာဒိ သဒ္ဒါရမ္မဏံ သောတဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, မူလဂန္ဓော တစဂန္ဓောတိအာဒိ ဂန္ဓာရမ္မဏံ ဃာနဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, မူလရသော ခန္ဓရသောတိအာဒိ ရသာရမ္မဏံ ဇိဝှါဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, ကက္ခဠံ မုဒုကန္တိအာဒိ ပထဝီဓာတုတေဇောဓာတုဝါယောဓာတုဘေဒံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ကာယဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, “အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ဖုသိတွာ သုမနော တ ဒုမ္မနော တ မဇ္ဈတ္တော တ ဇာတော”တိ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ သုခဒုက္ခာဒိဘေဒံ ဓမ္မာရမ္မဏံ မနောဒွါရဿ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, “အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝိဇာနိတွာ သုမနော တ ဒုမ္မနော တ မဇ္ဈတ္တော တ ဇာတော”တိ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။

ယဉှိ, စုန္ဒ, ဣမေသံ သတ္တာနံ ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ, တတ္ထ တထာဂတေန အဒိဋ္ဌံ တ အသုတံ တ အမုတံ တ အဝိညာတံ တ နတ္ထိ, ဣမဿ ပန မဟာဇနဿ ပရိယေသိတွာ အပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, အပရိယေသိတွာ အပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, ပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, အပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, သဗ္ဗမ္ပိ တထာဂတဿ အသမ္ပတ္တံ နာမ နတ္ထိ ဉာဏေန အသစ္ဆိကတံ။ **တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီ**တိ ယံ ယထာ လောကေန ဂတံ, တဿ တထေဝ ဂတတ္တာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီတိ။ ပါဠိယံ ပန “အဘိသမ္ဗုဒ္ဓ”န္တိ ဝုတ္တံ, တံ ဂတသဒ္ဒေန ဧကတ္ထံ။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗတ္ထ တထာဂတောတိ နိဂမဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၈၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၃)။

“ယဉ္စ, စုန္ဒ, ရတ္တိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ, ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ, သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတိ, နော

အညဿထာ, တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီ''တိ –

ဧတ္ထ ယံ ရတ္တိံ ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ အပရာဇိတပလ္လင္ကေ နိသိန္နော တိဏ္ဏံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတွာ အနုတ္တရသမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, ယဉ္စ ရတ္တိံ ယမကသာလာနမန္တရေ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ, ဧတ္ထန္တရေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏေ ကာလေ ပဌမဗောဓိယာပိ မဇ္ဈိမဗောဓိယာပိ ပစ္ဆိမဗောဓိယာပိ ယံ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ သုတ္တံ ဂေယ်ျံ။ပေ။ ဝေဒလ္လံ, တံ သဗ္ဗံ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ အနုပဝဇ္ဇံ အနူနမနဓိကံ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ ဒောသမောဟမဒနိမ္မဒနံ နတ္ထိ, တတ္ထ တဒ္ဒဂ္ဂမတ္တမ္ပိ အဝက္ခလိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကမုဒ္ဒိကာယ လဉ္ဆိတံ ဝိယ, ဧကနာဠိယာ မိတံ ဝိယ, ဧကတုလာယ တုလိတံ ဝိယ စ တထမေဝ ဟောတိ ဝိတထံ နတ္ထိ။ တေနာဟ – ''ယဉ္စ, စုန္ဒ, ရတ္တိံ တထာဂတော။ပေ။ သဗ္ဗံ တံ တထမေဝ ဟောတိ, နော အညဿထာ တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီ''တိ။ ဂဒအတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ။

အပိ စ – အာဂဒနံ အာဂဒေါ, ဝစနန္တိ အတ္ထော။ တထော အဝိပရီတော အာဂဒေါ အဿာတိ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ ဂတောတိ ဧဝမေတသ္မိံ အတ္ထေ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

''ယထာဝါဒီ, စုန္ဒ။ပေ။ ဝုစ္စတီ''တိ ဧတ္ထ ဘဂဝတော ဝါစာယ ကာယော အနုလောမေတိ ကာယဿပိ ဝါစာ, တသ္မာ ဘဂဝါ ယထာဝါဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာဝါဒီ စ ဟောတိ, ဧဝံဘူတဿ စဿ ယထာ ဝါစာ, ကာယောပိ တထာ ဂတော ပဝတ္တောတိ အတ္ထော။ ယထာ စ ကာယော, ဝါစာပိ တထာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ တထာဂတောတိ ဧဝမေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အဘိဘူ အနဘိဘူတောတိ ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ ဟေဋ္ဌာ အဝီစိပရိယန္တံ ကတွာ တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ သီလေနပိ သမာဓိနာပိ ပညာယပိ ဝိမုတ္တိယာပိ န တဿ တုလာ ဝါ ပမာဏံ ဝါ အတ္ထိ။ အတုလော အပ္ပမေယျော အနုတ္တရော ရာဇရာဇာ ဒေဝဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ။ **အညဒတ္ထု** တိ ဧကံသ ဝစနေ နိပါတော။ ဒက္ခတီတိ **ဒသော**။ ဝသံ ဝတ္တေတီတိ ဝသဝတ္တီ။

တတ္ရာယံ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ – အဂဒေါ ဝိယ အဂဒေါ, ကော ပနေသ? ဒေသနာဝိလာသော စေဝ ပုညုဿယော စ။ တေန ဟေသ မဟာနုဘာဝေါ ဘိသက္ကော ဒိဗ္ဗာဂဒေန သပ္ပေ ဝိယ သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော သဒေဝကဉ္စ လောကံ အဘိဘဝတိ။ ဣတိ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ တထော အဝိပရီတော ဒေသနာဝိလာသမယော စေဝ ပုညုဿယော စ အဂဒေါ အဿာတိ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇)။

ဣဓတ္ထညေဝ ဇာနာတိ ကမ္မာဘိသင်္ခါရဝသေနာ တိ အပုညာဘိသင်္ခါရဝသေန ဣဓတ္ထညေဝ ဇာနာတိ။ **ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ**တိ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓဘေဒါ မရဏတော ပရံ။ **အပါယ**န္တိအာဒီသု ဝုဍ္ဎိသင်္ခါတသုခသာတတော အယာ အပေတတ္တာ အပါယော။ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ** ။ ဒုက္ကရကာရိနော ဧတ္ထ ဝိနိပတန္တီတိ **ဝိနိပါတော**။ နိရတိအဋ္ဌေန နိရဿာဒဋ္ဌေန **နိရယော**။ တံ **အပါယံ။ပေ။ နိရယံ။ ဥပပဇ္ဇိဿတီ** တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ **တိရစ္ဆာနယောနိ** န္တိ တိရိယံ အဉ္စန္တီတိ တိရစ္ဆာနာ, တေသံ ယောနိ တိရစ္ဆာနယောနိ, တံ တိရစ္ဆာနယောနိံ။ **ပေတ္တိဝိသယ** န္တိ ပစ္စဘာဝံ ပတ္တာနံ ဝိသယောတိ ပေတ္တိဝိသယော, တံ ပေတ္တိဝိသယံ။ မနသော ဥဿန္နတာယ မနုဿာ , တေသု **မနုဿေသု** ။ ဣတော ပရံ **ကမ္မာဘိသင်္ခါရဝသေနာ** တိ ဧတ္ထ ပုညာဘိသင်္ခါရဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။

အာသဝါနံ ခယာတိ အာသဝါနံ ဝိနာသေန။ **အနာသဝံ စေတောဝိမုတ္တိ**န္တိ အာသဝဝိရဟိတံ အရဟတ္တဖလသမာဓိံ။ **ပညာဝိမုတ္တိ**န္တိ အရဟတ္တဖလပညံ။ အရဟတ္တဖလသမာဓိ ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ, အရဟတ္တဖလပညာ အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ပညာဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဏှာစရိတေန တ အပ္ပနာစျာနဗလေန ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ အဓိဂတံ အရဟတ္တဖလံ ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ, ဒိဋ္ဌိစရိတေန ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝိပဿိတွာ အဓိဂတံ အရဟတ္တဖလံ အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ပညာဝိမုတ္တိ။ အနာဂါမိဖလံ ဝါ ကာမရာဂံ သန္ဓာယ ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ, အရဟတ္တဖလံ သဗ္ဗပ္ပကာရတော အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ပညာဝိမုတ္တိ။

အာကိဉ္စညာယတနံ ဓိမုတ္တန္တိ ဝိမောက္ခေနာ တိ ကေနဋ္ဌေန ဝိမောက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ? အဓိမုစ္စနဋ္ဌေန။ ကော အယံ အဓိမုစ္စနဋ္ဌော နာမ? ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ စ သုဋ္ဌု ဝိမုစ္စနဋ္ဌော, အာရမ္မဏေ စ အဘိရတိဝသေန သုဋ္ဌု ဝိမုစ္စနဋ္ဌော, ပိတု အင်္ကေ ဝိဿဋ္ဌအင်္ဂပစ္စင်္ဂဿ ဒါရကဿ သယနံ ဝိယ အနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန နိရာသင်္ကတာယ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝေရူပေန ဝိမောက္ခေန **ဓိမုတ္တန္တိ**။ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ မုဉ္စိတွာ အာကိဉ္စ ညာယတနေ နိရာသင်္ကဝသေန ဓိမုတ္တံ အလ္လီနံ။ **တတ္ရာဓိမုတ္တ** န္တိ တသ္မိံ သမာဓိမှိ အလ္လီနံ။ **တဒဓိမုတ္တန္တိ** တသ္မိံ ဈာနေ အဓိမုတ္တံ။ **တအာဓိပတေယျ** န္တိ တံ ဈာနံ ဇေဋ္ဌကံ။ **ရူပာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ ပဉ္စ ကာမဂုဏာဂရုကဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **ကုလာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ တီဏိ ခတ္တိယာဒိကုလဂရုကဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **လာဘာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ အဋ္ဌ လောကဓမ္မဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **စီဝရာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ပစ္စယဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **သုတ္တန္တာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ ပိဋကတ္တယဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **အာရညကင်္ဂာဓိမုတ္တော** တိအာဒီနိ ဓုတင်္ဂသမာဒါနဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **ပဌမဇ္ဈာနာဓိမုတ္တော**တိအာဒီနိ ပဋိလာဘဝသေန ဝုတ္တာနိ။

ကမ္မပရာယဏန္တိ အဘိသင်္ခါရဝသေန။ **ဝိပါကပရာယဏန္တိ** ပဝတ္တိဝသေန။ **ကမ္မဂရုကန္တိ** စေတနာဂရုကံ။ **ပဋိသန္ဓိဂရုကန္တိ** ဥပပတ္တိဂရုကံ။

၈၄. အာကိဉ္စညာသမ္ဘဝံ ဉတွာ တိ အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ အာကိဉ္စညာယတနဇနကကမ္မာဘိသင်္ခါရံ ဉတွာ "ကိဉ္စိ ပလိဗောဓော အယ"န္တိ။ **နန္ဒိသံယောဇနံ ဣတိ** တိ ယာ စတုတ္ထအရူပရာဂသင်္ခါတာ နန္ဒိ တဉ္စ သံယောဇနံ ဉတွာ။ **တတော တတ္ထ ဝိပဿတီ** တိ အထ တတ္ထ အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ တံ သမာပတ္တိံ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿတိ။ **ဧတံ ဉာဏံ တထံ တဿာ** တိ ဧတံ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဧဝံ ဝိပဿတော အနုက္ကမေန ဥပ္ပန္နံ အရဟတ္တဉာဏံ အဝိပရီတံ။ **ဝုသီမတော**တိ ဝုသိတဝန္တဿ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋ္ဌမေဝ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပုဗ္ဗသဒိသော ဧဝ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဟေသာလမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၅. မောဃရာဇမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၅. ပန္နရသမေ မောဃရာဇသုတ္တေ – **ဒွတ္တာဟန္တိ** ဒွေ ဝါ တရေ အဟံ။ သော ဟိ ပုဗ္ဗေ အဇိတသုတ္တဿ (သု. နိ. ၁၀၃၈ အာဒယော) စ တိဿမေတ္တေယျသုတ္တဿ (သု. နိ. ၁၀၄၆ အာဒယော) စ အဝသာနေ ဒွိက္ခတ္တုံ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ, ဘဂဝါ ပနဿ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ အာဂမယမာနော န ဗျာကာသိ။ တေနာဟ – "ဒွတ္တာဟံ သက္ကံ အပုစ္ဆိဿ"န္တိ။ **ယာဝတတိယဉ္စ ဒေဝီသိ, ဗျာကရောတီတိ မေ သုတ** န္တိ ယာဝတတိယဉ္စ သဟဓမ္မိကံ ပုဋ္ဌော ဝိသုဒ္ဓိ ဒေဝဘူတော ဣသိ ဘဂဝါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဗျာကရောတီတိ ဧဝံ မေ သုတံ။ ကောဏ္ဍဝရီတီရေယေဝ ကိရ သော ဧဝမဿောသိ။ တေနာဟ – "ဗျာကရောတီတိ မေ သုတ"န္တိ။ ဣမိဿာ ကထာယ နိဒ္ဒေသေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယံ ဧဝ။

၈၆. အယံ လောကောတိ မနုဿလောကော။ **ပရော လောကော**တိ တံ ဌပေတွာ အဝသေသော။ **သဒေဝကော**တိ ဗြဟ္မလောကံ ဌပေတွာ အဝသေသော ဥပပတ္တိဒေဝသမ္မုတိဒေဝယုတ္တော။ "ဗြဟ္မလောကော သဒေဝကော"တိ ဧတံ တု "သဒေဝကော လောကော"တိအာဒိနယနိဒဿနမတ္တံ။ တေန သဗ္ဗောပိ တထာဝုတ္တပ္ပကာရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၈၇. ဧဝံ အဘိက္ကန္တဒဿာဝိ န္တိ ဧဝံ အဂ္ဂဒဿာဝိံ, သဒေဝကဿ လောကဿ အဇ္ဈာသယာဓိမုတ္တိဂတိ ပရာယဏာဒီနိ ပဿိတုံ သမတ္ထန္တိ ဒဿေတိ။

၈၈. သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု တိ အဝသိယပဝတ္တသလ္လက္ခဏဝသေန တ တုစ္ဆသဘာဝရသမနုပဿ သနာဝသေန တတိ ဒွိဟာကာရေဟိ သုညတော လောကံ ပဿ။ **အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ ဦဟစ္စာ** တိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဥဒ္ဓရိတွာ။

လုဇ္ဇတီ တိ ဘိဇ္ဇတိ။ စက္ခုတီတိ **စက္ခု**။ တဒေတံ သသမ္ဘာရစက္ခုနော သေတမဏ္ဍလပရိက္ခိတ္တဿ ကဏှမဏ္ဍလဿ မဇ္ဈေ အဘိမုခေ ဌိတာနံ သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိဒေသဘူတေ ဒိဋ္ဌမဏ္ဍလေ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွာရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ရူပယန္တီတိ **ရူပာ,** ဝဏ္ဏဝိကာရမာပဇ္ဇန္တာ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေန္တီတိ အတ္ထော။ စက္ခုတော ပဝတ္တံ ဝိညာဏံ , စက္ခုဿ တ စက္ခုသန္နိဿိတံ တ ဝိညာဏံ **စက္ခုဝိညာဏံ**။ စက္ခုတော ပဝတ္တော သမ္ဖဿော **စက္ခုသမ္ဖဿော။ စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ** တိ စက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တဖဿပစ္စယာ။ **ဝေဒယိတ**န္တိ ဝိန္ဒနံ, ဝေဒနာတိ အတ္ထော။ တဒေဝ သုခယတီတိ **သုခံ,** ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သုခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ သုဋ္ဌု တ ခာဒတိ, ခနတိ စ ကာယစိတ္တာဗာဓန္တိ **သုခံ**။ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခံ** ။ ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဒုက္ခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ န ဒုက္ခံ န သုခန္တိ **အဒုက္ခမသုခံ**။ **မ**-ကာရော သန္ဓိပဒဝသေန ဝုတ္တော။ သော ပန စက္ခုသမ္ဖဿေ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပာကအာဟာရသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတိ, သမ္ပဋိစ္ဆနသမ္ပယုတ္တာယ အနန္တရသမနန္တရူပနိဿယနတ္ထိဝိဂတဝသေန ပဉ္စဓာ, သန္တီရဏာဒိ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပနိဿယဝသေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။

သုဏာတီတိ **သောတံ,** တံ သသမ္ဘာရသောတဗိလဿ အန္တော တနုတမ္ဗလောမာစိတေ အင်္ဂုလိဝေဓကသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ သောတဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွာရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ သဒ္ဒီယန္တီတိ **သဒ္ဒာ,** ဥဒာဟရီယန္တီတိ အတ္ထော။ ဃာယတီတိ **ဃာနံ,** တံ သသမ္ဘာရဃာနဗိလဿ အန္တော အဇပဒသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ဃာနဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွာရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ဂန္ဓယန္တီတိ **ဂန္ဓာ,** အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစယန္တီတိ အတ္ထော။ ဇီဝိတံ အဝှာယတီတိ **ဇိဝှာ,** သာယနဋ္ဌေန တ **ဇိဝှာ**။ သာ သသမ္ဘာရဇိဝှာယ အတိအဂ္ဂမူလပဿာနိ ဝဇ္ဇေတွာ ဥပရိမတလမဇ္ဈေ ဘိန္နဥပ္ပလဒလဂ္ဂသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ဇိဝှာဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွာရဘာဝံ သာဓယမာနာ တိဋ္ဌတိ။ ရသန္တိ တေ သတ္တာတိ **ရသာ,** အဿာဒေန္တီတိ အတ္ထော။

ကုစ္ဆိတာနံ အာသဝဓမ္မာနံ အာယောတိ **ကာယော**။ အာယောတိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။ သော ယာဝတာ ဣမသ္မိံ ကာယေ ဥပာဒိန္နပဝတ္တိ နာမ အတ္ထိ, တတ္ထ ယေဘုယ္ယေန ကာယပ္ပသာဒေါ ကာယဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွာရဘာဝံ သာဓယမာနော တိဋ္ဌတိ။ ဖုသီယန္တီတိ **ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ** ။ မနတီတိ **မနော,** ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ အတ္တနော လက္ခဏံ ဓာရေန္တီတိ **ဓမ္မာ။ မနော** တိ သဟာဝဇ္ဇနဘဝင်္ဂံ။ **ဓမ္မာ** တိ နိဗ္ဗာနံ မုဉ္စိတွာ အဝသေသာ ဓမ္မာရမ္မဏဓမ္မာ။ **မနောဝိညာဏ**န္တိ ဇဝနမနောဝိညာဏံ။ **မနောသမ္ဖဿော** တိ တံသမ္ပယုတ္တော ဖဿော, သော သမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ ဝိပာကပစ္စယဝဇ္ဇေဟိ သေသေဟိ သတ္တဟိ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ။ အနန္တရာယ တေဟေဝ သေသာနံ ဥပနိဿယဝသေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။

အဝသိယပဝတ္တသလ္လက္ခဏဝသေန တ တိ အဝသော ဟုတွာ ပဝတ္တသဘာဝရေ ပဿနဝသေန ဩလောကန ဝသေနာတိ အတ္ထော။ **ရူပေ ဝသော န လဗ္ဘတီ** တိ ရူပသ္မိံ ဝသဝတ္တိဘာဝေ ဣဿရဘာဝေ န လဗ္ဘတိ။ **ဝေဒနာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

နာယံ, ဘိက္ခဝေ, ကာယော တုမှာကာ န္တိ အတ္တနိ သတိ အတ္တနိယံ နာမ ဟောတိ, အတ္တာယေဝ စ နတ္ထိ။ တသ္မာ ''နာယံ, ဘိက္ခဝေ, ကာယော တုမှာကာ''န္တိ အာဟ။ **နာပိ အညေသ**န္တိ အညော နာမ ပရေသံ အတ္တာ။ တသ္မိံ သတိ အညေသံ နာမ သိယာ, သောပိ နတ္ထိ။ တသ္မာ ''နာပိ အညေသ''န္တိ အာဟ။ **ပုရာဏမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ကမ္မ** န္တိ နယိဒံ ပုရာဏကမ္မမေဝ, ပုရာဏကမ္မနိဗ္ဗတ္တော ပနေသ ကာယော။ တသ္မာ ပစ္စယဝေါဟာရေန ဧဝံ ဝုတ္တော။ **အဘိသင်္ခတ** န္တိ အာဒိ ကမ္မဝေါဟာရဿေဝ ဝသေန ပုရိမလိင်္ဂသဘာဝတာယ ဝုတ္တံ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – **အဘိသင်္ခတ** န္တိ ပစ္စယေဟိ ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဘိသဉ္စေတယိတ** န္တိ စေတနာဝတ္ထုကော, စေတနာမူလကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝေဒနိယ**န္တိ ဝေဒနာယ ဝတ္ထူတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ရူပေ သာရော န လဗ္ဘတီ တိ ရူပသ္မိံ နိစ္စာဒိသာရော န လဗ္ဘတိ။ **ဝေဒနာဒီသုပိ** ဧသေဝ နယော။ **ရူပံ အသ္သာရံ နိသ္သာရန္တိ** ရူပံ အသ္သာရံ သာရဝိရဟိတဥ္စ။ **သာရာပဂတန္တိ** သာရတော အပဂတံ။ **နိစ္စသာရသာရေန တ**တိ ဘင်္ဂံ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တမာနေန နိစ္စသာရေန တ။ ကဿစိ နိစ္စသာရဿ အဘာဝတော နိစ္စသာရေန သာရော နတ္ထိ။ **သုခသာရသာရေန တ**တိ ဌိတိသုခံ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တမာနဿ ကဿစိ သုခသာရဿ အဘာဝတော သုခသာရသာရေန တ။ **အတ္တသာရသာရေန တ**တိ အတ္တတ္တနိယသာရသာရေန တ။ **နိစ္စေန တ** တိ ဘင်္ဂံ အတိက္ကမိတွာ ပဝတ္တမာနဿ ကဿစိ နိစ္စဿ အဘာဝတော နိစ္စေန တ။ **ဓုဝေန တ**တိ ဝိဇ္ဇမာနကာလေပိ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ ထိရဿ ကဿစိ အဘာဝတော ဓုဝေန တ။ **သဿတေန တ** တိ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဿ သဗ္ဗကာလေ ဝိဇ္ဇမာနဿ ကဿစိ အဘာဝတော သဿတေန တ။ **အဝိပရိဏာမဓမ္မေန တ** တိ ဇရာဘင်္ဂဝသေန အဝိပရိဏာမပကတိကဿ ကဿစိ အဘာဝတော အဝိပရိဏာမဓမ္မေန တ။

စက္ခု သုညံ အတ္တေန တ အတ္တနိယေန တ တိ ''ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ''တိ ဧဝံ ပရိကပ္ပိတေန အတ္တနာ တ အတ္တာဘာဝတောယေဝ အတ္တနော သန္တကေန ပရိက္ခာရေန စ သုညံ။ သဗ္ဗံ စက္ခာဒိလောကိယဓမ္မဇာတံ ယသ္မာ အတ္တာ စ ဧတ္ထ နတ္ထိ, အတ္တနိယဥ္စ ဧတ္ထ နတ္ထိ, တသ္မာ ''သုည''န္တိ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော ။ လောကုတ္တရာပိ ဓမ္မာ အတ္တတ္တနိယေဟိ သုညာယေဝ, သုညာတီတဓမ္မာ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္တတ္တနိယသာရဿ နတ္ထိဘာဝေ ဝုတ္တော ဟောတိ။ လောကေ စ ''သုညံ ဃရံ သုညော ဃဋော''တိ ဝုတ္တော ဃရဿ ဃဋဿ စ နတ္ထိဘာဝေ န ဟောတိ, တသ္မိံ ဃဋေ စ အညဿ နတ္ထိဘာဝေ ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဘဂဝတာ စ ဣတိ ယမ္ပိ ကောစိ တတ္ထ န ဟောတိ, တေန တံ သုညံ။ ယံ ပန တတ္ထ အဝသိဋ္ဌံ ဟောတိ, တံ သန္တံ ဣဒမတ္ထီတိ ပဇာနာတီတိ အယမေဝတ္ထော ဝုတ္တော။ တထာ **ဉာယဂန္ထေ သဒ္ဒဂန္ထေ** စ အယမေဝတ္ထော။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ အနတ္တလက္ခဏမေဝ ကထိတံ။ **အနိဿရိယတော** တိ အတ္တနော ဣဿရိယေ အဝသဝတ္တနတော။ **အကာမကာရိယတော**တိ အတ္တနော အကာမံ အရုစိကရဏဝသေန။ **အဟပုဏိယတော**တိ ဌာတုံ ပတိဋ္ဌာဘာဝတော။ **အဝသဝတ္တနတော** တိ အတ္တနော ဝသေ အဝတ္တနတော။ **ပရတော**တိ အနိစ္စတော ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတော။ **ဝိဝိတ္တတော** တိ နိဿရတော။

သုဒ္ဓ န္တိ ကေဝလံ ဣဿရကာလပကတီဟိ ဝိနာ ကေဝလံ ပစ္စယာယတ္တပဝတ္တိဝသေန ပဝတ္တမာနံ သုဒ္ဓံ နာမ။ အတ္တနိယဝိရဟိတော သုဒ္ဓဓမ္မပုဉ္ဇောတိ စ။ **သုဒ္ဓံ ဓမ္မသမုပ္ပာဒံ, သုဒ္ဓံ သင်္ခာရသန္တတိ** န္တိ သုဒ္ဓံ ပဿန္တဿ ဇာနန္တဿ သင်္ခာရာနံ သန္တတိံ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နသင်္ခာရသန္တတိံ။ တထေဝ သုဒ္ဓံ ပဿန္တဿ သင်္ခာရာဒီနိ, ဧကဌာနိ အာဒရေန ဒွတ္တိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တာနိ။ ဧဝံ ပဿန္တဿ မရဏမုခေ ဘယံ န ဟောတိ။ **ကမဏီ**တိ အာလပနံ။ **တိဏကဋ္ဌသမံ လောက** န္တိ ဣမံ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓသင်္ခာတံ လောကံ။ ယဒာ တိဏကဋ္ဌသမံ ပညာယ ပဿတိ။ ယထာ အရညေ တိဏကဋ္ဌာဒီသု ဂဏှန္တေသု အတ္တာနံ တ အတ္တနိယံ တ ဂဏှာတီတိ န ဟောတိ, တေသု တ တိဏကဋ္ဌာဒီသု သယမေဝ နဿန္တေသုပိ ဝိနဿန္တေသုပိ အတ္တာ နဿတိ, အတ္တနိယော နဿတီတိ န ဟောတိ။ ဧဝံ ဣမသ္မိံ ကာယေပိ နဿန္တေ တ ဝိနဿန္တေ တ အတ္တာ တ အတ္တနိယံ တ ဘိဇ္ဇတီတိ အပဿန္တော ပညာယ တိဏကဋ္ဌသမံ ပဿတီတိ ဝုစ္စတိ။ **နာညံ ပတ္ထယတေ ကိဉ္စိ, အညတြပ္ပဋိသန္ဓိယာ** တိ ပဋိသန္ဓိဝိရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ ဌပေတွာ အညံ ဘဝံ တ အတ္တဘာဝံ တ န ပတ္ထေတိ။

ရူပံ သမန္နေသတီ တိ ရူပဿ သာရံ ပရိယေသတိ။ **အဟန္တိ တ** တိ ဒိဋ္ဌိဝသေန။ **မမန္တိ တ** တိ တဏှာဝသေန။ **အသ္မီတိ တ** တိ မာနဝသေန။ **တမ္ပိ တဿ န ဟောတီ** တိ တံ တိဝိဓမ္ပိ တဿ ပုဂ္ဂလဿ န ဟောတိ။

ဣဓာတိ ဒေသာပဒေသေ နိပါတော, သွာယံ ကတ္ထစိ လောကံ ဥပာဒာယ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – ''ဣဓ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ (သံ. နိ. ၃.၇၈; အ. နိ. ၄.၃၃)။ ကတ္ထစိ သာသနံ ။ ယထာဟ – ''ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော, ဣဓ ဒုတိယော သမဏော''တိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉; ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄)။ ကတ္ထစိ ဩကာသံ။ ယထာဟ –

''ဣဓေဝ တိဋ္ဌမာနဿ၊ ဒေဝဘူတဿ မေ သတော။
ပုနရာယု စ မေ လဒ္ဓော၊ ဧဝံ ဇာနာဟိ မာရိသာ''တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၆၉)။

ကတ္တစိ ပဒပူရဏမတ္တမေဝ။ ယထာဟ – ''ဣဓာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဘုတ္တာဝီ အဿံ ပဝါရိတော''တိ (မ. နိ. ၁.၃၀)။ ဣဓ ပန လောကံ ဥပာဒါယ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော** တိ ဧတ္ထ ပန အာဂမာဓိဂမာဘာဝါ ဉေယျော ''အဿုတဝါ''ဣတိ။ ယဿ ဟိ ခန္ဓဓာတုအာယတနပစ္စယာကာရသတိပဋ္ဌာနာဒီသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝိနိစ္ဆယ ရဟိတတ္တာ ဒိဋ္ဌိပဋိသေဓကော နေဝ အာဂမော, ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗဿ အနဓိဂတတ္တာ နေဝ အဓိဂမော အ တ္ထိ, သော အာဂမာဓိဂမာဘာဝါ ဉေယျော ''အဿုတဝါ'' ဣတိ။ သွာယံ –

> ပုထူနံ ဇနနာဒီဟိ၊ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။
> ပုထုဇ္ဇနန္တောဂဓတ္တာ၊ ပုထုဝါယံ ဇနော ဣတိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၅၁; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀)။

သော ဟိ ပုထူနံ နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသာဒီနံ ဇနနာဒီဟိပိ ကာရဏေဟိ **ပုထုဇ္ဇနော** ။ ယထာဟ – ပုထု ကိလေသေ ဇ နေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ , ပုထု အဝိဟတသက္ကာယဒိဋ္ဌိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု သတ္ထာရာနံ မုခုလ္လောကိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပု ထု သဗ္ဗဂတီဟိ အဝုဋ္ဌိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဘိသင်္ခါရေ အဘိသင်္ခရောန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဩဃေဟိ ဝုယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာသန္တာပေဟိ သန္တပ္ပေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာပရိဠာဟေဟိ ပရိဍယှန္တီတိ ပု ထုဇ္ဇနာ, ပုထု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါ ဂဓိတာ မုစ္ဆိတာ အဇ္ဈောသန္နာ လဂ္ဂါ လဂ္ဂိတာ ပလိဗုဒ္ဓါတိ ပုထုဇ္ ဇနာ, ပုထု ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ အာဝုဋာ နိဝုဋာ ဩဝုဋာ ပိဟိတာ ပဋိစ္ဆန္နာ ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ (မဟာနိ. ၅၁, ၉၄), ပု ထူနံ ဝါ ဂဏနပထမတီတာနံ အရိယဓမ္မပရမ္မုခါနံ နီစဓမ္မသမာစာရာနံ ဇနာနံ အန္တောဂဓတ္တာပိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထုဝ အယံ ဝိသုံယေဝ သင်္ခံ ဂတော, ဝိသံသဋ္ဌော သီလသုတာဒိဂုဏယုတ္တေဟိ အရိယေဟိ ဇနောတိပိ ပုထုဇ္ဇနော။ ဧဝမေတေဟိ ''အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော''တိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ ယေ တေ –

> ''ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ၊ ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စဗန္ဓုနာ။
> အန္ဓော ပုထုဇ္ဇနော ဧကော၊ ကလျာဏေကော ပုထုဇ္ဇနော''တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၆၁; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၅၁; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၀၇) –

ဒွေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ, တေသု အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အရိယာနံ အဒဿာဝီ တိအာဒီသု **အရိယာ**တိ အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ, အနယေ န ဣရိယနတော, အယေ ဣရိယန တော, သဒေဝကေန စ လောကေန အရဏီယတော ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ဗုဒ္ဓသာဝကာ စ ဝုစ္စန္တိ, ဗုဒ္ဓါ ဧဝ တ ဣဓ အရိယာ။ ယထာဟ – ''သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လောကေ။ပေ။ တထာဂတော အရိယောတိ ဝုစ္စတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၈)။

သပ္ပုရိသာ တိ ဧတ္ထ ပန ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တထာဂတသာဝကာ စ ''သပ္ပုရိသာ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေ ဟိ လောကုတ္တ ရဂုဏယောဂေန သောဘနာ ပုရိသာတိ သပ္ပုရိသာ။ သဗ္ဗေဝ တ ဧတေ ဒွိဓာပိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓါပိ ဟိ အရိယာ စ သပ္ပုရိသာ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပိ ဗုဒ္ဓသာဝကာပိ။ ယထာဟ –

> ''ယော ဝေ ကတညူ ကတဝေဒိ ဓီရော၊ ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စ ဟောတိ။
> ဒုခိတဿ သက္ကစ္စ ကရောတိ ကိစ္စံ၊ တထာဝိဓံ သပ္ပုရိသံ ဝဒန္တီ''တိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၀၇)။

''ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စ ဟောတီ''တိ ဧတ္တာဝတာ ဟိ ဗုဒ္ဓသာဝကော ဝုတ္တော။ ကတညုတာဒီဟိ ပ စ္စေကဗုဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓါတိ, ယော ဣမေသံ အရိယာနံ အဒဿနသီလော, န စ ဒဿနေ သာဓုကာရီ, သော **အရိယာနံ အဒဿာ ဝီ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စက္ခုနာ အဒဿာဝီ, ဉာဏေန အဒဿာဝီတိ ဒုဝိဓော, တေသု ဉာဏေန အဒဿာဝီ ဣဓ အဓိပ္ ပေတော။ မံသစက္ခုနာ ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဝါ အရိယာ ဒိဋ္ဌာပိ အဒိဋ္ဌာဝ ဟောန္တိ တေသံ စက္ခူနာ ဝဏ္ဏမတ္တဂဟဏတော, န အရိယဘာဝဂေါစရတော။ သောဏသိင်္ဂါလာဒယောပိ စက္ခုနာ အရိယေ ပဿန္တိ, န စ တေ အရိယာနံ ဒဿာဝိနော။

တတိုဒံ ဝတ္ထု – စိတ္တလပဗ္ဗတတသိနော ကိရ ခီဏာသဝတ္ထေရဿ ဥပဋ္ဌာကော ဝုမ္ပဗ္ဗဇိတော ကေဒိဝသံ ထေရေန သဒ္ဓိံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ထေရဿ ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတွာ ပိဋ္ဌိတော အာဂစ္ဆန္တော ထေရံ ပုစ္ဆိ – "အရိယာ နာမ, ဘန္တေ, ကီဒိသာ"တိ? ထေရော အာဟ – "ဣဓေကစ္စော မဟလ္လကော အရိယာနံ ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတွာ ဝတ္တပဋိပတ္တိံ ကတွာ သဟ စရန္တောပိ နေဝ အရိယေ ဇာနာတိ, ဧဝံ ဒုဇ္ဇာနာ, အာဝုသော, အရိယာ"တိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေပိ သော နေဝ အညာသိ။ တသ္မာ စက္ခုနာ ဒဿနံ န ဒဿနံ, ဉာဏေန ဒဿနမေဝ ဒဿနံ။ ယထာဟ – "အလံ တေ, ဝက္ကလိ, ကိံ တေ ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန, ယော ခေါ, ဝက္ကလိ, ဓမ္မံ ပဿတိ, သော မံ ပဿတီ"တိ (သံ. နိ. ၃.၈၇)။ တသ္မာ စက္ခုနာ ပဿန္တောပိ ဉာဏေန အရိယေဟိ ဒိဋ္ဌံ အနိစ္စာဒိလက္ခဏံ အပဿန္တော, အရိယာနံ အဓိဂတဉ္စ ဓမ္မံ အနဓိဂစ္ဆန္တော, အရိယကရဓမ္မာနံ အရိယဘာဝဿ စ အဒိဋ္ဌတ္တာ "အရိယာနံ အဒဿာဝီ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ တိ သတိပဋ္ဌာနာဒိဘေဒေ အရိယဓမ္မေ အကုသလော။ **အရိယဓမ္မေ အဝိနီတော** တိ ဧတ္ထ ပန –

ဒုဝိဓော ဝိနယော နာမ၊ ဧကမေကေတ္ထ ပဉ္စဓာ။
အဘာဝတော တဿ အယံ၊ "အဝိနီတော"တိ ဝုစ္စတိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဥရဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၀၇)။

အယဉှိ သံဝရဝိနယော ပဟာနဝိနယောတိ ဒုဝိဓော ဝိနယော။ ဧတ္ထ စ ဒုဝိဓေပိ ဝိနယေ ဧကမေကောပိ ဝိနယော ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတိ။ **သံဝရဝိနယောပိ** ဟိ သီလသံဝရော သတိသံဝရော ဉာဏသံဝရော ခန္တိသံဝရော ဝီရိယသံဝရောတိ ပဉ္စဝိဓော။ **ပဟာနဝိနယောပိ** တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ နိဿရဏပ္ပဟာနန္တိ ပဉ္စဝိဓော။

တတ္ထ "ဣမိနာ ပာတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော"တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) အယံ **သီလသံဝရော**။ "ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) အယံ **သတိသံဝရော**။

"ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ၊ (အဇိတာတိ ဘဂဝါ၊)
သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။
သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ပိဓိယျရေ"တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၁; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၄; နေတ္တိ. ၁၁၊ ၄၅; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၀၇) –

အယံ **ဉာဏသံဝရော**။ "ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿာ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) အယံ **ခန္တိသံဝရော**။ "ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) အယံ **ဝီရိယသံဝရော**။ သဗ္ဗောပိ စာယံ သံဝရော ယထာသကံ သံဝရိတဗ္ဗာနံ ဝိနေတဗ္ဗာနဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ သံဝရဏတော "သံဝရော", ဝိနယနတော "ဝိနယော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ တာဝ သံဝရဝိနယော ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တထာ ယံ နာမရူပပရိစ္ဆေဒာဒီသု ဝိပဿနာဉာဏေသု ပဋိပက္ခဘာဝတော ဒီပါလောကေနေဝ တမဿ, တေန တေန ဝိပဿနာဉာဏေန တဿ တဿ အနတ္ထဿ ပဟာနံ။ သေယျထိဒံ – နာမရူပဝဝတ္ထာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန အဟေတုဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌီနံ, တဿေဝ အပရဘာဂေန ကင်္ခါဝိတရဏေန ကထံကထိဘာဝဿ, ကလာပသမ္မသနေန "အဟံ မမာ"တိ ဂါဟဿ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ, ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ, ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ, ဘယဒဿနေန သဘယေ အဘယသညာယ, အာဒီနဝဒဿနေန အဿာဒသညာယ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ အဘိရတိသညာယ , မုစ္စိတုကမျတာဉာဏေန အမုစ္စိတုကာမတာယ, ဥပေက္ခာဉာဏေန အနုပေက္ခာယ, အနုလောမေန ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ နိဗ္ဗာနေ စ ပဋိလောမဘာဝဿ, ဂေါတြဘုနာ သင်္ခါရနိမိတ္တဂ္ဂါဟဿ ပဟာနံ။ ဧတံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** နာမ။

ယံ ပန ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ ပဝတ္တိဘာဝနိဝာရဏတော ဃဋပ္ပဟာရေနေဝ ဥဒကပိဋ္ဌေ သေဝါလဿ တေသံ တေသံ နီဝရဏာဒိဓမ္မာနံ ပဟာနံ, ဣဒံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္တာ တံတံမဂ္ဂဝတော အတ္တနော အတ္တနော သန္တာနေ "ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာ"တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၂၇၇; ဝိဘ. ၆၂၈) နယေန ဝုတ္တဿ သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေသဂဏဿ အစ္စန္တအပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ပဟာနံ, ဣဒံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ ပန ဖလက္ခဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ ကိလေသာနံ, ဣဒံ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋတ္တာ ပဟီနသဗ္ဗသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ, ဣဒံ **နိဿရဏပ္ပဟာနံ** နာမ။ သဗ္ဗမ္ပိ စေတံ ပဟာနံ ယသ္မာ စာဂဋ္ဌေန ပဟာနံ, ဝိနယနဋ္ဌေန ဝိနယော, တသ္မာ "ပဟာနဝိနယော"တိ ဝုစ္စတိ။ တံ တံ ပဟာနဝတော ဝါ တဿ တဿ ဝိနယဿ သမ္ဘဝတောပေတံ "ပဟာနဝိနယော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ပဟာနဝိနယောပိ ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဥရဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀)။

ဧဝမယံ သင်္ခေပတော ဒုဝိဓော ဘေဒတော စ ဒသဝိဓော ဝိနယော ဘိန္နသံဝရတ္တာ, ပဟာတဗ္ဗဿ စ အပ္ပဟီနတ္တာ ယသ္မာ ဧတဿ အဿုတဝတော ပုထုဇ္ဇနဿ နတ္ထိ, တသ္မာ အဘာဝတော တဿ အယံ "အဝိနီတော"တိ ဝုစ္စတီတိ။ ဧသေဝ နယော **သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ သပ္ပုရိသဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ, သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော** တိ ဧတ္ထာပိ။ နိန္နာနာကရဏဉှိ ဧတမတ္ထတော။ ယထာဟ – "ယေဝ တေ အရိယာ, တေဝ တေ သပ္ပုရိသာ။ ယေဝ တေ သပ္ပုရိသာ, တေဝ တေ အရိယာ။ ယော ဧဝ သော အရိယာနံ ဓမ္မော, သော ဧဝ သော သပ္ပုရိသာနံ ဓမ္မော။ ယော ဧဝ သော သပ္ပုရိသာနံ ဓမ္မော, သော ဧဝ သော အရိယာနံ ဓမ္မော။ ယေဝ တေ အရိယဝိနယာ, တေဝ တေ သပ္ပုရိသဝိနယာ။ ယေဝ တေ သပ္ပုရိသဝိနယာ, တေဝ တေ အရိယဝိနယာ။ အရိယေတိ ဝါ, သပ္ပုရိသေတိ ဝါ, အရိယဓမ္မေတိ ဝါ, သပ္ပုရိသဓမ္မေတိ ဝါ, အရိယဝိနယေတိ ဝါ, သပ္ပုရိသဝိနယေတိ ဝါ ဧသေသေ ဧကေ ဧကဋ္ဌေ သမေ သမဘာဂေ တဇ္ဇာတေ တညေဝါတိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၀၀၇; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၃၀)။

ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ တိ ဣဓေကစ္စော ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ, "ယံ ရူပံ, သော အဟံ, ယော အဟံ, တံ ရူပ"န္တိ ရူပဉ္စ အတ္တာနဉ္စ အဒ္ဒယံ သမနုပဿတိ။ သေယျထာပိ တေလပ္ပဒီပဿ ဈာယတော "ယာ အစ္စိ, သော ဝဏ္ဏော။ ယော ဝဏ္ဏော, သာ အစ္စီ"တိ အစ္စိဉ္စ ဝဏ္ဏဉ္စ အဒ္ဒယံ သမနုပဿတိ, ဧဝမေဝ ဣဓေကစ္စော ရူပံ အတ္တတော။ပေ.။ သမနုပဿတီတိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၃၀-၁၃၁) ဧဝံ ရူပံ "အတ္တာ"တိ ဒိဋ္ဌိပဿနာယ ပဿတိ။ **ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာန**န္တိ အရူပံ "အတ္တာ"တိ ဂဟေတွာ ဆာယာဝန္တံ ရုက္ခံ ဝိယ တံ ရူပဝန္တံ "အတ္တာ"တိ သမနုပဿတိ။ **အတ္တနိ ဝါ ရူပ**န္တိ အရူပမေဝ "အတ္တာ"တိ ဂဟေတွာ ပုပ္ဖသ္မိံ ဂန္ဓံ ဝိယ အတ္တနိ ရူပံ သမနုပဿတိ။ **ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာန**န္တိ အရူပမေဝ "အတ္တာ"တိ ဂဟေတွာ ကရဏ္ဍကေ မဏိံ ဝိယ တံ အတ္တာနံ ရူပသ္မိံ သမနုပဿတိ။ **ဝေဒနာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

တတ္ထ "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ သုဒ္ဓရူပံယေဝ "အတ္တာ"တိ ကထိတံ။ "ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ, အတ္တနိ ဝါ ရူပံ, ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ။ ဝေဒနံ အတ္တတော။ သညံ။ သင်္ခါရေ။ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၃၁) ဣမေသု သတ္တသု ဌာနေသု အရူပံ "အတ္တာ"တိ ကထိတံ, "ဝေဒနာဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ, အတ္တနိ ဝါ ဝေဒနာ, ဝေဒနာယ ဝါ အတ္တာန"န္တိ ဧဝံ စတူသု ခန္ဓေသု တိဏ္ဏံ တိဏ္ဏံ ဝသေန ဒွါဒသသု ဌာနေသု ရူပာရူပမိဿကော အတ္တာ ကထိတော။ တတ္ထ ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ။ ဝေဒနံ။ သညံ။ သင်္ခါရေ။ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီတိ ပဉ္စသု ဌာနေသု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ကထိတာ။ အဝသေသေသု သဿတဒိဋ္ဌိ။ ဧဝမေတ္ထ ပန္နရသ ဘဝဒိဋ္ဌိယော ပဉ္စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ တာ သဗ္ဗာပိ မဂ္ဂါဝရဏာ, န သဂ္ဂါဝရဏာ, ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာရညိကောတိ အရညေ နိဝါသီ။ **ပဝနေ**တိ မဟန္တေ ဂမ္ဘီရဝနေ။ **စရမာနော**တိ တဟိံ တဟိံ ဝိစရမာနော။ **ဝိဿတ္ထော ဂစ္ဆတီ**တိ နိဗ္ဘယော နိရာသင်္ကော စရတိ။ **အနာပာထဂတော လုဒ္ဒဿာ** တိ မိဂလုဒ္ဒဿ ပရမ္မုခဂတော။ **အန္ဓမကာသိ မာရ**န္တိ ကိလေသမာရံ ဝါ ဒေဝပုတ္တမာရံ ဝါ အန္ဓံ အကာသိ။ **အပဒံ ဝဓိတွာ**တိ ကိလေသပဒံ ဟန္တွာ ဝါ နာသေတွာ။ **မာရစက္ခုံ အဒဿနံ ဂတော** တိ မာရဿ အဒဿနဝိသယံ ပတ္တော။ **အနာပာထဂတော**တိ မာရဿ ပရမ္မုခံ ပတ္တော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋမေဝ။

ဇဝံ ဘဂဝတ ကြဒမ္ပိ သုတ္တံ အရဟတ္တနိကူဋ္ဌေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ဝုတ္တသဒိသောယေဝ ခ မ္မာဘိသမယော အဟောသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

မောဃရာဇမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ပိင်္ဂိယမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၉. သောဠသမေ ပိင်္ဂိယသုတ္တနိဒ္ဒေသေ – **ဇိဏ္ဏောဟမသ္မိ အဗလော ဝီတဝဏ္ဏော** တိ သော ကိရ ဗ္ရာဟ္မ ဏော ဇရာဘိဘူတော ဝီသဝဿသတိကော ဇာတိယာ, ဒုဗ္ဗလော စ ''က္ကစ ဟဒံ ကရိဿာမိ''တိ အညတ္ထေဝ ကရောတိ, ဝိနဋ္ဌပုရိမဆဝိဝဏ္ဏော စ။ တေနာဟ – ''ဇိဏ္ဏောဟမသ္မိ အဗလော ဝီတဝဏ္ဏော''တိ။ **မာဟံ နဿံ မောမုဟော အန္တ ရာတတိ** မာဟံ တုယှံ ဓမ္မံ အသစ္ဆိကတွာ အန္တရာ ဧဝ အဝိဒွာ ဟုတွာ အနဿံ။ **ဇာတိဇရာယ ကြစ ဝိပ္ပဟာန** န္တိ က္ကစေဝ တဝ ဟဒမူလေ ဟသာဏကေ စေတိယေ တ ဇာတိဇရာယ ဝိပ္ပဟာနံ နိဗ္ဗာနံ ဓမ္မရသံ အဟံ ဝိဇညံ, တံ မေ အာစိ က္ခ။

အဗလောတိ ဗလဝိရဟိတော။ **ဒုဗ္ဗလော** တိ ဒုဗ္ဗလဗလော။ **အပ္ပဗလော**တိ ပရိတ္တဗလော။ **အပ္ပထာမော**တိ ပရိတ္တ ဝီရိယော။ **ဝီတဝဏ္ဏော**တိ ပရိဝတ္တိတဆဝိဝဏ္ဏော။ **ဝိဂတဝဏ္ဏော**တိ အပဂတဆဝိဝဏ္ဏော။ **ဝိဂစ္ဆိတဝဏ္ဏော** တိ ဒူရီဘူတဆ ဝိဝဏ္ဏော။ **ယာ သာ ပုရိမာ သုဘာ ဝဏ္ဏနိဘာ**တိ ယာ သာ သုဘာ သုန္ဒရာ ပုရိမကာလေ သတိ, သာ ဝဏ္ဏနိဘာ တေရဟိ အန္တ တရဟိတာ ဝိဂတာ။ **အာဒီနဝေါ ပာတုဘူတော**တိ ဥပဒ္ဒဝေါ ပာတုရဟောသိ။ ''ယာ သာ ပုရိမာ သုဘာ ဝဏ္ဏနိဘာ''တိ ဟဒံ ဌပေတွာ ''ယာ သုဘာ အဿာ''တိ ဧကေ ဝဏ္ဏယန္တိ။

အသုဒ္ဓာ တိ ပဋ္ဋလာဒီဟိ အသုဒ္ဓာ။ **အဝိသုဒ္ဓာ** တိ တိမိရာဒီဟိ အဝိသုဒ္ဓာ။ **အပရိသုဒ္ဓာ** တိ သမန္တတော ဖောဋ္ဌပဋ္ဋ လာဒီဟိ ပရိယောနဒ္ဓတ္တာ အပရိသုဒ္ဓာ။ **အဝေဒာတာ**တိ နပ္ပသန္နာ ပသန္နသဒိသာ။ **နော တထာ စက္ခုနာ ရူပေ ပဿ သာမီ**တိ ယထာ ပောရာဏစက္ခုနာ ရူပာရမ္မဏံ ပဿာမိ ဩလောကေမိ, တထာ တေန ပကာရေန ကြာနိ န ပဿာမိ။ **သောတံ အသုဒ္ဓ** န္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **မာဟံ နဿ** န္တိ အဟံ မာ ဝိနဿံ။

၉၀. ကြာနိ ယသ္မာ ပိင်္ဂိယော ကာယေ သာပေက္ခတာယ ''ဇိဏ္ဏောဟမသ္မိ''တိအာဒိမာဟ ။ တေနဿ ဘဂဝတ ကာယေ သိနေဟပ္ပဟာနတ္ထံ **''ဒိသွာန ရူပေသု ဝိဟညမာနေ''**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ရူပေသူ**တိ ရူပဟေတု ရူပ ပစ္စယာ။ **ဝိဟညမာနေ**တိ ကမ္မကာရဏာဒီဟိ ဥပဟညမာနေ။ **ရုပ္ပန္တိ ရူပေသူ** တိ စက္ခုရောဂါဒီဟိ စ ရူပဟေတုယေဝ ဇနာ ရုပ္ပန္တိ ဗာဓိယန္တိ။

ဟညန္တီ တိ ဃဋ္ဋီယန္တိ။ **ဝိဟညန္တီ** တိ ဝိဟေသိယန္တိ။ **ဥပဝိဟညန္တီ** တိ ဟတ္ထဟာဒစ္ဆေဒာဒီနိ လဘန္တိ။ **ဥပ ဃာတိယန္တီ**တိ မရဏံ လဘန္တိ။ **ကုပ္ပန္တီ** တိ ပရိဝတ္တန္တိ။ **ပီဠယန္တီ** တိ ဝိဃာတံ အာပဇ္ဇန္တိ။ **ဃဋ္ဋယန္တီ** တိ ဃဋ္ဋ ဋ္ဌနံ ပာပုဏန္တိ။ **ဗျာဓိတာ** တိ ဘီတာ။ **ဒောမနဿိတာ** တိ စိတ္တဝိဃာတံ ပတ္တာ။ **ဝေမာနေ**တိ နဿမာနေ။

၉၁. ဇဝံ ဘဂဝတာ ယာဝ အရဟတ္တံ, တာဝ ကထိတံ ပဋ္ဋိပတ္တိံ သုတွာ ပိင်္ဂိယော ဇရာဒုဗ္ဗလတာယ ဝိသေသံ အနဓိ ဂန္တွာ စ ပုန **''ဒိသာ စတဿော''** တိ ကြမာယ ကထာယ ဘဂဝန္တံ ထောမေန္တော ဒေသနံ ယာစတိ။

၉၂. အထဿ ဘဂဝတ ပုနပိ ယာဝ အရဟတ္တံ, တာဝ ပဋ္ဋိပဒံ ဒဿေန္တော **''တဏှာဓိပန္နေ''** တိ ကထမာဟ။

တဏှာဓိပန္နေ တိ တဏှာယ ဝိမုစ္စိတွာ ဋ္ဌိတေ။ **တဏှာနုဂေ**တိ တဏှာယ သဟ ဂစ္ဆန္တေ။ **တဏှာနုဂ တေ**တိ တဏှာယ အနုဗန္ဓန္တေ။ **တဏှာနုသဋ္ဋေ**တိ တဏှာယ သဟ ဓာဝန္တေ။ **တဏှာယ ပန္နေ** တိ တဏှာယ နိမုဂ္ဂေ။ **ပဋ္ဋိပန္နေ** တိ တဏှာယ အဝတ္ထဋ္ဌေ။ **အဘိဘူတေ**တိ မဒ္ဒိတေ။ **ပရိယာဒိန္နစိတ္တေ** တိ ပရိယာဒိယိတွာ ဂ ဟိတကုသလစိတ္တေ။

သန္တာပဇာတေတိ သန္တာတစိတ္တသန္တာပေ။ **ဤတိဇာတေ**တိ ရောဂုပ္ပန္နေ။ **ဥပဒ္ဒဝဇာတေ** တိ အာဒီနဝဇာတေ။ **ဥပသဂ္ဂဇာတေ**တိ ဥပ္ပန္နဒုက္ခဇာတေ။

ဝိရဇံ ဝီတမလန္တိ ဧတ္တ **ဝိရဇ**န္တိ ဝိဂတရာဂါဒိရဇံ။ **ဝီတမလ**န္တိ ဝီတရာဂါဒိမလံ။ ရာဂါဒယော ဟိ အဇ္ဈောတ္ထရဏဋ္ဌေန ရဇော နာမ, ဒူသနဋ္ဌေန မလံ နာမ။ **ဓမ္မစက္ခု**န္တိ ကတ္ထစိ ပဌမမဂ္ဂဉာဏံ, ကတ္ထစိ အာဒီနိ တီဏိ မဂ္ဂဉာဏာနိ, ကတ္ထစိ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏမ္ပိ။ ဣဓ ပန ဇဋိလသဟဿဿ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏံ။ ပိင်္ဂိယဿ တတိယမဂ္ဂဉာဏမေဝ။ **ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ**န္တိ ဝိပဿနာဝသေန ဧဝံ ပဝတ္တဿ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပာဒီတိ အတ္ထော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋမေဝ။

ဧဝံ ဣဒမ္ပိ သုတ္တံ ဘဂဝတာ အရဟတ္တနိကူဋေနေဝ ဒေသေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ စ ပိင်္ဂိယော အနာဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။ သော ကိရ အန္တရန္တရာ စိန္တေသိ – ''ဧဝံ ဝိစိတ္တပဋိဘာနံ နာမ ဒေသနံ န လဘတိ မယှံ မာတုလော ဗာဝရီ သဝနာယာ''တိ။ တေန သိနေဟဝိက္ခေပေန အရဟတ္တံ ပာပုဏိတုံ နာသက္ခိ။ အန္တေဝါသိကာ ပနဿ သဟဿံ ဇဋိလာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိံသု။ သဗ္ဗေဝ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ ဧဟိဘိက္ခုနော အဟေသုန္တိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ပိင်္ဂိယမာဏဝသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၇. ပာရာယနတ္ထုတိကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၃. ဣတော ပရံ သင်္ဂီတိကာရာ ဒေသနံ ထောမေန္တာ **''ဣဒမဝေစ ဘဂဝါ''**တိအာဒိမာဟံသု။ တတ္ထ **ဣဒမဝေစာ**တိ ဣဒံ ပါရာယနံ အဝေစ။ **ပရိစာရကသောဠသာန**န္တိ ဗာဝရိဿ ပရိစာရကေန ပိင်္ဂိယေန သဟ သောဠသာနံ, ဗုဒ္ဓဿ ဝါ ဘဂဝတော ပရိစာရကာနံ သောဠသာနန္တိ ပရိစာရကသောဠသာနံ။ တေ ဧဝ စ ဗြာဟ္မဏာ တတ္ထ သောဠသသု ဒိသာသု ပုရတော စ ပစ္ဆတော စ ဝါမပဿတော စ ဒက္ခိဏပဿတော စ ဆ ဆ ယောဇနာ နိသိန္နာ ဥဇုကေန ဒွါဒသယောဇနိကာ အဟေသုံ။ **အဇ္ဈိဋ္ဌော** တိ ယာစိတော။

၉၄-၉၇. အတ္ထမညာယာ တိ ပာဠိအတ္ထမညာယ။ **ဓမ္မမညာယာ**တိ ပာဠိမညာယ။ **ပာရာယန**န္တိ ဧဝံ ဣမဿ ဓမ္မပရိယာယဿ အဓိဝစနံ အာရောပေတွာ တေသံ ဗြာဟ္မဏာနံ နာမာနိ ကိတ္တယန္တော **''အဇိတော။ပေ။ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမုပါဂမု''**န္တိ အာဟံသု။ တတ္ထ **သမ္ပန္နစရဏ** န္တိ နိဗ္ဗာနပဒဋ္ဌာနဘူတေန ပာတိမောက္ခသီလာဒိနာ သမ္ပန္နံ။ **ဣသိ**န္တိ မဟေသိံ။

နိဒ္ဒေသေ **ဥပာဂမိံသူ**တိ သမီပံ ဂမိံသု။ **ဥပသင်္ကမိံသူ** တိ အဝိဒူရဋ္ဌာနံ ဂမိံသု။ **ပယိရုပါသိံသူ**တိ သမီပေ နိသီဒိံသု။ **ပရိပုစ္ဆိံသူ**တိ ပရိပုစ္ဆံ အာဟရိံသု။ **ပရိဂဏှိံသူ**တိ တုလယိံသု။ ''စောဒယိံသူ''တိ ကေစိ။

သီလာစာရနိဗ္ဗတ္တိ တိ ဥတ္တမသီလာစာရနိဗ္ဗတ္တိ, မဂ္ဂေန နိပ္ဖန္နသီလန္တိ အတ္ထော။

ဂမ္ဘီရေ တိ ဥတ္တာနဘာဝပဋိက္ခေပဝစနံ။ **ဒုဒ္ဒသေ** တိ ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသေ, ဒုက္ခေန ဒဋ္ဌဗ္ဗေ, န သက္ကာ သုခေန ဒဋ္ဌုံ။ ဒုဒ္ဒသတ္တာဝ **ဒုရနုဗောဓေ,** ဒုက္ခေန အဝဗုဇ္ဈိတဗ္ဗေ, န သက္ကာ သုခေန အဝဗုဇ္ဈိတုံ။ **သန္တေ** တိ နိဗ္ဗုတေ။ **ပဏီတေ**တိ အတပ္ပကေ။ ဣဒံ ဒွယံ လောကုတ္တရမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **အတက္ကာဝစရေ** တိ တက္ကေန န အဝစရိတဗ္ဗေ န ဩဂါဟိတဗ္ဗေ ဉာဏေနေဝ အဝစရိတဗ္ဗေ။ **နိပုဏေ**တိ သဏှေ။ **ပဏ္ဍိတဝေဒနီယေ**တိ သမ္မာ ပဋိပန္နေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗေ။

၉၈. တောသေသီတိ တုဋ္ဌိံ အာဟရိ။ **ဝိတောသေသီ**တိ ဝိဝိဓာ တေသံ သောမနဿံ ဥပ္ပာဒေသိ။ **ပသာဒေသီ**တိ တေသံ စိတ္တပ္ပသာဒံ အကာသိ ။ **အာရာဓေသီ**တိ အာရာဓယိ သိဒ္ဓိံ ပာပေသိ။ **အတ္တမနေ အကာသီ**တိ သောမနဿဝသေန သကမနေ အကာသိ။

၉၉. တတော ပရံ **ဗြဟ္မစရိယမစရိံသူ**တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ အစရိံသု။

၁၀၁. တသ္မာ ပါရာယနန္တိ တဿ ပါရဂူတဿ နိဗ္ဗာနဿ အာယတနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ပါရာယနတ္ထုတိကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၈. ပါရာယနာနုဂီတိကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၂. ပါရာယနမနုကိတ္တယိဿန္တိ အဿ အယံ သမ္ဗန္ဓော – ဘဂဝတာ ဟိ ပါရာယနေ ဒေသိတေ သောဠသသဟဿဇဋိလာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု, အဝသေသာနဉ္စ စုဒ္ဒသကောဋိသင်္ချာနံ ဒေဝမနုဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ ပေါရာဏေဟိ –

> “တတော ပါသာဏကေ ရမ္မေ၊ ပါရာယနသမာဂမေ။
> အမတံ ပါပယိ ဗုဒ္ဓေါ၊ စုဒ္ဒသ ပါဏကောဋိယော”တိ။ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၁၃၈)။

နိဋ္ဌိတာယ ပန ဓမ္မဒေသနာယ တတော တတော အာဂတာ မနုဿာ ဘဂဝတော အာနုဘာဝေန အတ္တနော အတ္တနော ဂာမနိဂမာဒီသွေဝ ပါတုရဟေသုံ။ ဘဂဝါပိ သာဝတ္ထိမေဝ အဂမာသိ ပရိစာရကသောဠသာဒီဟိ အနေကေဟိ ဘိက္ခုသဟဿေဟိ ပရိဝုတော။ တတ္ထ ပိင်္ဂိယော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ အာဟ – “ဂစ္ဆာမဟံ, ဘန္တေ, ဗာဝရိဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ အာရောစေတုံ, ပဋိဿုတဉှိ တဿေဝ မယာ”တိ။ အထ ဘဂဝတာ အနုညာတော ဉာဏဂမနေနေဝ ဂောဓာဝရီတီရံ ဂန္တွာ ပါဒဂမနေန အဿမာဘိမုခော အဂမာသိ။ တမေနံ ဗာဝရီ ဗြာဟ္မဏော မဂ္ဂံ ဩလောကေန္တော နိသိန္နော ဒူရတောဝ တံ ခါရိဇဋာဒိဝိရဟိတံ ဘိက္ခုဝေသေနာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ “ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပန္နော”တိ နိဋ္ဌမဂမာသိ။ သမ္ပတ္တဉ္စ ပိ နံ ပုစ္ဆိ – “ကိံ, ပိင်္ဂိယ, ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပန္နော”တိ? “အာမ, ဗြာဟ္မဏ, ဥပ္ပန္နော, ပါသာဏကေ စေတိယေ နိသိန္နော အမှာကံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, တမဟံ တုယှံ ဒေသေဿာမီ”တိ။ တတော ဗာဝရီ မဟတာ သက္ကာရေန သပရိသော တံ ပူဇေတွာ အာသနံ ပညာပေသိ။ တတ္ထ နိသီဒိတွာ ပိင်္ဂိယော **“ပါရာယနမနုကိတ္တယိဿ”**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **အနုကိတ္တယိဿ**န္တိ ဘဂဝတော ဂီတံ အနုကိတ္တယိဿံ။ **ယထာဒ္ဒက္ခီ**တိ ယထာ သာမံ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓေန အသာဓာရဏဉာဏေန စ အဒ္ဒက္ခိ။ **နိက္ကာမော**တိ ပဟီနကာမော။ “နိက္ကမော”တိပိ ပါဌော, ဝီရိယဝါတိ အတ္ထော။ နိက္ခန္တော ဝါ အကုသလပက္ခာ။ **နိဗ္ဗနော**တိ ကိလေသဝနဝိရဟိတော, တဏှာဝိရဟိတော ဧဝ ဝါ။ **ကိဿ ဟေတု မုသာ ဘဏေ**တိ ယေဟိ ကိလေသေဟိ မုသာ ဘဏေယျ, ဧတေ တဿ ပဟီနာတိ ဒဿေတိ။ ဧတေန ဗြာဟ္မဏဿ သဝနေ ဥဿာဟံ ဇနေတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၁၃၈)။

အမလောတိ ကိလေသမလဝိရဟိတော။ **ဝိမလော**တိ ဝိဂတကိလေသမလော။ **နိမ္မလော**တိ ကိလေသမလသုဒ္ဓေါ။ **မလာပဂတော**တိ ကိလေသမလာ ဒူရီဘူတော ဟုတွာ စရတိ။ **မလဝိပ္ပဟီနော**တိ ကိလေသမလပ္ပဟီနော။ **မလဝိမုတ္တော**တိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တော။ **သဗ္ဗမလဝီတိဝတ္တော**တိ တသနာဒိသဗ္ဗကိလေသမလံ အတိက္ကန္တော။ **တေ ဝနာ**တိ ဧတေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ကိလေသာ။

၁၀၃. ဝဏ္ဏုပသံဟိတန္တိ ဂုဏူပသံဟိတံ။

၁၀၄. သစ္စဝှယောတိ ဗုဒ္ဓေါ ဟိ သစ္စေနေဝ အဝှာနေန နာမေန ယုတ္တော။ **ဗြဟ္မေ**တိ တံ ဗြာဟ္မဏံ အာလပတိ။

တတ္ထ **လောကော**တိ လုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော။ **ကော လောကော ဘဝလောကော**တိ တေဘူမကဝိပါကော။ သော ဟိ ဘဝတီတိ ဘဝေါ, ဘဝေါ ဧဝ လောကော ဘဝလောကော။ **ဘဝလောကော စ သမ္ဘဝလောကော စာ**တိ ဒွေ ဧကေကော ဒွေဝ ဒွေဝ ဟောတိ။ ဘဝလောကော ဟိ သမ္ပတ္တိဘဝဝိပတ္တိဘဝဝသေန ဒုဝိဓော။ သမ္ဘဝလောကောပိ သမ္ပတ္တိသမ္ဘ

ဘာဝဝိပတ္တိသမ္ဘဝဝသေန ဒုဝိဓော။ တတ္ထ **သမ္ပတ္တိဘဝလောကော**တိ သုဂတိလောကော။ သော ဟိ ဣဋ္ဌဖလတ္တာ သုန္ဒရော လောကောတိ သမ္ပတ္တိ, ဘဝတီတိ ဘဝေ, သမ္ပတ္တိ ဧဝ ဘဝေ သမ္ပတ္တိဘဝေ, သော ဧဝ လောကော သမ္ပတ္တိဘဝလောကော။ **သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော** တိ သုဂတူပဂံ ကမ္မံ။ တဉှိ သမ္ဘဝတိ ဧတေသ္မာ ဖလန္တိ သမ္ဘဝေ, သမ္ပတ္တိယာ သမ္ဘဝေ သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေ, သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေ ဧဝ လောကော သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကောတိ။

ဝိပတ္တိဘဝလောကော တိ အပာယလောကော။ သော ဟိ အနိဋ္ဌဖလတ္တာ ဝိရူပေါ လောကောတိ ဝိပတ္တိ, ဘဝတီတိ ဘဝေ, ဝိပတ္တိ ဧဝ ဘဝေ ဝိပတ္တိဘဝေ, ဝိပတ္တိဘဝေ ဧဝ လောကော ဝိပတ္တိဘဝလောကော။ **ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကော**တိ အပာယူပဂံ ကမ္မံ။ တဉှိ သမ္ဘဝတိ ဧတေသ္မာ ဖလန္တိ သမ္ဘဝေ, ဝိပတ္တိယာ သမ္ဘဝေ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝေ, ဝိပတ္တိသမ္ဘဝေ ဧဝ လောကော ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကောတိ။ **တိဿော ဝေဒနာ** တိ သုခာ ဝေဒနာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ လောကိယာ ဧဝ။ **အာဟာရာ**တိ ပစ္စယာ။ ပစ္စယာ ဟိ အတ္တနော ဖလံ အာဟရန္တီတိ အာဟာရာ။ ကဗဠီကာရာဟာရော ဖဿာဟာရော မနောသဉ္စေတနာဟာရော ဝိညာဏာဟာရောတိ စတ္တာရော။ ဝတ္ထုဝသေန ကဗဠီကတ္တဗ္ဗတ္တာ ကဗဠီကာရော, အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗတ္တာ အာဟာရော, ဩဒနကုမ္မာသာဒိဝတ္ထုကာယ ဩဇာယေတံ နာမံ။ သာ ဟိ ဩဇဋ္ဌမကရူပာနိ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိကော ဆဗ္ဗိဓော ဖဿော တိဿော ဝေဒနာ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ မနသော သဉ္စေတနာ န သတ္တဿာတိ မနောသဉ္စေတနာ ယထာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ, မနသာ ဝါ သမ္ပယုတ္တာ သဉ္စေတနာ မနောသဉ္စေတနာ ယထာ အာဇညရထော, တေဘူမကကုသလာကုသလစေတနာ။ သာ ဟိ တယော ဘဝေ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ ဝိညာဏန္တိ ဧကူနဝီသတိဘေဒံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ တဉှိ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟရတီတိ အာဟာရော။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တိ ဥပါဒါနဂေါစရာ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ, မဇ္ဈေ ပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဥပါဒါနသမ္ဘူတာ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ တိဏဂ္ဂိ, ထုသဂ္ဂိ။ ဥပါဒါနဝိဓေယျာ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ ရာဇပုရိသော။ ဥပါဒါနပ္ပဘဝါ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ ပုပ္ဖရုက္ခော, ဖလရုက္ခော။ ဥပါဒါနာနိ ပန ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနန္တိ စတ္တာရိ။ အတ္ထတော ပန ဘုသံ အာဒါနန္တိ ဥပါဒါနံ။ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော, သညုပါဒါနက္ခန္ဓော, သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓောတိ ပဉ္စ။ **ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနီ**တိ စက္ခာယတနံ, သောတာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ကာယာယတနံ, မနာယတနံ။ **သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော** ဝုတ္တနယာ ဧဝ။ တထာ **အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ** ။ အပိ စ – လာဘော, အလာဘော, ယသော, အယသော, နိန္ဒာ, ပသံသာ, သုခံ, ဒုက္ခန္တိ ဣမေ အဋ္ဌ လောကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ အနုပရိဝတ္တနဓမ္မကတ္တာ လောကဿ ဓမ္မာတိ လောကဓမ္မာ။ ဧတေဟိ မုတ္တော သတ္တော နာမ နတ္ထိ, ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ဟောန္တိယေဝ။ ယထာဟ –

> "အဋ္ဌိမေ, ဘိက္ခဝေ, လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ, လောကော စ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ အနုပရိဝတ္တတိ။ ကတမေ အဋ္ဌ? လာဘော စ အလာဘော စ။ပေ.။ သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ။ ဣမေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ, လောကော စ ဣမေ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ အနုပရိဝတ္တတီ"တိ (အ. နိ. ၈.၆)။

တတ္ထ **အနုပရိဝတ္တန္တီ** တိ အနုဗန္ဓန္တိ နပ္ပဇဟန္တိ, လောကတော န နိဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **လာဘော**တိ ပဗ္ဗဇိတဿ စီဝရာဒိ, ဂဟဋ္ဌဿ ဓနဓညာဒိလာဘော။ သောယေဝ အလဒ္ဓမာနော လာဘော အလာဘော န လာဘော **အလာဘော**တိ ဝုစ္စတိ, နော စ အတ္ထာဘာဝပ္ပဝတ္တိတော ပရိညေယျော သိယာ။ **ယသော**တိ ပရိဝါရော။ သောယေဝ အလဒ္ဓမာနော ယသော **အယသော။ နိန္ဒာ** တိ အဝဏ္ဏဘဏနံ။ **ပသံသာ**တိ ဝဏ္ဏဘဏနံ။ **သုခန္တိ** ကာမာဝစရကာယိကစေတသိကံ။ **ဒုက္ခန္တိ** ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမီနံ ကာယိကစေတသိကံ, အနာဂါမိအရဟန္တာနံ ကာယိကမေဝ။ **သတ္တာဝါသာ**တိ သတ္တာနံ အာဝါသာ, ဝသနဋ္ဌာနာနီတိ အတ္ထော။ တာနိ ပန တထာ ပကာသိတာ ခန္ဓာ ဧဝ။ သတ္တသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု အသညသတ္တေန စ နေဝသညာနာသညာယတနေန စ သဒ္ဓိံ နဝ သတ္တာဝါသာ။ **ဒသာယတနာနီ**တိ စက္ခာယတနံ, ရူပာယတနံ, သောတာယတနံ, သဒ္ဒာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဂန္ဓာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ရသာယတနံ, ကာယာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနန္တိ ဧဝံ ဒသ။ **ဒွါဒသာယတနာနီ**တိ မနာယတနဓမ္မာယတနေဟိ သဒ္ဓိံ ဧဝံ ဒွါဒသ။ **အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော**တိ စက္ခုဓာတု, ရူပဓာတု, စက္ခုဝိညာဏဓာတု။ပေ.။ မနောဓာတု, ဓမ္မဓာတု, မနောဝိညာဏဓာတူတိ ဧကေကသ္မိံ တီဏိ တီဏိ ကတွာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော။

သဒိသနာမောတိ တေသံ သဒိသနာမော ကေဂုဏဝဏ္ဏနာမော။ **သဒိသဝ္ဟယောတိ** ကေဂုဏဝဏ္ဏနာမေန အဝ္ဟာယနော။ **သစ္စသဒိသဝ္ဟယော** တိ အဝိတထကေဂုဏဝဏ္ဏနာမေန အဝိပရီတေန အဝ္ဟာယနော။

အာသိတောတိ ဥပသင်္ကမိတော။ **ဥပာသိတောတိ** ဥပဂန္တွာ သေဝိတော။ **ပယိရုပာသိတောတိ** ဘတ္တိဝသေန အတီဝ သေဝိတော။

၁၀၅. ကုဗ္ဗနက န္တိ ပရိတ္တဝနံ။ **ဗဟုပ္ပလံ ကာနနမာဝသေယျာ** တိ အနေကဖလာဒိဝိကတိဘရိတကာနနံ အာဂမ္မ ဝသေယျ။ **အပ္ပဒသ္သော** တိ ဗာဝရိပ္ပဘုတိကေ ပရိတ္တပညေ။ **မဟောဒဓိန္တိ** အနောတတ္တာဒိံ မဟန္တံ ဥဒကရာသိံ။

အပ္ပဒသ္သာ တိ မန္ဒဒသ္သိနော။ **ပရိတ္တဒသ္သာ** တိ အတိမန္ဒဒသ္သိနော။ **ထောကဒသ္သာ** တိ ပရိတ္တတောပိ အတိပရိတ္တဒသ္သိနော။ **ဩမကဒသ္သာ** တိ ဟေဋ္ဌိမဒသ္သိနော။ **လာမကဒသ္သာ** တိ အပ္ပဓာနဒသ္သိနော။ **ဆတုက္ကဒသ္သာ**တိ န ဥတ္တမဒသ္သိနော။ **အပ္ပမာဏဒသ္သ** န္တိ ပမာဏံ အတိက္ကမိတွာ အပ္ပမာဏံ နိဗ္ဗာနဒသ္သံ။ **အဂ္ဂဒသ္သ** န္တိ "အဂ္ဂတော ဝေ ပသန္နာန"န္တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) နယေန အဂ္ဂဓမ္မဒသ္သံ။ **သေဋ္ဌဒသ္သ** န္တိ သမ္ဗုဒ္ဓော ဒ္ဝိပဒသေဋ္ဌောတိ သေဋ္ဌဒသ္သံ။ **ဝိသေဋ္ဌဒသ္သ** န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ဥပသဂ္ဂေန ဝဍ္ဎိတာနိ။ **အသမ**န္တိ န သမံ အသမံ သဗ္ဗညုံ။ **အသမသမ**န္တိ အသမေဟိ အတီတဗုဒ္ဓေဟိ သမံ အသမသမံ။ **အပ္ပဋိသမ**န္တိ အတ္တနော သဒိသဝိရဟိတံ။ **အပ္ပဋိဘာဂ**န္တိ အတ္တနော ပဋိဗိမ္ဗဝိရဟိတံ။ **အပ္ပဋိပုဂ္ဂလ** န္တိ ပဋိမလ္လပုဂ္ဂလဝိရဟိတံ။ **ဒေဝတိဒေဝ**န္တိ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတနမ္ပိ အတိဒေဝံ။ အဘိမင်္ဂလသမ္မတဋ္ဌေန **ဥသဘံ**။ အဆမ္ဘိတဋ္ဌေန **ပုရိသသီဟံ**။ နိဗ္ဗိသဋ္ဌေန **ပုရိသနာဂံ**။ ဥတ္တမဋ္ဌေန **ပုရိသာဇညံ**။ အဋ္ဌပရိသပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ သဒေဝကေ လောကေ ကေနစိ ပစ္စတ္ထိကေန ပစ္စာမိတ္တေန အကမ္ပိယေ အစလဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌနဋ္ဌေန **ပုရိသနိသဘံ**။ ဓမ္မဒေသနာဓုရဝဟနဋ္ဌေန **ပုရိသဓောရယှံ**။

မာနသကံ တ သရန္တိ မနသာ စိန္တေတွာ ကတံ ပလ္လံ တ နာမမေဝ တ။ **အနောတတ္တံ တ ဒဟ** န္တိ စန္ဒိမသူရိယာ ဒက္ခိဏေန တ ဥတ္တရေန တ ဂစ္ဆန္တာ ပဗ္ဗတန္တရေန တံ ဩဘာသေန္တိ, ဥဇုံ ဂစ္ဆန္တာ န ဩဘာသေန္တိ, တေနေဝသ္သ "အနောတတ္တ"န္တိ သင်္ခါ ဥဒပာဒိ။ ဧဝရူပံ အနောတတ္တံ တ ဒဟံ။ **အက္ခောဘံ အမိတောဒက** န္တိ စာလေတုံ အသက္ကုဏေယျံ အပရိမိတံ ဥဒကဇလရာသိံ။ **ဧဝမေဝါတိ** ဩပမ္မသံသန္ဒနံ, ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ အက္ခောဘံ အာသဘံ ဌာနဋ္ဌာနေန စာလေတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ **အမိတတေဇ**န္တိ အပရိမိတဉာဏတေဇံ။ **ပဘိန္နဉာဏ** န္တိ ဒသဗလဉာဏာဒိဝသေန ပဘေဒဂတဉာဏံ။ **ဝိဝဋ္ဋစက္ခု**န္တိ သမန္တစက္ခုံ။

ပညာပဘေဒကုသလန္တိ "ယာ ပညာ ပဇာနနာ ဝိစယော ပဝိစယော"တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၆; ဝိဘ. ၅၂၅) နယေန ပညာယ ပဘေဒဇာနနေ ဆေကံ။ **အဓိဂတပဋိသမ္ဘိဒ** န္တိ ပဋိလဒ္ဓစတုပဋိသမ္ဘိဒံ။ **စတုဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တ** န္တိ "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တေ ပဋိဇာနတော ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၅၀; အ. နိ. ၄.၈) နယေန ဝုတ္တေသု စတူသု ဌာနေသု ဝိသာရဒဘာဝပ္ပတ္တံ။ **သုဒ္ဓါဓိမုတ္တ** န္တိ ပရိသုဒ္ဓေ ဖလသမာပတ္တိစိတ္တေ အဓိမုတ္တံ, တတ္ထ ပဝိဋ္ဌံ။ **သေတပစ္စတ္တ** န္တိ တသနာယ ဝိပ္ပဟီနတ္တာ ပရိသုဒ္ဓံ အာဝေဏိကအတ္တဘာဝံ။ **အဒ္ဒ္ဝယဘာဏိ**န္တိ ပရိစ္ဆိန္နဝစနတ္တာ ဒ္ဝိဝစနဝိရဟိတံ။ **တာဒိ**န္တိ တာဒိသံ, ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု အကမ္ပနံ တ။ တထာ ပဋိညာ အဿာတိ **တထာပဋိညော,** တံ။ **အပရိတ္တ** န္တိ န ခုဒ္ဒကံ။ **မဟန္တ** န္တိ တေဓာတုံ အတိက္ကမိတွာ မဟန္တပ္ပတ္တံ။

ဂမ္ဘီရ န္တိ အညေသံ ဒုပ္ပဝေသံ။ **အပ္ပမေယျ** န္တိ အတုလဋ္ဌေန အပ္ပမေယျံ။ **ဒုပ္ပရိယောကာဟ** န္တိ ပရိယောကာဟိတုံ ဒုက္ခပ္ပဝေသံ။ **ပဟူတရတန**န္တိ သဒ္ဓါဒိရတနေဟိ ပဟူတရတနံ။ **သာဂရသမ**န္တိ ရတနာကရတော သမုဒ္ဒသဒိသံ။ **ဆဠင်္ဂုပေက္ခာယ သမန္နာဂတ** န္တိ "စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ နေဝ သုမနော ဟောတိ န ဒုမ္မနော"တိ (အ. နိ. ၆.၁) ဝုတ္တနယေန ဆဠင်္ဂုပေက္ခာယ ပရိပုဏ္ဏံ။ **အတုလ**န္တိ တုလဝိရဟိတံ, တုလယိတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ **ဝိပုလ**န္တိ အတိမဟန္တံ။ **အပ္ပမေယျ** န္တိ ပမေတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ **တံ တာဒိသ**န္တိ တံ ဘဂဝန္တံ တာဒိဂုဏသမ္ပန္နံ။ **ပဝဒတံ မဂ္ဂတဒိန**န္တိ ပဝဒန္တာနံ ကထေန္တာနံ ဥတ္တမံ ကထယန္တံ ဝဒန္တံ အဓိဂစ္ဆိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **မေရုမိဝ နကာန**န္တိ ပဗ္ဗတာနံ အန္တရေ သိနေရုံ ဝိယ။ **ဂရုဠမိဝ ဒိဇာန**န္တိ ပက္ခိဇာတာနံ အန္တရေ သုပဏ္ဏံ ဝိယ။ **သီဟမိဝ မိဂာန**န္တိ စတုပ္ပဒါနမန္တရေ သီဟံ ဝိယ။ **ဥဒဓိမိဝ အဏ္ဏဝာန** န္တိ ဝိတ္ထိဏ္ဏအဏ္ဏဝာနံ အန္တရေ သမုဒ္ဒံ ဝိယ အဓိဂစ္ဆိံ။ **ဇိနပဝရန္တိ** ဗုဒ္ဓုတ္တမံ။

၁၀၆. ယေမေ ပုဗ္ဗေ တိ ယေ ဣမေ ပုဗ္ဗေ။

၁၀၇. တမောနုဒအသီနောတိ တမောနုဒော အာသီနော။ **ဘူရိပညာဏော**တိ ဉာဏဒ္ဓဇော။ **ဘူရိမေဓသော**တိ ဝိပုလပညော။

နိဒ္ဒေသေ **ပဘင်္ကရော** တိ တေဇံကရော။ **အာလောကကရော**တိ အနန္တကာရကရော။ **ဩဘာသကရော**တိ ဩဘာသံ ဇောတိ ကရောတီတိ ဩဘာသကရော။ ဒီပသဒိသံ အာလောကံ ကရောတီတိ **ဒီပင်္ကရော**။ ပဒီပသဒိသံ အာလောကံ ကရောတီတိ **ပဒီပကရော။ ဥဇ္ဇောတကရော** တိ ပတာပကရော။ **ပဇ္ဇောတကရော** တိ ဒိသာဝိဒိသာ ပတာပကရော။

ဘူရိပညာဏောတိ ပုထုလဉာဏော။ **ဉာဏပညာဏော**တိ ဉာဏေန ပာကဋော။ **ပညာဓဇော**တိ ဉဿိတဋ္ဌေန ပညာဝ ဓဇော အဿာတိ ပညာဓဇော, ဓဇော ရထဿ ပညာဏန္တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၄၁; စူဠနိ. ဟေမကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၁၀၇) ဝိယ။ **ဝိဘူတဝိဟာရီ**တိ ပာကဋဝိဟာရော။

၁၀၈. သန္ဒိဋ္ဌိကမကာလိက န္တိ သာမံ ပဿိတဗ္ဗံ ဖလံ, န စ ကာလန္တရေ ပတ္တဗ္ဗဖလံ။ **အနီတိက**န္တိ ကိလေသာဒိဤတိဝိရဟိတံ။

သန္ဒိဋ္ဌိက န္တိ လောကုတ္တရမဂ္ဂော ယေန အဓိဂတော ဟောတိ, တေန ပရသဒ္ဓာယ ဂန္တဗ္ဗတံ ဟိတွာ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေန သယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ သန္ဒိဋ္ဌိကော, တံ သန္ဒိဋ္ဌိကံ။ အတ္တနော ဖလံအနံ သန္တာယ နာဿ ကာလောတိ အကာလော, အကာလောယေဝ အကာလိကော။ ယော ဧတ္ထ အရိယမဂ္ဂဓမ္မော, သော အတ္တနော သမနန္တရမေဝ ဖလံ ဒေတီတိ အတ္ထော, တံ **အကာလိကံ**။ ဧဟိ ပဿ ဣမံ ဓမ္မန္တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ဧဟိပဿဝိဓိံ အရဟတီတိ ဧဟိပဿိကော, တံ **ဧဟိပဿိကံ**။ အာဒိတ္တံ စေလံ တ သီသံ တ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာပိ အတ္တနော စိတ္တေ ဥပနယံ အရဟတီတိ ဩပနေယျိကော, တံ **ဩပနေယျိကံ**။ သဗ္ဗေဟိပိ ဥဂ္ဃဋိတညူအာဒီဟိ ''ဘာဝိတော မေ မဂ္ဂေါ, အဓိဂတံ ဖလံ, သစ္ဆိကတော နိရောဓော''တိ အတ္တနိ အတ္တနိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ **ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ**။

၁၀၉. အထ နံ ဗာဝရီ အာဟ **''ကိံ နု တမှာ''**တိ ဒွေ ဝ ကထာ။

မုဟုတ္တမ္ပိ တိ ထောကမ္ပိ။ **ခဏမ္ပိ** တိ န ဗဟုကမ္ပိ။ **လယမ္ပိ** တိ မနမ္ပိ။ **ဝယမ္ပိ** တိ ကောဋ္ဌာသမ္ပိ။ **အဒ္ဓမ္ပိ** တိ ဒိဝသမ္ပိ။

၁၁၁-၁၁၃. တတော ပိင်္ဂိယော ဘဂဝတော သန္တိကာ အဝိပ္ပဝါသမေဝ ဒီပေန္တော **''နာဟံ တမှာ''**တိအာဒိမာဟ။ **နာဟံ ယော မေ။ပေ။ ပဿာမိ နံ မနသာ စက္ခုနာဝ** တိ တံ ဗုဒ္ဓံ မံသစက္ခုနာ ဝိယ မနသာ ပဿာမိ။ **နမဿမာနော ဝိဝသေမိ ရတ္တိ**န္တိ နမဿမာနောဝ ရတ္တိံ အတိနာမေမိ။

၁၁၄. တေန **တေနေဝ နတော**တိ ယေန ယေန ဒိသာဘာဂေန ဗုဒ္ဓေါ, တေန တေနေဝတဟမ္ပိ နတော, တန္နိန္နော တပ္ပောဏောတိ ဒဿေတိ။

၁၁၅. ဒုဗ္ဗလထာမကဿာ တိ အပ္ပထာမကဿ။ အထ တ ဒုဗ္ဗလဿ ဒုတ္တာမကဿ စ, ဗလဝီရိယဟီနဿာ ပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တေနေဝ ကာယော န ပလေတီ**တိ တေနေဝ ဒုဗ္ဗလတ္ထာမကတ္တေန ကာယော န ဂစ္ဆတိ, ယေန ဗုဒ္ဓေါ, န တေန ဂစ္ဆတိ။ ''န ပရေတီ''တိပိ ပာဌော, သော ဧဝတ္ထော။ **တတ္ထ** တိ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ။ **သင်္ကပ္ပယန္တာယ**တိ သင်္ကပ္ပဂမနေန။ **တေန ယုတ္တော** တိ ယေန ဗုဒ္ဓေါ, တေန ယုတ္တော ပယုတ္တော အနုယုတ္တောတိ ဒဿေတိ။

ယေန ဗုဒ္ဓေါတိ ယေန ဒိသာဘာဂေန ဗုဒ္ဓေါ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော, တေန ဒိသာဘာဂေန န ပလေတိ။ အထ တ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ ယတ္ထ ဗုဒ္ဓေါ တတ္ထ န ပလေတိ န ဂစ္ဆတိ။ **န ဝဇတီ**တိ ပုရတော န ယာတိ။ **န ဂစ္ဆတီ** တိ နိဝတ္တတိ။ **နာတိက္ကမတီ** တိ န ဥပသင်္ကမတိ။

၁၁၆. ပင္ကေ သယာနော တိ ကာမကဒ္ဒမေ သယမာနော။ **ဒီဟ ဒီပံ ဥပလ္လဝိ** န္တိ သတ္တာရာဒိတော သတ္တာရာဒိံ အဓိဂစ္ဆိ။ **အထဒ္ဒသာသိ သမ္ဗုဒ္ဓ** န္တိ သောဟံ ဇဝံ ဒုဒိဋ္ဌိ ဂဟေတွာ တ အနုတပိတ္ဖျာန္တော အထ ဟာသာဏကစေတိယေ ဗုဒ္ဓမဒ္ဒက္ခိံ။

တတ္ထ **သေမာနော**တိ နိသဇ္ဇမာနော။ **သယမာနော**တိ သေယျံ ကပ္ပယမာနော။ **အာဝသမာနော**တိ ဝသမာနော။ **ပရိဝသမာနော**တိ နိစ္စံ ဝသမာနော။

ပလ္လဝိ န္တိ ဥဂ္ဂမိံ။ **ဥပလ္လဝိ** န္တိ ဥတ္တရိံ **, သမ္ပလ္လဝိ** န္တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ **အဒ္ဒသ** န္တိ နိဒ္ဒေသသ္သ ဥဒ္ဒေသပဒံ။ **အဒ္ဒသ** န္တိ ပဿိံ။ **အဒ္ဒက္ခိ** န္တိ ဩလောကေသိံ။ **အပဿိ** န္တိ ဒေသိံ။ **ပဋိဝိဇ္ဈိ** န္တိ ဝိနိဝိဇ္ဈိံ။

၁၁၇. ဣမိဿာ ကထာယ အဝသာနေ ပိင်္ဂိယဿ စ ဗာဝရိဿ စ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ ဝိဒိတွာ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဌိတောယေဝ သုဝဏ္ဏောဘာသံ မုဉ္စိ။ ပိင်္ဂိယော ဗာဝရိဿ ဗုဒ္ဓဂုဏေ ဝဏ္ဏယန္တော နိသိန္နော ဧဝ တံ ဩဘာသံ ဒိသွာ "ကိံ ဣဒ"န္တိ ဩလောကေန္တော ဘဂဝန္တံ အတ္တနော ပုရတော ဌိတံ ဝိယ ဒိသွာ ဗာဝရိဗြာဟ္မဏဿ "ဗုဒ္ဓေါ အာဂတော"တိ အာရောစေသိ။ ဗြာဟ္မဏော ဥဋ္ဌာယာသနာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝါပိ ဩဘာသံ ဖရိတွာ ဗြာဟ္မဏဿ အတ္တာနံ ဒဿေန္တော ဥဘိန္နမ္ပိ သပ္ပာယံ ဝိဒိတွာ ပိင်္ဂိယမေဝ အာလပမာနော **"ယထာ အဟူ, ဝက္ကလီ"**တိ ဣမံ ကထမဘာသိ။

တဿတ္ထော – **ယထာ ဝက္ကလိ** ထေရော သဒ္ဓါဓိမုတ္တော အဟောသိ, သဒ္ဓါဓုရေနေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ, ယထာ စ သောဠသန္နံ ဧကော **ဘဒြာဝုဓော** နာမ, ယထာ စ **အာဠဝိကောတမော စ။ ဧဝမေဝ တွမ္ပိ ပမုဉ္စဿု သဒ္ဓံ**, တတော သဒ္ဓါယ အဓိမုစ္စန္တော "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ"တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၂၇၇; ထေရဂါ. ၆၇၆; ပဋိ. မ. ၁.၃၁; ကထာ. ၇၅၃) နယေန ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ **မစ္စုဓေယျဿ ပါရံ** နိဗ္ဗာနံ ဂမိဿသီတိ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ, ဒေသနာပရိယောသာနေ ပိင်္ဂိယော အရဟတ္တေ, ဗာဝရီ အနာဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ, ဗာဝရိဗြာဟ္မဏဿ သိဿာ ပန ပဉ္စသတာ သောတာပန္နာ အဟေသုံ။

တတ္ထ **မုဉ္စဿု** တိ မောစဿု။ **ပမုဉ္စဿု** တိ မောစေဟိ။ **အဓိမုဉ္စဿု** တိ တတ္ထ အဓိမောက္ခံ ကရဿု။ **ဩကပ္ပေဟီ** တိ ဗဟုမာနံ ဥပ္ပာဒေဟီတိ။ **သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ** တိ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန။ **သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ**တိ ဒုက္ခမဋ္ဌေန။ **သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ** တိ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန။

၁၁၈. ဣဒါနိ ပိင်္ဂိယော အတ္တနော ပသာဒံ နိဝေဒေန္တော **"ဧသ ဘိယျော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဋိဘာနဝါ**တိ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါယ ဥပေတော။

ဘိယျော ဘိယျော တိ ဥပရူပရိ။

၁၁၉. အဓိဒေဝေ အဘိညာယာတိ အဓိဒေဝကရေ ဓမ္မေ ဉတွာ။ **ပရောပရ**န္တိ ဟီနပဏီတံ, အတ္တနော စ ပရဿ စ အဓိဒေဝတ္တကရံ သဗ္ဗဓမ္မဇာတံ အဝေဒီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကင်္ခီနံ ပဋိဇာနတ** န္တိ ကင်္ခီနံယေဝ သတံ "နိက္ကင်္ခမှ ဟာ"တိ ပဋိဇာနန္တာနံ။

နိဒ္ဒေသေ **ဟရာယနိကပဉ္ဟာန**န္တိ ဟရာယနိကဗြာဟ္မဏာနံ ပုစ္ဆာနံ။ အဝသာနံ ကရောတီတိ **အန္တကရော** ။ ကောဋိံ ကရောတီတိ **ပရိယန္တကရော** ။ သီမံ မရိယာဒံ ကရောတီတိ **ပရိစ္ဆေဒကရော**။ နိဂမံ ကရောတီတိ **ပရိဝဋုမကရော**။ **သဘိယပဉ္ဟာန**န္တိ န ကေဝလံ ဟရာယနိကဗြာဟ္မဏာနံ ပဉ္ဟာနံ ဧဝ, အထ ခော သဘိယပရိဗ္ဗာဇကာဒီနမ္ပိ ပဉ္ဟာနံ အန္တံ ကရောတီတိ ဒဿေတုံ **"သဘိယပဉ္ဟာန"**န္တိအာဒိမာဟ။

၁၂၀. အသံဟီရန္တိ ရာဂါဒီဟိ အသံဟာရိယံ။ **အသင်္ကုပ္ပ** န္တိ အသင်္ကုပ္ပံ အဝိပရိဏာမဓမ္မံ။ ဒွီဟိပိ ပဒေဟိ နိဗ္ဗာနံ ဘဏတိ။ **အဒ္ဓါ ဂမိဿာမိ** တိ ဧကံသေနေဝ တံ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုံ ဂမိဿာမိ။ **န မေတ္ထ ကင်္ခာ** တိ နတ္ထိ မေ ဧတ္ထ နိဗ္ဗာနေ ကင်္ခါ။ **ဧဝံ မံ ဓာရေဟိ အဓိမုတ္တစိတ္တ** န္တိ ပိင်္ဂိယော "ဧဝမေဝ တွမ္ပိ ပမုဉ္စဿု သဒ္ဓ"န္တိ

တိ ကမ္မိနာ ဘဂဝတော ဩတဒေန အတ္တနိ သဒ္ဓံ ဥပ္ပာဒေတ္ဝာ သဒ္ဓါစုရေနေဝ စ ဝိမုစ္စိတ္ဝာ တံ သဒ္ဓါဓိမုတ္တိံ ပကာ သေန္တော ဘဂဝန္တံ အာဟ – “ဧဝံ မံ ဓာရေဟိ အဓိမုတ္တစိတ္တ”န္တိ။ အယဥ္ဟေတ္ထ အဓိပ္ပာယော “ယထာ မံ တ္ဝံ အဝစ, ဧဝမေဝ မံ အဓိမုတ္တစိတ္တံ ဓာရေဟီ”တိ။

န သံဟာရိယတီတိ ဂဟေတ္ဝာ သံဟာရိတုံ န သက္ကာ။ **နိယောဂဝစန**န္တိ ယုတ္တဝစနံ။ **အဝတ္ထာပနဝစန** န္တိ သန္နိဋ္ဌာနဝစနံ။ ကမ္မသ္မိံ ဟာရာယနဝဂ္ဂေ ယံ အန္တရန္တရာ န ဝုတ္တံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဟာကဋမေဝ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ဟာရာယနာနုဂီတိကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဟာရာယနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသော

ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁. ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၂၁. ဣတော ပရံ ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာယ ဩကာသော အနုပ္ပတ္တော။ တတ္ထ ''သဗ္ဗေသု ဘူတေသု နိဓာယ ဒဏ္ဍ''န္တိ ဣတော ပရံ အတိရေကပဒမတ္တမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ တတ္ထ **သဗ္ဗေသူ** တိ အနဝသေသေသု။ **ဘူတေသူ**တိ သတ္တေသု။ ဧတ္ထ ဘူတေသူတိ ကိဉ္စာပိ ဘူတသဒ္ဒေါ ''ဘူတသ္မိံ ပာစိတ္တိယ''န္တိ ဧဝမာဒီသု (ပာစိ. ၆၉) ဝိဇ္ဇမာနေ, ''ဘူတမိဒံ, သာရိပုတ္တ, သမနုပဿသီ''တိ ဧဝမာဒီသု ခန္ဓပဉ္စကေ, ''စတ္တာရော ခော, ဘိက္ခု, မဟာဘူတာ ဟေတူ''တိ ဧဝမာဒီသု (မ. နိ. ၃.၈၆) စတုဗ္ဗိဓေ ပထဝီဓာတွာဒိရူပေ, ''ယော စ ကာလဃသော ဘူတော''တိ ဧဝမာဒီသု (ဇာ. ၁.၂.၁၉၀) ခီဏာသဝေ, ''သဗ္ဗေဝ နိက္ခိပိဿန္တိ, ဘူတာ လောကေ သမုဿယ''န္တိ ဧဝမာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၂၀) သဗ္ဗသတ္တေ, ''ဘူတဂါမပါတဗျတာယာ''တိ ဧဝမာဒီသု (ပာစိ. ၉၀) ရုက္ခာဒိကေ, ''ဘူတံ ဘူတတော ပဇာနာတီ''တိ ဧဝမာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃) စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဟေဋ္ဌာ သတ္တနိကာယံ ဥပာဒါယ ဝတ္တတိ။ ဣဓ ပန အဝိသေသတော ပထဝီပဗ္ဗတာဒီသု ဇာတာ သတ္တာ ဘူတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသု ဘူတေသု။ **နိဓာယာ**တိ နိက္ခိပိတွာ။

ဒဏ္ဍ န္တိ ကာယဝစီမနောဒဏ္ဍံ, ကာယဒုစ္စရိတာဒီနမေတံ အဓိဝစနံ။ ကာယဒုစ္စရိတဉ္ဟိ ဒဏ္ဍယတီတိ ဒဏ္ဍော, ဗာဓေတိ အနယဗျသနံ ပာပေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဝစီဒုစ္စရိတဉ္စ မနောဒုစ္စရိတဉ္စ။ ပဟရဏဒဏ္ဍော ဧဝ ဝါ ဒဏ္ဍော, တံ နိဓာယာတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဝိဟေဌယ**န္တိ အဝိဟေဌယန္တော။ **အညတရမ္ပိ** တိ ယံ ကိဉ္စိ ဧကမ္ပိ။ **တေသမ္ပီ**တိ တေသံ သဗ္ဗဘူတာနံ။ **န ပုတ္တမိစ္ဆေယျာ** တိ အတြဇော ခေတ္တဇော ဒိန္နကော အန္တေဝါသိကောတိ ဣမေသု စတူသု ပုတ္တေသု ယံ ကိဉ္စိ ပုတ္တံ န ဣစ္ဆေယျ။ **ကုတော သဟာယ**န္တိ သဟာယံ ပန ဣစ္ဆေယျာတိ ကုတော ဧဝ ဧတံ။

ဧကောတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာသင်္ခာတေန ဧကော, အဒုတိယဋ္ဌေန ဧကော, တဏှာပဟာနဋ္ဌေန ဧကော, ဧကန္တဝိဂတကိလေသောတိ ဧကော, ဧကော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဧကော။ သမဏသဟဿဿာပိ ဟိ မဇ္ဈေ ဝတ္တမာနော ဂိဟိသညောဇနဿ ဆိန္နတ္တာ ဧကော, ဧဝံ **ပဗ္ဗဇ္ဇာသင်္ခာတေန** ဧကော ။ ဧကော တိဋ္ဌတိ, ဧကော ဂစ္ဆတိ, ဧကော နိသီဒတိ, ဧကော သေယျံ ကပ္ပေတိ, ဧကော ဣရိယတိ ဝတ္တတီတိ ဧကော။ ဧဝံ **အဒုတိယဋ္ဌေန** ဧကော။

> ''တဏှာဒုတိယော ပုရိသော၊ ဒီဃမဒ္ဓါန သံသရံ။
> ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ၊ သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ။
>
> ''ဧဝမာဒီနဝံ ဉတွာ၊ တဏှံ ဒုက္ခဿ သမ္ဘဝံ။
> ဝီတတဏှော အနာဒာနော၊ သတော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ''တိ။ (ဣတိဝု. ၁၅၊ ၁၀၅; မဟာနိ. ၁၉၁; စူဠနိ. ပာရာယနာနုဂီတိကထာနိဒ္ဒေသ ၁၀၇) –

ဧဝံ **တဏှာပဟာနဋ္ဌေန** ဧကော။ သဗ္ဗကိလေသာဿ ပဟီနာ ဥစ္ဆိန္နမူလာ တာလာဝတ္ထုကတာ အနဘာဝံကတာ အာယတိံ အနုပ္ပာဒဓမ္မာတိ ဧဝံ **ဧကန္တဝိဂတကိလေသော**တိ ဧကော။ အနာစရိယကော ဟုတွာ သယမ္ဘူ သာမညေဝ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဧဝံ **ဧကော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ** တိ ဧကော။

စရေတိ ယာ ဣမာ အဋ္ဌ စရိယာယော။ သေယျထိဒံ – ယာ ပဏိဓိသမ္ပန္နာနံ စတူသု ဣရိယာပထေသု ဣရိယာပထစရိယာ, ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွာရာနံ အဇ္ဈတ္တိကာယတနေသု အာယတနစရိယာ, အပ္ပမာဒဝိဟာရီနံ စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သတိစရိယာ, အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာနံ စတူသု ဈာနေသု သမာဓိစရိယာ, ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာနံ စတူသု အရိယသစ္စေသု ဉာဏစရိယာ, သမ္မာ ပဋိပန္နာနံ စတူသု အရိယမဂ္ဂေသု မဂ္ဂစရိယာ, အဓိဂတဖလာနံ စတူသု သာမညဖလေသု ပဋိပတ္တိစရိယာ, တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗသတ္တေသု လောကတ္ထစရိယာ, တတ္ထ ပဒေသတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနန္တိ။ ယထာဟ –

‘‘စရိယာတိ အဋ္ဌ စရိယာယော ယာ ဣရိယာပထစရိယာ’’တိ (စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၁; ပဋိ. မ. ၁.၁၉၇; ၃.၂၈) ဝိတ္ထာရော။ တာဟိ စရိယာဟိ သမန္နာဂတော ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ယာ ဣမာ ‘‘အဓိမုစ္စန္တော သဒ္ဓါယ စရတိ, ပဂ္ဂဏှန္တော ဝီရိယေန စရတိ, ဥပဋ္ဌဟန္တော သတိယာ စရတိ, အဝိက္ခိတ္တော သမာဓိနာ စရတိ, ပဇာနန္တော ပညာယ စရတိ, ဝိဇာနန္တော ဝိညာဏေန စရတိ, ဧဝံ ပဋိပန္နဿ ကုသလာ ဓမ္မာ အာယာပေန္တီတိ အာယတနစရိယာယ စရတိ, ဧဝံ ပဋိပန္နော ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတီတိ ဝိသေသစရိယာယ စရတီ’’တိ (စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၁; ပဋိ. မ. ၁.၁၉၇; ၃.၂၉) ဧဝံ အပရာပိ အဋ္ဌ စရိယာ ဝုတ္တာ။ တာဟိ သမန္နာဂတော ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ **ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော** တိ ခဂ္ဂဝိသာဏော နာမ ခဂ္ဂမိဂသိင်္ဂံ။

ကပ္ပ -သဒ္ဒော ပနာယံ အဘိသဒ္ဒဟနဝေါဟာရကာလပညတ္တိစ္ဆေဒနဝိကပ္ပလေသသမန္တဘာဝသဒိသာဒိအနေကတ္ထော။ တထာ ဟိဿ ‘‘ဩကပ္ပနီယမေတံ ဘောတော ဂေါတမဿ။ ယထာ တံ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿာ’’တိ ဧဝမာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၈၇) အဘိသဒ္ဒဟနတ္ထော။ ‘‘အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စဟိ သမဏကပ္ပေဟိ ဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိတု’’န္တိ ဧဝမာဒီသု (စူဠဝ. ၂၅၀) ဝေါဟာရော။ ‘‘ယေန သုဒံ နိစ္စကပ္ပံ ဝိဟရာမီ’’တိ ဧဝမာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၈၇) ကာလော။ ‘‘ဣစ္စာယသ္မာ ကပ္ပော’’တိ ဧဝမာဒီသု (သု. နိ. ၁၀၉၈; စူဠနိ. ကပ္ပမာဏဝပုစ္ဆာ ၁၁၇, ကပ္ပမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၆၁) ပညတ္တိ။ ‘‘အလင်္ကတော ကပ္ပိတကေသမဿူ’’တိ ဧဝမာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၆၈) ဆေဒနံ။ ‘‘ကပ္ပတိ ဒွင်္ဂုလကပ္ပော’’တိ ဧဝမာဒီသု (စူဠဝ. ၄၄၆) ဝိကပ္ပော။ ‘‘အတ္ထိ ကပ္ပော နိပဇ္ဇိတု’’န္တိ ဧဝမာဒီသု (အ. နိ. ၈.၈၀) လေသော။ ‘‘ကေဝလကပ္ပံ ဝေဠုဝနံ ဩဘာသေတွာ’’တိ ဧဝမာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၉၄) သမန္တဘာဝေါ။ ‘‘သတ္ထုကပ္ပေန ဝတ ကိရ, ဘော, သာဝကေန သဒ္ဓိံ မန္တယမာနာ န ဇာနိမှာ’’တိ ဧဝမာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၆၀) သဒိသော, ပဋိဘာဂေါတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပနဿ သဒိသော ပဋိဘာဂေါတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, ခဂ္ဂဝိသာဏသဒိသောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အယံ တာဝေတ္ထ ပဒတော အတ္ထဝဏ္ဏနာ။

အဓိပ္ပာယာနုသန္ဓိတော ပန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော – ယွာယံ ဝုတ္တပ္ပကာရော ဒဏ္ဍော ဘူတေသု ပဝတ္တိယမာနော အဟိတော ဟောတိ, တံ တေသု အပ္ပဝတ္တိယမာနေသု တပ္ပဋိပက္ခဘူတာယ မေတ္တာယ ဟိတူပသံဟာရေန စ သဗ္ဗေသု ဘူတေသု နိဓာယ ဒဏ္ဍံ, နိဟိတဒဏ္ဍတ္တာ ဧဝ စ ယထာ အနိဟိတဒဏ္ဍာ သတ္တာ ဘူတာနိ ဒဏ္ဍေန ဝါ သတ္ထေန ဝါ ပါဏိနာ ဝါ လေဍ္ဍုနာ ဝါ ဝိဟေဌေန္တိ, တထာ အဝိဟေဌယံ, အညတရမ္ပိ တေသံ ဣမံ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနမာဂမ္မ ယဒေဝ တတ္ထ ဝေဒနာဂတံ သညာသင်္ခါရဝိညာဏဂတံ တဉ္စ တဒနုသာရေနေဝ တဒညဉ္စ သင်္ခါရဂတံ ဝိပဿိတွာ ဣမံ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီ’’တိ အယံ တာဝ အဓိပ္ပာယော။

အယံ ပန အနုသန္ဓိ – ဧဝံ ဝုတ္တေ တေ အမစ္စာ အာဟံသု – ‘‘ဣဒါနိ, ဘန္တေ, ကုဟိံ ဂစ္ဆထာ’’တိ? တတော တေန ‘‘ပုဗ္ဗပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓါ ကတ္ထ ဝသန္တီ’’တိ အာဝဇ္ဇေတွာ ဉတွာ ‘‘ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ’’တိ ဝုတ္တေ ပုနာဟံသု – ‘‘အမှေ ဟေ ဒါနိ, ဘန္တေ, ပဇဟထ, န ဣစ္ဆထာ’’တိ။ အထ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ အာဟ – ‘‘န ပုတ္တမိစ္ဆေယျာ’’တိ သဗ္ဗံ။ တတြာယံ အဓိပ္ပာယော – အဟံ ဣဒါနိ အတြဇာဒီသု ယံ ကိဉ္စိ ပုတ္တမ္ပိ န ဣစ္ဆေယျံ, ကုတော ပန တုမှာဒိသံ သဟာယံ။ တသ္မာ တုမှေသုပိ ယော မယာ သဒ္ဓိံ ဂန္တုကာမော မာဒိသော ဝါ ဟောတုံ ဣစ္ဆတိ, သော ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော။ အထ ဝါ တေဟိ ‘‘အမှေ ဟေ ဒါနိ, ဘန္တေ, ပဇဟထ, န ဣစ္ဆထာ’’တိ ဝုတ္တေ သော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေါ ‘‘န ပုတ္တမိစ္ဆေယျ, ကုတော သဟာယ’’န္တိ ဝတွာ အတ္တနော ယထာဝုတ္တေနဋ္ဌေန ဧကစရိယာယ ဂုဏံ ဒိသွာ ပမုဒိတော ပီတိသောမနဿဇာတော ဣမံ ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၅)။

တတ္ထ **တသာ**တိ ဝိဟာသကိရိယာ။ **ထာဝရာ**တိ ခီဏာသဝါ။ **ဘယဘေရဝါ**တိ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကာ စိတ္တုတြာသာ။ **နိဓာယာ**တိ ဆဍ္ဍေတွာ။ **နိဒဟိတွာ**တိ ဌပေတွာ။ **ဩရောပယိတွာ**တိ အဓောကရိတွာ။ **သမောရောပယိတွာ**တိ အဓောဂတံ ဝိသဇ္ဇေတွာ။ **နိက္ခိပိတွာ** တိ တတော အပနေတွာ။ **ပဋိပ္ပဿမ္ဘိတွာ** တိ သန္နိသီဒါပေတွာ။

အာလပနန္တိ အာဒိတော လပနံ။ **သလ္လပန** န္တိ သမ္မာ လပနံ။ **ဥလ္လပန** န္တိ ဥဒ္ဓံ ကတွာ လပနံ။ **သမုလ္လပန** န္တိ ပုနပ္ပုနံ ဥဒ္ဓံ ကတွာ လပနံ။

ဣရိယာပထစရိယာတိ ဣရိယာပထာနံ စရိယာ, ပဝတ္တနန္တိ အတ္ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အာယတနစရိယာ ပန အာယတနေသု သတိသမ္ပဇညာနံ စရိယာ။ **ပတ္တီ**တိ ဖလာနိ။ တာနိ ဟိ ပါပုဏီယန္တီတိ "ပတ္တီ"တိ ဝုတ္တာနိ။ သတ္တလောကဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာ အတ္ထာ **လောကတ္ထာ**တိ အယံ ဝိသေသော။

ဣဒါနိ တာသံ စရိယာနံ ဘူမိံ ဒဿေန္တော **"စတူသု ဣရိယာပထေသူ"**တိအာဒိမာဟ ။ **သတိပဋ္ဌာနေသူ**တိ အာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာနေသုပိ ဝုစ္စမာနေသု သတိတော အနညာနိ, ဝေါဟာရဝသေန ပန အညာနိ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **အရိယသစ္စေသူ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယသစ္စဉာဏေန ဝိသုံ ဝိသုံ သစ္စပရိဂ္ဂဟဝသေန ဝုတ္တံ။ **အရိယမဂ္ဂေသု သာမညဖလေသူ**တိ စ ဝေါဟာရဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ **ပဒေသတော**တိ လောကတ္ထစရိယာယ ဧကဒေသေ။ နိပ္ပဒေသတော ဟိ လောကတ္ထစရိယံ ဗုဒ္ဓါ ဧဝ ကရောန္တိ။ ပုန တာ ဧဝ စရိယာယော ကာရကပုဂ္ဂလဝသေန ဒဿေန္တော **"ပဏိဓိသမ္ပန္နာန"**န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပဏိဓိသမ္ပန္နာ နာမ ဣရိယာပထာနံ သန္တတ္တာ ဣရိယာပထာဝ ဋ္ဌိတိယာ သမ္ပန္နာ အကမ္ပိတဣရိယာပထာ ဘိက္ခုဘာဝါနုရူပေန သဏ္ဌိတေန ဣရိယာပထေန သမ္ပန္နာ။

ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနန္တိ စက္ခာဒီသု ဆသု ဣန္ဒြိယေသု အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ပဝတ္တံ ဧကေကဒွါရဝသေန ဂုတ္တံ ဒွါရံ ဧတေသန္တိ ဂုတ္တဒွါရာ, တေသံ ဂုတ္တဒွါရာနံ။ ဒွါရန္တိ စေတ္ထ ဥပ္ပတ္တိဒွါရဝသေန စက္ခာဒယော ဧဝ။ **အပ္ပမာဒဝိဟာရီန**န္တိ သီလာဒီသု အပ္ပမာဒဝိဟာရဝတံ။ **အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာန**န္တိ ဝိပဿနာယ ပါဒကဘာဝေန အဓိစိတ္တသင်္ခါတံ သမာဓိံ အနုယုတ္တာနံ။ **ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာန**န္တိ နာမရူပဝဝတ္ထာနံ အာဒိံ ကတွာ ယာဝ ဂေါတြဘု, တာဝ ပဝတ္တေန ဉာဏေန သမ္ပန္နာနံ ။ **သမ္မာ ပဋိပန္နာန**န္တိ စတုမဂ္ဂက္ခဏေ။ **အဓိဂတဖလာန**န္တိ စတုဖလက္ခဏေ။ **တထာဂတာန**န္တိ တထာ အာဂတာနံ။ **အရဟန္တာန**န္တိ ဒူရကိလေသာနံ။ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာန**န္တိ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မဗုဒ္ဓာနံ။ ဣမေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတော ဧဝ။

ပဒေသတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနန္တိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓာနံ ဧကဒေသတော။ **သာဝကာန**န္တိ သာဝကာနမ္ပိ ဧကဒေသတော။ **အဓိမုစ္စန္တော**တိ အဓိမောက္ခံ ကရောန္တော။ **သဒ္ဓါယ စရတီ**တိ သဒ္ဓါဝသေန ပဝတ္တတိ။ **ပဂ္ဂဏှန္တော**တိ စတုသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယေန ပဒဟန္တော။ **ဥပဋ္ဌပေန္တော**တိ သတိယာ အာရမ္မဏံ ဥပဋ္ဌပေန္တော။ **အဝိက္ခေပံ ကရောန္တော**တိ သမာဓိဝသေန ဝိက္ခေပံ အကရောန္တော။ **ပဇာနန္တော**တိ စတုသစ္စဇာနနပညာယ ပကာရေန ဇာနန္တော။ **ဝိဇာနန္တော**တိ ဣန္ဒြိယသမ္ပယုတ္တဇဝနပုဗ္ဗင်္ဂမေန အာဝဇ္ဇနဝိညာဏေန အာရမ္မဏံ ဝိဇာနန္တော။ **ဝိညာဏစရိယာယာ**တိ အာဝဇ္ဇနဝိညာဏစရိယာဝသေန။ **ဧဝံ ပဋိပန္နဿာ**တိ သဟာဝဇ္ဇနာယ ဣန္ဒြိယစရိယာယ ပဋိပန္နဿ။ **ကုသလာ ဓမ္မာ အာယာပေန္တီ**တိ သမထဝိပဿနာဝသေန ပဝတ္တာ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘုသံ ယာပေန္တိ, ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **အာယတနစရိယာယာ**တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘုသံ ယတနစရိယာယ, ပဝတ္တနစရိယာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတီ**တိ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန ဝိသေသံ အဓိဂစ္ဆတိ။

ဒဿနစရိယာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာတိအာဒီသု သမ္မာ ပဿတိ, သမ္မာ ဝါ တာယ ပဿန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ ဒိဋ္ဌီတိ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ,** တဿာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ နိဗ္ဗာနပစ္စက္ခကရဏေန ဒဿနစရိယာ။ သမ္မာ သင်္ကပ္ပေတိ, သမ္မာ ဝါ တေန သင်္ကပ္ပေန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ သင်္ကပ္ပောတိ **သမ္မာသင်္ကပ္ပော** ။ တဿ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနစရိယာ။ သမ္မာ ဝဒတိ, သမ္မာ ဝါ တာယ ဝဒန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ ဝါစာတိ **သမ္မာဝါစာ,** မိစ္ဆာဝါစာဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ တဿာ စတုဗ္ဗိဓဝစီသံဝရပရိဂ္ဂဟစရိယာ။ သမ္မာ ကရောတိ, သမ္မာ ဝါ တေန ကရောန္တိ, ပသတ္ထံ သုန္ဒရံ ဝါ ကမ္မန္တိ သမ္မာကမ္မံ, သမ္မာကမ္မမေဝ **သမ္မာကမ္မန္တော,** မိစ္ဆာကမ္မန္တဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ တဿ တိဝိဓကာယသံဝရသမုဋ္ဌာနစရိယာ။ သမ္မာ အာဇီဝတိ, သမ္မာ ဝါ တေန အာဇီဝန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ အာဇီဝေါတိ **သမ္မာအာဇီဝေါ,** မိစ္ဆာအာဇီဝဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ တဿ ဝေါဒါနစရိယာ ပရိသုဒ္ဓစရိယာ။ သမ္မာ ဝါယမတိ, သမ္မာ ဝါ တေန ဝါယမန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ ဝါယာမောတိ **သမ္မာဝါယာမော,** တဿ ပဂ္ဂဟစရိယာ။ သမ္မာ သရတိ, သမ္မာ ဝါ တာယ သရန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ သတီတိ **သမ္မာသတိ,** တဿာ ဥပဋ္ဌာနစရိယာ။ သမ္မာ သမာဓိယတိ, သမ္မာ ဝါ တေန သမာဓိယန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ သမာဓီတိ **သမ္မာသမာဓိ,** တဿ အဝိက္ခေပစရိယာ။

တက္ကပ္ပောတိ တေန ကပ္ပော, ဧဝရူပေါတိ အတ္ထော။ **တဿဒိသော**တိ တေန သဒိသော, "တဿဒိကော"တိ ဝါ ပါဌော။ **တပ္ပဋိဘာဂေါ**တိ တေန ပဋိဘာဂေါ တပ္ပဋိဘာဂေါ, ဧဒိသောတိ အတ္ထော။ သာဒုရသံ အတိက္ကန္တံ လော

ဏံ **အတိလောဏံ။ လောဏကပ္ပော** တိ လောဏသဒိသောတိ ဝုစ္စတိ။ **အတိတိတ္တက** န္တိ အတိက္ကန္တတိတ္တကံ, ပုစိမန္ဒာဒိကပ္ပော တိတ္တကသဒိသောတိ ဝုစ္စတိ။ **အတိမဓုရ**န္တိ ခီရပါယာသာဒိကံ။ **ဟိမကပ္ပော** တိ ဟိမောဒကသဒိသော။ **သတ္တုကပ္ပော** တိ သတ္တုနာ ဗုဒ္ဓေန သဒိသော။ **ဧဝမေတ**န္တိ ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနံ။

တတြာယံ ဧတဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ သင်္ခေပေန ဝိပဿနာအာစိက္ခနဝိဓိ ဒဿေတွာ ဂမိဿာမ။ တတ္ထ နာမရူပပရိဂ္ဂဟံ ကာတုကာမော ပစ္စေကဗောဓိသတ္တော ရူပါရူပအဋ္ဌသမာပတ္တီသု ယံ ကိဉ္စိ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဝိတက္ကာဒီနိ ဈာနင်္ဂါနိ စ တံသမ္ပယုတ္တေ စ ဖဿာဒယော ဓမ္မေ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနဝသေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ “သဗ္ဗမ္ပေတံ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနတော နမနဋ္ဌေန နာမ”န္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတော တဿ ပစ္စယံ ပရိယေသန္တော “ဟဒယဝတ္ထုံ နိဿာယ ပဝတ္တတီ”တိ ပဿတိ။ ပုန ဝတ္ထုဿ ပစ္စယဘူတာနိ စ ဥပါဒါရူပါနိ စ ပဿိတွာ “ဣဒံ သဗ္ဗံ ရုပ္ပနတော ရူပ”န္တိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ပုန တဒုဘယံ “နမနလက္ခဏံ နာမံ, ရုပ္ပနလက္ခဏံ ရူပ”န္တိ ဧဝံ သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။ သမထယာနိကဝသေနေတံ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနာယာနိကော ပန စတုဓာတုဝဝတ္ထာနမုခေန ဘူတုပါဒါယရူပါနိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ “သဗ္ဗမ္ပေတံ ရုပ္ပနတော ရူပ”န္တိ ပဿတိ။ တတော ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နရူပဿ စက္ခာဒီနိ နိဿာယ ပဝတ္တမာနာ အရူပဓမ္မာ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။ တတော သဗ္ဗေပိ တေ အရူပဓမ္မေ နမနလက္ခဏေန ဧကတော ကတွာ “ဣဒံ နာမ”န္တိ ပဿတိ, သော “ဣဒံ နာမံ, ဣဒံ ရူပ”န္တိ ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတိ။ ဧဝံ ဝဝတ္ထပေတွာ “နာမရူပတော ဥဒ္ဓံ အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ နတ္ထီ”တိ ပဿတိ။

ယထာ ဟိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ ဟောတိ သဒ္ဒေါ ရထော ဣတိ။
ဧဝံ ခန္ဓေသု သန္တေသု၊ ဟောတိ “သတ္တော”တိ သမ္မုတိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၇၁; မိ. ပ. ၂.၁.၁; ကထာ. ၂၃၃)။

ဧဝမေဝ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု သန္တေသု “သတ္တော ပုဂ္ဂလော”တိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတီတိ ဧဝမာဒိနာ နယေန နာမရူပါနံ ယာထာဝဒဿနသင်္ခါတေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဘူတေန ဉာဏေန နာမရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုန တဿ ပစ္စယမ္ပိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဝုတ္တနယေန နာမရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “ကော နု ခေါ ဣမဿ ဟေတူ”တိ ပရိယေသန္တော အဟေတုဝါဒဝိသမဟေတုဝါဒေသု ဒောသံ ဒိသွာ ရောဂံ ဒိသွာ တဿ နိဒါနံ သမုဋ္ဌာနမ္ပိ ပရိယေသန္တော ဝေဇ္ဇော ဝိယ တဿ ဟေတုဉ္စ ပစ္စယဉ္စ ပရိယေသန္တော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါနံ ကမ္မန္တိ ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မေ နာမရူပဿ ဥပ္ပါဒပစ္စယတ္တာ “ဟေတူ”တိ ။ အာဟာရံ ဥပတ္ထမ္ဘနပစ္စယတ္တာ “ပစ္စယော”တိ စ ပဿတိ။ ဣမဿ ဟိ ကာယဿ အဝိဇ္ဇာဒယော တယော ဓမ္မာ မာတာ ဝိယ ဒါရကဿ ဥပနိဿယာ ဟောန္တိ, ကမ္မံ ပိတာ ဝိယ ပုတ္တဿ ဇနကံ, အာဟာရော ဓာတိ ဝိယ ဒါရကဿ သန္ဓာရကောတိ။ ဧဝံ ရူပကာယဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ ပုန “စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ”န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၄.၆၀; ကထာ. ၄၆၅) နယေန နာမကာယဿပိ ပစ္စယံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော “အတီတာနာဂတာပိ ဓမ္မာ ဧဝမေဝ ဝတ္တန္တီ”တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကရောတိ။

တဿ ယာ သာ ပုဗ္ဗန္တံ အာရဗ္ဘ “အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါနံ, န နု ခေါ အဟောသိံ, ကိံ နု ခေါ, ကထံ နု ခေါ, ကိံ ဟုတွာ ကိံ အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ ပဉ္စဝိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ။

ယာပိ အပရန္တံ အာရဗ္ဘ “ဘဝိဿာမိ နု ခေါ အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, န နု ခေါ ဘဝိဿာမိ, ကိံ နု ခေါ ဘဝိဿာမိ, ကထံ နု ခေါ ဘဝိဿာမိ, ကိံ ဟုတွာ ကိံ ဘဝိဿာမိ နု ခေါ အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါန”န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) ပဉ္စဝိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ။

ယာပိ ဧတရဟိ ဝါ ပန ပစ္စုပ္ပန္နံ အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဘ ကထံကထီ ဟောတိ “အဟံ နု ခေါသ္မိ, နော နု ခေါသ္မိ, ကိံ နု ခေါသ္မိ, ကထံ နု ခေါသ္မိ, အယံ နု ခေါ သတ္တော ကုတော အာဂတော, သော ကုဟိံ ဂါမီ ဘဝိဿတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) ဆဗ္ဗိဓာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝုတ္တာ, သာ သဗ္ဗာပိ ပဟီယတိ။ ဧဝံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏေန တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခံ ဝိတရိတွာ ဌိတံ ဉာဏံ “ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓီ”တိပိ “ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ”န္တိပိ “ယထာဘူတဉာဏ”န္တိပိ “သမ္မာဒဿန”န္တိပိ ဝုစ္စတိ။

ဧတ္တ ပန တိသ္သော ဟိ လောကိယပရိညာ ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာတိ။ တတ္ထ ''ရုပ္ပနလက္ခဏံ ရူပံ, ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဝေဒနာ''တိ ဧဝံ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏသလ္လက္ခဏဝသေန ပဝတ္တာ ပညာ ဉာတပရိညာ နာမ။ ''ရူပံ အနိစ္စံ, ဝေဒနာ အနိစ္စာ''တိအာဒိနာ ပန နယေန တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ သာမညလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာပညာ တီရဏပရိညာ နာမ။ တေသု ဧဝ ပန ဓမ္မေသု နိစ္စသညာဒိပဇဟနဝသေန ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာဝ ပညာ ပဟာနပရိညာ နာမ။

တတ္ထ သင်္ခာရပရိစ္ဆေဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟာ ဉာတပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိဉှိ အန္တရေ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ကလာပသမ္မသနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ တီရဏပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိဉှိ အန္တရေ သာမညလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ဥပရိ ပဟာနပရိညာယ ဘူမိ။ တတော စ ပဋ္ဌာယ ဟိ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ, ဒုက္ခတော အနုပဿန္တော သုခသညံ, အနတ္တတော အနုပဿန္တော အတ္တသညံ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နန္ဒိံ, ဝိရဇ္ဇန္တော ရာဂံ, နိရောဓေန္တော သမုဒယံ, ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတီတိ ဧဝံ နိစ္စသညာဒိပဟာနသာဓိကာနံ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ အာဓိပစ္စံ။ ဣတိ ဣမာသု တီသု ပရိညာသု သင်္ခာရပရိစ္ဆေဒဿ စေဝ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဿ စ သာဓိတတ္တာ ဣမိနာ ယောဂိနာ ဉာတပရိညာဝ အဓိဂတာ။

ပုန ''ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ။ပေ။ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, သဗ္ဗံ ရူပံ ဟုတွာ အဘာဝတော အနိစ္စံ, ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ ဒုက္ခံ, အဝသဝတ္တိတ္တာ အနတ္တာ။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ သညာ။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ ။ ယံ ကိဉ္စိ ဝိညာဏံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ ဟုတွာ အဘာဝတော အနိစ္စံ, ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ ဒုက္ခံ, အဝသဝတ္တိတ္တာ အနတ္တာ''တိ ဧဝမာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၄၈; ပဋိ. မ. ၁.၄၈) နယေန ကလာပသမ္မသနံ ကရောတိ။ ဣဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ''တိ။

ဧဝံ သင်္ခါရေ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တဝသေန ကလာပသမ္မသနံ ကတွာ ပုန သင်္ခါရာနံ ဥဒယဗ္ဗယမေဝ ပဿတိ။ ကထံ ? ''အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော, တဏှာကမ္မအာဟာရသမုဒယာ ရူပသမုဒယော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၀)။ ဧဝံ ရူပက္ခန္ဓဿ ပစ္စယာယတ္တတာဒဿနေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ, နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ဧဝံ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ''အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓော, တဏှာကမ္မအာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၀) ပစ္စယနိရောဓဒဿနေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတီတိ ဧဝံ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။

တထာ ''အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယော, တဏှာကမ္မဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၀) ပစ္စယာယတ္တတာဒဿနေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ, နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ။ ''အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော, တဏှာကမ္မဖဿနိရောဓာ ဝေဒနာနိရောဓော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၀) ပစ္စယနိရောဓဒဿနေန ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။ ဧဝံ သညာက္ခန္ဓာဒီသုပိ။

အယံ ပန ဝိသေသော – ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဖဿဋ္ဌာနေ ''နာမရူပသမုဒယာ, နာမရူပနိရောဓာ''တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပစ္စယသမုဒယဝသေန စ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏဝသေန စ ပစ္စယနိရောဓဝသေန စ ဝိပရိဏာမလက္ခဏဝသေန စ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန စ ဒသ ဒသ ကတွာ ပညာသ လက္ခဏာနိ ဝုတ္တာနိ။ တေသံ ဝသေန ''ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဥဒယော, ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဝယော''တိ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဝိတ္ထာရေန မနသိကာရံ ကရောတိ။

တဿေဝံ ကရောတော ''ဣတိ ကိရ ဣမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ''တိ ဉာဏံ ဝိသဒံ ဟောတိ။ ''ဧဝံ ကိရ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တီ''တိ နိစ္စနဝ ဟုတွာ သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ နိစ္စနဝ, သူရိယုဂ္ဂမနေ ဥဿာဝဗိန္ဒု ဝိယ ဥဒကဗုဗ္ဗုဠော ဝိယ ဥဒကေ ဒဏ္ဍရာဇိ ဝိယ အာရဂ္ဂေ သာသပော ဝိယ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒော ဝိယ စ ပရိတ္တဋ္ဌာယိနော, မာယာမရီစိသုပိနာလာတစက္ကဂန္ဓဗ္ဗနဂရဖေဏကဒလိအာဒ

ယော ဝိယ အသာရာ နိဿာရာ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဧတ္တာဝတာ စ ပန အနေန “ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္န
ဉ္စ ဝယံ ဥပေတီ”တိ ဣမိနာ အာကာရေန သမ္မသနပညာယ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ **ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနံ** နာမ
ပဌမံ တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ အဓိဂတံ ဟောတိ။ ယဿာဓိဂမာ “အာရဒ္ဓဝိပဿကော”တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။

အထဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ကုလပုတ္တဿ ဩဘာသော ဉာဏံ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ သုခံ အဓိမောက္ခော ပဂ္ဂ
ဟော ဥပဋ္ဌာနံ ဥပေက္ခာ နိကန္တီတိ ဒသ ဝိပဿနုပက္ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧတ္ထ **ဩဘာသော** နာမ ဝိပဿနက္ခ
ဏေ ဉာဏဿ ဗလဝတ္တာ လောဟိတံ သန္နိသီဒတိ, တေန စ စိတ္တောဘာသော နိဗ္ဗတ္တတိ။ တံ ဒိသွာ အကုသလော
ယောဂီ “မဂ္ဂေါ မေ ပတ္တော”တိ တမေဝ ဩဘာသံ အဿာဒေတိ။ **ဉာဏ**မ္ပိ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ။ တံ သင်္ခါရေ သမ္
မသန္တဿ သုဒ္ဓံ ပသန္နံ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ။ တံ ဒိသွာ ပုဗ္ဗေ ဝိယ “မဂ္ဂေါ”တိ အဿာဒေတိ။ **ပီတိ**ပိ ဝိပဿနာ
ပီတိ ဧဝ။ တဿ ဟိ တသ္မိံ ခဏေ ပဉ္စဝိဓာ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပဿဒ္ဓိ** တိ ဝိပဿနာပဿဒ္ဓိ။ တသ္မိံ သမယေ နေဝ
ကာယစိတ္တာနံ ဒရထော, န ကရဝံ, န ကက္ခဠတာ, န အကမ္မညတာ, န ဂေလညတာ, န ဝင်္ကတာ ဟောတိ။ **သုခ**မ္ပိ ဝိပဿ
နာသုခမေဝ။ တဿ ကိရ တသ္မိံ သမယေ သကလသရီရံ အဘိသန္ဒယမာနံ အတိပဏီတံ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

အဓိမောက္ခော နာမ ဝိပဿနက္ခဏေ ပဝတ္တာ သဒ္ဓါ။ တသ္မိဉ္ဟိ ခဏေ စိတ္တစေတသိကာနံ အတိဝိယ
ပသာဒဘူတာ ဗလဝတီ သဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပဂ္ဂဟော** နာမ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယံ။ တသ္မိဉ္ဟိ ခဏေ အသိထိလံ
အနစ္စာရဒ္ဓံ သုပဂ္ဂဟိတံ ဝီရိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဥပဋ္ဌာန** န္တိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ။ တသ္မိဉ္ဟိ ခဏေ သုပဋ္ဌိ
တာ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဥပေက္ခာ** ဒုဝိဓာ ဝိပဿနာဝဇ္ဇနုဝသေန။ တသ္မိဉ္ဟိ ခဏေ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတေသု မဇ္ဈတ္တဘူတံ
ဝိပဿနုပေက္ခာသင်္ခါတံ ဉာဏံ ဗလဝန္တံ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ စ။ သာ စ တံ တံ ဌာနံ အာဝ
ဇ္ဇန္တဿ သူရာ တိခိဏာ ဟုတွာ ဝဟတိ။ **နိကန္တီ** တိ ဝိပဿနာနိကန္တိ။ ဩဘာသာဒီသု ဟိ အာလယံ ကုရုမာနာ သု
ခုမာ သန္တာကာရာ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧတ္ထ ဩဘာသာဒယော ကိလေသဝတ္ထုတာယ “ဥပက္ကိလေသာ”တိ ဝုတ္တာ န
အကုသလတ္တာ။ နိကန္တိ ပန ဥပက္ကိလေသော စေဝ ကိလေသဝတ္ထု စ။

ပဏ္ဍိတော ပန ဘိက္ခု ဩဘာသာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဝိက္ခေပံ အဂစ္ဆန္တော “ဩဘာသာဒယော ဓမ္မာ န မဂ္ဂေါ, ဥ
ပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ပန ဝီထိပဋိပန္နံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂေါ”တိ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဝဝတ္ထပေတိ။ တဿေဝံ
“အယံ မဂ္ဂေါ, အယံ န မဂ္ဂေါ”တိ ဉတွာ ဌိတံ ဉာဏံ **မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** တိ ဝုစ္စတိ။ ဣတော ပဋ္ဌာယ အ
ဋ္ဌန္နံ ဝိပဿနာဉာဏာနံ ဝသေန သိခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏံ နဝမဉ္စ သစ္စာနုလောမိကံ ဉာဏန္တိ အယံ **ပဋိပဒါဉာဏဒ
ဿနဝိသုဒ္ဓိ** နာမ ဟောတိ။ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ အာဒီနဝါနုပဿ
နာဉာဏံ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏန္တိ ဣမာ
နိ အဋ္ဌ ဉာဏာနိ နာမ။ နဝမံ သစ္စာနုလောမိကံ ဉာဏန္တိ အနုလောမဿေတံ နာမံ။

တသ္မာ တံ သမ္ပာဒေတုကာမေန ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ အာဒိံ ကတွာ ဧတေသု ဉာဏေသု ယောဂေါ
ကရဏီယော။ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿန္တဿ ဟိ အနိစ္စလက္ခဏံ ယထာဘူတံ ဥပဋ္ဌာတိ, ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠနံ ပဿ
တော ဒုက္ခလက္ခဏဉ္စ, “ဒုက္ခမေဝ ဟိ သမ္ဘောတိ, ဒုက္ခံ တိဋ္ဌတိ ဝေတိ စာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၇၁; ကထာ. ၂၃၃) ပဿ
တော အနတ္တလက္ခဏဉ္စ။

ဧတ္ထ စ အနိစ္စံ အနိစ္စလက္ခဏံ ဒုက္ခံ ဒုက္ခလက္ခဏံ အနတ္တာ အနတ္တလက္ခဏန္တိ အယံ ဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္
ဗော။ တတ္ထ **အနိစ္စ**န္တိ ခန္ဓပဉ္စကံ။ ကသ္မာ? ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တဘာဝါ, ဟုတွာ အဘာဝတော ဝါ။ အညထတ္တံ
နာမ ဇရာ။ ဥပ္ပါဒဝယညထတ္တံ **အနိစ္စလက္ခဏံ,** ဟုတွာ အဘာဝသင်္ခါတော ဝါ အာကာရဝိကာရော။ “ယဒနိစ္စံ, တံ
ဒုက္ခ”န္တိ ဝစနတော တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ **ဒုက္ခံ** ။ ကသ္မာ? အဘိဏှပဋိပီဠနတော။ အဘိဏှပဋိပီဠနာကာရော **ဒုက္ခလ
က္ခဏံ**။ “ယံ ဒုက္ခံ, တဒနတ္တာ”တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅-၁၆) ဝစနတော တဒေဝ ခန္ဓပဉ္စကံ **အနတ္တာ** ။ ကသ္မာ? အဝသဝတ္
တနတော ။ အဝသဝတ္တနာကာရော **အနတ္တလက္ခဏံ** ။ ဣမာနိ တီဏိပိ လက္ခဏာနိ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿန္တဿေဝ အာရမ္
မဏာနိ ဟောန္တိ။

ပုနပိ သော ရူပါရူပဓမ္မေ ‘‘ဧဝံ အနိစ္စာ’’တိအာဒိနာ ဝိပဿတိ, တဿ သင်္ခါရာ လဟုံ လဟုံ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တိ, တတော ဥပ္ပါဒံ ဝါ ဌိတိံ ဝါ ပဝတ္တံ ဝါ နိမိတ္တံ ဝါ အာရမ္မဏံ အကတွာ တေသံ ခယဝယဘေဒနိရောဓေ ဧဝ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ, ဣဒံ **ဘင်္ဂဉာဏံ** နာမ။ ဣမဿ ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ အယံ ယောဂီ ‘‘ယထာ ဣမေ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ နိရုဇ္ဈန္တိ, ဧဝံ အတီတေပိ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇိံသု, အနာဂတေပိ ဘိဇ္ဇိဿန္တီ’’တိ နိရောဓမေဝ ပဿန္တော တိဋ္ဌတိ။ တဿ ဣဒံ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ အာသေဝန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိ ဂတိဋ္ဌိတိ သတ္တာဝါသေသု သဘေဒကာ သင်္ခါရာ ဇလိတအင်္ဂါရကာသုအာဒယော ဝိယ မဟာဘယံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဣဒံ **ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ** နာမ။

တဿ တံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ အာသေဝန္တဿ သဗ္ဗေ ဘဝါဒယော အာဒိတ္တအင်္ဂါရံ ဝိယ သမုဿိတခဂ္ဂကေ ဝိယ ပစ္စတ္ထိကော အပ္ပဋိသရဏာ သာဒီနဝါ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဣဒံ **အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ** နာမ။ တဿ ဧဝံ သင်္ခါရေ အာဒီနဝတော ပဿန္တဿ ဘဝါဒီသုပိ သင်္ခါရာနံ အာဒီနဝတ္တာ သင်္ခါရေသု ဥက္ကဏ္ဌနာ အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ** နာမ။

သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒန္တဿ ဥက္ကဏ္ဌန္တဿ တသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုဉ္စိတုကာမတာ နိဿရိတုကာမတာ ဟောတိ။ ဣဒံ **မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ** နာမ။ ပုန တသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုဉ္စိတုံ ပုန တေ ဧဝ သင်္ခါရေ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ တီရဏံ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ** နာမ။

သော ဧဝံ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော တေသု အနတ္တလက္ခဏဿ သုဒိဋ္ဌတ္တာ ‘‘အတ္တာ’’တိ ဝါ ‘‘အတ္တနိယ’’န္တိ ဝါ အဂ္ဂဏှန္တော သင်္ခါရေသု ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ပဟာယ သင်္ခါရေသု ဥဒါသီနော ဟောတိ မဇ္ဈတ္တော, ‘‘အဟ’’န္တိ ဝါ ‘‘မမ’’န္တိ ဝါ န ဂဏှာတိ, တီသု ဘဝေသု ဥပေက္ခကော, ဣဒံ **သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ** နာမ။

တံ ပနေတံ စေ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ, သဗ္ဗသင်္ခါရပဝတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိဗ္ဗာနနိန္နံ ပက္ခန္ဒံ ဟောတိ။ နော စေ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ, ပုနပ္ပုနံ ‘‘အနိစ္စ’’န္တိ ဝါ ‘‘ဒုက္ခ’’န္တိ ဝါ ‘‘အနတ္တာ’’တိ ဝါ တိဝိဓာနုပဿနာဝသေန သင်္ခါရာရမ္မဏမေဝ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ တိဋ္ဌမာနဉ္စ ဧတံ တိဝိဓဝိမောက္ခမုခဘာဝံ အာပဇ္ဇိတွာ တိဋ္ဌတိ။ တိဿော ဟိ အနုပဿနာ ‘‘တီဏိ ဝိမောက္ခမုခါနီ’’တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဧဝံ အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော အဓိမောက္ခဗဟုလော **အနိမိတ္တံ ဝိမောက္ခံ** ပဋိလဘတိ, ဒုက္ခတော မနသိကရောန္တော ပဿဒ္ဓိဗဟုလော **အပ္ပဏိဟိတံ ဝိမောက္ခံ** ပဋိလဘတိ, အနတ္တတော မနသိကရောန္တော ဝေဒဗဟုလော **သုညတံ ဝိမောက္ခံ** ပဋိလဘတိ။

ဧတ္ထ စ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခောတိ အနိမိတ္တာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ဟိ အနိမိတ္တာယ ဓာတုယာ ဥပ္ပန္နတ္တာ အနိမိတ္တော, ကိလေသေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမောက္ခော။ ဧတေနေဝ နယေန အပ္ပဏိဟိတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော အပ္ပဏိဟိတော, သုညတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော သုညတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံ အဓိဂတသင်္ခါရုပေက္ခဿ ကုလပုတ္တဿ ဝိပဿနာ သိခါပ္ပတ္တာ ဟောတိ။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာတိ ဧတဒေဝ။ အဿ တံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အာသေဝန္တဿ တိက္ခတရာ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ‘‘ဣဒါနိ မဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ’’တိ သင်္ခါရေ ‘‘အနိစ္စာ’’တိ ဝါ ‘‘ဒုက္ခာ’’တိ ဝါ ‘‘အနတ္တာ’’တိ ဝါ သမ္မသိတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, ဘဝင်္ဂါနန္တရံ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ကထိတနယေနေဝ အနိစ္စာဒိအာကာရေန မနသိကရိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ, တတော ဧဝ မနသိကရောတော ပဌမံ ဇဝနစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယံ ပရိကမ္မန္တိ ဝုစ္စတိ, တဒနန္တရံ တထေဝ ဒုတိယဇဝနစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယံ ဥပစာရန္တိ ဝုစ္စတိ, တဒနန္တရမ္ပိ တထေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တတိယံ ဇဝနစိတ္တံ။ ယံ အနုလောမန္တိ ဝုစ္စတိ, ဣဒံ တေသံ ဟဋ္ဌိက္ကံ နာမ။

အဝိသေသေန ပန တိဝိဓမ္ပေတံ ‘‘အာသေဝန’’န္တိပိ ‘‘ပရိကမ္မ’’န္တိပိ ‘‘ဥပစာရ’’န္တိပိ ‘‘အနုလောမ’’န္တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒံ ပန အနုလောမဉာဏံ သင်္ခါရာရမ္မဏာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ ပရိယောသာနံ ဟောတိ, နိပ္ပရိယာယေန ပန ဂေါတြဘုဉာဏမေဝ ဝိပဿနာယ ပရိယောသာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တတော ပရံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ ပုထု

ဇ္ဇနဂေါတ္တံ အတိက္ကမမာနံ အရိယဂေါတ္တံ ဩက္ကမမာနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဌမသမန္နာဟာရဘူတံ အပုနရာဝဋ္ဋကံ ဂေါတြဘုဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ပန ဉာဏံ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉ္စ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉ္စ န ဘဇတိ။ အန္တရာ အဗ္ဗောဟာရိကမေဝ ဟောတိ။ ဝိပဿနာသောတေ ပတိတတ္တာ "ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ"တိ ဝါ "ဝိပဿနာ"တိ ဝါ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဂေါတြဘုဉာဏေ နိရုဒ္ဓေ တေန ဒိန္နသညာယ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇနံ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇနန္တိ တီဏိ သံယောဇနာနိ ဝိဒ္ဓံသေန္တော သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒနန္တရံ တဿေဝ ဝိပါကဘူတာနိ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အနန္တရဝိပါကတ္တာ လောကုတ္တရကုသလာနံ, ဖလပရိယောသာနေ ပနဿ ဥပ္ပန္နဘဝင်္ဂံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ မနောဒွာရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော ဟိ "ဣမိနာ ဝတာဟံ မဂ္ဂေန အာဂတော"တိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ တတော "မေ အယံ အာနိသံသော လဒ္ဓေါ"တိ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ တတော "ဣမေ နာမ ကိလေသာ ပဟီနာ"တိ ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ။ တတော "ဣမေ နာမ ကိလေသာ အဝသိဋ္ဌာ"တိ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယဝဇ္ဈကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ။ အဝသာနေ စ "အယံ ဓမ္မော မယာ ပဋိဝိဒ္ဓေါ"တိ အမတံ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဣတိ သောတာပန္နဿ အရိယသာဝကဿ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။ တထာ သကဒါဂါမိအနာဂါမိဖလာဝသာနေ။ အရဟတ္တဖလာဝသာနေ အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ နာမ နတ္ထိ။ ဧဝံ သဗ္ဗာနိပိ ဧကူနဝီသတိပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။

ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သော ယောဂါဝစရော တသ္မိံယေဝ အာသနေ နိသိန္နော ဝုတ္တနယေန ဝိပဿိတွာ ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ တနုဘာဝံ ကရောန္တော ဒုတိယမဂ္ဂံ ပါပုဏာတိ, တဒနန္တရံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဖလဉ္စ။ တတော ဝုတ္တနယေန ဝိပဿိတွာ ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနံ ကရောန္တော တတိယမဂ္ဂံ ပါပုဏာတိ, ဝုတ္တနယေန ဖလဉ္စ။ တတော တသ္မိံယေဝါသနေ ဝုတ္တနယေန ဝိပဿိတွာ ရူပရာဂအရူပရာဂမာနုဒ္ဓစ္စာဝိဇ္ဇာနံ အနဝသေသပ္ပဟာနံ ကရောန္တော စတုတ္ထမဂ္ဂံ ပါပုဏာတိ, ဝုတ္တနယေန ဖလဉ္စ။ ဧတ္တာဝတာ စေသ ဟောတိ အရဟာ မဟာခီဏာသဝော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ။ ဣတိ ဣမေသု စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ **ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။

ဧတ္တာဝတာ "သဗ္ဗေသု ဘူတေသု နိဓာယ ဒဏ္ဍံ အဝိဟေဌယံ အညတရမ္ပိ တေသ"န္တိ ဧတေန ပါတိမောက္ခသံဝရာဒိသီလဿ ဝုတ္တတ္တာ သီလဝိသုဒ္ဓိ။ "န ပုတ္တမိစ္ဆေယျ ကုတော သဟာယ"န္တိ ဧတေန ပဋိဃာနုနယဝိဝဇ္ဇနဝသေန မေတ္တာဒီနံ ဝုတ္တတ္တာ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ "ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော"တိ ဣမိနာ ပန နာမရူပပရိဂ္ဂဟာဒီနံ ဝုတ္တတ္တာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီတိ သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော ဝုတ္တာ ဟောန္တိ။ အယမေတ္ထ မုခမတ္တနိဒဿနံ, ဝိတ္ထာရံ ပန ဣစ္ဆန္တေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၆၂, ၆၇၈, ၆၉၂, ၇၃၇, ၈၀၆ အာဒယော) ဩလောကေတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဧတ္တာဝတာ စေသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ –

> "စာတုဒ္ဒိသော   အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ, သန္တုဿမာနော ဣတရီတရေန။
> ပရိဿယာနံ သဟိတာ အဆမ္ဘီ, ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော"တိ။ (သု. နိ. ၄၂; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၈) –

ပသံသိယာဒိဘာဝံ အာပဇ္ဇိတွာ ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတံ ဥပသောဘယမာနော ဝိဟာသိန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

ပဌမဂါထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၂. ဒုတိယေ **သံသဂ္ဂဇာတဿာ**တိ ဇာတသံသဂ္ဂဿ။ တတ္ထ ဒဿနသဝနကာယသမုလ္လပနသမ္ဘောဂဝသေန ပဉ္စဝိဓော သံသဂ္ဂေါ။ တတ္ထ အညမညံ ဒိသွာ စက္ခုဝိညာဏဝီထိဝသေန ဥပ္ပန္နရာဂေါ **ဒဿနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ တတ္ထ သီဟဠဒီပေ ကာဠဒီဃဝါပိဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ကလျာဏဝိဟာရဝါသိံ ဒဟရဘိက္ခုံ ဒိသွာ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ ကေနစိ ဥပါယေန တံ အလဘိတွာ ကာလကတာ ကုဋုမ္ဗိယဓီတာ တဿာ နိဝါသနစောဠခဏ္ဍံ ဒိသွာ "ဧဝရူပါယ ဝတ္ထဓာရိနိယာ နာမ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ နာလတ္ထ"န္တိ ဟဒယံ ဖာလေတွာ ကာလကတော သော ဧဝ စ ဒဟရော နိဒဿနံ။

ပရေဟိ ပန ကထိယမာနံ ရူပာဒိသမ္ပတ္တိံ အတ္တနာ တ ဟသိတလပိတဂီတသဒ္ဒံ သုတွတ သောတဝိညာဏဝီထိဝသေန ဥပ္ပန္နော ရာဂေ **သဝနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ တတြာပိ ဂိရိကမတသီကမ္မာရဓီတာယ ပဉ္စဟိ ကုမာရီဟိ သဒ္ဓိံ ပဒုမသ္သရံ ဂန္တွာ နှာယိတွာ မာလံ သီသေ အာရောပေတွာ ဥစ္စာသဒ္ဒေန ကယန္တိယာ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော သဒ္ဒံ သုတွတ ကာမရာဂေန ဈာနာ ပရိဟာယိတွာ အနယဗ္ယသနံ ပတ္တော ပဉ္စဂ္ဂဠလေဏတသီ တိဿဒဟရော နိဒဿနံ။

အညမညံ အင်္ဂပရာမသနေန ဥပ္ပန္နရာဂေ **ကာယသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ ဓမ္မကယနဒဟရဘိက္ခု စေတ္ထ နိဒဿနံ။ မဟာဝိဟာရေ ကိရ ဒဟရဘိက္ခု ဓမ္မံ ဘာသတိ, တတ္ထ မဟာဇနေ အာဂတေ ရာဇာပိ အဂမာသိ သဒ္ဓိံ အန္တေပုရေန။ တတော ရာဇဓီတာယ တဿ ရူပဥ္စ သဒ္ဒဥ္စ အာဂမ္မ ဗလဝရာဂေ ဥပ္ပန္နော တဿ စ ဒဟရဿာပိ။ တံ ဒိသွတ ရာဇာ သလ္လက္ခေတွတ သာဏိပာကာရေန ပရိက္ခိပါပေသိ, တေ အညမညံ ပရာမသိတွတ အာလိင်္ဂိသု။ ပုန သာဏိပာကာရံ အပနေတွတ ပဿန္တာ ဒွေပိ ကာလကတေယေဝ အဒ္ဒသံသူတိ။

အညမညံ အာလပနသမုလ္လပနေ ဥပ္ပန္နရာဂေ ပန **သမုလ္လပနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ ပရိဘောဂကရဏေ ဥပ္ပန္နရာဂေ **သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ ဒွီသုပိ စ ဧတေသု မရိစဝဋ္ဋိဝိဟာရေ ဘိက္ခု စ ဘိက္ခုနီ စ နိဒဿနံ။ မရိစဝဋ္ဋိမဟာဝိဟာရမဟေ ကိရ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယမဟာရာဇာ မဟာဒာနံ ပဋိယာဒေတွတ ဥဘတောသင်္ဃံ ပရိဝိသတိ။ တတ္ထ ဥဏှယာဂုယာ ဒိန္နာယ သင်္ဃနဝကသာမဏေရီ အနာဓာရကဿ သတ္တဝဿိကသင်္ဃနဝကသာမဏေရဿ ဒန္တဝလယံ ဒတွတ သမုလ္လာပံ အကာသိ, တေ ဥဘောပိ ဥပသမ္ပဇ္ဇိတွတ သဋ္ဌိဝဿာ ဟုတွတ ပရတီရံ ဂတာ အညမညံ သမုလ္လာပေန ပုဗ္ဗသညံ ပဋိလဘိတွတ တာဝဒေဝ ဇာတသိနေဟာ သိက္ခာပဒာနိ ဝီတိက္ကမိတွတ ပာရာဇိကာ အဟေသုန္တိ။

ဧဝံ ပဉ္စဝိဓေ သံသဂ္ဂေ ယေန ကေနစိ သံသဂ္ဂေန ဇာတသံသဂ္ဂဿ **ဘဝန္တိ သ္နေဟာ,** ပုရိမရာဂပစ္စယာ ဗလဝရာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတော **သ္နေဟန္ဝယံ ဒုက္ခမိဒံ ပဟောတိ** တိ တမေဝ သ္နေဟံ အနုဂစ္ဆန္တံ သန္ဒိဋ္ဌိကသမ္ပရာယိက သောကပရိဒေဝတဒိနာနပ္ပကာရကံ ဒုက္ခမိဒံ ပဟောတိ နိဗ္ဗတ္တတိ ဘဝတိ ဇာယတိ။ အပရေ ပန "အာရမ္မဏေ စိတ္တဝေ သဂ္ဂေ သံသဂ္ဂေ"တိ ဘဏန္တိ။ တတော သ္နေဟော သ္နေဟဒုက္ခန္တိ။

ဧဝမတ္ထပ္ပဘေဒံ ဣမံ အဍ္ဎုကထံ ဝတွတ သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ အာဟ – "သွတဟံ ယမိဒံ သ္နေဟန္ဝယံ သောကာဒိဒုက္ခံ ပဟောတိ, တဿ ဒုက္ခဿ မူလံ ခနန္တော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတော"တိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေ တေ အမစ္စာ အာဟံသု – "အမှေဟိ ဣဒါနိ, ဘန္တေ, ကိံ ကတ္တဗ္ဗ"န္တိ? တတော သော အာဟ – "တုမှေ ဟ တ အညေ တ ယော ကောစိ ဣမမှာ ဒုက္ခာ မုစ္စိတုကာမော, သော သဗ္ဗောပိ **အာဒီနဝံ သ္နေဟဇံ ပေက္ခမာနော, ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော**တိ။ ဧတ္ထ စ ယံ တံ "သ္နေဟန္ဝယံ ဒုက္ခမိဒံ ပဟောတိ"တိ ဝုတ္တံ, တဒေဝ သန္ဓာယ "အာဒီနဝံ သ္နေဟဇံ ပေက္ခမာနော"တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ တ ယထာဝုတ္တေန သံသဂ္ဂေန **သံသဂ္ဂဇာတဿ ဘဝန္တိ သ္နေဟာ, သ္နေဟန္ဝယံ ဒုက္ခမိဒံ ပဟောတိ,** ဧဝံ ယထာဘူတံ အာဒီနဝံ သ္နေဟဇံ ပေက္ခမာနော အဟံ အဓိဂတောတိ ဧဝမ္ပိ အဘိသမ္ဗန္ဓိတွတ စတုတ္ထပာဒေါ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥဒာနဝသေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတော ပရံ သဗ္ဗံ ပုရိမဂါထာယ ဝုတ္တသဒိသမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၆)။

နိဒ္ဒေသေ **အနုပ္ပာဒေတိ** တိ ရူပသ္မိံ အနုဗ္ဗုဇ္ဇနံ ဒိသွတ အလ္လီယတိ။ **အနုဗန္ဓတိ** တိ ရူပသ္မိံ သ္နေဟဝသေန ဗန္ဓတိ။ **ဘဝန္တိ** တိ ဟောန္တိ။ **ဇာယန္တိ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ **နိဗ္ဗတ္တန္တိ** တိ ဝတ္တန္တိ။ **ပာတုဘဝန္တိ** တိ ပာကဋာ ဟောန္တိ။ **သမ္ဘဝန္တိ သဉ္ဇာယန္တိ အဘိနိဗ္ဗတ္တန္တိ** တိ တီဏိ ဥပသဂ္ဂေန ဝဍ္ဎိတာနိ။ ဣတော ပရံ အဋ္ဌကဝဂ္ဂေ (မဟာနိ. ၁ အာဒယော) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒုတိယကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၃. တတိယေ မေတ္တာယနဝသေန **မိတ္တာ** ။ သုဟဒဘာဝေန **သုဟဇ္ဇာ** ။ ကေစိ ဟိ ဧကန္တဟိတကာမတာယ မိတ္တာဝ ဟောန္တိ, န သုဟဇ္ဇာ။ ကေစိ ဂမနာဂမနဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာသမုလ္လာပာဒီသု ဟဒယသုခဇနနေန သုဟဇ္ဇာဝ ဟောန္တိ, န မိတ္တာ။ ကေစိ တဒုဘယဝသေန သုဟဇ္ဇာ စေဝ မိတ္တာ စ။ တေ ဒုဝိဓာ ဟောန္တိ အဂါရိယာ စ အနဂါရိယာ စ။ တတ္ထ

အကရိယာ တိဝိဓာ ဟောန္တိ ဥပကာရာ သမာနသုခဒုက္ခာ အနုကမ္ပကာတိ။ အနကရိယာ ဝိသေသေန အတ္ထက္ခာယိနော ။ ဧဝံ တေ စတူဟိ စတူဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတာ ဟောန္တိ။

ယထာဟ –

“စတူဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ ဥပကာရော မိတ္တော သုဟဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပမတ္တံ ရက္ခတိ, ပမတ္တဿ သာပတေယျံ ရက္ခတိ, ဘီတဿ သရဏံ ဟောတိ, ဥပ္ပန္နေသု ကိစ္စကရဏီယေသု တဒ္ဒိဂုဏံ ဘောဂံ အနုပ္ပဒေတိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၁)။

တထာ –

“စတူဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ သမာနသုခဒုက္ခော မိတ္တော သုဟဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဂုယှမဿ အာစိက္ခတိ, ဂုယှမဿ ပရိဂူဟတိ, အာပဒာသု န ဝိဇဟတိ, ဇီဝိတမ္ပိဿ အတ္ထာယ ပရိစ္စတ္တံ ဟောတိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၂)။

တထာ –

“စတူဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ အနုကမ္ပကော မိတ္တော သုဟဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘဝေနဿ န နန္ဒတိ, ဘဝေနဿ နန္ဒတိ, အဝဏ္ဏံ ဘဏမာနံ နိဝာရေတိ, ဝဏ္ဏံ ဘဏမာနံ ပသံသတိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၄)။

တထာ –

“စတူဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ အတ္ထက္ခာယီ မိတ္တော သုဟဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပာပါ နိဝာရေတိ, ကလျာဏေ နိဝေသေတိ, အဿုတံ သာဝေတိ, သဂ္ဂဿ မဂ္ဂံ အာစိက္ခတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၃)။

တေသု က္လမ အကရိယာ အဓိပ္ပေတာ, အတ္ထတော ပန သဗ္ဗေပိ ယုဇ္ဇန္တိ။ တေ မိတ္တေ သုဟဇ္ဇေ။ **အနုကမ္ပမာနော**တိ အနုဒယမာနော, တေသံ သုခံ ဥပသံဟရိတုကာမော ဒုက္ခံ အပဟရိတုကာမော။

ဟာပေတိ အတ္ထန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထဝသေန တိဝိဓံ, တထာ အတ္တတ္ထပရတ္ထဥဘယတ္ထဝသေနာပိ တိဝိဓံ အတ္ထံ လဒ္ဓဝိနာသနေန အလဒ္ဓါနုပ္ပာဒနေနာတိ ဒွိဓာပိ ဟာပေတိ ဝိနာသေတိ။ **ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော**တိ “အဟံ က္လမံ ဝိနာ န ဇီဝါမိ, ဧသော မေ ဂတိ, ဧသော မေ ပရာယဏ”န္တိ ဧဝံ အတ္တာနံ နီစေ ဌာနေ ဌပေန္တောပိ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော ဟောတိ။ “က္လမေ မံ ဝိနာ န ဇီဝန္တိ, အဟံ တေသံ ဂတိ, အဟံ တေသံ ပရာယဏ”န္တိ ဧဝံ အတ္တာနံ ဥစ္စေ ဌာနေ ဌပေန္တောပိ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော ဟောတိ။ က္လမ ပန ဧဝံ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော အဓိပ္ပေတော။

ဧတံ ဘယန္တိ ဧတံ အတ္ထဟာပနဘယံ, အတ္တနော သမာပတ္တိဟာနိံ သန္ဓာယ ဘဏတိ။ **သန္ထဝေ**တိ တိဝိဓော သန္ထဝေ တဏှာဒိဋ္ဌိမိတ္တသန္ထဝဝသေန။ တတ္ထ အဋ္ဌသတပ္ပဘေဒာပိ တဏှာ တဏှာသန္ထဝေ, ဒွာသဋ္ဌိပ္ပဘေဒာပိ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိသန္ထဝေ, ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တတာယ မိတ္တာနုကမ္ပနာ မိတ္တသန္ထဝေ။ သော က္လမ အဓိပ္ပေတော ။ တေန ဟိဿ သမာပတ္တိ ပရိဟီနာ။ တေနာဟ – “ဧတံ ဘယံ သန္ထဝေ ပေက္ခမာနော”တိ။ သေသံ ပုဗ္ဗသဒိသမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နိဒ္ဒေသေ ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၇; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၉၃-၉၄)။

တတိယကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၄. စတုတ္ထေ **ဝံသော**တိ ဝေဠု။ **ဝိသာလော**တိ ဝိတ္ထိဏ္ဏော။ **ဝ**-ကာရော အဝဓာရဏတ္ထော, ဧဝကာရော တ အယံ။ သန္ဓိဝသေနေတ္ထ **ဧ**-ကာရော နဋ္ဌော။ တဿ ပရပဒေန သမ္ဗန္ဓော, တံ ပစ္ဆာ ယောဇေဿာမ။ **ယထာ**တိ ပဋိဘာဂေ။ **ဝိသတ္တော**တိ လဂ္ဂေါ ဇဋိတော သံသိဗ္ဗိတော။ **ပုတ္တေသု အရေသု စာ**တိ ပုတ္တဓီတုဘရိယာသု။ **ယာ အပေက္ခာ**တိ ယာ တဏှာ ယော သ္နေဟော ။ **ဝံသက္ကဠီရောဝ အသဇ္ဇမာနော**တိ ဝံသကဠီရော ဝိယ အလဂ္ဂမာနော။ ကိံ ဝု

တ္တံ ဟောတိ? ယထာ ဝံသော ဝိသာလော ဝိသတ္တော ဧဝ ဟောတိ, ပုတ္တေသု စ အာရေသု စ ယာ အပေက္ခာ, သာပိ ဧဝံ တာနိ ဝတ္ထူနိ သံသိဗ္ဗိတွာ ဌိတတ္တာ ဝိသတ္တာ ဧဝ။ သ္ဝာတဟံ တာယ အပေက္ခာယ အပေက္ခတ ဝိသာလော ဝံသော ဝိယ ဝိသတ္တောတိ ဧဝံ အပေက္ခာယ အာဒီနဝံ ဒိသွာ တံ အပေက္ခံ မဂ္ဂဉာဏေန ဆိန္ဒန္တော အယံ ဝံသကဠီရောဝ ရူပါဒီသု ဝါ ဒိဋ္ဌာဒီသု ဝါ လာဘာဒီသု ဝါ ကာမဘဝါဒီသု ဝါ တဏှာဟာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန အသဇ္ဇမာနော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတောတိ။ သေသံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမာယပိ နိဒ္ဒေသေ အတိရေကံ နတ္ထိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၈)။

စတုတ္ထကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၅. ပဉ္စမေ **မိဂေ**တိ သဗ္ဗေသံ အာရညိကစတုပ္ပဒါနံ ဧဝ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဣဓ ပန ပသဒမိဂေ အဓိပ္ပေတော။ **အရညမ္ဟီ**တိ ကမဋ္ဌ ကမူပစာရဋ္ဌ ဌပေတွာ အဝသေသံ အရညံ, ဣဓ ပန ဥယျာနံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ "ဥယျာနမှီ"တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယထာ**တိ ပဋိဘာဂေ။ **အဗဒ္ဓော** တိ ရဇ္ဇုဗန္ဓနာဒီသု ယေန ကေနစိ အဗဒ္ဓော။ ဧတေန ဝိဿဋ္ဌစရိယံ ဒီပေတိ။ **ယေနိစ္ဆကံ ဂစ္ဆတိ ဂောစရာယာ** တိ ယေန ဒိသာဘာဂေန ဂန္တုံ ဣစ္ဆတိ, တေန ဂောစရတ္ထံ ဂစ္ဆတိ။ တသ္မာ တတ္ထ ယတ္ထကံ ဣစ္ဆတိ ဂန္တုံ, တတ္တကံ ဂစ္ဆတိ။ ယံ ဣစ္ဆတိ ခာဒိတုံ, တံ ခာဒတီတိ ဒီပေတိ။ **ဝိညူ နရော**တိ ပဏ္ဍိတပုရိသော။ **သေရိတန္တိ** သစ္ဆန္ဒဝုတ္တိတံ အပရာယတ္တဘာဝံ။ **ပေက္ခမာနော** တိ ပညာစက္ခုနာ ဩလောကယမာနော။ အထ ဝါ ဓမ္မသေရိတံ ပုဂ္ဂလသေရိတဉ္စ။ လောကုတ္တရဓမ္မာ ဟိ ကိလေသဝသံ အဂမနတော သေရိနော တေဟိ သမန္နာဂတာ ပုဂ္ဂလာ စ, တေသံ ဘာဝနိဒ္ဒေသော သေရိတံ ပေက္ခမာနောတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? **မိဂေ အရညမ္ဟိ ယထာ အဗဒ္ဓော, ယေနိစ္ဆကံ ဂစ္ဆတိ ဂောစရာယ**။ ကဒါ နု ခော အဟမ္ပိ တဏှာဗန္ဓနံ ဆိန္ဒိတွာ ဧဝံ ဂစ္ဆေယျန္တိ ဣတိ မေ တုမှေဟိ ဣတော စိတော စ ပရိတရေတွာ ဌိတေဟိ ဗဒ္ဓသ္သ ယေနိစ္ဆကံ ဂန္တုံ အလာဘန္တသ္သ တသ္မိံ ယေနိစ္ဆကဂမနာဘာဝေ အာဒီနဝံ ယေနိစ္ဆကဂမနေ အာနိသံသံ ဒိသွာ အနုက္ကမေန သမထဝိပဿနာ ပါရိပူရိံ အဂမိံ။ တတော ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှိ။ တသ္မာ အညောပိ ဝိညူ **နရော သေရိတံ ပေက္ခမာနော, ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော**တိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၉ အာဒယော)။

ပဉ္စမကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၆. ဆဋ္ဌေ အယံ ပိဏ္ဍတ္ထော – **သဟာယမဇ္ဈေ** ဌိတဿ ဒိတသေယျသင်္ခာတေ **ဌာနေ** စ မဟာဥပဋ္ဌာနသင်္ခာတေ **ဌာနေ** စ ဥယျာနဂမနသင်္ခာတေ **ဂမနေ** စ ဇနပဒစာရိကသင်္ခာတာယ **စာရိကာယ** စ "ဣဒံ မေ သုဏ, ဣဒံ မေ ဒေဟီ"တိအာဒိနာ နယေန တထာ တထာ အာမန္တနာ ဟောတိ, တသ္မာ အဟံ တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗိန္ဒိတွာ ယာယံ အရိယဇနသေဝိတာ အနေကာနိသံသာ ဧကန္တသုခာ, ဧဝံ သန္တေပိ လောဘာဘိဘူတေဟိ သဗ္ဗကာပုရိသေဟိ အနဘိဇ္ဈိတာ အပတ္တိတာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ, တံ **အနဘိဇ္ဈိတံ** ပရေသံ အဝသဝတ္တနေန ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလဝသေနေဝ စ **သေရိတံ ပေက္ခမာနော** ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အနုက္ကမေန ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတောတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၉-၄၂)။

ဆဋ္ဌကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၇. သတ္တမေ **ခိဍ္ဍာ** တိ ကီဠနာ။ သာ ဒုဝိဓာ ဟောတိ ကာယိကာ စ ဝါစသိကာ စ။ တတ္ထ ကာယိကာ နာမ ဟတ္ထီဟိပိ ကီဠန္တိ, အဿေဟိပိ ရထေဟိပိ ဓနူဟိပိ ထရူဟိပီတိ ဧဝမာဒိ။ ဝါစသိကာ နာမ ဂီတံ သိလောကဘဏနံ မုခဘေရိကန္တိ ဧဝမာဒိ။ **ရတီ**တိ ပဉ္စကာမဂုဏရတိ။ **ဝိပုလန္တိ** ယာဝ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ ဌာနေန သကလတ္တဘာဝဗျာပကံ။ သေသံ ပါကဋမေဝ။ အနုသန္ဓိယောဇနာပိ စေတ္ထ သံသဂ္ဂကထာယ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၁)။

သတ္တမကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၈. အဋ္ဌမေ **စာတုဒ္ဒိသော** တိ စတူသု ဒိသာသု ယထာသုခဝိဟာရီ, "ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; ၃.၃၀၈; အ. နိ. ၄.၁၂၅; ဝိဘ. ၆၄၃; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၈) ဝါ နယေန ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဖရိတာ ဝါ စတဿော ဒိသာ အဿ သန္တီတိပိ စာတုဒ္ဒိသော။ တာသု ဒိသာသု ကတ္ထစိ သတ္တေ ဝါ သင်္ခါရေ ဝါ ဘယေန န ပဋိဟညတီတိ **အပ္ပဋိဃော**။ **သန္တုဿမာနော** တိ ဒွါဒသဝိဓဿ သန္တောသဿ ဝသေန သန္တုဿ

ကော။ **ဣတရီတရေနာ**တိ ဥစ္စာဝစေန ပစ္စယေန။ **ပရိဿယာနံ သဟိတာ အဆမ္ဘီ** တိ ဧတ္ထ ပရိဿယန္တိ ကာယစိတ္တာနိ, ပရိဟာပေန္တိ တ တေသံ သမ္ပတ္တိံ, တာနိ တ ပဋိစ္စ သယန္တီတိ ပရိဿယာ, ဗာဟိရာနံ သီဟဗျဂ္ဃာဒီနံ အဇ္ဈတ္တိကာနဉ္စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ကာယစိတ္တုပဒ္ဒဝါနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ တေ ပရိဿယေ အဓိဝါသနခန္တိယာ စ ဝီရိယာဒီဟိ စ ဓမ္မေဟိ သဟတီတိ **ပရိဿယာနံ သဟိတာ** ။ ထဒ္ဓဘာဝကရဘယာဘာဝေန **အဆမ္ဘီ** ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယထာ တေ စတ္တာရော သမဏာ, ဧဝံ ဣတရီတရေန ပစ္စယေန သန္တုဿမာနော ဧတ္ထ ပဋိပတ္တိပဒဋ္ဌာနေ သန္တောသေ ဌိတော စတူသု ဒိသာသု မေတ္တာဒိဘာဝနာယ စာတုဒ္ဒိသော, သတ္တသင်္ခါရေသု ပဋိဟနနကရဘယာဘာဝေန အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ။ သော စာတုဒ္ဒိသတ္တာ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ ပရိဿယာနံ သဟိတာ, အပ္ပဋိဃတ္တာ အဆမ္ဘီ စ ဟောတီတိ ဧဝံ ပဋိပတ္တိဂုဏံ ဒိသွာ ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇိတွာ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ။

အထ ဝါ တေ သမဏာ ဝိယ သန္တုဿမာနော ဣတရီတရေန ဝုတ္တနယေနေဝ စာတုဒ္ဒိသော ဟောတီတိ ဥတွာ ဧဝံ စာတုဒ္ဒိသဘာဝံ ပတ္ထယန္တော ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇိတွာ အဓိဂတောမှိ။ တသ္မာ အညောပိ ဤဒိသံ ဌာနံ ပတ္ထယမာနော စာတုဒ္ဒိသတာယ ပရိဿယာနံ သဟိတာ အပ္ပဋိဃတာယ စ အဆမ္ဘီ ဟုတွာ ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော ဟောတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၂)။

နိဒ္ဒေသေ **မေတ္တာ**တိ အတ္တတော တာဝ မိဇ္ဇတီတိ မေတ္တာ, သိနေဟတီတိ အတ္ထော။ မိတ္တေ ဝါ ဘဝါ, မိတ္တဿ ဝါ ဧသာ ပဝတ္တီတိပိ မေတ္တာ။ **မေတ္တာယ သဟဂတေနာ**တိ မေတ္တာယ သမန္နာဂတေန။ **စေတသာ**တိ စိတ္တေန။ **ဧကံ ဒိသန္တိ** ဧကိဿာ ဒိသာယ ပဌမပရိဂ္ဂဟိတံ သတ္တံ ဥပာဒါယ ဧကံ ဒိသံ ပရိယာပန္နသတ္တဖရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဖရိတွာ**တိ ဖုသိတွာ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ **ဝိဟရတီ**တိ ဗြဟ္မဝိဟာရာဓိဋ္ဌိတံ ဣရိယာပထဝိဟာရံ ပဝတ္တေတိ။ **တထာ ဒုတိယန္တိ** ယထာ ပုရတ္ထိမာဒီသု ဒိသာသု ယံ ကိဉ္စိ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ, တထေဝ တဒနန္တရံ ဒုတိယံ တတိယံ စတုတ္ထဉ္စာတိ အတ္ထော။

ဣတိ ဥဒ္ဓ န္တိ ဧတေနေဝ စ နယေန ဥပရိမံ ဒိသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဓော တိရိယန္တိ** အဓောဒိသမ္ပိ တိရိယံ ဒိသမ္ပိ ဧဝမေဝ။ တတ္ထ စ **အဓော**တိ ဟေဋ္ဌာ။ **တိရိယန္တိ** အနုဒိသာ။ ဧဝံ သဗ္ဗဒိသာသု အဿမဏ္ဍလေ အဿမိဝ မေတ္တာသဟဂတံ စိတ္တံ သာရေတိပိ ပစ္စာသာရေတိပီတိ။ ဧတ္တာဝတာ ဧကမေကံ ဒိသံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဩဓိသော မေတ္တာဖရဏံ ဒဿိတံ။ **သဗ္ဗဓိ** တိအာဒိ ပန အနောဓိသော ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သဗ္ဗဓိ** တိ သဗ္ဗတ္ထ။ **သဗ္ဗတ္တတာယာ**တိ သဗ္ဗေသု ဟီနမဇ္ဈိမဉ္ဥက္ကဋ္ဌမိတ္တသပတ္တမဇ္ဈတ္တာဒိပ္ပဘေဒေသု အတ္တတာယ, "အယံ ပရသတ္တော"တိ ဝိဘာဂံ အကတွာ အတ္တသမတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အထ ဝါ **သဗ္ဗတ္တတာယာ** တိ သဗ္ဗေန စိတ္တဘာဝေန, ဤသကမ္ပိ ဗဟိ အဝိက္ခိပမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သဗ္ဗာဝန္တ** န္တိ သဗ္ဗသတ္တဝန္တံ, သဗ္ဗသတ္တယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **လောကန္တိ** သတ္တလောကံ။ **ဝိပုလေနာ**တိ ဧဝမာဒိပရိယာယဒဿနတော ပနေတ္ထ ပုန **"မေတ္တာသဟဂတေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ ဧတ္ထ ဩဓိသော ဖရဏေ ဝိယ ပုန တထာ-သဒ္ဒော ဣတိ-သဒ္ဒော ဝါ န ဝုတ္တော, တသ္မာ ပုန "မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ"တိ ဝုတ္တံ။ နိဂမနဝသေန ဝါ ဧတံ ဝုတ္တံ။ ဝိပုလေနာတိ ဧတ္ထ စ ဖရဏဝသေန ဝိပုလတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဘူမိဝသေန ပန တံ **မဟဂ္ဂတံ** ။ ပဂုဏဝသေန အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏဝသေန စ **အပ္ပမာဏံ**။ ဗျာပာဒပစ္စတ္ထိကပ္ပဟာနေန **အဝေရံ**။ ဒောမနဿပ္ပဟာနေန **အဗျာပဇ္ဇံ**။ နိဒ္ဒုက္ခန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၅၄)။ **ကရုဏာ** ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ။ မောဒန္တိ တာယ တံသမင်္ဂိနော, သယံ ဝါ မောဒတိ, မောဒနမတ္တမေဝ ဝါ သာတိ **မုဒိတာ**။ "အဝေရာ ဟောန္တူ"တိအာဒိဗျာပာဒပ္ပဟာနေန မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဂမနေန စ ဥပေက္ခတီတိ **ဥပေက္ခာ**။

လက္ခဏာဒိတော ပနေတ္ထ ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ မေတ္တာ, ဟိတူပသံဟာရရသာ , အာဃာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သတ္တာနံ မနာပဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ ဗျာပာဒူပသမော ဧတိဿာ သမ္ပတ္တိ, သိနေဟသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ ဒုက္ခာပနယနာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ ကရုဏာ, ပရဒုက္ခာသဟနရသာ, အဝိဟိံသာပစ္စုပဋ္ဌာနာ, ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ ဝိဟိံသူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ, သောကသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ ပမောဒလက္ခဏာ မုဒိတာ, အနိဿာယနရသာ, အရတိဝိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ အရတိဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ, ပဟာသသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ, သတ္တေသု သမဘာဝဒဿနရ

သာ, ပဋိဃာနုနယဝူပသမပစ္စုပဋ္ဌာနာ , “ကမ္မဿကာ သတ္တာ, တေ ကဿ ရုစိယာ သုခိတာ ဝါ ဘဝိဿန္တိ, ဒုက္ခတော ဝါ မုစ္စိဿန္တိ, ပတ္တသမ္ပတ္တိတော ဝါ န ပရိဟာယိဿန္တီ”တိ ဧဝံ ပဝတ္တကမ္မဿကတာဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ ပဋိဃာနုနယဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ, ဂေဟဿိတာယ အညာဏုပေက္ခာယ သမ္ဘဝော ဝိပတ္တိ။

တတ္ထ **သန္တုဋ္ဌော ဟောတီ** တိ ပစ္စယသန္တောသဝသေန သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ။ **ဣတရီတရေန စီဝရေနာ**တိ န ထူလသုခုမလူခပဏီတထိရဇိဏ္ဏာနံ ယေန ကေနစိ စီဝရေန, အထ ခော ယထာလဒ္ဓာနံ ဣတရီတရေန ယေန ကေနစိ သန္တုဋ္ဌော ဟောတီတိ အတ္ထော။ စီဝရသ္မိဉ္ဟိ တယော သန္တောသာ – ယထာလာဘသန္တောသော, ယထာဗလသန္တောသော, ယထာသာရုပ္ပသန္တောသောတိ။ ပိဏ္ဍပါတာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဣတိ ဣမေ တယော သန္တောသေ သန္ဓာယ “သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ ဣတရီတရေန စီဝရေန။ ယထာလဒ္ဓာဒီသု ယေန ကေနစိ စီဝရေန သန္တုဋ္ဌော ဟောတီ”တိ ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထ စ စီဝရံ ဇာနိတဗ္ဗံ, စီဝရခေတ္တံ ဇာနိတဗ္ဗံ, ပံသုကူလံ ဇာနိတဗ္ဗံ, စီဝရသန္တောသော ဇာနိတဗ္ဗော, စီဝရပဋိသံယုတ္တာနိ ဓုတင်္ဂါနိ ဇာနိတဗ္ဗာနိ။ တတ္ထ **စီဝရံ ဇာနိတဗ္ဗ** န္တိ ခောမာဒီနိ ဆ စီဝရာနိ ဒုကူလာဒီနိ ဆ အနုလောမစီဝရာနိပိ ဇာနိတဗ္ဗာနိ။ ဣမာနိ ဒွါဒသ ကပ္ပိယစီဝရာနိ။ ကုသစီရံ ဝါကစီရံ ဖလကစီရံ ကေသကမ္ဗလံ ဝါဠကမ္ဗလံ ပေါတ္ထကော စမ္မံ ဥလူကပက္ခံ ရုက္ခဒုဿံ လတာဒုဿံ ဧရကဒုဿံ ကဒလိဒုဿံ ဝေဠုဒုဿန္တိ ဧဝမာဒီနိ ပန အကပ္ပိယစီဝရာနိ။

စီဝရခေတ္တန္တိ “သင်္ဃတော ဝါ ဂဏတော ဝါ ဉာတိတော ဝါ မိတ္တတော ဝါ အတ္တနော ဝါ ဓနေန ပံသုကူလံ ဝါ”တိ ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဆ ခေတ္တာနိ, အဋ္ဌန္နဉ္စ မာတိကာနံ ဝသေန အဋ္ဌ ခေတ္တာနိ ဇာနိတဗ္ဗာနိ။

ပံသုကူလန္တိ သောသာနိကံ ပါပဏိကံ ရထိယံ သင်္ကာရကူဋံ သောတ္ထိယံ သိနာနံ တိတ္ထံ ဂတပစ္စာဂတံ အဂ္ဂိဍဍ္ဎံ ဂေါခာယိတံ ဥပစိကာခာယိတံ ဥန္ဒူရခာယိတံ အန္တစ္ဆိန္နံ ဒသစ္ဆိန္နံ ဓဇာဟဋံ ထူပံ သမဏစီဝရံ သာမုဒ္ဒိယံ အာဘိသေကိယံ ပန္ထိကံ ဝါတာဟဋံ ဣဒ္ဓိမယံ ဒေဝဒတ္တိယန္တိ တေဝီသတိ ပံသုကူလာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧတ္ထ စ **သောတ္ထိယ**န္တိ ဂဗ္ဘမလဟရဏံ။ **ဂတပစ္စာဂတ** န္တိ မတကသရီရံ ပါရုပိတွာ သုသာနံ နေတွာ အာနီတစီဝရံ။ **ဓဇာဟဋ**န္တိ ဓဇံ ဥဿာပေတွာ တတော အာနီတံ။ **ထူပ**န္တိ ဝမ္မိကေ ပူဇိတစီဝရံ။ **သာမုဒ္ဒိယ** န္တိ သမုဒ္ဒဝီစိဟိ ထလံ ပါပိတံ။ **ပန္ထိက** န္တိ ပန္ထံ ဂစ္ဆန္တေဟိ စောရဘယေန ပါသာဏေဟိ ကောဋ္ဋေတွာ ပါရုတစီဝရံ။ **ဣဒ္ဓိမယ** န္တိ ဧဟိဘိက္ခုစီဝရံ။ သေသံ ပါကဋမေဝ။

စီဝရသန္တောသော တိ ဝီသတိ စီဝရသန္တောသာ – စီဝရေ ဝိတက္ကသန္တောသော ဂမနသန္တောသော ပရိယေသနသန္တောသော ပဋိလာဘသန္တောသော မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနသန္တောသော ယထာလာဘသန္တောသော ယထာဗလသန္တောသော ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော ဥဒကသန္တောသော ဓောဝနသန္တောသော ကရဏသန္တောသော ပရိမာဏသန္တောသော သုတ္တသန္တောသော သိဗ္ဗနသန္တောသော ရဇနသန္တောသော ကပ္ပသန္တောသော ပရိဘောဂသန္တောသော သန္နိဓိပရိဝဇ္ဇနသန္တောသော ဝိဿဇ္ဇနသန္တောသောတိ။ တတ္ထ သာဒကဘိက္ခုနော တေမာသံ နိဗဒ္ဓဝါသံ ဝသိတွာ ဧကမာသမတ္တံ ဝိတက္ကိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သော ဟိ ပဝါရေတွာ စီဝရမာသေ စီဝရံ ကရောတိ။ ပံသုကူလိကော အဍ္ဎမာသေနေဝ ကရောတိ။ ဣဒံ မာသဍ္ဎမာသမတ္တံ ဝိတက္ကနံ **ဝိတက္ကသန္တောသော** ။ စီဝရတ္ထာယ ဂစ္ဆန္တဿ ပန “ကတ္ထ လဘိဿာမီ”တိ အစိန္တေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ ဂမနံ **ဂမနသန္တောသော** နာမ။ ပရိယေသန္တဿ ပန ယေန ဝါ တေန ဝါ သဒ္ဓိံ အပရိယေသိတွာ လဇ္ဇိံ ပေသလဘိက္ခုံ ဂဟေတွာ ပရိယေသနံ **ပရိယေသနသန္တောသော** နာမ။ ဧဝံ ပရိယေသန္တဿ အာဟရိယမာနံ စီဝရံ ဒူရတောဝ ဒိသွာ “ဧတံ မနာပံ ဘဝိဿတိ, ဧတံ အမနာပ”န္တိ ဧဝံ အဝိတက္ကေတွာ ထူလသုခုမာဒီသု ယထာလဒ္ဓေနေဝ သန္တုဿနံ **ပဋိလာဘသန္တောသော** နာမ။ ဧဝံ လဒ္ဓံ ဂဏှန္တဿာပိ “ဧတ္တကံ ဒုပဋ္ဋဿ ဘဝိဿတိ, ဧတ္တကံ ဧကပဋ္ဋဿာ”တိ အတ္တနော ပဟောနကမတ္တေနေဝ သန္တုဿနံ **မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော** နာမ။ စီဝရံ ပရိယေသန္တဿ ပန “အသုကဿ ဃရဒွါရေ မနာပံ လဘိဿာမီ”တိ အစိန္တေတွာ ဒွါရပဋိပါဋိယာ စရဏံ **လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနသန္တောသော** နာမ။

လူခပဏီတေသု ယေန ကေနစိ ယာပေတုံ သက္ကောန္တဿ ယထာလဒ္ဓေနေဝ ယာပနံ **ယထာလာဘသန္တောသော** နာမ။ အတ္တနော ထာမံ ဇာနိတွာ ယေန ယာပေတုံ သက္ကောတိ, တေန ယာပနံ **ယထာဗလသန္တောသော** နာမ။ မနာပံ အညဿ ဒတွာ အတ္တနာ ယေန ကေနစိ ယာပနံ **ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော** နာမ။ ''ကတ္ထ ဥဒကံ မနာပံ, ကတ္ထ အမနာပ''န္တိ အဝိစာရေတွာ ယေန ကေနစိ ခေါ်ဝနုပဂေန ဥဒကေန ခေါ်ဝနံ **ဥဒကသန္တောသော** နာမ။ တထာ ပဏ္ဏုမ တ္တိကဂေရုကပူတိပဏ္ဏရသကိလိဋ္ဌာနိ ပန ဥဒကာနိ ဝဇ္ဇေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ခေါ်ဝန္တဿ ပန မုဂ္ဂရာဒီဟိ အပဟရိတွာ ဟတ္ထေဟိ မဒ္ဒိတွာ ခေါ်ဝနံ **ခေါ်ဝနသန္တောသော** နာမ။ တထာ အသုဇ္ဈန္တံ ပဏ္ဏာနိ ပက္ခိပိတွာ တာပိတဥဒကေနာပိ ခေါ်ဝိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဧဝံ ခေါ်ဝိတွာ ကရောန္တဿ ''ဣဒံ ထူလံ, ဣဒံ သုခုမ''န္တိ အကောပေတွာ ပဟောနကနီဟာရေ နေဝ ကရဏံ **ကရဏသန္တောသော** နာမ။ တိမဏ္ဍလပဋိစ္ဆာဒနမတ္တဿေဝ ကရဏံ **ပရိမာဏသန္တောသော** နာမ။ စီဝရကရဏတ္ထာယ ပန ''မနာပံ သုတ္တံ ပရိယေသိဿာမီ''တိ အဝိစာရေတွာ ရထိကာဒီသု တ ဒေဝဋ္ဌာနေ တ အာဟရိတွာ ဟာဒမူလေ တ ဌပိတံ ယံ ကိဉ္စိဒေဝ သုတ္တံ ဂဟေတွာ ကရဏံ **သုတ္တသန္တောသော** နာမ။

ကုသိဗန္ဓနကာလေ ပန အင်္ဂုလိမတ္တေ သတ္တတရေ န ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ကရောန္တဿ ဟိ ယော ဘိက္ခု သဟာ ယော န ဟောတိ, တဿ ဝတ္တဘေဒေါပိ နတ္ထိ။ တိဝင်္ဂုလမတ္တေ ပန သတ္တတရေ ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ကရောန္တဿ မဂ္ဂပဋိပန္နေနာပိ သဟာယေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ယော န ဟောတိ, တဿ ဝတ္တဘေဒေါ။ အယံ **သိဗ္ဗနသန္တောသော** နာမ။ ရဇန္တေန ပန ကာဠကစ္ဆကာဒီနိ ပရိယေသန္တေန န ရဇိတဗ္ဗံ, သောမဝက္ကလာဒီသု ယံ လဘတိ, တေန ရဇိတဗ္ဗံ။ အ လဘန္တေန ပန မနုဿေဟိ အရညေ တကံ ဂဟေတွာ ဆဍ္ဍိတရဇနံ တ ဘိက္ခူဟိ ပစိတွာ ဆဍ္ဍိတကသဋံ တ ဂဟေ တွာ ရဇိတဗ္ဗံ။ အယံ **ရဇနသန္တောသော** နာမ။ နီလကဒ္ဒမကာဠသာမေသု ယံ ကိဉ္စိ ဂဟေတွာ ဟတ္ထိပိဋ္ဌေ နိသိန္န ဿ ပညာယမာနကပ္ပကရဏံ **ကပ္ပသန္တောသော** နာမ။

ဟိရိကောပိနပဋိစ္ဆာဒနမတ္တဝသေန ပရိဘုဉ္ဇနံ **ပရိဘောဂသန္တောသော** နာမ။ ဒုဿံ ပန လဘိတွာ သုတ္တံ တ သူစိံ တ ကာရကံ တ အလဘန္တေန ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ, လဘန္တေန န ဝဋ္ဋတိ။ ကတမ္ပိ စေ အန္တေဝါသိကာဒီနံ အတ္ထာ ယ ဟောတိ, တေ စ အသန္နိဟိတာ, ယာဝ အာဂမနာ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ, အာဂတမတ္တေသု တေသု ဒါတဗ္ဗံ။ ဒာတုံ အသ က္ကောန္တေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အညသ္မိံ စီဝရေ သတိ ပစ္စတ္ထရဏမ္ပိ အဓိဋ္ဌာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အနဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟိ သန္နိဓိ ဟောတိ။ အဓိဋ္ဌိတံ န ဟောတီတိ မဟာသီဝတ္ထေရော အာဟ။ အယံ **သန္နိဓိပရိဝဇ္ဇနသန္တောသော** နာမ။ ဝိဿဇ္ဇေန္တေန ပန မုခံ ဩလောကေတွာ န အတဗ္ဗံ, သာရဏီယဓမ္မေ ဌတွာဝ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗန္တိ အယံ **ဝိဿဇ္ဇနသန္တောသော** နာမ။

စီဝရပဋိသံယုတ္တာနိ ဓုတင်္ဂါနိ နာမ ပံသုကူလိကင်္ဂဉ္စေဝ တေစီဝရိကင်္ဂဉ္စ။ ဣတိ စီဝရသန္တောသမဟာအရိယ ဝံသံ ပူရယမာနော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ဣမာနိ ဒွေ ဓုတင်္ဂါနိ ဂောပေတိ, ဣမာနိ ဂောပေန္တော စီဝရသန္တောသမဟာ အရိယဝံသဝသေန သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ။

ဝဏ္ဏဝါဒီ တိ ဧကော သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ, သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ န ကထေတိ။ ဧကော န သန္တုဋ္ဌော ဟော တိ, သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ ။ ဧကော နေဝ သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ, န သန္တောသဿ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ။ ဧ ကော သန္တုဋ္ဌော စ ဟောတိ, သန္တောသဿ စ ဝဏ္ဏံ ကထေတိ။ တထာရူပေ သော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ တံ ဒဿေ တုံ **''ဣတရီတရစီဝရသန္တုဋ္ဌိယာ စ ဝဏ္ဏဝါဒီ''** တိ ဝုတ္တံ။

အနေသနန္တိ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂပ္ပဘေဒံ နာနပ္ပကာရံ အနေသနံ။ **အပ္ပတိရူပန္တိ** အယုတ္တံ။ **အလဒ္ဓာ စာ**တိ အလဘိတွာ။ ယထာ ဧကစ္စေ ''ကထံ နု ခေါ စီဝရံ လဘိဿာမီ''တိ ပုညဝန္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဧကေ တော ဟုတွာ ကောဟညံ ကရောန္တော ဥတ္တသန္တိ ပရိတဿန္တိ, ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဧဝံ အလဒ္ဓာ စ စီဝရံ န ပရိတဿ သတိ။ **လဒ္ဓာ စာ**တိ ဓမ္မေန သမေန လဘိတွာ။ **အဂဓိတော**တိ ဝိဂတလောဘဂိဒ္ဓေါ။ **အမုစ္ဆိတော** တိ အဓိမတ္တတဏှာ ဟာယ မုစ္ဆနံ အနာပန္နော။ **အနဇ္ဈာပန္နော** တိ တဏှာယ အနောတ္ထဋော အပရိယောနဒ္ဓေါ။ **အာဒီနဝဒဿာဝီ** တိ အနေသနာပတ္တိယဉ္စ ဂဓိတပရိဘောဂေ စ အာဒီနဝံ ပဿမာနော။ **နိဿရဏပညော** တိ ''ယာဝဒေဝ သီတဿ ပဋိ ဃာတာယာ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၃; အ. နိ. ၆.၅၈) ဝုတ္တံ နိဿရဏမေဝ ပဇာနန္တော။

ဣတရီတရစီဝရသန္တုဋ္ဌိယာ တိ ယေန ကေနစိ စီဝရေန သန္တုဋ္ဌိယာ။ **နေဝတ္တာနုက္ကံသေတိ** တိ ယထာ ပနိဓေကစ္စော "အဟံ ပံသုကူလိကော, မယာ ဥပသမ္ပဒမာဠေယေဝ ပံသုကူလိကင်္ဂ ဂဟိတံ, ကော မယာ သဒိသော အတ္ထီ"တိ အတ္တုက္ကံသနံ ကရောတိ။ ဧဝံ သော အတ္တုက္ကံသနံ န ကရောတိ။ **န ပရံ ဝမ္ဘေတီ** တိ "ဣမေ ပနညေ ဘိက္ခူ န ပံသုကူလိကာတိ တ ပံသုကူလိကမတ္တမ္ပိ ဧတေသံ နတ္ထီ"တိ တ ဧဝံ ပရံ န ဝမ္ဘေတိ။ **ယော ဟိ တတ္ထ ဒက္ခော** တိ ယော တသ္မိံ စီဝရသန္တောသေ ဝဏ္ဏာတဒီ။ တာသု တ ဒက္ခော ဆေကော ဗျတ္တော။ **အနလသော**တိ သာတစ္စကိရိယာယ အာလသိယဝိရဟိတော။ **သမ္ပဇာနော ပတိဿတော** တိ သမ္ပဇာနပညာယ စေဝ သတိယာ စ ယုတ္တော။ **အရိယဝံသေ ဌိတော**တိ အရိယဝံသေ ပတိဋ္ဌိတော။

ဣတရီတရေန ပိဏ္ဍပာတေနာ တိ ယေန ကေနစိ ပိဏ္ဍပာတေန။ ဧတ္ထပိ ပိဏ္ဍပာတော ဇာနိတဗ္ဗော, ပိဏ္ဍပာတခေတ္တံ ဇာနိတဗ္ဗံ, ပိဏ္ဍပာတသန္တောသော ဇာနိတဗ္ဗော, ပိဏ္ဍပာတပဋိသံယုတ္တံ ဓုတင်္ဂံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **ပိဏ္ဍပာတော**တိ ဩဒနော ကုမ္မာသော သတ္တု မစ္ဆော မံသံ ခီရံ ဒဓိ သပ္ပိ နဝနီတံ တေလံ မဓု ဖာဏိတံ ယာဂု ခာဒနီယံ သာယနီယံ လေဟနီယန္တိ သောဠသ ပိဏ္ဍပာတာ။

ပိဏ္ဍပာတခေတ္တ န္တိ သင်္ဃဘတ္တံ ဥဒ္ဒေသဘတ္တံ နိမန္တနံ သလာကဘတ္တံ ပက္ခိကံ ဥပောသထိကံ ပာဋိပဒိကံ အာဂန္တုကဘတ္တံ ဂမိကဘတ္တံ ဂိလာနဘတ္တံ ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ္တံ ဓုရဘတ္တံ ကုဋိဘတ္တံ တရဘတ္တံ ဝိဟာရဘတ္တန္တိ ပန္နရသ ပိဏ္ဍပာတခေတ္တာနိ။

ပိဏ္ဍပာတသန္တောသော တိ ပိဏ္ဍပာတေ ဝိတက္ကသန္တောသော ဂမနသန္တောသော ပရိယေသနသန္တောသော ပဋိလာဘသန္တောသော ပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနသန္တောသော ယထာလာဘသန္တောသော ယထာဗလသန္တောသော ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော ဥပကာရသန္တောသော ပရိမာဏသန္တောသော ပရိဘောဂသန္တောသော သန္နိဓိပရိဝဇ္ဇနသန္တောသော ဝိဿဇ္ဇနသန္တောသောတိ ပန္နရသ သန္တောသာ။ တတ္ထ သာဒကော ဘိက္ခု မုခံ ဓောဝိတွာ ဝိတက္ကေတိ။ ပိဏ္ဍပာတိကေန ပန ဂဏေန သဒ္ဓိံ စရတာ သာယံ ထေရုပဋ္ဌာနကာလေ "သွေ ကတ္ထ ပိဏ္ဍာယ စရိဿာမာ"တိ "အသုကဂါမေ, ဘန္တေ"တိ ဧတ္တကံ စိန္တေတွာ တတော ပဋ္ဌာယ န ဝိတက္ကေတဗ္ဗံ။ ဧကစာရိကေန ဝိတက္ကမာဠကေ ဌတွာ ဝိတက္ကေတဗ္ဗံ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဝိတက္ကေန္တော ပန အရိယဝံသာ စုတော ဟောတိ ပရိဗာဟိရော။ အယံ **ဝိတက္ကသန္တောသော** နာမ။ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသန္တေန ပန "ကုဟိံ လဘိဿာမီ"တိ အစိန္တေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန ဂန္တဗ္ဗံ။ အယံ **ဂမနသန္တောသော** နာမ။ ပရိယေသန္တေန ယံ တ တံ တ အဂ္ဂဟေတွာ လဇ္ဇိံ ပေသလမေဝ ဂဟေတွာ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ အယံ **ပရိယေသနသန္တောသော** နာမ။ ဒူရတောဝ အာဟရိယမာနံ ဒိသွာ "ဧတံ မနာပံ, ဧတံ အမနာပ"န္တိ စိတ္တံ န ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗံ။ အယံ **ပဋိလာဘသန္တောသော** နာမ။ "ဣဒံ မနာပံ ဂဏှိဿာမိ, ဣဒံ အမနာပံ န ဂဏှိဿာမီ"တိ အစိန္တေတွာ ယံ ကိဉ္စိ ယာပနမတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗမေဝ။ အယံ **ပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော** နာမ။

ဧတ္ထ ပန ဒေယျဓမ္မော ဗဟု, ဒာယကော အပ္ပံ ဒာတုကာမော, အပ္ပံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဒေယျဓမ္မော ဗဟု, ဒာယကောပိ ဗဟုံ ဒာတုကာမော, ပမာဏေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဒေယျဓမ္မောပိ န ဗဟု, ဒာယကောပိ အပ္ပံ ဒာတုကာမော, အပ္ပံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဒေယျဓမ္မော န ဗဟု, ဒာယကော ပန ဗဟုံ ဒာတုကာမော, ပမာဏေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ ပဋိဂ္ဂဟဏသ္မိဉှိ မတ္တံ အဇာနန္တော မနုဿာနံ ပသာဒံ မက္ခေတိ, သဒ္ဓာဒေယျံ ဝိနိပါတေတိ, သာသနံ န ကရောတိ။ ဝိဇာတမာတုယာပိ စိတ္တံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ။ ဣတိ မတ္တံ ဇာနိတွာဝ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အယံ **မတ္တပဋိဂ္ဂဟဏသန္တောသော** နာမ။ အမုကကုလာနိယေဝ အဂန္တွာ ဒွတရပဋိပါဋိယာ ဂန္တဗ္ဗံ။ အယံ **လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနသန္တောသော** နာမ။ **ယထာလာဘသန္တောသာ** ဒယော စီဝရေ ဝုတ္တနယာ ဧဝ။

ပိဏ္ဍပာတံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ "သမဏဓမ္မံ အနုပါလေဿာမီ"တိ ဧဝံ ဥပကာရံ ဉတွာ ပရိဘုဉ္ဇနံ **ဥပကာရသန္တောသော** နာမ။ ပတ္တံ ပူရေတွာ အာနီတံ န ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ အနုပသမ္ပန္နေ သတိ တေန ဂါဟာပေတဗ္ဗံ, အသတိ အာဟရာပေတွာ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိမာဏမတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အယံ **ပရိမာဏသန္တောသော** နာမ။ ဇိဃစ္ဆာယ ပဋိဝိနောဒနံ "နေဒမေတ္ထ နိဿရဏ"န္တိ ဧဝံ ပရိဘုဉ္ဇနံ **ပရိဘောဂသန္တောသော** နာမ။ နိဒဟိတွာ န ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ အယံ **သန္နိ**

ခိပရိဝဇ္ဇနသန္တောသော နာမ။ မုခံ အနောလောကေတွာ သာရဏီယဓမ္မေ ဌိတေန ဝိသ္သဇ္ဇေတဗ္ဗံ။ အယံ **ဝိသ္သဇ္ဇနသန္တောသော** နာမ။

ပိဏ္ဍပါတပဋိသံယုတ္တာနိ ပန **ပဉ္စ ဓုတင်္ဂါနိ** ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂံ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ ဧကာသနိကင်္ဂံ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂန္တိ။ ဣတိ ပိဏ္ဍပါတသန္တောသမဟာအရိယဝံသံ ပူရယမာနော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ဣမာနိ ပဉ္စ ဓုတင်္ဂါနိ ကေပေတိ, ဣမာနိ ကေပေန္တော ပိဏ္ဍပါတသန္တောသမဟာအရိယဝံသဝသေန သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ။ **ဝဏ္ဏဝါဒီ**တိအာဒီနိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

သေနာသနာနီတိ ဣဓ သေနာသနံ ဇာနိတဗ္ဗံ, သေနာသနခေတ္တံ ဇာနိတဗ္ဗံ, သေနာသနသန္တောသော ဇာနိတဗ္ဗော, သေနာသနပဋိသံယုတ္တဓုတင်္ဂံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **သေနာသန**န္တိ မဉ္စော ပီဌံ ဘိသိ ဗိမ္ဗောဟနံ ဝိဟာရော အဍ္ဎယောဂေါ ပါသာဒေါ ဟမ္မိယံ ဂုဟာ လေဏံ အဋ္ဋော မာဠော ဝေဠုဂုမ္ဗော ရုက္ခမူလံ ယတ္ထ ဝါ ပန ဘိက္ခူ ပဋိက္ကမန္တီတိ ဣမာနိ ပန္နရသ သေနာသနာနိ။

သေနာသနခေတ္တန္တိ သင်္ဃတော ဝါ ဂဏတော ဝါ ဉာတိတော ဝါ မိတ္တတော ဝါ အတ္တနော ဝါ ဓနေန ပံသုကူလံ ဝါတိ ဆ ခေတ္တာနိ။

သေနာသနသန္တောသောတိ သေနာသနေ ဝိတက္ကသန္တောသာဒယော ပန္နရသ သန္တောသာ။ တေ ပိဏ္ဍပါတေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သေနာသနပဋိသံယုတ္တာနိ** ပန **ပဉ္စ ဓုတင်္ဂါနိ** အာရညိကင်္ဂံ ရုက္ခမူလိကင်္ဂံ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂံ သောသာနိကင်္ဂံ ယထာသန္ထတိကင်္ဂန္တိ။ ဣတိ သေနာသနသန္တောသံ မဟာအရိယဝံသံ ပူရယမာနော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ဣမာနိ ပဉ္စ ဓုတင်္ဂါနိ ကေပေတိ, ဣမာနိ ကေပေန္တော သေနာသနသန္တောသမဟာအရိယဝံသဝသေန သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ။

ဣတိ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော ပထဝိံ ပတ္ထရမာနော ဝိယ သာဂရကုစ္ဆိံ ပူရယမာနော ဝိယ အာကာသံ ဝိတ္ထာရယမာနော ဝိယ စ ပဌမံ စီဝရသန္တောသံ အရိယဝံသံ ကထေတွာ စန္ဒံ ဥဋ္ဌာပေန္တော ဝိယ သူရိယံ ဥလ္လင်္ဃေန္တော ဝိယ စ ဒုတိယပိဏ္ဍပါတသန္တောသံ ကထေတွာ သိနေရုံ ဥက္ခိပေန္တော ဝိယ တတိယံ သေနာသနသန္တောသံ အရိယဝံသံ ကထေတွာ ဣဒါနိ ဂိလာနပစ္စယသန္တောသံ အရိယဝံသံ ကထေတုံ **“သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ ဣတရီတရေန ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ တံ ပိဏ္ဍပါတဂတိကမေဝ။ တတ္ထ ယထာလာဘယထာဗလယထာသာရုပ္ပသန္တောသေနေဝ သန္တုသ္သိတဗ္ဗံ။ ဘာဝနာရာမအရိယဝံသော ပန ဣဓ အနာဂတော, နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ ဘာဝနာရာမအရိယဝံသံ ဘဇတိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၉; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၈)။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“ပဉ္စ သေနာသနေ ဝုတ္တာ၊ ပဉ္စ အာဟာရနိသ္သိတာ။
ဧကော ဝီရိယသံယုတ္တော၊ ဒွေဝ စ စီဝရနိသ္သိတာ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၉; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၈)။

ပေါရာဏေ အဂ္ဂညေ အရိယဝံသေ ဌိတောတိ ဧတ္ထ **ပေါရာဏေ**တိ န အဓုနုပ္ပတ္တိကေ။ **အဂ္ဂညေ**တိ အဂ္ဂေါတိ ဇာနိတဗ္ဗေ။ **အရိယဝံသေ**တိ အရိယာနံ ဝံသေ။ ယထာ ဟိ ခတ္တိယဝံသော ဗြာဟ္မဏဝံသော ဝေသ္သဝံသော သုဒ္ဒဝံသော သမဏဝံသော ကုလဝံသော ရာဇဝံသော, ဧဝမယမ္ပိ အဋ္ဌမော အရိယဝံသော, အရိယတန္တိ အရိယပဝေဏီ နာမ ဟောတိ။ သော ခေါ ပနာယံ ဝံသော ဣမေသံ ဝံသာနံ မူလဂန္ဓာဒီနံ ကာလာနုသာရိဂန္ဓာဒယော ဝိယ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ ကေ ပန တေ အရိယာ, ယေသံ ဧသော ဝံသောတိ? အရိယာ ဝုစ္စန္တိ ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ တထာဂတသာဝကာ စ, ဧတေသံ အရိယာနံ ဝံသောတိ အရိယဝံသော။ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဟိ သတသဟသ္သကပ္ပါဓိကာနံ စတုန္နံ အသင်္ချေယျာနံ မတ္ထကေ တဏှင်္ကရော မေဓင်္ကရော သရဏင်္ကရော ဒီပင်္ကရောတိ စတ္တာရော ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပန္နာ, တေ အရိယာ, တေသံ အရိယာနံ ဝံသောတိ အရိယဝံသော။ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ ပရိနိဗ္ဗာနတော အပရဘာဂေ အသင်္ချေယျံ အတိက္ကမိတွာ ကောဏ္ဍညော နာမ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော။ပေ.။ ဣမသ္မိံ ကပ္ပေ ကကုသန္ဓော ကောဏာဂမနော ကသ္သပော အမှာကံ ဘဂဝါ ဂေါတမောတိ စတ္တာရော ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပန္နာ, တေသံ အရိယာနံ ဝံသောတိ အရိယဝံသော။ အပိ စ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ သဗ္ဗဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ ဝံသောတိ အရိယဝံသော, တသ္မိံ အရိယဝံသေ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၈)။ **ဌိတော**တိ ပတိဋ္ဌိတော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဋ္ဌမကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၂၉. နဝမေ အယံ ယောဇနာ – **ဒုဿင္ဂဟာ ပဗ္ဗဇိတာပိ ဧကေ,** ယေ အသန္တောသာဘိဘူတာ, တထာဝိဓာ ဧဝ စ **အထော ဂဟဋ္ဌာ ဃရမာဝသန္တာ** ။ ဧတေမဟံ ဒုဿင်္ဂဟဘာဝံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ။ သေသံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နိဒ္ဒေသေ **အနဿဝာ** တိ ဝစနံ အဿဝနကာ။ **အဝစနကရာ**တိ ဒုဗ္ဗစာ။ **ပဋိလောမဝုတ္တိနော** တိ ပစ္စနီကံ ကထနသီလာ, ပဋိမလ္လာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **အညေနေဝ မုခံ ကရောန္တီ** တိ ဩဝါဒဒါယကေ ဒိသွာ မုခံ ပရိဝတ္တေတွာ အညံ ဒိသာဘာဂံ ဩလောကေန္တိ။ **အဗ္ယာဝဋော ဟုတွာ** တိ အတဝဋော ဟုတွာ။ **အနပေက္ခော ဟုတွာ** တိ အနလ္လီနော ဟုတွာ။

နဝမကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၁၃၀. ဒသမေ **ဩရောပယိတွာ**တိ အပနေတွာ။ **ဂိဟိဗျဉ္ဇနာနိ** တိ ကေသမဿုဩဒါတဝတ္ထာလင်္ကာရမာလာဂန္ဓဝိလေပနပုတ္တဒါရဒါသိဒါသာဒီနိ။ ဧတာနိ ဂိဟိဘာဝံ ဗျဉ္ဇယန္တိ, တသ္မာ ''ဂိဟိဗျဉ္ဇနာနိ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ **သဉ္ဆိန္နပတ္တော**တိ ပတိတပတ္တော။ **ဆေတွာန**တိ မဂ္ဂဉာဏေန ဆိန္ဒိတွာ။ **ဝီရော**တိ မဂ္ဂဝီရိယသမန္နာဂတော။ **ဂိဟိဗန္ဓနာနီ**တိ ကာမဗန္ဓနာနိ။ ကာမာ ဟိ ဂိဟီနံ ဗန္ဓနာနိ။ အယံ တာဝ ပဒတ္ထော။

အယံ ပန အဓိပ္ပာယော – ''အဟော ဝတာဟမ္ပိ ဩရောပယိတွာ ဂိဟိဗျဉ္ဇနာနိ သဉ္ဆိန္နပတ္တော ယထာ ကောဝိဠာရော ဘဝေယျ''န္တိ ဧဝဥ္ဟိ စိန္တယမာနော ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၄)။ သေသံ ပုရိမနယေနေဝ ဇာနိတဗ္ဗံ။

နိဒ္ဒေသေ **သာရာသနဥ္စ** တိ သာရံ အာသနံ။ **ဆိန္နာနိ** တိ ဂဠိတာနိ။ **သဉ္ဆိန္နာနိ** တိ နိပတ္တာနိ။ **ပတိတာနီ**တိ ဝဏ္ဏုတော မုတ္တာနိ။ **ပရိပတိတာနီ**တိ ဘူမိယံ ပတိတာနိ။

ဒသမကထာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၃၁-၂. ဒုတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမဒ္ဒဝယေ **နိပကန္တိ** ပကတိနိပုဏံ ပဏ္ဍိတံ ကသိဏပရိကမ္မာဒီသု ကုသလံ။ **သာဓုဝိဟာရိန္တိ** အပ္ပနာဝိဟာရေန ဝါ ဥပစာရေန ဝါ သမန္နာဂတံ။ **ဓီရန္တိ** ဓိတိသမ္ပန္နံ။ တတ္ထ နိပကတ္တေန ဓိတိသမ္ပဒါ ဝုတ္တာ။ ဣဓ ပန ဓိတိသမ္ပန္နမေဝါတိ အတ္ထော။ ဓိတိ နာမ အသိထိလပရက္ကမတာ, ''ကာမံ တစော စ နှာရု စာ''တိ (မ. နိ. ၂.၁၈၄; အ. နိ. ၂.၅; မဟာနိ. ၁၉၆) ဧဝံ ပဝတ္တဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ အပိ စ ဓိက္ကတပာပေတိပိ ဓီရော။ **ရာဇာဝ ရဋ္ဌံ ဝိဇိတံ ပဟာယာ** တိ ယထာ ပဋိရာဇာ ''ဝိဇိတံ ရဋ္ဌံ အနတ္ထာဝဟ''န္တိ ဥတွာ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ဧကော စရတိ ဧဝံ ဗာလသဟာယံ ပဟာယ ဧကော စရေ။ အထ ဝါ **ရာဇာဝ ရဋ္ဌ** န္တိ ယထာ သုတသောမော ရာဇာ ဝိဇိတံ ရဋ္ဌံ ပဟာယ ဧကော စရိ, ယထာ စ မဟာဇနကော ဧဝံ ဧကော ဝ စရေတိ အယမ္ပိ ဧတဿတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တာနုသာရေန သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ န ဝိတ္ထာရိတံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၅-၄၆)။ နိဒ္ဒေသေ ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ။

ပဌမဒ္ဒဝယံ။

၁၃၃. တတိယကထာ ပဒတ္ထတော ဥတ္တာနာ ဧဝ။ ကေဝလဉ္စ ပန **သဟာယသမ္ပဒ** န္တိ ဧတ္ထ အသေက္ခေဟိ သီလာဒိက္ခန္ဓေဟိ သမ္ပန္နာ သဟာယာ ဧဝ ''သဟာယသမ္ပဒာ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယံ ပနေတ္ထ ယောဇနာ – ယာ အယံ ဝုတ္တာ သဟာယသမ္ပဒာ, တံ သဟာယသမ္ပဒံ **အဒ္ဓာ ပသံသာမ,** ဧကံသေနေဝ ထောမေမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကထံ? **သေဋ္ဌာ သမာသေဝိတဗ္ဗာ သဟာယာ** တိ။ ကသ္မာ? အတ္တနော သီလာဒီဟိ သေဋ္ဌေ သေဝမာနဿ သီလာဒယော

ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ ဟပုဏန္တိ။ သမေ သေဝမာနဿ အညမညသမဓာရဏေန ကုက္ကုစ္စဝိနောဒနေန စ လဒ္ဓာ န ပရိဟာယန္တိ။ တေ ပန သဟာယကေ သေဝ္ဝေ စ သမေ စ အလဒ္ဓာ ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝံ ဝဇ္ဇေတွာ ဓမ္မေန သမေန ဥပ္ပန္နံ ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇန္တော တတ္ထ စ ပဋိဃာနုနယံ အနုပ္ပာဒေန္တော အနဝဇ္ဇဘောဇီ ဟုတွာ အတ္ထကာမော ကုလပုတ္တော ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော။ အဟမ္ပိ ဟိ ဧဝံ စရန္တော ဣမံ သမ္ပတ္တိံ အဓိဂတောမှီတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၇)။ ဝိဒ္ဒေသော ဝုတ္တနယော ဧဝ။

တတိယံ။

၁၃၄. စတုတ္ထေ **ဒိသွာ**တိ ဩလောကေတွာ။ **သုဝဏ္ဏဿာ** တိ ကဉ္စနဿ။ "ဝလယာနီ"တိ ဟဒ္ဒသေသော။ သာဝသေသဟဒ္ဒော ဟိ အယံ အတ္ထော။ **ပဘဿရာနီ** တိ ပဘာသနသီလာနိ, ဇုတိမန္တာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ဥတ္တာနပဒတ္ထမေဝ။ အယံ ပန ယောဇနာ – ဒိသွာ ဘုဇသ္မိံ သုဝဏ္ဏဿ ဝလယာနိ "ဂဏတသေ သတိ သင်္ဃဋ္ဋနာ, ဧကတသေ သတိ အဃဋ္ဋနာ"တိ ဧဝံ စိန္တေန္တော ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၈)။ **နူပုရာနီ**တိ ဝလယာနိ။ "နိယုရာ"တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ **ဃဋ္ဋေန္တီ** တိ အညမညံ ဟနန္တိ။

စတုတ္ထံ။

၁၃၅. ပဉ္စမကထာ ပဒတ္ထတော ဥတ္တာနာ ဧဝ။ အယံ ပန တတ္ထ အဓိပ္ပာယော – ယွာယံ ဧတေန **ဒုတီယေန** ကုမာရေန သီတုဏှာဟာဒီနိ နိဝေဒေန္တေန သဟတသေန တံ သညာပေန္တဿ မမ တစာဘိလာပေ, တသ္မိံ သိနေဟဝသေန **အဘိသဇ္ဇနာ တ** ဇာတာ။ သစေ အဟံ ဣမံ န ပရိစ္စဇာမိ, တတော **အာယတိမ္ပိ** တထေဝ ဟေဿတိ။ ယထာ ဣဒါနိ, **ဧဝံ ဒုတီယေန သဟ မမဿ, တစာဘိလာပေ အဘိသဇ္ဇနာ တ** ။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ အန္တရာယကရံ ဝိသေသာဓိဂမဿာတိ **ဧတံ ဘယံ အာယတိံ ပေက္ခမာနော** တံ ဆဍ္ဍေတွာ ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇိတွာ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၉)။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပဉ္စမံ။

၁၃၆. ဆဋ္ဌေ **ကာမာ**တိ ဒွေ ကာမာ ဝတ္ထုကာမာ စ ကိလေသကာမာ စ။ တတ္ထ ဝတ္ထုကာမာ မနာပိယာ ရူပာဒယော ဓမ္မာ, ကိလေသကာမာ ဆန္ဒာဒယော သဗ္ဗေပိ ရာဂပ္ပဘေဒာ။ ဣဓ ပန ဝတ္ထုကာမာ အဓိပ္ပေတာ ။ ရူပာဒိအနေကပ္ပကာရေန **စိတ္တာ** ။ လောကဿာဒဝသေန **မဓုရာ**။ ဗာလပုထုဇ္ဇနာနံ မနံ ရမေန္တီတိ **မနောရမာ။ ဝိရူပရူပေနာ**တိ ဝိရူပေန ရူပေန, အနေကဝိဓေန သဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ ဟိ ရူပာဒိဝသေန စိတ္တာ, ရူပာဒီသုပိ နီလာဒိဝသေန ဝိဝိဓရူပါ။ ဧဝံ တေန ဝိရူပရူပေန တထာ တထာ အဿာဒံ ဒဿေတွာ **မထေန္တိ စိတ္တံ,** ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဘိရမိတုံ န ဒေန္တီတိ။ သေသမေတ္ထ ပာကဋမေဝ။ နိဂမနမ္ပိ ဒွီဟိ တီဟိ တ ပဒေဟိ ယောဇေတွာ ပုရိမကထာသု ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၀)။

ကာမဂုဏာတိ ကာမယိတဗ္ဗဋ္ဌေန ကာမာ။ ဗန္ဓနဋ္ဌေန ဂုဏာ။ "အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, အဟတာနံ ဝတ္ထာနံ ဒိဂုဏံ သင်္ဃာဋိ"န္တိ (မဟာဝ. ၃၄၈) ဧတ္ထ ပဋလဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ "အစ္စေန္တိ ကာလာ တရယန္တိ ရတ္တိယော, ဝယော ဂုဏာ အနုပုဗ္ဗံ ဇဟန္တီ"တိ (သံ. နိ. ၁.၄) ဧတ္ထ ရာသဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ "သတဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ပာဋိကင်္ခိတဗ္ဗာ"တိ (မ. နိ. ၃.၃၇၉) ဧတ္ထ အာနိသံသဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ "အန္တံ အန္တဂုဏံ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀; ခု. ပ. ၃.ဒွတ္တိံသာကာရ), ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ"တိ ဧတ္ထ ဗန္ဓနဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော။ ဣဓာပိ ဧသေဝ အဓိပ္ပေတော, တေန ဝုတ္တံ – "ဗန္ဓနဋ္ဌေန ဂုဏာ"တိ။ **စက္ခုဝိညေယျာ** တိ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿိတဗ္ဗာ။ ဧတေနုပာယေန **သောတဝိညေယျာ** ဒီသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဣဋ္ဌာ** တိ ပရိယိဋ္ဌာ ဝါ ဟောန္တု, မာ ဝါ, ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘူတာတိ အတ္ထော။ **ကန္တာ** တိ ကာမနီယာ။ **မနာပာ**တိ မနဝဍ္ဎနကာ။ **ပိယရူပါ**တိ ပိယဇာတိကာ။ **ကာမူပသံဟိတာ**တိ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန ကာမေန ဥပသံဟိတာ။ **ရဇနီယာ**တိ ရဇ္ဇနိယာ, ရာဂုပ္ပတ္တိကာရဏဘူတာတိ အတ္ထော။

ယဒိ မုဒ္ဒာယာ တိအာဒီသု **မုဒ္ဒာ** တိ အင်္ဂုလိပဗ္ဗေသု သညံ ဌပေတွာ ဟတ္ထမုဒ္ဒာ။ **ဂဏနာ**တိ အစ္ဆိဒ္ဒဂဏနာ။ **သင်္ခါန** န္တိ ပိဏ္ဍဂဏနာ။ ယာယ ခေတ္တံ ဩလောကေတွာ “ဧတ္တကာ ဝီဟီ ဘဝိဿန္တိ”, ရုက္ခံ ဩလောကေတွာ “ဧတ္တကာနိ ဖလာနိ ဘဝိဿန္တိ”, အာကာသံ ဩလောကေတွာ “ဣမေ အာကာသေ သကုဏာ ဧတ္တကာ နာမ ဘဝိဿန္တီ”တိ ဇာနန္တိ။ **ကသီ**တိ ကသိကမ္မံ။ **ဝဏိဇ္ဇာ** တိ ဇင်္ဃဝဏိဇ္ဇထလဝဏိဇ္ဇာဒိဝဏိပ္ပထော။ **ဂေါရက္ခ** န္တိ အတ္တနော ဝါ ပရေသံ ဝါ ဂါဝေ ရက္ခိတွာ ပဉ္စဂေါရသဝိက္ကယေန ဇီဝနကမ္မံ။ **ဣဿတ္ထော** ဝုစ္စတိ အာဝုဓံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မံ။ **ရာဇပေါရိသ**န္တိ ဝိနာ အာဝုဓေန ရာဇကမ္မံ ကတွာ ရာဇုပဋ္ဌာနံ။ **သိပ္ပညတရ** န္တိ ဂဟိတာဝသေသဟတ္ထိအဿသိပ္ပာဒိ။

သီတဿ ပုရက္ခတော တိ လက္ခံ ဝိယ သရဿ သီတဿ ပုရတော ဌိတော, သီတေန ဗာဓိယမာနောတိ အတ္ထော။ ဥဏှဿာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဍံသာ**ဒီသု **ဍံသာ**တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာ။ **မကသာ**တိ သဗ္ဗမက္ခိကာ။ **သရီသပါ**တိ ယေ ကေစိ သရိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ **ရိဿမာနော** တိ ပီဠိယမာနော ရုပ္ပမာနော ဃဋ္ဋိယမာနော။ **မီယမာနော**တိ မရမာနော။ **အယံ, ဘိက္ခဝေ**တိ ဘိက္ခဝေ, အယံ မုဒ္ဒာဒီဟိ ဇီဝိကကပ္ပနံ အာဂမ္မ သီတာဒိပစ္စယော အာဗာဓော။ **ကာမာနံ အာဒီနဝေ**တိ ကာမေသု ဥပဒ္ဒဝေါ, ဥပသဂ္ဂေါတိ အတ္ထော။ **သန္ဒိဋ္ဌိကော** တိ ပစ္စက္ခော သာမံ ပဿိတဗ္ဗော။ **ဒုက္ခက္ခန္ဓော** တိ ဒုက္ခရာသိ။ **ကာမဟေတူ**တိအာဒီသု ပစ္စယဋ္ဌေန ကာမာ အဿ ဟေတူတိ **ကာမဟေတု**။ မူလဋ္ဌေန ကာမာ နိဒါနမဿာတိ **ကာမနိဒါနော**။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ပန “ကာမနိဒါန”န္တိ ဝုတ္တော။ ကာရဏဋ္ဌေန ကာမာ အဓိကရဏံ အဿာတိ **ကာမာဓိကရဏော**။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေနေဝ ပန “ကာမာဓိကရဏ”န္တိ ဝုတ္တော။ **ကာမာနမေဝ ဟေတူ**တိ ဣဒံ နိယမဝစနံ ကာမပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝါတိ အတ္ထော။

ဥဋ္ဌဟတော တိ အာဇီဝသမုဋ္ဌာပကဝီရိယေန ဥဋ္ဌဟန္တဿ။ **ဃဋ္ဋတော**တိ တံ ဝီရိယံ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဃဋ္ဋေန္တဿ။ **ဝါယမတော**တိ ဝါယာမံ ပရက္ကမံ ပယောဂံ ကရောန္တဿ။ **နာဘိနိပ္ဖဇ္ဇန္တီ** တိ န နိပ္ဖဇ္ဇန္တိ, ဟတ္ထံ နာဘိရုဟန္တိ။ **သောစတီ**တိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နဗလဝသောကေန သောစတိ။ **ကိလမတီ**တိ ကာယေ ဥပ္ပန္နဒုက္ခေန ကိလမတိ။ **ပရိဒေဝတီ**တိ ဝါစာယ ပရိဒေဝတိ။ **ဥရတ္တာဠိ** န္တိ ဥရံ တာဠေတွာ။ **ကန္ဒတီ** တိ ရောဒတိ။ **သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတီ** တိ ဝိသညီ ဝိယ သမ္မူဠှော ဟောတိ။ **မောဃ**န္တိ တုစ္ဆံ။ **အဖလော**တိ နိပ္ဖလော။

အာရက္ခာဓိကရဏ န္တိ အာရက္ခကာရဏာ။ **ကိန္တိ မေ** တိ ကေန နု ခော မေ ဥပါယေန။ **ယမ္ပိ မေ** တိ ယမ္ပိ မယှံ ကသိကမ္မာဒီနိ ကတွာ ဥပ္ပါဒိတံ ဓနံ အဟောသိ။ **တမ္ပိ နော နတ္ထီ** တိ တမ္ပိ အမှာကံ ဣဒါနိ နတ္ထိ။

ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ကာမဟေတူ တိအာဒိနာပိ ကာရဏံ ဒဿေတွာဝ အာဒီနဝံ ဒီပေတိ။ တတ္ထ **ကာမဟေတူ**တိ ကာမပစ္စယာ **ရာဇာနောပိ ရာဇူဟိ ဝိဝဒန္တီ** တိ အတ္ထော။ **ကာမနိဒါန**န္တိ ဘာဝနပုံသကံ, ကာမေ နိဒါနံ ကတွာ ဝိဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ **ကာမာဓိကရဏ**န္တိပိ ဘာဝနပုံသကမေဝ, ကာမေ အဓိကရဏံ ကတွာ ဝိဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ **ကာမာနမေဝ ဟေတူ**တိ ဂါမနိဂမသေနာပတိပုရောဟိတဋ္ဌာနန္တရာဒီနံ ကာမာနံယေဝ ဟေတု ဝိဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ **ဥပက္ကမန္တီ**တိ ပဟရန္တိ။

အသိစမ္မ န္တိ အသိဉ္စေဝ ခေဋကဖလကာဒီနိ စ။

ဓနုကလာပံ သန္နယှိတွာ တိ ဓနုံ ဂဟေတွာ သရကလာပံ သန္နယှိတွာ။ **ဥဘတောဗျူဠှ** န္တိ ဥဘတောရာသိဘူတံ။ **ပက္ခန္ဒန္တီ** တိ ပဝိသန္တိ။ **ဥသူသူ**တိ ကဏ္ဍေသု။ **ဝိဇ္ဇောတလန္တေသူ** တိ ပရိဝတ္တမာနေသု။ **တေ တတ္ထာ** တိ တေ တသ္မိံ သင်္ဂါမေ။

အဒ္ဒါဝလေပနာ ဥပကာရိယောတိ ဧတ္ထ မနုဿာ ပါကာရပါဒံ အဿခုရသဏ္ဌာနေန ဣဋ္ဌကာဟိ စိနိတွာ ဥပရိ သုဓာယ လိမ္ပန္တိ။ ဧဝံ ကတပါကာရပါဒါ “ဥပကာရိယော”တိ ဝုစ္စန္တိ။ တာ တိန္တေန ကလလေန သိတ္တာ အဒ္ဒါဝလေပနာ နာမ ဟောန္တိ။ **ပက္ခန္ဒန္တီ** တိ တာသံ ဟေဋ္ဌာ တိခိဏအယသူလရုက္ခသူလာဒီဟိ ဝိဇ္ဈိယမာနာ ပါကာရဿ ပိစ္ဆိလ္လဘာဝေန အာရောဟိတုံ အသက္ကောန္တာပိ ဥပဓာဝန္တိယေဝ။ **ဆကဏကာယာ**တိ ကုထိတဂေါမယေန။ **အဘိဝဂ္ဂေနာ** တိ သတဒန္တေန။ တံ အဋ္ဌဒန္တာကာရေန ကတွာ “နဂရဒွါရံ ဘိန္ဒိတွာ ပဝိသိဿာမာ”တိ အာဂတေ ဥပရိဒွါရေ ဌိတာ တဿ ဗန္ဓနယောတ္တာနိ ဆိန္ဒိတွာ တေန အဘိဝဂ္ဂေန ဩမဒ္ဒန္တိ။

သန္ဓိမ္ပိ ဆိန္ဒန္တိ တိ ဃရသန္ဓိမ္ပိ။ **နိလ္လောပ** န္တိ ကမေ ပဟာရိတွာ မဟာဝိလောပံ ကရောန္တိ။ **ဧကာဂါရိက** န္တိ ပဏ္ဏာသမတ္တာပိ သဋ္ဌိမတ္တာပိ ပရိဝါရေတွာ ဇီဝဂ္ဂါဟံ ဂဟေတွာ ဓနံ အာဟရာပေန္တိ။ **ပရိပန္ထေပိ တိဋ္ဌန္တီ** တိ ပန္ထဒူဟနကမ္မံ ကရောန္တိ။ **အမုဒတ္တကောဟီ** တိ မုဂ္ဂရေဟိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၆၉)။ သေသံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ဆဋ္ဌံ။

၁၃၇. သတ္တမေ ဇတီတိ **ဤတိ,** အာဂန္တုကာနံ အကုသလဘာဂိယာနံ ဗျသနဟေတူနံ ဇတံ အဓိဝစနံ။ တသ္မာ ကာမဂုဏာပိ ဧတေ အနေကဗျသနာဝဟဋ္ဌေန ဒဠှဟာသန္ဓိဟတဋ္ဌေန စ ဤတိ။ ဂဏ္ဍောပိ အသုစိံ ပဂ္ဃရတိ, ဥဒ္ဓုမာတပရိပက္ကပရိဘိန္နော ဟောတိ။ တသ္မာ ဧတေ ကိလေသာ အသုစိပဂ္ဃရဏတော ဥပ္ပာဒဇရာဘင္ဂေဟိ ဥဒ္ဓုမာတပရိပက္ကပရိဘိန္နဘာဝတော စ **ဂဏ္ဍော** ။ ဥပဒ္ဒဝတီတိ **ဥပဒ္ဒဝေ,** အနတ္ထံ ဇနေန္တော အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရတီတိ အတ္ထော, ရာဂဂဏ္ဍာဒီနမေတံ အဓိဝစနံ။ တသ္မာ ကာမဂုဏာပေတေ အဝိဒိတနိဗ္ဗာနတ္ထာဝဟဟေတုတာယ သဗ္ဗုပဒ္ဒဝဝတ္ထုတာယ စ ဥပဒ္ဒဝေ။ ယသ္မာ ပနေတေ ကိလေသာတုရဘာဝံ ဇနေန္တာ သီလသင်္ခါတမာရောဂျံ လောလုပ္ပံ တ ဥပ္ပာဒေန္တာ ဟာကတိကမေဝ အာရောဂျံ ဝိလုမ္ပန္တိ, တသ္မာ ဣမိနာ အာရောဂျဝိလုမ္ပနဋ္ဌေန **ရောဂေ**။ အဗ္ဘန္တရ မနုပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန ပန အန္တောတုဒနဋ္ဌေန ဒုန္နီဟရဏီယဋ္ဌေန စ **သလ္လံ** ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဘယာဝဟနတော **ဘယံ။ မေတန္တိ** ဇတံ သေသမေတ္ထ ဟာကဋ္ဌမေဝ။ နိဂမနမ္ပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၁)။

ကာမရာဂရတ္တာယ န္တိ ကာမရာဂေန ရတ္တော အယံ။ **ဆန္ဒရာဂဝိနိဗဒ္ဓော** တိ ဆန္ဒရာဂေန သ္နေဟေန ဗဒ္ဓော။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာပိ ဂဗ္ဘာ**တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဝတ္တမာနသင်္ခါယတနဂဗ္ဘာ။ **သမ္ပရာယိကာပိ ဂဗ္ဘာ** တိ ပရလောကေပိ သင်္ခါယတနဂဗ္ဘာ။ **န ပရိမုစ္စတီ** တိ ပရိမုစ္စိတုံ န သက္ကောတိ။ **ဩတိဏ္ဏော သာတရူပေနာ** တိ မဓုရသဘာဝေန ရာဂေန ဩတိဏ္ဏော ဩကဟိတော။ **ပလိပထ**န္တိ ကာမကလလမဂ္ဂံ။ **ဒုဂ္ဂ** န္တိ ဒုဂ္ဂမံ။

သတ္တမံ။

၁၃၈. အဋ္ဌမေ **သီတံ** ဒုဗ္ဗိဓံ အဗ္ဘန္တရဓာတုက္ခောဘပစ္စယဥ္စ ဗာဟိရဓာတုက္ခောဘပစ္စယဥ္စ။ တထာ **ဥဏှံ**။ တတ္ထ **ဍံသာ**တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာ။ **သရီသပေ**တိ ယေ ကေစိ ဒီဃဇာတိကာ သရိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ သေသံ ဟာကဋ္ဌမေဝ။ နိဂမနမ္ပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဋ္ဌမံ။

၁၃၉. နဝမကထာ ပဒတ္ထတော ဟာကဋ္ဌာ ဧဝ။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယယောဇနာ – သာ စ ခော ယုတ္တိဝသေန, န အနုဿဝဝသေန။ ယထာ အယံ ဟတ္ထိ မနုဿကန္တေသု သီလေသု ဒန္တတ္တာ အဒန္တဘူမိံ နာဂစ္ဆတီတိ တ, သရီရမဟန္တတာယ တ **နာဂေ**။ ဧဝံ ကုအာဿု နာမာဟမ္ပိ အရိယကန္တေသု သီလေသု ဒန္တတ္တာ အဒန္တဘူမိံ နာဂမနေန, အာဂုံ အကရဏေန, ပုန ဣတ္ထတ္တံ အနာဂမနေန စ ဂုဏသရီရမဟန္တတာယ တ နာဂေ ဘဝေယျံ။ ယထာ စေသ **ယူထာနိ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ** ဧကစရိယသုခေန **ယထာဘိရန္တံ ဝိဟရေ အရညေ, ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော,** ကုအာဿု နာမာဟမ္ပိ ဧဝံ ဂဏံ ဝိဝဇ္ဇယိတွာ ဧကတ္တာဘိရတိသုခေန ဈာနသုခေန ယထာဘိရန္တံ အရညေ အတ္တနော ယထာ ယထာ သုခံ, တထာ တထာ ယတ္တကံ တ ဣစ္ဆာမိ, တတ္တကံ အရညေ နိဝသံ ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော ဧကော စရေယျန္တိ အတ္ထော။ ယထာ စေသ သုသဏ္ဌိတက္ခန္ဓမဟန္တတာယ **သဥ္ဇာတက္ခန္ဓော,** ကုအာဿု နာမာဟမ္ပိ ဧဝံ အသေက္ခသီလက္ခန္ဓမဟန္တတာယ သဥ္ဇာတက္ခန္ဓော ဘဝေယျံ။ ယထာ စေသ ပဒုမသဒိသဂတ္တတာယ တ, ပဒုမကုလေ ဥပ္ပန္နတာယ တ **ပဒုမီ,** ကုအာဿု နာမာဟမ္ပိ ဧဝံ ပဒုမသဒိသဗောဇ္ဈင်္ဂမဟန္တတာယ တ, အရိယဇာတိပဒုမေ ဥပ္ပန္နတာယ တ ပဒုမီ ဘဝေယျံ။ ယထာ စေသ ထာမဗလဇဝတာဒီဟိ **ဥဠာရော,** ကုအာဿု နာမာဟမ္ပိ ဧဝံ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာဒီဟိ သီလသမာဓိနိဗ္ဗေဓိကပညာဒီဟိ တ ဥဠာရော ဘဝေယျန္တိ ဧဝံ စိန္တေန္တော ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂတောမှီတိ။

နဝမံ။

၁၄၀. ဒသမေ **အဇ္ဈာနတ** န္တိ အဇ္ဈာနံ တံ, အကာရဏံ တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အနုနာသိကဿ လောပေ ကတော "အရိယသစ္စာန ဒဿန"န္တိအာဒီသု (ခု. ပာ. ၅.၁၁; သု. နိ. ၂၇၀) ဝိယ။ **သင္ဂဏိကာရတဿာ** တိ ဂဏာဘိရတဿ။ **ယ** န္တိ ကာရဏဝစနမေတံ "ယံ ဟိရီယတိ ဟိရီယိတဗ္ဗေနာ"တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၃၀) ဝိယ။ **ဖဿယေ** တိ အဓိဂစ္ဆေ။ **သာမယိကံ ဝိမုတ္တိ**န္တိ လောကိယသမာပတ္တိံ။ သာ ဟိ အပ္ပိတပ္ပိတသမယေ ဧဝ ပစ္စနီကေဟိ ဝိမုစ္စနတော "သာမယိကာ ဝိမုတ္တီ"တိ ဝုစ္စတိ။ တံ သာမယိကံ ဝိမုတ္တိံ။ "အဇ္ဈာနံ တံ, န တံ ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတိ သင်္ဂဏိကာရတဿ, ယေန ကာရဏေန ဖဿယေ ဣတိ ဧတံ အာဒိစ္စဗန္ဓုဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဝစော နိသမ္မ သင်္ဂဏိကာရတိံ ပဟာယ ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇန္တော အဓိဂတောမှီ"တိ အာဟ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၄; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၁၀)။

နိဒ္ဒေသေ **နေက္ခမ္မသုခ** န္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာသုခံ။ **ပဝိဝေကသုခ**န္တိ ကာယစိတ္တဥပဓိဝိဝေကေ သုခံ။ **ဥပသမသုခ**န္တိ ကိလေသုပသမံ ဖလသမာပတ္တိသုခံ။ **သမ္ဗောဓိသုခ** န္တိ မဂ္ဂသုခံ။ **နိကာမလာဘီ**တိ အတ္တနော ရုစိဝသေန ယထာကာမလာဘီ။ **အကိစ္ဆလာဘီ** တိ အဒုက္ခလာဘီ။ **အကသိရလာဘီ**တိ ဝိပုလလာဘီ။ **အသာမယိက**န္တိ လောကုတ္တရံ။ **အကုပ္ပ** န္တိ ကုပ္ပဝိရဟိတံ အစလိတံ လောကုတ္တရမဂ္ဂံ။

ဒသမံ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၄၁. တတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ဒိဋ္ဌိဝိသူကာနိ** တိ ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတာနိ။ တာနိ ဟိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝိသူကဋ္ဌေန ဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန ဝိလောမဋ္ဌေန စ ဝိသူကာနိ။ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိသူကာနီတိ ဒိဋ္ဌိဝိသူကာနိ, ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ တ ဝိသူကာနိ ဒိဋ္ဌိဝိသူကာနိ။ **ဥပာတိဝတ္တော** တိ ဒဿနမဂ္ဂေန အတိက္ကန္တော။ **ပတ္တော နိယာမ** န္တိ အဝိနိပါတဓမ္မတာယ သမ္ဗောဓိပရာယနတာယ စ နိယတဘာဝံ အဓိဂတော, သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခာတံ ဝါ ပဌမမဂ္ဂန္တိ။ ဧတ္တာဝတာ ပဌမမဂ္ဂကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ စ တဿ ပဋိလာဘော စ ဝုတ္တော။ ဣဒါနိ **ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂေါ** တိ ဣမိနာ သေသမဂ္ဂပဋိလာဘံ ဒဿေတိ။ **ဥပ္ပန္နဉာဏောမှီ**တိ ဥပ္ပန္နပစ္စေကဗောဓိဉာဏော အမှိ။ ဧတေန ဖလံ ဒဿေတိ။ **အနညနေယျော** တိ အညေဟိ "ဣဒံ သစ္စံ ဣဒံ သစ္စ"န္တိ နနေတဗ္ဗော။ ဧတေန သယမ္ဘုတံ ဒီပေတိ။ ပတ္တေ ဝါ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏေ အညနေယျတာယ အဘာဝါ သယံဝသိတံ။ သမထဝိပဿနာယ ဝါ ဒိဋ္ဌိဝိသူကာနိ ဥပာတိဝတ္တော, အာဒိမဂ္ဂေန ပတ္တော နိယာမံ, သေသေဟိ ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂေါ, ဖလဉာဏေန ဥပ္ပန္နဉာဏော, တံ သဗ္ဗံ အတ္တနာဝ အဓိဂတောတိ အနညနေယျော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၄; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၁၁)။

န ပရနေယျော တိ န အညေဟိ နေတဗ္ဗော။ **န ပရပ္ပတ္တိယော** တိ ပစ္စက္ခဓမ္မတ္တာ န အညေဟိ သဒ္ဒဟာပေတဗ္ဗော။ **န ပရပ္ပစ္စယော** တိ န အဿ ပရော ပစ္စယော, န ပရဿ သဒ္ဓါယ ဝတ္တတီတိ န ပရပ္ပစ္စယော။ **န ပရပဋိဗဒ္ဓဂူ**တိ န အညေသံ ပဋိဗဒ္ဓဉာဏဂမနော။

ပဌမံ။

၁၄၂. ဒုတိယေ **နိလ္လောလုပေ** တိ အလောလုပေ။ ယော ဟိ ရသတဏှာဘိဘူတော ဟောတိ, သော ဘုသံ လုပ္ပတိ ပုနပ္ပုနဉ္စ လုပ္ပတိ, တေန "လောလုပေ"တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ ဧသ တံ ပဋိက္ခိပန္တော အာဟ "နိလ္လောလုပေ"တိ။ **နိက္ကုဟော** တိ ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ ယဿ တိဝိဓကုဟနဝတ္ထု နတ္ထိ, သော "နိက္ကုဟော"တိ ဝုစ္စတိ, ဣမိဿာ ပန ဂါထာယ မနုညဘောဇနာဒီသု ဝိမှာပယမနာပဇ္ဇနတော နိက္ကုဟောတိ အယမဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ပိပါသော** တိ ဧတ္ထ ပါတုမိစ္ဆာ ပိပါသာ, တဿာ အဘာဝေန နိပ္ပိပါသော, သာဒုရသလောဘေန ဘောတ္တုကမျတာဝိရဟိတောတိ အတ္ထော။ **နိမ္မက္ခော** တိ ဧတ္ထ ပရဂုဏဝိနာသနလက္ခဏော မက္ခော, တဿ အဘာဝေန နိမ္မက္ခော။ အတ္တနော ဂဟဋ္ဌကာလေ သူဒဿ ဂုဏမက္ခနာဘာဝံ သန္ဓာယ အာဟ။ **နိဒ္ဓန္တကသာဝမောဟော** တိ ဧတ္ထ ရာဂါဒယော တယော ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိ စ တီဏီတိ ဆ ဓမ္မာ ယထာသမ္ဘဝံ အပ္ပသန္နဋ္ဌေန သကဘာဝံ ဝိဇဟာပေတွာ ပရဘာဝံ ဂဏှာပနဋ္ဌေန ကသဋ္ဌေန စ "ကသာဝ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာဟ –

‘‘တတ္ထ ကတမေ တယော ကသာတ? ရာဂကသာဝေ ဒေါသကသာဝေ မောဟကသာဝေ, ဣမေ တယော ကသာဝ။ တတ္ထ ကတမေ အပရေပိ တယော ကသာဝ? ကာယကသာဝေ ဝစီကသာဝေ မနောကသာဝေ’’တိ (ဝိဘ. ၉၂၄)။

တေသု မောဟံ ဌပေတွာ ပဉ္စန္နံ ကသာဝါနံ တေသဉ္စ သဗ္ဗေသံ မူလဘူတဿ မောဟဿ နိဒ္ဒန္တတ္တာ နိဒ္ဒန္တကသာဝမောဟော, တိဏ္ဏံ ဝေ တ ကာယဝစီမနောကသာဝါနံ မောဟဿ စ နိဒ္ဒန္တတ္တာ နိဒ္ဒန္တကသာဝမောဟော။ ဣတရေသု နိလ္လောလုပတာဒီဟိ ရာဂကသာဝဿ, နိမ္မက္ခတာယ ဒေါသကသာဝဿ နိဒ္ဒန္တဘာဝေ သိဒ္ဓေ ဧဝ။ **နိရာသသော**တိ နိတ္တဏှော။ **သဗ္ဗလောကေ**တိ သကလလောကေ, တီသု ဘဝေသု ဒွါဒသသု ဝါ အာယတနေသု ဘဝဝိဘဝတဏှာဟိ ဝိရဟိတော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ အထ ဝါ တယောပိ ပါဒေ ဝတွာ **ဧကော စရေ**တိ ဧကော စရိတုံ သက္ကုဏေယျာတိ ဧဝမ္ပိ ဧတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ကာတဗ္ဗော (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၉၆)။

ဒုတိယံ။

၁၄၃. တတိယေ အယံ သင်္ခေပတ္ထော – ယွာယံ ဒသဝတ္ထုကာယ ပာပဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတတ္တာ **ပာပေါ**။ ပရေ သမ္ပိ အနတ္ထံ ဒဿေတီတိ **အနတ္ထဒဿီ** ။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိမှိ စ **ဝိသမေ နိဝိဋ္ဌော** ။ တံ အတ္ထကာမော ကုလပုတ္တော **ပါပံ သဟာယံ ပရိဝဇ္ဇယေထ, အနတ္ထဒဿိံ ဝိသမေ နိဝိဋ္ဌံ။ သယံ န သေဝေ** တိ အတ္တနော ဝသေန တံ န သေဝေယျ။ ယဒိ ပန ပရဝသော ဟောတိ, ကိံ သက္ကာ ကာတုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပသုတ**န္တိ ပသဋံ, ဒိဋ္ဌိဝသေန တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ **ပမတ္တ**န္တိ ကာမဂုဏေသု ဝေါဿဋ္ဌစိတ္တံ, ကုသလဘာဝနာရဟိတံ ဝါ။ တံ ဧဝရူပံ န သေဝေ န ဘဇေ န ပယိရုပါသေ, အညဒတ္ထု ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပောတိ။

နိဒ္ဒေသေ **သယံ န သေဝေယျာ** တိ သာမံ န ဥပသင်္ကမေယျ။ **သာမံ န သေဝေယျာ** တိ စိတ္တေနပိ န ဥပသင်္ကမေယျ။ **န သေဝေယျာ** တိ န ဘဇေယျ။ **န နိသေဝေယျာ** တိ သမီပမ္ပိ န ဂစ္ဆေယျ။ **န သံသေဝေယျာ** တိ ဒူရေ ဘဝေယျ။ **န ပရိသံသေဝေယျာ** တိ ပဋိက္ကမေယျ။

တတိယံ။

၁၄၄. စတုတ္ထေ အယံ သင်္ခေပတ္ထော – **ဗဟုဿုတ** န္တိ ဒုဝိဓော ဗဟုဿုတော တီသု ပိဋကေသု အတ္ထတော နိခိလော ပရိယတ္တိဗဟုဿုတော စ မဂ္ဂဖလဝိဇ္ဇာဘိညာနံ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ပဋိဝေဓဗဟုဿုတော စ။ အာဂတာဂမော **ဓမ္မဓရော**။ ဥဠာရေဟိ ပန ကာယဝစီမနောကမ္မေဟိ သမန္နာဂတော **ဥဠာရော**။ ယုတ္တပဋိဘာနော စ မုတ္တပဋိဘာနော စ ယုတ္တမုတ္တပဋိဘာနော စ **ပဋိဘာနဝါ**။ ပရိယတ္တိပရိပုစ္ဆာဓိဂမဝသေန ဝါ တိဓာ ပဋိဘာနဝါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယဿ ဟိ ပရိယတ္တိ ပဋိဘာတိ, သော ပရိယတ္တိပဋိဘာနဝါ။ ယဿ အတ္ထဉ္စ ဉာယဉ္စ လက္ခဏဉ္စ ဌာနာဋ္ဌာနဉ္စ ပရိပုစ္ဆန္တဿ ပရိပုစ္ဆာ ပဋိဘာတိ, သော ပရိပုစ္ဆာပဋိဘာနဝါ။ ယေန မဂ္ဂဒယော ပဋိဝိဒ္ဓါ ဟောန္တိ, သော အဓိဂမပဋိဘာနဝါ။ တံ ဧဝရူပံ **ဗဟုဿုတံ ဓမ္မဓရံ ဘဇေထ, မိတ္တံ ဥဠာရံ ပဋိဘာနဝန္တံ** ။ တတော တဿာနုဘာဝေန အတ္တတ္ထပရတ္ထဥဘယတ္ထဘေဒတော ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထဘေဒတော ဝါ အနေကပ္ပကာရာနိ **အညာယ အတ္ထာနိ,** တတော ‘‘အဟောသိံ နု ခော အဟံ အတီတမဒ္ဓါန’’န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀; မဟာနိ. ၁၇၄) ကင်္ခာဋ္ဌာနေသု **ဝိနေယျ ကင်္ခံ** ဝိစိကိစ္ဆံ ဝိနေတွာ ဝိနာသေတွာ ဧဝံ ကတသဗ္ဗကိစ္စော ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပောတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၈)။

စတုတ္ထံ။

၁၄၅. ပဉ္စမေ **ခိဍ္ဍာ** စ **ရတိ** စ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာဝ။ **ကာမသုခ**န္တိ ဝတ္ထုကာမသုခံ။ ဝတ္ထုကာမာပိ ဟိ သုခဿ ဝိသယာဒိဘာဝေန သုခန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ – ‘‘အတ္ထိ ရူပံ သုခံ သုခါနုပတိတ’’န္တိ (သံ. နိ. ၃.၆၀)။ ဧဝမေတံ ခိဍ္ဍံ ရတိံ ကာမသုခဉ္စ ဣမသ္မိံ ဩကာသလောကေ **အနလင်္ကရိတွာ** အလန္တိ အကတွာ ‘‘ဧတံ တပ္ပက’’န္တိ ဝါ ‘‘သာရဘူတ’’န္တိ ဝါ ဧဝံ အဂ္ဂဟေတွာ။ **အနပေက္ခမာနော** တိ တေန အနလင်္ကရဏေန အနပေက္ခနသီလော အပိဟာလုကော နိတ္တဏှော

ဟော။ **ဝိဘူသဋ္ဌာနာဝိရတော သစ္စတဒီ** ဧကော စရေတိ။ တတ္ထ ဝိဘူသာ ဒုဝိဓာ အကရိကဝိဘူသာ စ အနကရိကဝိဘူသာ စ။ တတ္ထ အကရိကဝိဘူသာ သာကဋ္ဌဝေဌနမာလာဂန္ဓာဒိ, အနကရိကဝိဘူသာ စ ပတ္တမဏ္ဍနာဒိ။ ဝိဘူသာ ဧဝ **ဝိဘူသဋ္ဌာနံ,** တသ္မာ ဝိဘူသဋ္ဌာနာ တိဝိဓာယပိ ဝိရတိယာ **ဝိရတော**။ အဝိတထဝစနတော **သစ္စတဒီ** တိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၉)။

ပဉ္စမံ။

၁၄၆. ဆဋ္ဌေ **ဓနာနီ**တိ မုတ္တာမဏိဝေဠုရိယသင္ခသိလာပဝာဠရဇတဇာတရူပာဒီနိ ရတနာနိ။ **ဓညာနီ**တိ သာလိဝီဟိယဝဂောဓုမကင်္ဂုဝရကကုဒ္ရူသကပ္ပဘေဒာနိ သတ္တ သေသာပရဏ္ဏာနိ စ။ **ဗန္ဓဝါနီ** တိ ဉာတိဗန္ဓု, ဂေါတ္တဗန္ဓု, မိတ္တဗန္ဓု, သိပ္ပဗန္ဓုဝသေန စတုဗ္ဗိဓဗန္ဓဝေ။ **ယထောဓိကာနီ**တိ သကသကဩဓိဝသေန ဌိတာနိယေဝ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၀)။

ဆဋ္ဌံ။

၁၄၇. သတ္တမေ **သင်္ဂေါ ဧသော** တိ အတ္တနော ဥပဘောဂံ နိဒ္ဒိသတိ။ သော ဟိ သဇ္ဇန္တိ တတ္ထ ပာဏိနော ကဒ္ဒမေ ပဝိဋ္ဌော ဟတ္ထီ ဝိယာတိ **သင်္ဂေါ။ ပရိတ္တမေတ္ထ သောချ** န္တိ ဧတ္ထ ပဉ္စကာမဂုဏူပဘောဂကာလေ ဝိပရီတသညာယ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗတော ကာမာဝစရဓမ္မပရိယာပန္နတော တ လာမကဋ္ဌေန သောချံ ပရိတ္တံ, ဝိဇ္ဇုပ္ပဘာယ ဩဘာသိတနစ္စဒဿနသုခံ ဝိယ ဣတ္တရံ, တာဝကာလိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပ္ပဿာဒော ဒုက္ခမေတ္ထ ဘိယျော** တိ ဧတ္ထ စ ယွာယံ "ယံ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဣမေ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ, အယံ ကာမာနံ အဿာဒေါ"တိ ဝုတ္တော, သော ယမိဒံ "ကော စ, ဘိက္ခဝေ, ကာမာနံ အာဒီနဝေါ, ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ကုလပုတ္တော ယေန သိပ္ပဋ္ဌာနေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ ယဒိ မုဒ္ဒာယ ယဒိ ဂဏနာယာ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၆၂) ဧဝမာဒိနာ နယေနေတ္ထ ဒုက္ခံ ဝုတ္တံ, တံ ဥပနိဓာယ အပ္ပေါဒကဗိန္ဒုမတ္တော ဟောတိ, အထ ခေါ ဒုက္ခမေဝ ဘိယျော ဗဟု, စတူသု သမုဒ္ဒေသု ဥဒကသဒိသော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – "အပ္ပဿာဒော ဒုက္ခမေတ္ထ ဘိယျော"တိ။ **ဂဠော ဧသော**တိ အဿာဒံ ဒဿေတွာ အာကမုနဝသေန ဗဠိသော ဝိယ ဧသော, ယဒိဒံ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ **ဉတွာ မတိမာ**တိ ဧဝံ ဉတွာ ဗုဒ္ဓိမာ ပဏ္ဍိတော ပုရိသော သဗ္ဗမ္ပေတံ ပဟာယ ဧကော စရေ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပောတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၁)။

သတ္တမံ။

၁၄၈. အဋ္ဌမဂါထာယ ဒုတိယပဒေ **ဇာလန္တိ** သုတ္တမယံ ဝုစ္စတိ။ **အမ္ဗု** တိ ဥဒကံ, တတ္ထ စရတီတိ **အမ္ဗုစာရီ,** မစ္ဆဿေတံ အဓိဝစနံ။ သလိလေ အမ္ဗုစာရီ **သလိလမ္ဗုစာရီ** ။ တသ္မိံ နဒီသလိလေ ဇာလံ ဘေတွာ ဂတအမ္ဗုစာရီဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတိယပဒေ **ဒဍ္ဎ** န္တိ ဒဍ္ဎဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ။ ယထာ အဂ္ဂိ ဒဍ္ဎဋ္ဌာနံ ပုန န နိဝတ္တတိ, န တတ္ထ ဘိယျော အာဂစ္ဆတိ, ဧဝံ မဂ္ဂဉာဏဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎံ ကာမဂုဏဋ္ဌာနံ အနိဝတ္တမာနော, တတ္ထ ဘိယျော အနာဂစ္ဆန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

သံယောဇနာနီတိ ယဿ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တံ ပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋသ္မိံ သံယောဇေန္တိ ဗန္ဓန္တီတိ သံယောဇနာနိ။ ဣမာနိ ပန သံယောဇနာနိ ကိလေသပဋိပါဋိယာပိ အာဟရိတုံ ဝဋ္ဋတိ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာပိ။ ကာမရာဂပဋိဃသံယောဇနာနိ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ, မာနသံယောဇနံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန, ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန, ဘဝရာဂသံယောဇနံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန, ဣဿာမစ္ဆရိယာနိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန, အဝိဇ္ဇာ အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသဣဿာမစ္ဆရိယာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ, ကာမရာဂပဋိဃာ အနာဂါမိမဂ္ဂေန, မာနဘဝရာဂအဝိဇ္ဇာ အရဟတ္တမဂ္ဂေနာတိ။ **ဘိန္ဒိတွာ** တိ ဘေဒံ ပာပေတွာ။ **ပဘိန္ဒိတွာ** တိ ဆိန္ဒိတွာ။ **အလယိတွာ**တိ ဖာလေတွာ။ **ပဒာလယိတွာ**တိ ဟီရေတွာ။ **သမ္ပဒာလယိတွာ** တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။

အဋ္ဌမံ။

၁၄၉. နဝမေ **ဩက္ခိတ္တစက္ခူ** တိ ဟေဋ္ဌာခိတ္တစက္ခု, သတ္တ ဂီဝဋ္ဌီနိ ပဋိပာဋိယာ ဌပေတ္ဝာ ပရိဝဇ္ဇနပဟာတဗ္ဗ
ဒဿနတ္ထံ ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ န တု ဟနုကဋ္ဌိနာ ဟဒယဋ္ဌိံ သင်္ဃဋ္ဋေန္တော။ ဧဝဉှိ
ဩက္ခိတ္တစက္ခုတာ န သမဏသာရုပ္ပာ ဟောတိ။ **န စ ပာဒလောလော**တိ ဧကဿ ဒုတိယော ဒ္ဝိန္နံ တတိယောတိ ဧဝံ ဂ
ဏမဇ္ဈံ, ပဝိသိတုကာမတာယ ကဏ္ဍူယမာနပာဒော ဝိယ အဘဝန္တော, ဒီဃစာရိကအနဝဋ္ဌိတစာရိကဝိရတော ဝါ။ **ဂုတ္
တိန္ဒြိယော**တိ ဆသု ဣန္ဒြိယေသု ဣဓ မနိန္ဒြိယဿ ဝိသုံ ဝုတ္တတ္တာ ဝုတ္တာဝသေသဝသေန ဂောပိတိန္ဒြိယော။
ရက္ခိတမာနသာနော တိ မာနသံယေဝ မာနသာနံ, တံ ရက္ခိတမဿာတိ ရက္ခိတမာနသာနော။ ယထာ ကိလေသေဟိ န ဝိ
လုပ္ပတိ, ဧဝံ ရက္ခိတစိတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနဝဿုတော** တိ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ တေသု တေသု အာရမ္မ
ဏေသု ကိလေသအန္ဝာဿဝဝိရဟိတော။ **အပရိဍယှမာနော**တိ ဧဝံ အန္ဝာဿဝဝိရဟိတာ ဧဝ ကိလေသဂ္ဂီဟိ အပရိ
ဍယှမာနော, ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ အနဝဿုတော, အဇ္ဈတ္တံ အပရိဍယှမာနော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ.
၁.၆၃)။

စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္ဝာတိ ကာရဏဝသေန "စက္ခူ"တိ လဒ္ဓဝေါဟာရေန ရူပဒဿနသမတ္ထေန စက္ခုဝိညာဏေန ရူပံ
ဒိသ္ဝာ။ ပေါရာဏာ ပနာဟု –

"စက္ခု ရူပံ န ပဿတိ အစိတ္တကတ္တာ, စိတ္တံ န ပဿတိ အစက္ခုကတ္တာ, ဒွာရာရမ္မဏသင်္ဃဋ္ဋေ ပန ပသာဒ
ဝတ္ထုကေန စိတ္တေန ပဿတိ။ ဤဒိသီ ပနေသာ 'ဓနုနာ ဝိဇ္ဈတီ'တိအာဒီသု ဝိယ သသမ္ဘာရကထာ နာမ ဟောတိ, တသ္မာ
စက္ခုဝိညာဏေန ရူပံ ဒိသ္ဝာတိ အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၅; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၅၂)။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ တိ ဣတ္ထိပုရိသနိမိတ္တံ ဝါ သုဘနိမိတ္တာဒိကံ ဝါ ကိလေသဝတ္ထုဘူတံ နိမိတ္တံ ဆန္ဒရာဂဝသေန
ဂဏှာတိ, ဒိဋ္ဌမတ္တဝသေန န သဏ္ဌာတိ။ **အနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ** တိ ကိလေသာနံ အနုဗျဉ္ဇနတော ပါကဋဘာဝကရဏ
တော "အနုဗျဉ္ဇန"န္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရံ ဟတ္ထပါဒဟသိတလပိတဝိလောကိတာဒိဘေဒံ အာကာရံ ဂဏှာတိ။

ယတွာဓိကရဏမေနန္တိအာဒိမ္ဟိ ယံကာရဏာ ယဿ စက္ခုန္ဒြိယာသံဝရဿ ဟေတု။ ဧတံ ပုဂ္ဂလံ သတိက
ဝါဋေန **စက္ခုန္ဒြိယံ အသံဝုတံ** အပိဟိတစက္ခုဒွာရံ ဟုတွာ **ဝိဟရန္တံ** ဧတေ အဘိဇ္ဈာဒယော **ဓမ္မာ အန္ဝာဿဝေ
ယျုံ။ တဿ သံဝရာယ န ပဋိပဇ္ဇတီ**တိ တဿ စက္ခုန္ဒြိယဿ သတိကဝါဋေန ပိဒဟနတ္ထာယ န ပဋိပဇ္ဇတိ။ ဧ
ဝံဘူတောယေဝ စ **"န ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ။ န စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ"** တိပိ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော ဝါ အသံဝရော ဝါ နတ္ထိ။ န ဟိ စက္ခုပသာဒံ နိဿာယ သတိ ဝါ မုဋ္ဌဿ
စ္စံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အပိ စ ယဒာ ရူပာရမ္မဏံ စက္ခုဿ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, တဒါ ဘဝင်္ဂေ ဒွိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ
ဝါ နိရုဒ္ဓေ ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ, တတော စက္ခုဝိညာဏံ ဒဿနကိစ္
စံ တတော ဝိပါကမနောဓာတု သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စံ တတော ဝိပါကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု သန္တီရဏကိစ္စံ တ
တော ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ, တဒနန္တရံ ဇဝနံ ဇဝ
တိ။ တတြာပိ နေဝ ဘဝင်္ဂသမယေ, န အာဝဇ္ဇနာဒီနံ အညတရသမယေ သံဝရော ဝါ အသံဝရော ဝါ အတ္ထိ, ဇဝနက္ခ
ဏေ ပန သစေ ဒုဿီလျံ ဝါ မုဋ္ဌဿစ္စံ ဝါ အညာဏံ ဝါ အက္ခန္တိ ဝါ ကောသဇ္ဇံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အသံဝရော
ဟောတိ။ ဧဝံ ဟောန္တော ပန သော စက္ခုန္ဒြိယေ အသံဝရောတိ ဝုစ္စတိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ တသ္မိံ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂု
တ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ ယထာ ကိံ? ယထာ နဂရေ စတူသု ဒွါရေသု အသံဝုတေသု ကိဉ္စာ
ပိ အန္တောဃရဒွါရကောဋ္ဌကဂဗ္ဘာဒယော သုသံဝုတာ, တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ အရက္ခိတံ အဂော
ပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွါရေန ဟိ ပဝိသိတွာ စောရာ ယဒိစ္ဆန္တိ, တံ ဟရေယျုံ။ ဧဝမေဝ ဇဝနေ ဒုဿီလျာဒီသု ဥ
ပ္ပန္နေသု တသ္မိံ အသံဝရေ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပီတိ။

စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္ဝာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတီ တိအာဒီသု **န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတီ** တိ ဆန္ဒရာဂဝသေန ဝုတ္တပ္ပ
ကာရံ နိမိတ္တံ န ဂဏှာတိ။ ဧဝံ သေသပဒါနိပိ ဝုတ္တပဋိပက္ခပေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ယထာ စ ဟေဋ္ဌာ "ဇဝနေ ဒုဿီ
လျာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု တသ္မိံ အသံဝရေ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိ
ပီ"တိ ဝုတ္တံ, ဧဝမိဓ တသ္မိံ သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဒွါရမ္ပိ ဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။

ယထာ ကိံ? ယထာ နဂရဒွာရေသု သံဝုတေသု ကိဉ္စာပိ အန္တောဃရာဒယော အသံဝုတာ ဟောန္တိ၊ တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ သုရက္ခိတံ သုဂေါပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွာရေသု ပိဟိတေသု စောရာနံ ပဝေသော နတ္ထိ။ ဧဝမေဝ ဇဝနေ သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဒွာရမ္ပိ ဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ တသ္မာ ဇဝနက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရောတိ ဝုတ္တော (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၅၂; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၅)။

အဝဿုတပရိယာယဉ္စာ တိ ကိလေသေဟိ တိန္တကာရဏဉ္စ။ **အနဝဿုတပရိယာယဉ္စာ** တိ ကိလေသေဟိ အတိန္တကာရဏဉ္စ။

ပိယရူပေ ရူပေတိ ဣဋ္ဌဇာတိကေ ရူပာရမ္မဏေ။ **အပ္ပိယရူပေ ရူပေ** တိ အနိဋ္ဌသဘာဝေ ရူပာရမ္မဏေ။ **ဗျာပဇ္ဇတီ**တိ ဒေါသဝသေန ပူတိဘာဝမာပဇ္ဇတိ။ **ဩတာရန္တိ** ဆိဒ္ဒံ အန္တရံ။ **အာရမ္မဏ** န္တိ ပစ္စယံ။

အဓိဘံသူတိ မဒ္ဒိံသု။ **န အဓိဘောသီ**တိ န မဒ္ဒိ။ **ဗဟလမတ္တိကာ** တိ ပုနပ္ပုနံ အနုဝသေန ဥဒ္ဓမာယိကာ ဗဟလမတ္တိကာ။ **အဒ္ဒာဝလေပနာ** တိ အသုက္ခမတ္တိကအနာ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနံ။

နဝမံ။

၁၅၀. ဒသမေ **ကာသာယဝတ္ထော အဘိနိက္ခမိတ္ဂတ** တိ ဣမဿ ဟဒဿ ဂေဟာ အဘိနိက္ခမိတ္ဂတ ကာသာယဝတ္ထော ဟုတွာတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ န ဝိတ္ထာရိတန္တိ။

ဒသမံ။

တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၁၅၁. စတုတ္ထဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ရသေသူ**တိ အမ္ဗိလမဓုရတိတ္တကကဋုကလောဏိကခာရိကကသာဝဒိဘေဒေသု သာယနီယေသု။ **ဂေဓံ အကရန္တိ** ဂိဒ္ဓိံ အကရောန္တော, တဏှံ အနုပ္ပာဒေန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အလောလော**တိ ''ဣဒံ သာယိဿာမိ, ဣဒံ သာယိဿာမီ''တိ ဧဝံ ရသဝိသေသေသု အနာကုလော။ **အနညပေါသီ**တိ ပောသေတဗ္ဗကသဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒိဝိရဟိတော, ကာယသန္ဓာရဏမတ္တေန သန္တုဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယထာ ဝါ ပုဗ္ဗေ ဥယျာနေ ရသေသု ဂေဓကရဏလောလော ဟုတွာ အညပေါသီ အာသိ, ဧဝံ အဟုတွာ ယာယ တဏှာယ လောလော ဟုတွာ ရသေသု ဂေဓံ ကရောတိ, တံ တဏှံ ဟိတွာ အာယတိံ တဏှာမူလကဿ အညဿ အတ္တဘာဝဿ အနိဗ္ဗတ္တနေန အနညပေါသီတိ ဒဿေတိ။ အထ ဝါ အတ္ထဘဥ္ဇနကဋ္ဌေန ကိလေသာ ''အညေ''တိ ဝုစ္စန္တိ, တေသံ အပေါသနေန အနညပေါသီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ **သပဒါနစာရီ**တိ အဝေက္ကမ္မစာရီ အနုပုဗ္ဗစာရီ, ဃရပဋိပာဋိံ အဆဍ္ဍေတွာ အဍ္ဍကုလဉ္စ ဒလိဒ္ဒကုလဉ္စ နိရန္တရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသမာနောတိ အတ္ထော။ **ကုလေ ကုလေ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော** တိ ခတ္တိယကုလာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကိလေသဝသေန အလဂ္ဂစိတ္တော, စန္ဒူပမော နိစ္စနဝကော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၅; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၂၁)။

ပဌမံ။

၁၅၂. ဒုတိယေ **အာဝရဏာနီ**တိ နီဝရဏာနေဝ, တာနိ အတ္ထတော ဥရဂသုတ္တေ (သု. နိ. ၁ အာဒယော) ဝုတ္တာနိ။ တာနိ ပန ယသ္မာ အဗ္ဘာဒယော ဝိယ စန္ဒံ သူရိယံ တ စေတော အာဝရန္တိ, တသ္မာ ''အာဝရဏာနိ စေတသော''တိ ဝုတ္တာနိ။ တာနိ ဥပစာရေန တ အပ္ပနာယ တ **ပဟာယ။ ဥပက္ကိလေသေ** တိ ဥပဂမ္မ စိတ္တံ ဝိဗာဓေန္တေ အကုသလေ ဓမ္မေ, **ဝတ္ထောပမာဒီသု** (မ. နိ. ၁.၇၀ အာဒယော) ဝုတ္တေ အဘိဇ္ဈာဒယော တ။ **ဗျပနုဇ္ဇာ** တိ ပနုဒိတွာ ဝိနာသေတွာ, ဝိပဿနာမဂ္ဂေန ပဇဟိတွာတိ အတ္ထော ။ **သဗ္ဗေ** တိ အနဝသေသေ။ ဧဝံ သမထဝိပဿနာသမ္ပန္နော ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌိနိဿယဿ ပဟီနတ္တာ **အနိဿိတော** ။ သေသမဂ္ဂေဟိ ဆေတွာ တေဓာတုကဂတံ **သိနေဟဒေါသံ,** တဏှာရာ

ဂန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သိနေဟော စေ ဟိ ဂုဏပဋိပက္ခတော သိနေဟအေသောတိ ဝုတ္တော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၆)။

ဒုတိယံ။

၁၅၃. တတိယေ **ဝိပိဋ္ဌိကတွာန** တိ ပိဋ္ဌိတော ကတွာ, ဆဍ္ဍေတွာ ဇဟိတွာတိ အတ္ထော။ **သုခံ ဒုခဉ္စာ** တိ ကာယိကံ သာတာသာတံ။ **သောမနဿဒောမနဿ** န္တိ စေတသိကံ သာတာသာတံ။ **ဥပေက္ခ** န္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနုပေက္ခံ။ **သမထ**န္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမထမေဝ။ **ဝိသုဒ္ဓ** န္တိ ပဉ္စနီဝရဏဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခသင်္ခာတေဟိ နဝဟိ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အတိသုဒ္ဓံ, နိဒ္ဓန္တသုဝဏ္ဏမိဝ ဝိဂတူပက္ကိလေသန္တိ အတ္ထော။

အယံ ပန ယောဇနာ – ဝိပိဋ္ဌိကတွာန သုခံ ဒုက္ခဉ္စ ပုဗ္ဗေဝ, ပဌမဇ္ဈာနူပစာရဘူမိယံယေဝ ဒုက္ခံ, တတိယဇ္ဈာနူပစာရဘူမိယဉ္စ သုခန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ပုန အာဒိတော ဝုတ္တံ စ-ကာရံ ပရတော နေတွာ “သောမနဿံ ဒောမနဿဉ္စ ဝိပိဋ္ဌိကတွာန ပုဗ္ဗေဝ”တိ အဓိကာရော။ တေန သောမနဿံ စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ, ဒောမနဿဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေယေဝါတိ ဒီပေတိ။ ဧတာနိ ဟိ ဧတေသံ ပရိယာယတော ပဟာနဋ္ဌာနာနိ။ နိပ္ပရိယာယတော ပန ဒုက္ခဿ ပဌမဇ္ဈာနံ, ဒောမနဿဿ ဒုတိယဇ္ဈာနံ, သုခဿ တတိယဇ္ဈာနံ, သောမနဿဿ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပဟာနဋ္ဌာနံ။ ယထာဟ – “ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၀)။ တံ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ ပရတော **ပုဗ္ဗေဝ** တိ တီသု ပဌမဇ္ဈာနဒီသု ဒုက္ခဒောမနဿသုခာနိ ဝိပိဋ္ဌိကတွာ ဧတ္ထေဝ စ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ သောမနဿံ ဝိပိဋ္ဌိကတွာ ဣမာယ ပဋိပဒါယ **လဒ္ဓာနုပေက္ခံ သမထံ ဝိသုဒ္ဓံ ဧကော စရေ** တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၇; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၂၃)။

တတိယံ။

၁၅၄. စတုတ္ထေ အာရဒ္ဓံ ဝီရိယံ အဿာတိ **အာရဒ္ဓဝီရိယော**။ ဧတေန အတ္တနော ဝီရိယာရမ္ဘံ အာဒိဝီရိယံ ဒဿေတိ။ ပရမတ္ထော ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ, တဿ ပတ္တိယာ **ပရမတ္ထပတ္တိယာ**။ ဧတေန ဝီရိယာရမ္ဘေန ပတ္တဗ္ဗဖလံ ဒဿေတိ။ **အလီနစိတ္တော** တိ ဧတေန ဝီရိယုပတ္ထမ္ဘာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ အလီနတံ ဒဿေတိ။ **အကုသီတဝုတ္တီ**တိ ဧတေန ဌာနာသနစင်္ကမာဒီသု ကာယဿ အနဝသီဒနံ။ **ဒဠှနိက္ကမော** တိ ဧတေန “ကာမံ တစော စ နှာရု စာ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၈၄; သံ. နိ. ၂.၂၂; အ. နိ. ၂.၅; မဟာနိ. ၁၉၆) ဧဝံ ပဝတ္တံ ပဒဟနဝီရိယံ ဒဿေတိ။ ယံ တံ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာဒီသု ပဒဟန္တော “ကာယေန စေဝ ပရမတ္ထသစ္စံ သစ္ဆိကရောတိ, ပညာယ စ နံ အတိဝိဇ္ဈ ပဿတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ အထ ဝါ ဧတေန မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဝီရိယံ ဒဿေတိ။ တဉှိ ဒဠှဉ္စ ဘာဝနာပါရိပူရိဂတတ္တာ, နိက္ကမော စ သဗ္ဗသော ပဋိပက္ခာ နိက္ခန္တတ္တာ, တသ္မာ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလောပိ ဒဠှော အဿ နိက္ကမော အဿာတိ “ဒဠှနိက္ကမော”တိ ဝုစ္စတိ။ **ထာမဗလူပပန္နော** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ ကာယထာမေန ဉာဏဗလေန စ ဥပပန္နော။ အထ ဝါ ထာမဘူတေန ဗလေန ဥပပန္နောတိ **ထာမဗလူပပန္နော,** ထိရဉာဏဗလူပပန္နောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန တဿ ဝီရိယဿ ဝိပဿနာဉာဏသမ္ပယောဂံ ဒီပေန္တော ယောနိသော ပဒဟနဘာဝံ သာဓေတိ။ ပုဗ္ဗဘာဂမဇ္ဈိမဥက္ကဋ္ဌဝီရိယဝသေန ဝါ တယောပိ ပါဒါ ယောဇေတဗ္ဗာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၈)။

စတုတ္ထံ။

၁၅၅. ပဉ္စမေ **ပဋိသလ္လာန** န္တိ တေဟိ တေဟိ သတ္တသင်္ခါရေဟိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ သလ္လီနံ, ဧကတ္တသေဝိတာ ဧကီဘာဝေါ ကာယဝိဝေကောတိ အတ္ထော။ **ဈာန**န္တိ ပစ္စနီကဈာပနတော အာရမ္မဏလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနတော စ စိတ္တဝိဝေကော ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နီဝရဏာဒိပစ္စနီကဈာပနတော ကသိဏာဒိအာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနတော စ “ဈာန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ သတ္တသညာဒိပစ္စနီကဈာပနတော လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနတော စ “ဈာန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနမေဝ အဓိပ္ပေတံ ။ ဧဝမေတံ ပဋိသလ္လာနဉ္စ ဈာနဉ္စ **အရိဉ္စမာနော** တိ အဇဟမာနော အနိဿဇ္ဇမာနော။ **ဓမ္မေသူ** တိ ဝိပဿနုပဂေသု ပဉ္စက္ခန္ဓာဒိဓမ္မေသု။ **နိစ္စ**န္တိ သတတံ သမိတံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏံ။ **အနုဓမ္မစာရီ**တိ တေ ဓမ္မေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တမာနေန အနုဂတံ ဝိပဿနာဓမ္မံ စရမာနော။ အထ ဝါ **ဓမ္မေသူတိ** ဧတ္ထ **ဓမ္မာ** တိ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ, တေသံ ဓမ္မာနံ အနုလောမော ဓမ္မောတိ အနုဓမ္မော, ဝိပဿနာယေတံ အဓိဝစနံ။

တတ္ထ “ဓမ္မာနံ နိစ္စံ အနုဓမ္မစာရီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကထာဗန္ဓသုခတ္ထံ ဝိဘတ္တိဗျတ္တယေန “ဓမ္မေသူ”တိ ဝုတ္တံ သိယာ။ **အာဒီနဝံ သမ္မသိတာ ဘဝေသူ**တိ တာယ အနုဓမ္မစာရိတာသင်္ခါတာယ ဝိပဿနာယ အနိစ္စာကာရာဒိဒေါသံ တီသု ဘဝေသု သမနုပဿန္တော ဧဝံ ဣမာယ ကာယဝိဝေကစိတ္တဝိဝေကံ အရိဋ္ဌမာနော သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာသင်္ခါတာယ ပဋိပဒာယ အဓိဂတောတိ ဝတ္တဗ္ဗော **ဧကော စရေ**တိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၉; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၂၅)။

ပဉ္စမံ။

၁၅၆. ဆဋ္ဌေ **တဏှက္ခယ**န္တိ နိဗ္ဗာနံ, ဧဝံ ဒိဋ္ဌာဒီနဝတာယ တဏှာယ ဧဝ အပ္ပဝတ္တိံ။ **အပ္ပမတ္တော**တိ သာတစ္စကာရီ။ **အနေဠမူဂေ**တိ အလာလာမုခေါ။ အထ ဝါ အနေဠော စ အမူဂေါ စ, ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဟိတသုခသမ္ပာပကံ သုတမဿ အတ္ထီတိ **သုတဝါ,** အာဂမသမ္ပန္နောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သတီမာ**တိ စိရကတာဒီနံ အနုဿရိတာ။ **သင်္ခါတဓမ္မော**တိ ဓမ္မူပပရိက္ခာယ ပရိညာတဓမ္မော။ **နိယတော**တိ အရိယမဂ္ဂေန နိယာမံ ပတ္တော။ **ပဓာနဝါ**တိ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယသမ္ပန္နော။ ဥပ္ပဋိပါဋိယာ ဧသ ပါဌော ယောဇေတဗ္ဗော။ ဧဝမေတေဟိ အပ္ပမာဒာဒီဟိ သမန္နာဂတော နိယာမသမ္ပာပကေန ပဓာနေန ပဓာနဝါ, တေန ပဓာနေန ပတ္တနိယာမတ္တာ နိယတော, တတော အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ သင်္ခါတဓမ္မော။ အရဟာ ဟိ ပုန သင်္ခါတဗ္ဗာဘာဝတော “သင်္ခါတဓမ္မော”တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – “ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မာသေ, ယေ စ သေက္ခာ ပုထူ ဣဓ”တိ (သံ. နိ. ၂.၃၁; သု. နိ. ၁၀၄၄; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာ ၆၃, အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၇; နေတ္တိ. ၁၄; ပေဋကော. ၄၅)။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၀)။

ဆဋ္ဌံ။

၁၅၇. သတ္တမေ **သီဟော**တိ စတ္တာရော သီဟာ – တိဏသီဟော, ပဏ္ဍုသီဟော, ကာဠသီဟော, ကေသရသီဟောတိ။ တေသံ ကေသရသီဟော အဂ္ဂမက္ခာယတိ, သော ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ **ဝါတော** ပုရတ္ထိမာဒိဝသေန အနေကဝိဓော။ **ပဒုမံ** ရတ္တသေတာဒိဝသေန။ တေသု ယော ကောစိ ဝါတော ယံ ကိဉ္စိ ပဒုမံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ တတ္ထ ယသ္မာ သန္တာသော အတ္တသိနေဟေန ဟောတိ, အတ္တသိနေဟော စ တဏှာလေပေါ, သောပိ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တေန ဝါ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တေန ဝါ လောဘေန ဟောတိ, သောပိ စ တဏှာယေဝ။ သဇ္ဇနံ ပန တတ္ထ ဥပပရိက္ခာဝိရဟိတဿ မောဟေန ဟောတိ, မောဟော စ အဝိဇ္ဇာ။ တတ္ထ သမထေန တဏှာယ ပဟာနံ ဟောတိ, ဝိပဿနာယ အဝိဇ္ဇာယ။ တသ္မာ သမထေန အတ္တသိနေဟံ ပဟာယ **သီဟော ဝိယ သဒ္ဒေသု** အနိစ္စဒုက္ခာဒီသု **အသန္တသန္တော,** ဝိပဿနာယ မောဟံ ပဟာယ **ဝါတောဝ ဇာလမှိ** ခန္ဓာယတနာဒီသု **အသဇ္ဇမာနော,** သမထေနေဝ လောဘံ, လောဘသမ္ပယုတ္တံ ဧဝ ဒိဋ္ဌိဉ္စ ပဟာယ, **ပဒုမံဝ တောယေန** သဗ္ဗဘဝဘောဂလောဘေန **အလိပ္ပမာနော**။

ဧတ္ထ စ သမထဿ သီလံ ပဒဋ္ဌာနံ, သမထော သမာဓိ, ဝိပဿနာ ပညာတိ ဧဝံ တေသု ဒွီသု ဓမ္မေသု သိဒ္ဓေသု တယောပိ ခန္ဓာ သိဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ တတ္ထ သီလက္ခန္ဓေန သုရတော ဟောတိ, သော သီဟောဝ သဒ္ဒေသု အာဃာတဝတ္ထူသု အကုဇ္ဈိတုကာမတာယ န သန္တသတိ, ပညာက္ခန္ဓေန ပဋိဝိဒ္ဓသဘာဝေါ ဝါတောဝ ဇာလမှိ ခန္ဓာဒိဓမ္မဘေဒေ န သဇ္ဇတိ, သမာဓိက္ခန္ဓေန ဝီတရာဂေါ ပဒုမံဝ တောယေန ရာဂေန န လိပ္ပတိ။ ဧဝံ သမထဝိပဿနာဟိ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓေဟိ စ ယထာသမ္ဘဝံ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ, တိဏ္ဏဉ္စ အကုသလမူလာနံ ပဟာနဝသေန အသန္တသန္တော အသဇ္ဇမာနော အလိပ္ပမာနော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၁; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၂၇)။

သတ္တမံ။

၁၅၈. အဋ္ဌမေ သဟနာ စ ဟနနာ စ သီဃဇဝတ္တာ စ **သီဟော**။ ကေသရသီဟောဝ ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ ဒါဌာ ဗလမဿ အတ္ထီတိ **ဒါဌဗလီ။ ပသယှ အဘိဘုယျ**တိ ဥဘယံ **စာရီ**သဒ္ဒေန သဟ ယောဇေတဗ္ဗံ **ပသယှစာရီ အဘိဘုယျစာရီ**တိ။ တတ္ထ ပသယှ နိဂ္ဂယှ ပဝတ္တနေန ပသယှစာရီ။ အဘိဘဝိတွာ သန္တာသေတွာ ဝသီကတွာ စရဏေန အဘိဘုယျစာရီ။ သွာယံ ကာယဗလေန ပသယှစာရီ, တေဇသာ အဘိဘုယျစာရီ။ တတ္ထ သစေ ကောစိ ဝဒေယျ “ကိံ ပသယှ အဘိဘုယျစာရီ”တိ။ တတော **မိဂါန**န္တိ သာမိဝစနံ ဥပယောဂတ္ထေ ကတွာ

‘‘မိဂေ ပသယ္ဟ အဘိဘုယျ စာရီ’’တိ ပဋိဝတ္တဗ္ဗံ။ **ပန္တာနိ** တိ ဒူရာနိ။ **သေနာသနာနီ**တိ ဝသနဋ္ဌာနာနိ။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ န ဝိတ္ထာရိတံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၂)။

အဋ္ဌမံ။

၁၅၉. နဝမေ ‘‘သဗ္ဗေ သတ္တာ သုခိတာ ဘဝန္တူ’’တိအာဒိနာ နယေန ဟိတသုခူပနယနကာမတာ **မေတ္တာ**။ ‘‘အဟော ဝတ ဣမမှာ ဒုက္ခာ ဝိမုစ္စေယျု’’န္တိအာဒိနာ နယေန အဟိတဒုက္ခာပနယနကာမတာ **ကရုဏာ**။ ‘‘မောဒန္တိ ဝတ ဘောန္တော သတ္တာ, မောဒန္တိ သာဓု သုဋ္ဌူ’’တိအာဒိနာ နယေန ဟိတသုခါဝိပ္ပယောဂကာမတာ **မုဒိတာ**။ ‘‘ပညာယိသ္သန္တိ သကေန ကမ္မေနာ’’တိ သုခဒုက္ခေသု အဇ္ဈုပေက္ခနတာ **ဥပေက္ခာ**။ ကထာဝသေန ပန ဥပ္ပဋိပာဋိယာ မေတ္တံ ဝတွာ ဥပေက္ခာ ဝုတ္တာ, မုဒိတာ စ ပစ္ဆာ။ **ဝိမုတ္တိ**န္တိ စတဿောပိ ဟိ ဝိမုတ္တီ။ တော အတ္တနော ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိယော။ တေန ဝုတ္တံ – ‘‘မေတ္တံ ဥပေက္ခံ ကရုဏံ ဝိမုတ္တိံ, အာသေဝမာနော မုဒိတဉ္စ ကာလေ’’တိ။

တတ္ထ **အာသေဝမာနော**တိ တိဿော တိကစတုက္ကဇ္ဈာနဝသေန ဘာဝယမာနော, ဥပေက္ခံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝသေန ဘာဝယမာနော။ **ကာလေ**တိ မေတ္တံ အာသေဝိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ ကရုဏံ, တတော ဝုဋ္ဌာယ မုဒိတံ, တတော ဣတရတော တ နိပ္ပီတိကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဥပေက္ခံ အာသေဝမာနောဝ ‘‘ကာလေ အာသေဝမာနော’’တိ ဝုစ္စတိ, အာသေဝိတုံ ဖာသုကာလေ တ။ **သဗ္ဗေန လောကေန အဝိရုဇ္ဈမာနော** တိ ဒသသု ဒိသာသု သဗ္ဗေန သတ္တလောကေန အဝိရုဇ္ဈမာနော။ မေတ္တာဒီနဉှိ ဘာဝိတတ္တာ သတ္တာ အပ္ပဋိကူလာ ဟောန္တိ, သတ္တေသုပိ ဝိရောဓဘူတော ပဋိဃော ဝူပသမ္မတိ။ တေန ဝုတ္တံ – ‘‘သဗ္ဗေန လောကေန အဝိရုဇ္ဈမာနော’’တိ။ သေသံ ဝုတ္တသဒိသမေဝါတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၃)။

နဝမံ။

၁၆၀. ဒသမေ **သံယောဇနာနီ**တိ ဒသ သံယောဇနာနိ, တာနိ စ တေန တေန မဂ္ဂေန **သန္တာလယိတွာန**။ **အသန္တသံ ဇီဝိတသင်္ခယမှီ**တိ ဇီဝိတသင်္ခယော ဝုစ္စတိ စုတိစိတ္တဿ ပရိဘေဒော, တသ္မိဉ္စ ဇီဝိတသင်္ခယေ ဇီဝိတနိကန္တိယာ ပဟီနတ္တာ အသန္တသန္တိ။ တွေတ္တာဝတာ သဥပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုံ အတ္တနော ဒဿေတွာ ကထာပရိယောသာနေ အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၄)။

ဒသမံ။

၁၆၁. ကောဒသမေ **ဘဇန္တိ** တိ သရီရေန အလ္လီယိတွာ ပယိရုပါသန္တိ။ **သေဝန္တီ** တိ အဉ္ဇလိကမ္မာဒီဟိ ကိံကာရပဋိဿာဝိတာယ စ ပရိစရန္တိ။ ကာရဏံ အတ္ထော ဧတေသန္တိ **ကာရဏတ္ထာ,** ဘဇနာယ သေဝနာယ စ နာညံ ကာရဏမတ္ထိ, အတ္ထော ဧဝ တေသံ ကာရဏံ, အတ္ထဟေတု သေဝန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နိက္ကာရဏာ ဒုလ္လဘာ အဇ္ဇ မိတ္တာ**တိ ‘‘ဣတော ကိဉ္စိ လစ္ဆာမာ’’တိ ဧဝံ အတ္တပဋိလာဘကာရဏေန နိက္ကာရဏာ, ကေဝလံ –

> ‘‘ဥပကာရော စ ယော မိတ္တော၊ သုခေ ဒုက္ခေ စ ယော သခါ။
> အတ္ထက္ခာယီ စ ယော မိတ္တော၊ ယော စ မိတ္တာနုကမ္ပကော’’တိ။ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၅; အပ. အဋ္ဌ.
> ၁.၁.၁၃၁; ဒီ. နိ. ၃.၂၆၅) –

ဧဝံ ဝုတ္တေန အရိယေန မိတ္တဘာဝေန သမန္နာဂတာ ဒုလ္လဘာ အဇ္ဇ မိတ္တာ။ အတ္တနိ ဌိတာ ဧတေသံ ပညာ, အတ္တာနံယေဝ ဩလောကေန္တိ, န အညန္တိ **အတ္တဋ္ဌပညာ** ။ ‘‘ဒိဋ္ဌတ္ထပညာ’’တိ အယမ္ပိ ကိရ ပောရာဏပါဌော ။ သမ္ပတိ ဒိဋ္ဌေယေဝ အတ္ထေ ဧတေသံ ပညာ, အာယတိံ န ပေက္ခန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အသုစီ**တိ အသုစိနာ အနရိယေန ကာယဝစီမနောကမ္မေန သမန္နာဂတာတိ။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယံ အန္တရန္တရာ အတိဝိတ္ထာရဘယေန န ဝုတ္တံ, တံ သဗ္ဗံ ဟဗ္ဗာနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၅; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၁)။ ကောဒသမံ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာယ

ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဂမနကထာ

ယော သော သုဂတပုတ္တာနံ၊ အဓိပတိဘူတေန ဟိတရတိနာ။
ထေရေန ထိရဂုဏဝတာ၊ သုဝိဘတ္တော **မဟာနိဒ္ဒေသော** ။

တဿတ္ထဝဏ္ဏနာ ယာ၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌကထာနယံ တထာ။
ယုတ္တိံ နိဿာယ မယာရဒ္ဓာ၊ နိဋ္ဌာနမုပဂတာ ဧသာ။

ယံ ပုရံ ပုရုတ္တမံ၊ **အနုရာဓပုရဝ္ဟယံ**။
ယော တဿ ဒက္ခိဏေ ဘာဂေ၊ မဟာဝိဟာရော ပတိဋ္ဌိတော။

ယော တဿ တိလကော ဘူတော၊ မဟာထူပော သိလုစ္စယော။
ယံ တဿ ပစ္ဆိမေ ဘာဂေ၊ လေခော ကထိကသညိတော။

ကိတ္တိသေနောတိ နာမေန၊ သဓီတေ ရာဇသမ္မတော။
သုစိစာရိတ္တသမ္ပန္နော၊ လေခော ကုသလကမ္မိကော။

သီတစ္ဆာယတရုပေတံ၊ သလိလာသယသမ္ပဒံ။
စာရုပာကာရသဉ္စိတံ၊ ပရိဝေဏမကာရယိ။

ဥပသေနော မဟာထေရော၊ မဟာပရိဝေဏတသိယော။
တဿာအာသိ ပရိဝေဏံ၊ လေခော ကုသလကမ္မိကော။

ဝသန္တေနေတ္ထ ထေရေန၊ ထိရသီလေန တာဒိနာ။
ဥပသေနဝ္ဟယေန သာ၊ ကတာ သဒ္ဓမ္မဇောတိကာ။

ရညော သိရိနိတသဿ၊ သိရိသင္ဃဿ ဗောဓိနော။
ဆဗ္ဗီသတိမ္ဟိ ဝဿမ္ဟိ၊ နိဋ္ဌိတာ **နိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ** ။

သမယံ အနုလောမေန္တီ၊ ထေရာနံ ထေရဝံသဒီပာနံ။
နိဋ္ဌံ ဂတာ ယထာယံ၊ အဋ္ဌကထာ လောကဟိတဇနနီ။

သဒ္ဓမ္မံ အနုလောမေန္တာ၊ အတ္တဟိတံ ပရဟိတဉ္စ သာဓေန္တာ။
နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆန္တု တထာ၊ မနောရထာ သဗ္ဗသတ္တာနံ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာယ၊ အဋ္ဌကထာယေတ္ထ ဂဏိတကုသလေဟိ။
ဂဏိတာ တု ဘာဏတရာ၊ ဧယ္ယာတိရေကစတ္တာရိသာ။

အာနုဋ္ဌုဘေန အဿာ၊ ဆန္ဒော ဗဒ္ဓေန ဂဏိယမာနာ တု။
အတိရေကဒသသဟဿ-သင္ခါ ကထာတိ ဝိညေယ္ယာ။

သာသနစိရဋ္ဌိတတ္ထံ၊ လောကဟိတတ္ထဉ္စ သာဒရေန မယာ။
ပုညံ ကမ္မံ ရစယတာ၊ ယံ ပတ္တမနပ္ပကံ ဝိပုလံ။

ပုညေန တေန လောကော၊ သဒ္ဓမ္မရသာယနံ ဒသဗလဿ။
ဥပဘုဉ္ဇိတွာ ဝိမလံ၊ ပပ္ပောတု သုခံ သုခေနေတတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပဇ္ဇောတိကာ နာမ

စူဠနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။